

בית הדין למשמעת של עובדי המדינה

מדינת ישראל

נציבות שירות המדינה

פסקי דין והחלטות של בית המשפט העליון ושל בית הדין למשמעת

ינואר-מארס 2006

מבוא

בכל רבעון אנו מפרסמים חוברת, ובה לקט של פסקי הדין והחלטות נבחרות של בית המשפט העליון ובית הדין למשמעת. זאת לשם עדכון בעלי תפקידים רלוונטיים – יו"ר הרכב בית הדין הנמנים על רשימת שר המשפטים, חברי בית הדין, בעלי תפקידים בכירים בשירות המדינה ובשירות הציבורי, גורמים משפטיים בשירות המדינה וכן למוסדות אקדמאיים. חוברת זו מקיפה פסיקה כאמור, לגבי התקופה ינואר – מרץ 2006.

בתחילת כל פסק דין או החלטה מובאת תמצית, ולאחריה פסק הדין או ההחלטה עצמה.

לנוכח תפוצתה הרחבה של החוברת – שמות הנאשמים נמחקו מפסקי הדין וההחלטות, והוסף לחוברת תוכן עניינים לפי סוג ההליך.

נבקש לשוב ולהסב את תשומת הלב, כי באתר האינטרנט של הנציבות - WWW.CIVIL-SERVICE.GOV.IL, ניתן להיכנס מדף הבית ל"בית הדין למשמעת", ושם ניתן למצוא את פרסומי בית הדין, לרבות חוברת זו.

בחוברת זו, הכותרות והתמציות של פסקי הדין וההחלטות נכתבו ע"י עו"ד ניצה אדן-ביוביץ-מ"מ אב בית הדין, ועל ידי הח"מ.

זו החוברת הראשונה לשנת 2006. באותה המתכונת נמשיך בפרסומו של הקובץ, בהמשך שנת 2006.

נקווה שתמצאו עניין בקובץ פסיקה זה.

בכבוד רב,

יוסף תלרז, עו"ד
אב בית הדין למשמעת

תוכן עניינים של פסקי הדין וההחלטות

א. פסקי דין של בית המשפט העליון

מס'	מס' עש"מ / בג"צ	נושא פסק הדין	עמוד
1.	עש"מ 11976/05 א'	עיכוב ביצוע של העברה	6-8
2.	עש"מ 5626/05	דיווחים על עיסוק במהלך התמחות	9-15
3.	עש"מ 2192/06	בקשה לעיכוב ביצוע של פיטורין	16-18
4.	עש"מ 10970/06 ב'	בקשה לתיקון פרוטוקול	19-20

ב. פסקי דין של בית הדין למשמעת

מס'	מס' בד"מ	נושא פסק הדין	עמוד
1.	בד"מ 69/05	שליחת יד בחומרי ניקוי	22-30
2.	בד"מ 110/05	התגובה המשמעתית כלפי עבירת גניבה של עובד ציבור	31-49
3.	בד"מ 122/05	פגיעת הרעה של עבירת השוחד	50-67
4.	בד"מ 133/02	הטרדה מינית במקום העבודה תוך ניצול מרות – התגובה המשמעתית	68-85
5.	בד"מ 111/05	להשגתו של תואר אקדמאי ללא טרחה – התגובה המשמעתית	86-103
6.	בד"מ 120/04	יציאה לחו"ל בתקופת חופשת מחלה	104-129
7.	בד"מ 108/05	הגנה פסולה על ציור קיר	130-143
8.	בד"מ 45/05	שליפת מידע שלא לצורך מילוי תפקיד	144-150
9.	בד"מ 125/05	הטלת מטלות פרטיות על חסרת ישע	151-163
10.	בד"מ 148/03	רכישת תואר אקדמאי במרמה	164-187
11.	בד"מ 118/05	עיכוב דברי דואר – פגיעה במשמעת רשות הדואר	188-192

193-216	הטרדה מינית במקום העבודה	בד"מ 113/02	.12
217-222	שליפת מידע שלא כדין ושלא לצרכי המשרד	בד"מ 137/05	.13
223-231	חברות של עובד מדינה בגוף בוחר	בד"מ 92/05	.14
232-237	ביצוע עבירה על ידי עובד מדינה שלא במסגרת תפקידו	בד"מ 136/05	.15
238-245	התגובה המשמעתית על ביצוע גניבה	בד"מ 1/06	.16

ג. החלטות בית הדין למשמעת

פסק הדין בעמ' בעמ'	נושא פסק הדין	מס' בד"מ	מס'
247-256	בקשה להפסקת הליכים	בד"מ 90/05	.1
257-260	בקשה למינוי מתורגמן	בד"מ 101/05	.2
261-266	בקשה לתשלום הוצאות הגנה	בד"מ 149/02	.3

פסקי דין של בית משפט העליון

תמצית ההחלטה

המבקש הורשע על ידי בית הדין למשמעת של עובדי המדינה בירושלים בהרכב יוסף תלרז- אב בית הדין, מר עזרא מוסרי- חבר, מר אסף מנצורי- חבר, בעבירות משמעת שעיקרן הטרדה מינית של אחיות שהיו נתונות למרותו, ובית הדין בגזר דינו הטיל עליו בין היתר אמצעי משמעת של העברה מתפקידו לבית חולים ממשלתי אחר ופסילה מלמלא כל תפקיד בתחום הדרכת אחיות למשך שלוש שנים מיום גזר הדין.

המבקש הגיש ערעור על פסק דינו של בית הדין לבית המשפט העליון אשר טרם פורסם, ובנוסף הגיש בקשה לעכב את ביצוע העברתו עד שידון הערעור. בית המשפט העליון קבע כי לא נדרשת החלטה כלשהי בעניין דחיית ביצועה של העברתו מהתפקיד וזאת מאחר ובית הדין לא קבע בפסק דינו כי העברתו של המבקש תהא מיידי, לכן חל העיקרון הרגיל של עיכוב של ביצוע אמצעי משמעת עד להחלטה אחרת בערעור, כאשר רק במקרים חריגים כמו פיטוריו של המבקש רואים את הפיטורין כמי שכפופים למשטר של ביצוע מיידי כעולה מסעיפים 40(א), 40(ב), ו-43(ב) לחוק המשמעת. מאחר וביצוע גזר הדין מותלה מכוח החוק עד להכרעה בערעור, החליט בית המשפט העליון כי אין מקום לבקשה ודינה להימחק.

ניתן ביום כג' בטבת תשס"ו, ה-23.1.2006.

ההרכב: כבוד השופטת א'.פרוקצ'ה.

עש"ס 11976/05 - א'

בפני : כבוד השופטת א' פרוקצ'יה

המבקש :

נ ג ד

המשיב : נציבות שירות המדינה

בקשה לעיכוב ביצוע גזר דין שניתן בבית דין למשמעת של עובדי המדינה

החלטה

1. לפנינו בקשה לעיכוב ביצוע גזר דינו של בית הדין למשמעת של עובדי המדינה (להלן – "בית הדין") מיום 21.11.2005, אשר קבע, בין היתר, כי המבקש יועבר מתפקידו וממקום עיסוקו במרכז לבריאות הנפש בבאר שבע לבית חולים ממשלתי אחר, וכי ייפסל מכל תפקיד בתחום הדרכת אחיות למשך שלוש שנים מיום מתן גזר הדין.

הרקע לגזר הדין שניתן הוא בהרשעת המבקש בהטרדה מינית של המתלוננת, אחות במקצועה בכך שהיפנה כלפיה אמירות בעלות אופי מיני וביצע מעשים מגונים בגופה בעת שהיה ממונה עליה. המבקש נדון לעונש של נזיפה חמורה, הורדה בדרגה למשך תקופה נקובה, העברה מתפקיד למקום אחר, ופסילה לתפקיד בתחום הדרכת אחיות למשך תקופה מסוימת.

2. כעולה מתוכן גזר דינו של בית הדין, העונש שנגזר מעוכב ממילא, ולפיכך אין צורך בהחלטה לעכבו, וזאת מן הטעם הבא: בהתייחס למרבית אמצעי המשמעת, נקבע בחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן: "חוק המשמעת") עיקרון לפיו ביצועם יעוכב אם הוגש ערעור על פסק הדין וזאת עד להכרעה בערעור. לעיקרון זה חריגים המתייחסים לאמצעי פיטורין או העברה למשרה אחרת או למקום עבודה אחר.

באשר לאלה קובע החוק כי בית הדין רשאי להורות על ביצועם המיידים, ואם עשה כן, החלטה בענין עיכוב ביצועם עד להכרעה בערעור נתונה לסמכות בית משפט זה, הדין בערעור (סעיפים 40(א), 40(ב) ו-43(ב) לחוק המשמעת; עש"מ 8273/05 בנימין שרעבי נ' מדינת ישראל, (טרם פורסם)). בענייננו, בהחלטת בית הדין למשמעת נשוא בקשה זו לא נכללה הוראה המצווה על ביצוע מיידים של העונש ככל שהוא נוגע להעברת המבקש מתפקידו וממקום עיסוקו. אשר על כן, נובע מכך כי ביצועו של גזר הדין בענייננו של המבקש מותלה ממילא עד להכרעה בערעורו. לאור כל אלה, אין מקום לבקשה שבפנינו, ודינה להימחק.

ניתנה היום, כ"ג בטבת תשס"ו (23.1.06).

שׁוֹפֵט

תמצית ההחלטה

ערעור על גזר דינו של בית הדין למשמעת של עובדי המדינה בירושלים בהרכב עו"ד ניצה אדן-ביוביץ - מ.מ אב בית הדין, עו"ד ריקי לוי - חברה, ומר דוד ציוני - חבר, שהרשיע את הנאשמת בעקבות משפט הוכחות בעבירות משמעת שונות והשית עליה אמצעי משמעת של: נזיפה חמורה, פיטורין מרשות הדואר אגב תשלום המלא של פיצויי פיטורין, ופסילה מלמלא כל תפקיד של רשות הדואר לפרק זמן של שנתיים מיום גזר הדין. הערעור נסב על חומרתם של אמצעי המשמעת שהוטלו על המערערת אשר מלאה תפקידים בכירים במועצת רשות הדואר וברשות הדואר עצמה, והיקף משרתה הועמד על 42.5 שעות שבועיות על פי חוזה עבודה אישי שנחתם עימה.

במסגרת תפקידה היה עליה לקדם את נושא איכות השירות בסניפי הדואר השונים, ואשר לצורך ביצועו היא נדרשה לבקר באותם הסניפים, ובנוסף לתפקידה, המערערת ביצעה התמחות לצורך הסמכתה כעורכת דין, דבר שחייב אותה להקדיש לפעילות זו 37 שעות, בהן 25 שעות עד השעה 14:00. בתקופת התמחותה היא לא ביצעה את מכסת השעות שתפקידה חייב, ואף דווחה דיווחים כוזבים על היקף העסקה וקבלה בגינם שכר שלא כדין.

בית המשפט העליון סקר בפסק דינו את עיקר קביעותיו של בית הדין בשלב הכרעת הדין ובגזר הדין, ובמיוחד את נימוקיו בנוגע למעילה באמון של המעסיקה, רשות הדואר, שהיתה מנת חלקה של המערערת. זאת, מבלי לפסוח על תרומתה לשירות הציבורי עד להרשעתה ולמעידתה, רכיבים שאף הם נלקחו בחשבון. בית המשפט העליון אף עמד על נימוקי הערעור שעיקרם טיעון הרואה באור מחמיר מדי את אמצעי המשמעת שהוטלו עליה, כי התמחותה בוצעה בידיעת הממונים, וכי הפגיעה המהותית בתפקידה היתה שולית.

מנגד, טענה המדינה כי מעשיה חמורים היו, המערערת זכתה לגמול שלא כדין, מעשיה נמשכים היו, ויש להחמיר החמרת יתר במיוחד עם עובדים בכירים, אשר לא הגישו את כל עתתם למילוי תפקידם, שימור אמון הציבור בשירות הציבורי, ובמיוחד על קיומה של תרבות עבודה ושמירה קפדנית על הכללים והנוהל של התייצבות לעבודה והשקעתם בפועל של שעות העבודה.

אלה הם תנאים הכרחיים לתפקוד הנאות של השירות הציבורי ובמערך האמון שנדרש בין ציבור העובדים לבין המעסיק הציבורי.

בית המשפט העליון בפסק דינו עומד על תכליתו של הדין המשמעותי המגולמת בהגנה על תפקודו התקין של השירות ועל תדמיתו בעני הציבור, כאשר קבלת שכר בעבור שעות עבודה שלא בוצעו בפועל פוגעת באותו אמון של הציבור בשירות הציבורי וכמוה כשליחת יד בכספי ציבור, במיוחד כשהדברים נעשים לאורך זמן וכשיטה, כאשר המערערת מעלה באמון שניתן בה לנוכח סדרי העבודה שהיו נהוגים לגביה. ובנוסף, מידת החומרה באמון מעסיקה גם בולטת לנוכח פסיקה קודמת של בית המשפט העליון (עש"מ 6978/00 בעניין מאיר מוטיל ועש"מ 1804/01 מדינת ישראל נגד אסתר אלקליף). לנוכח הניצול הבוטה של הקופה הציבורית שהיה מנת חלקה של המערערת, בית המשפט העליון קבע כי גזר דין שהוטל עליה אינו חורג מן המידתיות הראויה, לאור חומרתן של עבירות המשמעת שבהן הורשעה, ודחה את ערעורה.

ניתן ביום יד' באדר תשס"ו, 14.3.2006.

ההרכב: כבוד השופטת א'.פרוקצ'ה.

עש"ס 5626/05

כבוד השופטת א' פרוקצ'יה : בפני :

המערערת :

נ ג ד

מדינת ישראל - נציבות שירות המדינה : המשיבה :

ערעור על גזר דינו של בית הדין למשמעת של עובדי המדינה מיום 1.6.05 בת"ב 55/03 שניתן על ידי כבוד השופטים עו"ד נ. אדן-ביובץ, עו"ד ר. לוין ודוד ציוני

עו"ד מרדכי ברקוביץ ועו"ד עופר גמליאל : בשם המערערת :
עו"ד בת-אור כהנוביץ : בשם המשיבה :

פסק – דין

1. ערעור על גזר דינו של בית הדין למשמעת של עובדי המדינה שהושת על המערערת בעקבות הרשעתה בביצוע עבירות משמעת על פי סעיפים 17(1), 17(2) ו-3(4) לחוק שירות המדינה (משמעת) התשכ"ג – 1963. על המערערת נגזרו אמצעי המשמעת הבאים : נזיפה חמורה, פיטורים מרשות הדואר אגב תשלום המלא של פיצויי הפיטורין, ופסילה מכל תפקיד ברשות הדואר לפרק זמן של שנתיים מיום גזר הדין. חומרת אמצעי המשמעת היא העומדת בבסיס הערעור.

2. המערערת, הינה עובדת רשות הדואר, אשר הועסקה במערכת זו בתפקידים שונים. תחילה כמזכירת מועצת הרשות, ולאחר מכן בתפקיד סגנית סמנכ"ל בקרה ואיכות. מסגרת עבודתה של המערערת ברשות הדואר כסגנית סמנכ"ל כללה היקף משרה של 42.5 שעות שבועיות, וזאת, על פי חוזה עבודה אישי שנחתם עימה. תפקידה של המערערת ותחום אחריותה נסבו סביב נושאי איכות השירות בסניפי הדואר, תחום

אותו התבקשה לקדם בדרכים יצירתיות ומועילות. במסגרת אחריות זו היה על המערערת אף לבקר בסניפי הדואר ברחבי הארץ, לעקוב אחר איכות מתן השירות לקהל הלקוחות, ולספק הנחיות שונות לציבור נותני השירות.

המערערת סיימה למודי משפטים. במשך כשנה, בין התאריכים 31.8.2000 ל-31.7.2001, ובמקביל לתפקידה האמור ברשות הדואר, בצעה עבודות התמחות לקראת הסמכתה כעורכת דין. ההתמחות חייבה אותה להקדיש לפעילותה זו 37 שעות שבועיות, מהן 25 שעות עד השעה 14:00. כפל תפקידים זה הוביל את נציבות שירות המדינה להגיש כנגד המערערת כתב תובענה משמעתית בו הואשמה בכך שבתקופת התמחותה במשפטים לא ביצעה לפחות רבע מן השעות אותן נדרשה לבצע במסגרת תפקידה ברשות הדואר, ובכך לא קיימה את המוטל עליה, ואף דיווחה דיווחים כוזבים וזכתה לשכר מהרשות הציבורית שלא כדין. בביצוע מעשים אלה, ייחס כתב התובענה למערערת התנהגות הפוגעת במשמעת שירות המדינה, הפרה של הוראות חוזה העבודה שנחתם עימה, והתנהגות בלתי הוגנת שאינה הולמת עובדת מדינה.

3. בית הדין למשמעת הרשיע את המערערת בכל עבירות המשמעת שיוחסו לה. במסגרת הכרעת הדין, קבע בית הדין (השופטים אדן-ביוביץ, ריקי לוי ודוד ציוני) כי המערערת לא מילאה את מכסת השעות אותה היה עליה למלא בעבודתה ברשות הדואר, וחרף זאת קבלה תמורה כספית מהרשות הציבורית בעבור שעות עבודה בהן לא עבדה. עוד קבע בית הדין כי המערערת היתה מודעת היטב לטיבם הפסול של מעשיה, אף שניסתה להסוותם ולשוות להם מראית עין הגונה. על בסיס הכרעה זו גזר בית הדין את עונשה של המערערת לפיטורין, אגב תשלום המלא של פיצויי הפיטורים, ולפסילה לכל תפקיד ברשות הדואר לפרק זמן של שנתיים. על אלה נוספה גם נזיפה חמורה וחיוב בהשבת הכספים שהשיגה שלא כדין, בשיעור שלוש משכורות חודשיות שינוכו ב-12 תשלומים שונים ורצופים.

בסיס נימוקיו של בית הדין לענין העונש, הודגש אופיין של העבירות בהן הורשעה המערערת, המשקפות מעילה באימון המעסיק הציבורי. בית הדין הצביע על העובדה כי על פי הנהלים הנהוגים ברשות הדואר, עובדים בכירים, עליהם נמנתה אף המערערת, אינם מחתימים כרטיס נוכחות כלל, וזאת על יסוד הנחת אימון כי הם ידווחו דיווחי אמת על נוכחותם בעבודה. משבחרה המערערת למעול באימון זה ולנצלו לרעה, לא נותר מנוס מהרחקתה מעבודתה במסגרת השירות הציבורי.

מנגד, לצד אופיין החמור של העבירות בהן הורשעה המערערת, ציין בית הדין את מקצועיותה ונאמנותה לעבודתה עד למעידתה, ולקח זאת בחשבון בהערכת העונש הראוי.

היקף העונש הראוי הוא העומד בבסיס הערעור. ביצוע גזר הדין עוכב עד למתן הכרעה בערעור.

4. בערעור, טוען בא כוח המערערת כי העונש שקבע בית הדין חמור מדי בהתחשב בעבירה ובנסיבותיה. פיטוריה של המערערת, בגילה המשיק לארבעים, בצירוף פסילתה לעיסוק ברשות הדואר למשך שנתיים, שקולים, באופן מעשי, להוצאתה אל מחוץ לשוק

העבודה. כן טען כי עבודת ההתמחות וכל הכרוך בכך בוצעו על ידי המערערת בידיעת הממונים, ויש גם לתת משקל לעובדה כי משך זמן ההתמחות הינו קצוב, ובעל אופי חד-פעמי. ולבסוף, יש לתת משמעות גם ליחסם של הממונים על המערערת להיעדרותה מהעבודה עקב התמחותה, הממחיש את מידת הפגיעה המועטה שמעשיה גרמו לשיגרת עבודתה ותיפקודה הכולל ברשות.

מנגד, המדינה מדגישה בטיעוניה את חומרת מעשיה של המערערת, וזאת במיוחד לאור תופעה חמורה הפושה בקרב עובדי מדינה, הזוכים לא אחת לגמול עבור שעות עבודה אותן הם אינם מבצעים בפועל כלל. לדבריה, המערערת לא כשלה באופן נקודתי בלבד, אלא היקף היעדרויותיה מהעבודה הינו ניכר, ובכך כי תפקידה במערכת הוא בכיר ומחייב אחריות ומסירות מיוחדים יש כדי להחמיר את תוצאות מעשיה. עוד ציינה המדינה, כי כחודשיים לפני תחילת התמחותה, ביום 25.6.2000, הוציא נציב שירות המדינה חוזר שזו כותרתו: "מדיניות מתן היתר ל"התמחות במשפטים" לעובדי מדינה" (הודעה מס' שס/26). מקריאת תוכנו של החוזר עולה, כי לו הגישה המערערת בקשה פורמאלית להיתר להתמחות במשפטים, לא הייתה זוכה בו. זאת, בשל העובדה כי החוזר אוסר במפורש מתן אישור להתמחותם של עובדי מדינה המועסקים בחוזה מיוחד לבכירים. על פי החוזר, תפקידם ומעמדם של בעלי תפקיד כאלה מחייב הקדשת כל עיתותיהם לתפקידם העיקרי בשירות המדינה, אשר לשמו אושרה העסקתם בחוזה בכירים.

5. עיקר תכליתו של דין המשמעת הינו להגן על תיפקודו התקין של השירות הציבורי ולשמור על תדמיתו בעיני הציבור (עש"מ 7113/02 מדינת ישראל נ' שחר לוי, פד"י נז(3) 817; עש"מ 1928/00 מדינת ישראל נ' עמוס ברוכין,

פד"י נד(3) 694, 703; עש"מ 8160/04 מדינת ישראל נ' בן סימון, דינים עליון ע"א, 733). שתי תכליות אלה קשורות קשר אמיץ ביניהן, שהרי השמירה על אימון הציבור בשירות הציבורי מותנית, בין היתר, בתיפקוד התקין וההוגן של עובדיו, וסטייה מנורמות מחייבות של ביצוע תקין של התפקיד סופה שתביא לפגיעה ברמתו של השירות הציבורי ולפגיעה ביחסו של הציבור לשירות זה.

6. קיומה של תרבות עבודה ושמירה קפדנית על הכללים והנוהל של התייצבות לעבודה והשקעה בפועל של שעות עבודה הנדרשות מעובד מדינה הם תנאי הכרחי לתיפקוד נאות של השירות הציבורי. היעדרות מהעבודה שלא במסגרת חופשה, מחלה, השתלמות מקצועית או מטרה אחרת שאושרה על ידי הממונה, המתיישבת עם נוהליה ותכליותיה של המערכת הציבורית פוגעת בראש וראשונה במערך הביצועי של שירות המדינה אשר נמצא לוקה בהעדר השקעת משאבים מספקת ביעדים שיש להשיגם. עבודה אינה יכולה להתבצע כראוי כאשר העובד אינו ממלא את תפקידו אלא עסוק בענייניו הוא. ומעבר לכך, יש בהיעדרות בלתי מאושרת מהעבודה כדי לפגוע פגיעה עמוקה במערך האימון הנדרש בין ציבור העובדים למעסיק הציבורי. אין כמו מצג שוא בדבר הימצאות בעבודה כאשר עובד נעדר ממנה, וקבלת שכר בעבור שעות עבודה שלא בוצעו כדי לפגוע באמינותו של השירות

הציבורי בעיני הציבור, וכדי לשקף ניצול כספי ציבור למטרות זרות. קבלת תמורה כספית על ידי עובד בגין שעות עבודה אותן לא ביצע כאשר היה עסוק בענייניו הפרטיים כמוה כשליחת יד בכספי ציבור, ועל אחת כמה וכמה כאשר הדבר נעשה לאורך זמן כענין של שיטה, המלווה בדיווחים כוזבים. לתופעה זו נילוית חומרה מיוחדת.

7. המערערת בחרה להיעדר מעבודתה במשרתה הבכירה בשירות הציבורי במשך תקופה ממושכת של כשנה, ולא מילאה לפחות רבע מהשיעור הכולל של שעות משרתה שהיתה חייבת בהן לשירות הציבור. היא פגעה בכך במירקם התעסוקה הציבורית עליה נמנתה. יתר על כן, היעדרה מן העבודה לאורך כשנה תמימה נעשה אגב ניצול מערך האימון שהיה קיים במקום העבודה בו לא נדרשה לדווח באופן יומי על נוכחותה בעבודה לאור בכירותה בתפקיד. למעשיה נילו גם מצגי כזב והערמה על המעסיק. מכתבו של מנכ"ל רשות הדואר מיום 18.7.00 ללשכת עורכי הדין (ת/6) לפיו אין לרשות הדואר התנגדות כי המערערת תעבוד כמתמחה במשרד עורכי דין וכי היא מתחייבת להחזיר לרשות שעות עבודה אם הדבר יידרש עקב התמחותה, אינם מהווים הכשר כ-לשהו למעשיה של המערערת.

סביר להניח כי בכתיבת מכתב זה מנכ"ל הרשות לא היה מודע לכך כי מתוך 42.5 שעות עבודה שבועיות שהיה על המערערת לעבוד ברשות, היא תתחייב להקדיש 37 שעות לעבודות ההתמחות, וסביר לחשוב כי אילו היה מודע לנתונים אלה המכתב לא היה נכתב כך. מכל מקום, הנתונים בדבר אי ביצוע העבודה ברשות כסדרה, וקבלת תמורה כספית עבור שעות עבודה רבות שלא בוצעו בפועל מדברים בעד עצמם. שהרי, בכל תקופת התמחותה, זכתה המערערת לתשלום כספים מהקופה הציבורית בגין שעות רבות בהן בפועל לא עבדה, וכך היא קבלה תמורה לה לא היתה זכאית עבור השקעה שלא ניתנה. עבירות דיווחי הכזב בשירות המדינה הן תופעה שיש להוקיעה ולבערה מן המערכת הציבורית, ובמקרה זה הם משתלבים במעשי סטייה חמורים מהנורמות המתחייבות מעובדי מדינה ובמיוחד מהבכירים שבהם (עש"ם 6978/00 מאיר מוטיל נ' נציב שירות המדינה פד"י נד(4) 865; עש"ם 1804/01 מדינת ישראל נ' אסתר אלקריץ). ועוד, עבירות המשמעת אותן בצעה המערערת נמשכו לאורך שנה שלמה וגם התמשכות תרמה תרומה ניכרת לחומרתן. תורמת לחומרה זו גם העובדה כי המערערת נשאה במשרה בכירה, והאחריות והמטלות המקצועיות שהוטלו על כתפיה היו כבדות וחשובות. כעובדת בכירה, היה עליה להבין ולהעריך כי לא תוכל לצאת ידי חובתה כלפי השירות הציבורי אם תבצע בו זמנית התמחות במשפטים, התובעת שעות עבודה רבות בפני עצמן. היה עליה לברור את דרכה כך או כך, בלא למלא תפקיד אחד על חשבון תפקיד שני, ולנצל אגב כך את הקופה הציבורית, תוך פגיעה רצינית בתיפקוד השירות הציבורי ובאימון שהציבור רוחש כלפיו.

8. ממכלול טעמים אלה, נראה לי כי גזר הדין שנגזר על המערערת אינו חורג מן המידתיות הראויה לאור חומרת עבירות המשמעת הנדונות כאן שהמערערת הורשעה בהן (עש"ם 5571/01 פודלובסקי נ' נציב שירות המדינה, פד"י נו(1) 463, 479; עש"ם 309/01 זרזר נ' נציב שירות המדינה, פד"י נה(2) 830, 837).

לאור האמור, הערעור נדחה. עם דחיית הערעור, מתבטל צו עיכוב ביצוע העונש שניתן עד להכרעה זו.

ניתן היום, י"ד באדר תשס"ו (14.3.06).

ש ו פ ט ת

תמצית ההחלטה

בהחלטה זו, נדונה בקשה לעיכוב ביצוע גזר דינו של בית הדין למשמעת של עובדי המדינה שניתן על ידי עו"ד ניצה אדן-ביוביץ'-מ.מ. אב בית הדין, אסתר בריימן – חברה ודוד ציוני-חבר. המבקש, הורשע על ידי בית הדין למשמעת של עובדי המדינה בירושלים בעבירות משמעת שונות לאחר משפט הוכחות בגין מעשים של הטרדה מינית, ובסופו של ההליך הוטלו עליו בין השאר אמצעי משמעת של פיטורין מן העבודה ופסילה למלא כל תפקיד בשירות המדינה לפרק זמן של חמש שנים. עיכוב ביצועם של אמצעי משמעת אלה עמד בבסיס החלטתו של בית המשפט העליון.

לאחר שבית המשפט העליון עיין בטיעוני הצדדים, הוא קבע כי אין מקום להיעתר לבקשה ולעכב את ביצועם של אמצעי המשמעת עד להכרעה בערעור, ואין מקום לשנות במקרה זה את הכלל לפיו הפיטורין חלים לאלתר, כעולה גם מעש"מ 8273/05 בעניין שרעבי. לכך יש להוסיף את עברו הפלילי והמשמעותי של הנאשם בעבירות דומות, כאשר אי הרחקתו מהשירות הציבורי לאלתר עלולה לפגוע בתפקידו או בתדמיתו של השירות הציבורי והנזק שיהיה צפוי לשירות בהמשך העסקתו כאמור עד להכרעה בערעורו יהיה רב באופן ניכר מן הנזק הצפוי לו באם יתקבל ערעורו זאת ומאחר וביטול הפיטורין בערעור פועל למפרע.

בית המשפט העליון, בסופו של עיון, דחה את הבקשה.

ניתן ביום יט' באדר תשס"ו, 19.3.2006.

ההרכב: כבוד השופטת א'. פרוקצ'ה.

עש"ם 2192/06

בפני : כבוד השופטת א' פרוקצ'יה

המערער :

נ ג ד

המשיב : נציבות שירות המדינה

בקשה לעיכוב ביצוע גזר דינו של בית הדין למשמעת של עובדי המדינה מיום 1.2.06 בד"מ 113/02 שניתן על ידי עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, אסתר בריימן ודוד ציוני

בשם המערער : עו"ד יהושע קרמר ועו"ד יניב גלבע
בשם המשיב : עו"ד מלי אומיד

החלטה

לפני בקשה לעיכוב ביצוע גזר דינו של בית הדין למשמעת של עובדי המדינה (להלן : "בית הדין") אשר ניתן ביום 1.2.2006, קבע את פיטוריו לאלתר של המבקש, פסל אותו מכל תפקיד במסגרת שירות המדינה לפרק זמן של 5 שנים וכן כלל בין אמצעי המשמעת גם נזיפה חמורה. המבקש מערער על הרשעתו בדין משמעת ועל אמצעי המשמעת שנקטו כנגדו. הוא מבקש לעכב את ביצוע אמצעי המשמעת עד להכרעה בערעור.

1. בתאריך 15.7.2002 הוגש כנגד המבקש, אשר הועסק בתקופה הרלוונטית כנהג במשרד האוצר, כתב תובענה בדין משמעת, באישומים על פי סעיפים 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן : "חוק המשמעת").

על פי עובדות כתב התובענה, המבקש הציע לעובדת משרד האוצר, אשר התקבלה זה מקרוב לעבודה בשירות המדינה, הצעות על רקע מיני, אשר עיקרן בנכונותו להעניק לה תשלום על מנת שתקיים עימו יחסי מין. זאת עשה, אף לאחר שאותה עובדת הביעה מספר פעמים את סירובה להצעותיו.

ביום 26.12.2005 הרשיע בית הדין את המבקש בעבירות המשמעת שיוחסו לו (בד"מ 113/02), בקובעו כי המבקש הטריד מינית את המתלוננת, כמשמעותו בחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח - 1998. ביום 1.2.2006 נגזר דינו של המבקש והוטלו עליו אמצעי המשמעת שפורטו לעיל. בתאריך 14.2.2006 פוטר המבקש מעבודתו בשירות המדינה על פי הוראת גזר הדין. עיכוב ביצועם של אמצעי משמעת אלו עד להכרעה בערעור, ובראשם סנקציית הפיטורין, הוא העומד בבסיס בקשה זו.

2. טענת המבקש היא כי הוא לא עבר עבירה העולה לכדי הטרדה מינית, וזאת בהתבסס על הגדרת עבירה זו בחוק. לטענתו, כתב התובענה הוגש נגדו על רקע התנכלות בעלי תפקיד במשרד האוצר, ואין בו ממש. כן נטען כי מצבו האישי של המבקש קשה, ועבודתו היא כל שנותר לו, המאפשר לו להחזיק מעמד במהלך ההליכים המשפטיים הקשים שהוא מנהל.

מנגד, טוענת באת כוח המדינה, כי במקרה זה, משניתנה הוראה על פיטוריו של המבקש לאלתר, והוראה זו כבר בוצעה ביום 14.2.2006, אין הצדקה לחרוג מן הכלל הנוהג, לפיו התערבותה של ערכאת הערעור בעניינים כגון דא הינה מצומצמת ביותר. כן נטען כי פסק דינו של בית הדין למשמעת משקף את החומרה הרבה במעשיו של המבקש, וממצאיו מחייבים את הרחקתו המיידית מן השירות הציבורי למען שמירה על טוהר המידות בשירות ותקינות תיפקודו. לאלה יש להוסיף את עברו הפלילי והמשמעותי הנכבד של המבקש, אשר במשך שנות עבודתו ניתנו בידו מספר הזדמנויות לחזור למוטב, אך הוא לא ניצל אותן וחזר לסורו.

3. אין מקום להיענות לבקשה לעכב את ביצוע אמצעי המשמעת שהוטלו על המבקש עד להכרעה בערעור. בחינתו של המקרה שלפנינו ויישום הדין ומכלול השיקולים הצריכים לענין, על נסיבותיו המיוחדות, מוביל למסקנה כי אין לשנות מקביעתו של בית הדין לפיה פיטוריו של המבקש יחולו לאלתר (עש"מ 8273/05 שרעבי נ' מדינת ישראל, תק-על' 2005 (3) 3961). אמנם, המבקש הינו עובד ותיק במערך השירות הציבורי (משנת 1974); אולם מנגד, עומדת לחובתו שורה של הרשעות פליליות ומשמעתיות, רובן ככולן על רקע מיני.

נוכח מצב דברים זה, נראה, על פני הדברים, כי המשך העסקתו של המבקש בשירות המדינה עלול לפגוע בתיפקודו ובתדמיתו של השירות הציבורי, והנזק הצפוי לשירות מהמשך העסקתו כאמור עד להכרעה בערעורו רב באופן ניכר מן הנזק הצפוי לו, באם יתקבל ערעורו, זאת, בין היתר, בשים לב לעובדה כי ביטול פיטורין בערעור פועל למפרע. אכן, לנסיבותיו האישיות הקשות של המבקש יש בודאי לתת משקל, אולם, משקל עברו הפלילי והמשמעותי וכן חומרתה של העבירה המשמעתית בה הורשע בהליך שלפנינו גובר במקרה זה ומכריע בשיקולי האיזון, ומכריע כנגד עיכוב ביצועם של אמצעי הענישה עד להכרעה בערעור. למותר להדגיש, כי אין בדברים האמורים בהחלטה זו כדי להביע עמדה זו או אחרת באשר לסיכויי הערעור התלוי ועומד, לגופו.

הבקשה נדחית.

ניתנה היום, י"ט באדר תשס"ו (19.3.06).

ש ו פ ט ת

תמצית ההחלטה

המדינה הגישה בקשה לתיקון פרוטוקול המתייחס לדיון בערעור שנתקיים לפני בית המשפט העליון.

בית המשפט העליון קבע כי רישומי הדיונים הנערכים בידי קלדנית בית המשפט אינם מהווים פרוטוקול רשמי, ואין הם מתיימרים לשקף נוסח מחייב של ישיבות בית המשפט, כעולה מהפסיקה שהובאה בהחלטה. עוד נקבע כי פסק דינו של בית המשפט העליון בערעור יינתן על יסוד מכלול החומר הכתוב והמצוי בתיק, לרבות טיעוני הצדדים במועד הדיון, כפי שנשמעו בבית המשפט, ואשר עיקרם תועד גם ברישומים ידניים של בית המשפט.

בקשת המדינה נדחתה.

ניתן ביום כא' באדר תשס"ו 21.3.2006.

ההרכב: כבוד השופטת א' פרוקצ'ה.

בבית המשפט העליון

עש"ם 10970/05 - ב'

בפני: כבוד השופטת אי' פרוקצ'יה

המערער: מדינת ישראל

נגד

המשיב:

בקשה לתיקון פרוטוקול מיום 21.2.2006

החלטה

לפני בקשה לתיקון פרוטוקול המתייחס לדיון בערעור שהתקיים ביום 21.2.2006.

אין בידי להיענות לבקשה. כידוע, רישומי הדיונים הנערכים בידי קלדנית בית המשפט אינם מהווים פרוטוקול רשמי ואינם מתיימרים לשקף נוסח מחייב של ישיבות בית המשפט (עע"ם 1889/02 צינור דרום 82 תעשיות בע"מ נ' ד"ר שמריהו בירן, ראש עיריית עכו; רע"א 1637/02 שבת נ' רשות מוסמכת לענין חוק רדיפות הנאצים, התשי"ז 1957); פסק הדין בהליך זה יינתן על יסוד מכלול החומר הכתוב המצוי בתיק, לרבות טיעוני הצדדים במועד הדיון כפי שנשמעו בבית המשפט, ואשר עיקריהם אף תועדו ברישומים ידניים של בית המשפט.

לאור האמור, הבקשה נדחית.

ניתנה היום, כ"א באדר, תשס"ו (21.3.2006).

שופטת

פסקי דין של בית הדין למשמעת

תמצית פסק הדין

הנאשמת הועסקה כרכזת בנא"מ בלשכת הבריאות באזור הצפון והורשעה על פי הודאתה בעבירות המשמעת הרלוונטיות, בכך ששלחה את ידה בחומרי ניקוי שונים של מקום עבודתה שנלקחו מהמחסן אשר עליו היתה מופקדת בערך של כ-120 ₪.

הצדדים הגיעו בניהם להסדר טיעון לפיו בכפוף להודאתה בעבירות בפני בית הדין, יוטלו עליה אמצעי משמעת מוסכמים של נזיפה חמורה, הפקעת משכורת קובעת, הורדה בדרגה אחת למשך שנתיים וחצי, והעברה מתפקידה כאחראית בנא"מ למקום ולתפקיד אחרים, וכן השבת הסכום של 120 ₪ לקופת המדינה.

בפסק הדין מוצגים טיעוני הצדדים לעניין כיבודו של הסדר הטיעון, לרבות פסיקתו של בית הדין בעבירות דומות, ובכלל אלה נסיבותיה האישיות הקשות של הנאשמת שהביעה צער על מעשיה.

בית הדין בהחלטתו מציג את מכלול שיקוליו לעניין כיבודם של הסדרי טיעון, ובכללם את התכלית של אמצעי המשמעת, את העבירות ונסיבותיהן שבהם הואשמה הנאשמת ואת הנחיותיו של בית המשפט העליון כפי שנקבעו לעניין כיבודם של הסדרי טיעון. בסופו של דבר, החליט בית הדין ליתן תוקף להסדר הטיעון כפי שהושג בין הצדדים.

גזר הדין ניתן ביום ג' בשבט תשס"ו 1.2.2006.

ההרכב:

עו"ד ורדה קיטרון-ברט-יו"ר

גב' אדלינה בנדל-חברה

מר ויצנר שמואל-חבר

בדח. 2006-39
בד"מ 69/05

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה בחיפה

בפני :	עו"ד ורדה קיטרון ברט	- יו"ר
	גב' אדלינה בנדל	- חברה
	מר ויצנר שמואל	- חבר
התובע (ת) :	עו"ד טובה רקנטי	
הנאשם (ת) :		
ב"כ הנאשם :	עו"ד יורם גורי	
נציג המשרד :	מר ששון בסון	

גזר - דין

1. ההליך

א. הנאשמת, ילידת שנת 1952, המועסקת כרכזית בנא"מ בלשכת הבריאות בטבריה, בשירות המדינה מתאריך 13.4.83, הורשעה על-פי הודאתה ביום 22.12.2005 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2), (3) ו-4 לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963, וזאת בגין גניבה של חומרי ניקוי, סבון ומוצרים משרדיים, בהיקף ובעלות בלתי ידועים בשנים 2002 – 2003 מהמחסן עליו הייתה ממונה מתוקף תפקידה.

ב. בחיפוש בביתה של הנאשמת שנערך בתאריך 2.2.03 נתפסו מוצרים בעלות קמעוניות של כ-120 ₪.

ג. הנאשמת הורשעה על ידינו כאמור במסגרתו של הסדר טיעון שאליו הגיעו הצדדים.

2. טיעונים לכיבודו של הסדר הטיעון

א. הצדדים הודיעו לבית הדין במהלך הדיון, ביום 22.12.2005, כי הגיעו לידי הסדר טיעון בנוגע להליך שבפנינו. אם בית הדין יתן תוקף לאותו הסדר, יוטלו על הנאשמת אמצעי משמעת מוסכמים של:

- 1) נזיפה חמורה;
- 2) הפקעת משכורת קובעת אחת ב-12 תשלומים;
- 3) הורדה בדרגה אחת לשנתיים וחצי;
- 4) העברה מתפקידה כאחראית בנא"מ בלשכת הבריאות בטבריה לתפקיד פקידת רנטגן בבית חולים פוריה;
- 5) השבת סכום של 120 ₪ לקופת המדינה – שישולם לאחר שתסתיים הפקעת המשכורת הקובעת על-פי סעיף 2 דלעיל.

ב. עמדת התביעה

התובע המלומד סבור, כי אמצעי המשמעת עליהם הוסכם מאזנים בין האינטרס הציבורי, הצורך בשמירת תדמית השירות הציבורי בעיני הציבור, השמירה על תכלית הדין המשמעת ונסיבות המקרה.

בשקילת אמצעי המשמעת המוסכמים נלקחה, מחד-העובדה כי הנאשמת טענה כי "כך עושים כולם" וסירבה להכיר בחומרת המעשים, ומאידך – דרגתה הנמוכה במקום עבודתה אליו הועברה, בית חולים פוריה, בו אין היא באה במגע עם ציוד וכספים. נלקחה בחשבון העובדה שנחסך זמן שיפוטי יקר מבית הדין והעובדה כי למעט המוצרים שתפסה המשטרה בבית הנאשמת בעלות של 120 ₪, הרי שאין אומדן מדוייק של המוצרים אותם גנבה הנאשמת במשך שנים.

התביעה הפנתה אותנו למספר פסקי דין, בהם: בד"מ 90/04 - נש"מ נגד פליסה וקס, בד"מ 125/03 - נש"מ נגד שמעון בן דוד, בד"מ 78/03 - נש"מ נגד מיכאל חובבשוילי, בד"מ 157/02 - נש"מ נגד רנדק האמש ג'אבר ועש"מ 4542/97 - סבג נגד נש"מ.

ג. עמדת נציג המשרד

נציג המשרד מצטרף לעמדת התביעה ומאמץ את עסקת הטיעון שנעשתה בידיעתו ובהסכמתו.

ד. טיעוני ההגנה

הסניגור המלומד סבור גם הוא כי יש לאשר את הסדר הטיעון שהצדדים הגיעו אליו.

מדובר בעובדת חרוצה שזכתה לאהדה וביקורת חיובית הן בעבודתה במשרד הבריאות והן בעבודתה כפקידת רנטגן בבית חולים פוריה.

הנאשמת מפרנסת את משפחתה על שלושת ילדיה שאחת מהן אנורקסית, בעלה הינו אדם חולני.

הנאשמת מביעה צער וחרטה על המעשה בו כשלה.

3. החלטת בית הדין

א. על תכלית אמצעי המשמעת

1) אמצעי המשמעת שמוטלים על ידי בית הדין אינם מוטלים בחלל ריק, אלא לצורך השגתה של תכלית ברורה, שהיא הגנה על השירות הציבורי, על תדמיתו בעיני הציבור של אותו השירות ובמיוחד כדי להרתיע עובדים אחרים במעמדו של הנאשם, כי לא ייכשלו במעשים מסוג זה. בכל מקרה ומקרה, על בית הדין לשאול את עצמו, האם אמצעי המשמעת המוטלים במסגרת הסדר, יש בהם כדי לשרת את התכלית האמורה.

2) בפסיקות אין ספור, מדגיש בית המשפט העליון את ההשלכה הישירה על הרציונל העומד בבסיס מהותו של השירות הציבורי ועל עובד הציבור מבחינת דיני הנאמנות הציבורית:

"איש הציבור הוא נאמן הציבור, לא לעצמו הוא פועל, אלא למען האינטרס של הציבור הוא פועל".
(בג"צ 669/86 רובין נגד ברגר ואחרים, פ"ד מא(1) 749, 840).

ולכן:

"הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו יהיו אנשים אמינים והגונים. אמון הציבור בשירות המדינה ושיתוף הפעולה עלולים להתערער, אם יתברר לציבור כי עובד המדינה, העומד לשרתו, עבר עבירה שיש עמה קלון".
{עש"מ 4411/99 מדינת ישראל נגד אלקלעי, דינים ועוד: דינים עליון, כרך נט, 955, עמ' 3}

בפסק דין אחר הבליט כב' השופט זמיר את תכליתם של אמצעי המשמעת באומרו:
"מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה".
{עש"מ 5574/00 אורי בנית נגד מדינת ישראל, (דינים ועוד: דינים עליון, כרך נט, 43, עמ' 2)}

3) בתקופה האחרונה, בית המשפט העליון הבליט את תפקידם ההרתעתי והמניעתי של אמצעי המשמעת (ראה עש"מ 5771/01 בעניין פודלובסקי; עש"מ 10129/01 בעניין טליה גניש) ובעש"מ 7111/02 בעניין אשואל ואח' (דינים ועוד: דינים עליון, כרך סג, 764, עמ' 4) שניתן ביום 21.1.03, נקבע כי:

"שמירה על תדמית ראויה של השירות הציבורי מהווה תנאי הכרחי לשמירה על תפקוד נאות של שירות זה. בנוסף לשמירה קפדנית על תדמית השירות, השירות נועד להליך המשמעת למנוע פגיעה בתפקוד שירות המדינה; אשר על כן בבואו להטיל אמצעי משמעת יבחן בית הדין, בין היתר, האם אמצעי המשמעת המוטלים יוצרים הרתעה מספקת בקרב עובדי המדינה. כן יבחן האם די באמצעי המשמעת האמורים כדי להשיב על כנו את אמון הציבור במערכת השירות הציבורי, המהווה אף הוא תנאי הכרחי לתפקודו של השירות. בבוא בית הדין לגזור דינו של נאשם בעבירה משמעתית אין הוא מתייחס לאמצעי המשמעת כאל עונש גרידא, שכן עליו לבחון מהו האמצעי ההולם את התכליות האמורות של הדין המשמעתית".

4) על תפקידם ההרתעתי של אמצעי המשמעת חזר בית המשפט העליון בעש"מ 7113/02, מדינת ישראל נגד שחר לוי (דינים ועוד: דינים עליון, כרך סד, 363, עמ' 16) שניתן בתאריך 1.5.03:

"כידוע, אמצעי המשמעת נועדו להרתיע מפני ביצוע מעשים שיש בהם כדי לפגוע בטוהר המידות בשירות המדינה, בתפקודו התקין ובאמון הציבור בו. ככל שהמעשים בהם הורשע הנאשם חמורים יותר, וככל שדרגתו בשירות המדינה בכירה יותר, כך מתחזק הצורך להעביר מסר ברור וחד המוקיע את מעשיו, על-מנת לשרש תופעות פסולות בשירות המדינה ולמנוע את הישנותן בעתיד".

5) ואולם תפקיד המרתיע של אמצעי המשמעת אינו חזות הכל. לאחרונה ריכך בית המשפט העליון את גישתו האמורה, וקבע כי תכלית זו צריכה להיבחן גם בהתחשב בנסיבותיו האישיות של כל נאשם ונאשם.

בית המשפט העליון בעש"מ 6737/03 בעניין נחום זקן (דינים ועוד: דינים עליון, כרך סג, 855, עמ' 13) פסק:

"התיק יוחזר לבית הדין למשמעת של עובדי המדינה, על מנת שבית הדין ישמע טיעונים, ואולי אף ראיות לעניין העונש, יתן דעתו למכלול נסיבות המעשה לחומרא ולקולא ולנסיבותיו האישיות של המשיב, ובהתאם לכך יקבע את אמצעי המשמעת שיוטלו עליו."

ובפסק דין מאוחר יותר מדינת ישראל נ' טוביה גרינבוים (דינים ועוד: דינים עליון, כרך סד, 124, עמ' 3) חזר בית המשפט העליון על גישתו האמורה: "עם זאת, אל מול, ולצד שיקולים משמעותיים ומכריעים אלה, מצווים אנו לבחון כל מקרה לגופו על פי נסיבותיו המיוחדות (ראו עש"מ 10250/01 מוכתרי נגד נציבות שירות המדינה (לא פורסם)). החזקה בדבר הצורך בענישה מחמירה יכולה להיחלש נוכח נסיבות מיוחדות של המקרה או של העומד לדין."

ב. על העבירות ונסיבותיהן

1) הנאשמת הורשעה בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), 17(2), 17(3) ו-17(4) לחוק: "עשה מעשה או התנהג באופן שפגע במשמעת שירות המדינה."

(2) לא קיים את המוטל עליו כעובד מדינה על פי נוהג, חוק או תקנה, או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור;

(3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של שירות המדינה.

(4) התנהג התנהגות בלתי הוגנת במילוי תפקידו או בקשר איתו.

בית הדין מבקש להעיר, כי בעוד שחוק העונשין מגדיר בפרוטרוט את מרכיביה של כל עבירה, לא כך נוהג הדין המשמעת. לנוכח הקושי לאתר ולציין בחוק את כל המעשים, המחדלים וצורות ההתנהגות של עובדי הציבור, אשר יש בהם משום עבירות המשמעת, העבירות מוגדרות בצורה רחבה, ובית הדין קובע למעשה בדיעבד אם יש בהתנהגות מסויימת כפי שהוכחה בפניו, משום עבירות משמעת כהגדרתה בחוק.

2) לעניין פגיעה במשמעת שהיתה כרוכה בהתנהגותו, די אם נפנה לאמירתו הברורה והחד-משמעית של בית המשפט העליון, מפיו של כב' השופט שמגר (לפי תוארו דאז), בעש"מ 3/75 בעניין אלפונסו דבוש (פ"ד לו(1), עמ' 231, 234) לגבי מאפייניה של המשמעת:

"לא אמצה כאן, תיאור כל יסודותיו וסימני האפיון של המושג "משמעת". יספיק לצורך הנושא שבפנינו אם אומר כי המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת ארגונית בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדריה ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה וזיקתם למסגרת עצמה".

3) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק – הנאשמת הפרה במעשיה את הדרישות שמחויב בהן עובד מדינה, לפי פסקה 42.212 לתקשי"ר הקובעת: **"עובד חייב למלא כל הוראה אשר נקבעה בתקשי"ר, בכל הודעה של נש"מ וכל הוראה כללית אחרת שניתנה על ידי מי שמוסמך לכך."**

כאשר סעיף 1.02 לקובץ כללי האתיקה לעובדי מדינה מנחה כי: **"עובד המדינה ינהג בדרך ההולמת את מעמדו, תפקידו וחובותיו כעובד המדינה. הוראה זו חלה אף על התנהגות שאינה קשורה לתפקידו."**

4) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, שגם בו הורשעה הנאשמת בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידה כעובדת מדינה, או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה – על כך, עונה כב' השופט זמיר: **"התנהגות שאינה הולמת הוא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים או בארגון מסוים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי ההתנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים, היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע, אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהא בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון. (ראה ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נ' התובע בבית הדין המקומי למשמעת, (פד"י מט(5) 573, 578).**

ובמקום אחר, קובע כב' השופט זמיר (עש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין):

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסוים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר.

היא יכולה להיות התנהגות פסולה מבחינתו של כל עובד בכל תפקיד."

ג. על הנסיבות האישיות

הנאשמת הביעה חרטה על מעשיה. הנאשמת הינה עובדת חרוצה שזכתה לאהדה רבה וביקורת חיובית הן בעבודתה במשרד הבריאות והן בעבודתה הנוכחית כפקידת רנטגן בבית חולים פוריה.

לגבי נסיבותיה האישיות שמענו, כי היא מפרנסת את משפחתה, בעלה הינו אדם חולני וגם בתה האנורקסית נזקקת לטיפול רפואי ואשפוז באזור המרכז, מחוץ לאזור מגוריה, כאשר הנאשמת סועדת אותה ונוסעת אליה מטבריה לבית חולים תל-השומר. לנאשמת שלושה ילדים.

ד. לשאלת כיבודם של הסדרי הטיעון

שיקול הדעת אם לכבד הסדר טיעון, לדחותו באופן מלא או לשנותו במידה זו או אחרת, מסור לשיקול דעתו של בית הדין. ככלל, בית הדין מכבד הסדרי טיעון שנקשרים בין הצדדים, זולת אם הוא מגיע למסקנה כי, צריך היה להגיע להסדר טיעון שונה ברכיב זה או אחר, כדי לשרת בצורה טובה יותר את תכלית דיני המשמעת, תוך איזונה עם נסיבות העבירה והנסיבות האישיות.

ראה בעניין זה עש"מ 4592/97 בעניין אליהו סבג (דינים ועוד: דינים עליון, כרך נב, 922, עמ' 3), בו נפסק כי:

"לעיתים קרובות יש עניין בעריכת הסדר טיעון, ולפיכך יש גם בדרך כלל עניין לציבור בקיום הסדר טיעון. לכן, אין זה ראוי שבית הדין יסטה מהסדר טיעון אלא אם יש לכך טעם טוב לסטות מהסדר הטיעון, אם אמצעי המשמעת סוטים במידה משמעותית מן האמצעים הראויים בנסיבות המקרה, או אם הם בלתי סבירים באופן בולט, עד שהעניין הציבורי הדורש לסטות מן ההסדר גובר על העניין הציבורי בקיום הסדרי טיעון".

לאחרונה ניתן על ידי בית המשפט העליון פסק דין 1958/98, פלוני נגד מדינת ישראל (דינים ועוד: דינים עליון, כרך סג, 577, עמ' 17). על המדוכה ישבו תשעה שופטים, ובפסק דין זה נקבעה ההלכה לעניין שיקול דעתו של בית המשפט בשאלת כיבודם של הסדרי טיעון:

"המסקנה היא כי שיקול המפר במידה משמעותית את האיזון הראוי בין שיקולי הענישה הרלוונטיים, באופן שנוצר יחס בלתי הולם בין ההקלה הניתנת לנאשם לבין האינטרס הציבורי, יהיה בו כדי לפסול את הסדר הטיעון בשל טעותה של התביעה וזאת גם אם מניעה כשרים הם".

כן קבע בית המשפט בעמ' 23 של פסק הדין הנ"ל כי:
 "בהיעדר פגם או פסול בהודיה שניתנה במסגרת הסדר טיעון, ירשיע בית המשפט את הנאשם על פי הודייתו ויגזור את עונשו. בהתקיים איזון ראוי בין האינטרס הציבורי הפרטני והאינטרס הציבורי הרחב שהתביעה מייצגת מצד אחד, לבין טובת ההנאה שניתנה לנאשם מצד אחד, יכבד בית המשפט את הסדר הטיעון. בית המשפט ישווה לנגד עיניו, בין היתר, את המגמה העקרונית לעידוד הסדרי טיעון."

4. סוף דבר

לאחר ששקלנו את טיעוני הצדדים כפי שבאו בפנינו, הגענו לכלל החלטה, כי הסדר הטיעון שהושג בין הצדדים הינו מידתי וראוי ומאוזן, הנותן את המשקלים הנאותים לכל אחד מהשיקולים הרלבנטיים, אשר על כן אנו נותנים לו תוקף.

5. לפיכך, אנו מטילים על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים:

- א. נזיפה חמורה;
- ב. הפקעת משכורת קובעת אחת ב-12 תשלומים;
- ג. הורדה בדרגה אחת לשנתיים וחצי;
- ד. העברה מתפקידה כאחראית בנא"מ בלשכת הבריאות בטבריה לתפקיד פקידת רנטגן בבת חולים פוריה;
- ה. השבת סכום של 120 ₪ לקופת המדינה – שישולם לאחר שתסתיים הפקעת המשכורת הקובעת על-פי סעיף ב' דלעיל.

אמצעי המשמעת הודעו בנוכחות הצדדים ביום כ"א בכסלו התשס"ו (22.12.2005).

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום ג' בשבט התשס"ו – 1.2.2006, שלא בנוכחות הצדדים להם יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
מר ויצנר שמואל	גב' אדלינה בנדל	עו"ד ורדה קטרון-ברט
חבר	חברה	יו"ר

תמצית פסק הדין

הנאשם אשר מילא תפקיד של אשנבאי ברשות הדואר, הורשע בבית הדין בעבירות משמעת שונות, לרבות בעבירה של סעיף 17 (6) לחוק- הרשעה בעבירה שיש עימה קלון, וזאת בעקבות הליכים פליליים שהתנהלו נגדו שבהם הורשע בעבירה של גניבה על ידי עובד ציבור בכך שנטל צ'ק של כ-38,000 ₪ מהאשנב של סניף הדואר שבו הוא הועסק. הנאשם נענש בפלילים בעונש מאסר בפועל של 12 חודשים לאחר שבית המשפט העליון הקל במידת מה את מידתו של העונש שנגזר עליו על ידי בית המשפט המחוזי.

בגזר הדין מוצגים ראיות הצדדים וטיעוניהם לעניין מידתם של אמצעי המשמעת, ובכלל זה פרטים על נסיבות משפחתיות חריגות של הנאשם, כאשר התביעה עתרה בין השאר להטלתם של אמצעי משמעת של פיטורין לאלתר ופסילה משירות המדינה ומרשות הדואר לפרק זמן של 15 שנים, גישה שלה שותף גם המשרד.

ההגנה טענה בפנינו כי יש ליתן משקל לנסיבות המשפחתיות הקשות של הנאשם אשר עוותו את שיקול דעתו, וביקשה להימנע מפיטוריו. גם הנאשם ביקשנו ליתן לו הזדמנות להוכיח את עצמו ולאפשר לו לפתוח דף חדש בחייו.

בית הדין בגזר דינו מנתח את דפוס התנהגותו של הנאשם בעקבות העבירות שבהם הורשע, ובמיוחד את יסוד המעילה באמון שכרוך באותה שליחת יד שלא היתה חד פעמית ואשר גזלה כספים בסכום נכבד ברשות הדואר, כמו כן ניתח את גישתם המחמירה של בתי המשפט כלפי עבירות מסוג זה וכן את היסודות של עבירות המשמעת שהן הורשע הנאשם שקלון היה כרוך במעשיו, ודבק בו פסול נורמטיבי מכביד. בנוסף הובאה בפסק הדין בהרחבה התכלית של אמצעי המשמעת, לרבות השוני שקיים בין ההליך הפלילי וההליך המשמעתי, וכן נסקרו הנסיבות האישיות הקשות של הנאשם ומידת תרומתו לשירות עד אשר כשל בעבירות.

בית הדין בסופו של עיון לא ראה מנוס מפיטוריו של הנאשם, מאחר שבמעשיו חתר תחת לאושות תפקידו כעובד ציבור ובסופו של דבר בית הדין הטיל על הנאשם אמצעי משמעת של:

נזיפה חמורה.

פיטורין לאלתר.

פסילה משירות המדינה ומרשות הדואר לפרק זמן של שלוש שנים.

פסילה ממילוי תפקיד שכרוך בניהול תקציב או כספים בשירות המדינה או ברשות הדואר לפרק זמן של שמונה שנים.

כן הורה בית הדין כי בהתחשב במצבה הכלכלי המכביד של משפחתו ועובדת כליאתו בפועל, כי הכספים אותה גנב יושבו לרשות הדואר לפי הסדר תשלומים רק בתום שנתיים מיום ריצוי עונשו. כן בית הדין המליץ כי בתום פרק הפסילה תישקל אפשרות להשיב את הנאשם לתפקיד שאינו קרוב לניהול תקציבי או ניהול כספים, וזאת בתום שלוש שנים מיום מתן גזר הדין.

גזר הדין ניתן ביום טו' בשבט תשס"ו 13.2.2006.

ההרכב:

עו"ד יוסף תלרז- אב בית הדין - יו"ר
גב' אירית אבני- חברה
מר נפתלי אלבוז- חבר

ט"ו בשבט התשס"ו
13 בפברואר 2006

בדח. 2006-126
בד"מ 110/05

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה בחיפה

בפני : עו"ד יוסף תלרז – אב בית הדין
גב' אירית אבני
מר נפתלי אלבו
- יו"ר
- חברה
- חבר

התובע (ת) : עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשם (ת) :

ב"כ הנאשם : עו"ד אליהו מלך

נציג המשרד : עו"ד יוחנן יצחק
מר יוסי אביב

גזר - דין

ההליך

1. הנאשם, יליד שנת 1966, שהועסק עד למועד השעייתו בתפקיד אשנבאי ברשות הדואר לפי דרגה +18 לדירוג המינהלי, הורשע על ידנו ביום ט"ו בשבט התשס"ו – 13.2.2006, בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(2), (3), (4) ו-6 לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963 (להלן - 'החוק').

2. הנאשם הורשע כאמור, בעקבות הליכים פליליים שהתנהלו נגדו בבית המשפט המחוזי בחיפה (ת.פ. 3089/04) שבו הורשע בעבירה של גניבה בידי עובד ציבור – עבירה לפי סעיף 390 לחוק העונשין, בכך שבחודש נובמבר 2003 ועד אשר נתפס בביצוע העבירות ביום ה-23.3.04, הנאשם במועדים שונים נטל כספים מקופת האשנב שבה עבד שהגיעו לסך של -37,898 ₪.

ללא רשות וידיעת רשות הדואר, ובכוונה לשלול מהרשות את בעלותה בכספים אלה ושלא בתום לב. ובנוסף הנאשם נטל ושלח ידו במרמה ברכוש שלא היה רכושו אשר ערכו עלה על 1,000 ₪ שהגיע אליו מכח עבודתו וגנב אותו.

3. לאחר שהנאשם הודה בכתב האישום, הוא הורשע על פי הודאתו וכבוד בית המשפט המחוזי בחיפה גזר עונשו ל-30 חודשי מאסר מתוכם 18 חודשים לריצוי בפועל ו-12 חודשים לריצוי על תנאי.

4. הנאשם ערער על חומרת עונשו לבית המשפט העליון (ע.פ. 9215/04). בית המשפט העליון החליט ביום ט"ו בסיוון תשס"ה – 23.6.05 בשל נסיבותיו האישיות לקצר את עונש המאסר בפועל שנגזר על הנאשם ובמקום 18 חודשי מאסר שנגזרו עליו בפועל בית המשפט העליון החליט כי ירצה 12 חודשי מאסר בפועל כאשר יתר חלקי גזר הדין נשארו בעינם.

5. בין הצדדים הייתה מחלוקת אם קלון כרוך במעשיו של הנאשם לעניין הרשעתו בעבירה לפי סעיף 17(6). ביה"ד בהחלטה מפורטת שניתנה על ידו כאמור, קבע, כי אכן קיימת הצדקה להרשיע את הנאשם גם בעבירה לפי סעיף 17(6) לחוק, הכל כמבואר וכמפורט בהכרעת דיננו שניתנה כאמור.

6. ראיות וטיעונים לעניין מידתם של אמצעי המשמעת

א. ראיות הצדדים

לתביעה לא היו ראיות לעניין מידתם של אמצעי המשמעת ואולם מטעם ההגנה העידו בפנינו מספר עדים, שתמצית עדותם תובא להלן:

(1) מר וקנין מרדכי

א) העד משמש כסגן מנהל מרחב חיפה והצפון, הוא מנהל אזור חיפה וגם כיו"ר ועד ועד העובדים הכיר את הנאשם כממונה עקיף. שמענו מפיו כי הנאשם עשה את עבודתו באופן מסור ונאמן. העד נחשף למצוקותיו הכלכליות של הנאשם ולקושי שהוא התמודד עימו.

(ב) באמצעות העד הגישה ההגנה אסופת מסמכים המצביעים על איכות תפקודו של הנאשם ואשר סומנו על ידנו כ-נ/2.

(ג) כן שמענו מהעד, כי הנאשם היה קורבן של שוד אשר בוצע בסניף וכלפיו. העד בשלהי עדותו מסר כי בשל מצבו הקשה של הנאשם הוא מוכן לקבלו בחזרה לרשות הדואר לתפקיד אחר שאינו כרוך בעיסוק כספים, וזאת חרף הרשתתו של הנאשם בעבירה של גניבה ממעביד.

(2) מר יהושע דרעי

(א) העד מנהל סניף פלמר בחיפה, מכיר את הנאשם משנת 1997 שלא היה כפוף לו במישרין, אולם מעת לעת העד קיבלו כתגבורת בעת קיומם של עומסי עבודה אצלו ואת תפקידו הוא ביצע על הצד הטוב ביותר. גם מעת לעת שמענו, כי הוא נחשף לבעיותיו הכלכליות של הנאשם, הגם שהנאשם לא נטה לגלותם לנוכח אופיו המופנם.

(ב) גם מעד זה שמענו, כי בשל מצוקתו הכלכלית וחרף מעידתו היה מוכן לקבלו לעבודה בסניפו לתפקיד אחר.

(3) אשת הנאשם

(א) אשת הנאשם מסרה פרטים על המרקם הכלכלי הקשה של המשפחה כיום לנוכח כליאתו של בן זוגה. היא מתמודדת עם גידולם של 4 הילדים בתחום גילאים של 7 – 13 ומסתייעת לצורך זה בבני משפחה. המצב הכלכלי בביתה מכביד ביותר, ניתוקי מים וחשמל, עיקולים, תיקי הוצל"פ בעניין אי-פרעון משכנתא, כאשר המשפחה מנסה לצוף מעל פני המים.

(ב) שמענו מפי העדה, כי הקשר עם בן זוגה הינו טוב הגם שלילדיה היה קשה לקבל את דבר כליאת האב, הדבר אף השפיע על מצבם של ילדיה כאשר אחד הילדים כאמור, היום בן 12, בהיותו בן 8 עבר אירוע של תקיפה מינית ע"י נער בוגר ממנו ונזקק לטיפול בשל אותה תקיפה.

עוד שמענו מפי העדה, כי אביו של הנאשם תומך בו ומסייע למשפחה לפי מידת יכולתו המצומצמת, כאשר המשפחה מקבלת מהמוסד לביטוח לאומי קצבה להבטחת הכנסה של - 2,500 ₪ שאינה מספקת לפרנסת המשפחה.

4 אביו של הנאשם

(א) העד בן 72, אביו של הנאשם, גימלאי של עיריית חיפה, העד מתקיים על קצבה נמוכה, אלמן ועוזר לפי מידת יכולתו המצומצמת לבנו, במיוחד ע"י רכישת מצרכים לכלכלת המשפחה.

(ב) עוד שמענו מהעד, כי מעשיו של הנאשם גרמו לשבר בתוך המשפחה כאשר אחיו של הנאשם התאכזבו ממעשיו.

ב. טיעונים לאמצעי המשמעת

1 עמדת התביעה

(א) התובע המלומד, לנוכח פני הרשעתו בפלילים וגישתו כי קלון כרוך במעשיו, ביקש להשית על הנאשם אמצעי משמעת אלה:
- נזיפה חמורה;
- פיטורין לאלתר;
- פסילה משרות המדינה ורשות הדואר לפרק זמן של 15 שנים.

(ב) התובע בטיעונו בפנינו הדגיש, כי הנאשם גנב סך של - 38,000 ₪ ולא השיב דבר מסכומים אלה, וביקשנו כי נורה על השבתם לרשות הדואר. נמסר לנו כי משכורתו של הנאשם מגעת לסך של - 4,660 ₪ ואשר על כן תקרת ההשבה שבה ניתן, לגישת התביעה, לחייב בה את הנאשם להשיב לקופה הציבורית את הכספים שגזל עומדת על סך של - 28,000 ₪, כאשר המקור לתשלום של סכומים אלה יהיה מבוסס על קופות גמל וקופות לפיצויים שנפתחו עבור הנאשם ברשות הדואר והכספים יהיו זמינים לאחר פיטוריו. כאשר ניתן לממש את סכום ההשבה מקופות אלה, מבלי שיפגע ההון שנצבר בקרן מקפת.

(ג) התובע המלומד בהמשך טיעונו סבור, כי פסקי הדין אשר הוגשו בסוגיית הקלון מצביעים כי מידתם של אמצעי המשמעת שנקבעה בהם וזו הולמת את פני בקשתו של התובע. גם באותם פסקי דין הייתה פגיעה בזכויות הממוניות של הנאשמים ובדרך זו, מבקש התובע, גם ביה"ד הזה ילך, מבלי שיפגע הונו של הנאשם לעניין גמלתו העתידית.

2 גישת המשרד

(א) שמענו מפיו של נציג המשרד כי הנאשם נקלט ברשות הדואר בשנת '88, הפך לעובד קבוע בשנת '91, דרגתו בטרם ההליכים הפליליים הגיעה לדרגה +18, הועסק כאשנבאי ביחידת מחליפים כאשר בשנת '99 הנאשם קיבל תעודת עובד מצטיין. חוות דעת שהוגשו בקשר לתפקודו היו חיוביות.

ב) נציג המשרד מצטרף לגופם של אמצעי המשמעת שאותם ביקשה התביעה, גם מנהל המרחב, מר גרינשטיין, שותף לגישה זו, ובנוסף סבור נציג המשרד כי אין מנוס מהשבת הכספים בהם מעל הנאשם ברשות הדואר.

3) טיעוני ההגנה

א) הסניגור המלומד סבור, כי בית הדין צריך לתת משקל ממשי לעדותם של עדי האופי, עדויות שתמציתם הובאה לעיל, אשר מצביעות על המצוקה הכלכלית הקשה שבה נתון הנאשם יחד עם נכונותם לקבלו חזרה לרשות הדואר לאחד מסניפי רשות הדואר שבאחריותם.

ב) עוד נטען בפנינו על ידי הסניגור המלומד, כי על בית הדין ליתן משקל למידת מסירותו ותרומתו של הנאשם לרשות הדואר עד אשר כשל במעשיו. כמו כן נמסר לבית הדין מכתב של מר חנה זקנון מנהל תחום סניפים וסוכנויות ברשות הדואר, הממליץ גם הוא למצוא מקום לנאשם במערכת בתום ריצוי עונשו, כאשר התופעה שבה מנהלים בכירים ברשות הדואר מוכנים לקבל נאשם שהורשע כאמור בפלילי היא נדירה ולא מוכרת להגנה, ועל בית הדין לקחת היבט זה במתחם שיקוליו.

ג) ועוד נטען בפנינו, כי רשות הדואר היתה צריכה להיות מודעת למצבו הכלכלי המכביד של הנאשם ולהכנסתו המזערית בשל חובותיו ולסייע בידו בכלים שעומדים לרשותה, ואפשר שאותו סיוע היה מונע את ביצוע העבירות אם אגף הרווחה היה נכנס לעובי הקורה של המצוקה, ומטפל בה.

ד) הסניגור אף סבור, כי בשקילתם של אמצעי המשמעת על בית הדין לקחת בחשבון כי הנאשם היה קורבן לשוד, חווה את חווית התקיפה המינית של בנו והקשיים שנגרמו בשל כך למשפחה אלה אף עיוותו את שיקול דעתו ועל בית הדין גם לקחת בחשבון את עדותם של אשת הנאשם ואביו, לגבי מצוקותיה של המשפחה, כאשר המצוקה הכלכלית של המשפחה בולטת בתוכנו של תסקיר המבחן שקטעים ממנו צוטטו בפנינו במהלך הדיון, וכי הנאשם למעשה הגם שהתכוון להשיב את הכספים, הסתבך ונגרר.

ה) הסניגור ביקשנו להימנע מפיטוריו של הנאשם לנוכח גישתם של נציגי רשות הדואר שהעידו בפנינו. גישה מתחשבת בענייניו האישיים של הנאשם והשפעתה על סוגיית הפיטורין מצא הסניגור בביד"מ 2461/05 בעניינה של השופטת הילה כהן שם נמנע בית הדין למשמעת של הרשות השופטת בראשותו של המשנה לנשיא (לפי תוארו דאז) השופט חשין, להפסיק את כהונתה של השופטת תוך התחשבות במצבה והסתפק בהעברתה לתפקיד שיפוטי אחר חרף עמדת שרת

המשפטים והתובע שעתרו להעברתה מכהונתה השיפוטית, כאשר מעשיה כשופטת לא היו קלים כלל, כפי שנטען בפנינו וניתן משקל לנסיבות האישיות של השופטת – משקל שהסניגור מבקש שגם בית דין זה יתן בעניינו של הנאשם, כאשר עניינו של הנאשם קל יותר ממנה, בהתחשב בתפקידו הזוטר ביחס לתפקיד הרם שמילאה אותה השופטת.

(ו) ובהמשך ביקש הסניגור, כי נקבע בהכרעת הדין אם נחליט כי קלון היה כרוך במעשיו של הנאשם, כי מדרגו של הקלון נמוך הוא. הובהר לצדדים במהלך הדיון, כי לבית הדין לא ניתנה סמכות לקבוע מדרגיות של קלון. ובהמשך הטיעונים הפנה הסניגור את תשומת ליבו של בית הדין כי בעש"מ 7549/88

בעניין דב רייכמן נפסק, כי הקביעה כי בעבירה יש קלון, אין בה כשלעצמה כדי להוביל בהכרח לנקיטת אמצעי משמעת חמורים.

(ז) בנעילת סיכומיו ביקשנו הסניגור שלא לפטר את הנאשם אלא להורות על העברתו לתפקיד אחר ברשות הדואר ולהנחות על עריכתו של הסדר תשלומים עם הנאשם, שיאפשר לנאשם לסלק את אשר גנב מרשות הדואר, כי אין מקום לפגוע בזכויות שצבר בקופות הגמל שאמורות לשמש את המשפחה, כאשר החברה תצטרך בסופו של דבר לשאת בהוצאות קיומן הבסיסי של הנאשם ומשפחתו.

(4) דבר הנאשם

(א) הנאשם בראשית דבריו, מסר על התקופה הקשה מאוד שעברה עליו בעטיים של עבירותיו וענישתו. הנאשם מודע לחומרת מעשיו, אולם הם נעשו ברגע של משבר ומצוקה גם בשל מה שעבר על בנו כשהיה בן 8 כאמור, כאשר הנאשם לא יכול לשאת עוד את מצוקתם של ילדיו שלא קוימו צרכיהם הבסיסיים ובשל כך ביצע את עבירותיו, תוך אובדן שיקול דעת כאשר היום מעשיו מלווים אותו ואת בני משפחתו וגורמים לסבל ולבושה, לו ולסביבתו הקרובה.

(ב) לנאשם, על-פי דבריו, יש עוד מה לתרום לרשות הדואר הגם שפגע בה ומבקש שתינתן לו הזדמנות להוכיח את רצינותו כוונתו ללכת בדרך חדשה בעתיד הקרוב. פגיעה בו תהיה גם פגיעה ברעייתו וילדיו ועל בית הדין לאפשר לו לשוב לחזור למסלול של חיים תקינים.

7. החלטת בית הדין

לאחר שבית הדין עיין בפסקי הדין של ערכאות השיפוט שעל ידם הורשע ונענש הנאשם, בטיעוני הצדדים שבאו בפניו לעניין הכרעת הדין ולצורך מתן גזר דינו, בית הדין שקל שורה של שיקולים בבואו להחליט על מידתם הראויה של אמצעי המשמעת. לצורך קבלת החלטתו, נשקלו על ידינו השיקולים הבאים:

א. לדפוס התנהגותו של הנאשם

1) הנאשם בשעה שמילא תפקיד של אשנבאי בסניף דואר במשך תקופה המגעת ל-5 חודשים בין נובמבר 2003 ומרץ 2004 שלח את ידו בכספים וברכושה של רשות הדואר וגזל מהרשות סך של למעלה מ-38,000 ₪, שטרם הושבו על ידו לרשות הדואר. בגין מעשיו הנאשם הורשע ונענש בפלילים על ידי עונש של מאסר בפועל בן שנה שנגזר עליו בעקבות החלטתו של בית המשפט העליון כאמור.

2) בעבירות שבהן הורשע הנאשם של גניבה ממעביד, קיים יסוד של פגיעה בציבור ובבסיס האמון שאמור להתקיים בין העובד והמעביד ברשות הדואר. ראינו לנכון להביא את דבר פסיקתו של בית המשפט העליון שבה משתקפת גישתו הנורמטיבית כלפי עבירות שיש בהן מעילה באמון.

ובהקשר זה נפסק:

"נכון הוא, שבית המשפט הפלילי הגוזר עונשו של נאשם בעבירות שהורשעה בהן המערערת שוקל לא רק את הערך הכספי של הגניבה ואת נסיבותיה אלא גם את הנסיבות האישיות של הנאשם. שיקולים אלה אינם עומדים בפניו של בית הדין למשמעת בבואו להטיל את אמצעי המשמעת על עובד ציבור שסרח. בפני בית הדין עומד התפקיד הציבורי שהמערערת היתה חלק ממסגרתו, ומידתה פגיעה שנגרמה על-ידי המערערת לשירות הציבורי."
(עש"מ 581/00 בעניין נילי בן ארי, אשר פורסם בפ"ד מז בעמ' 530).

בפסק דין אחר –

"אמון שהציבור רוחש לעובדי הציבור, מבוסס על הנאמנות שמגלים העובדים לתפקידיהם, על אחריותם ועל חוסנם המוסרי. יסודות אלה ייפגעו אם לא יורחקו מהשירות אנשים שמעלו באמון. בגזירת הדין בגין עבירות משמעת מהסוג האמור יש לתת את הדעת לכך שאמצעי המשמעת נועדו בראש ובראשונה לשמש כאמצעי מניעתי יותר מאשר אמצעי עונשי, ותכליתם למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה ובתדמית השירות."
(ראו: דברי השופט זמיר בעש"מ 5282/98 מדינת ישראל נגד תמר כתב, פ"ד נב(5) 87 בעמ' 93).

"במיוחד כך במקרים בהם מדובר בעובד הממונה על התחום, אשר מעל באמון בתחום שעליו היה מופקד. בנסיבות כאלה אין לאפשר לעובד להישאר במקום העבודה שבו פעל כאמור. אמצעי המשמעת המתאים הוא, איפוא, הרחקת העובד והעברת המסר לעובדים אחרים בשירות המדינה כי הסטייה מהדרך לא תצלח."

(עש"מ 1804/01 מדינת ישראל נגד אסתר אלקריף – פורסם בדינים עליון כרך ס' בעמ' 391).

3) ועוד לעניין ההתייחסות על עבירה של גניבה בידי עובד ציבור, כאשר לגונב מהמדינה קבוע לצד העבירה (סעיף 390 לחוק העונשין) עונש של 10 שנות מאסר:

"מעשה שיש בו שליחת יד בכספי ציבור המבוצע בידי עובד ציבור, הוא מעשה שפגיעתו בשירות רבה. כבר נאמר לא אחת בפסיקתנו, כי עובד הציבור הוא נאמן הציבור. החומרה במעשים מן הסוג שבו הורשעה המשיבה, אינה נעוצה ביזק הכספי ואף לא בחסר בממון בקופת המדינה, אלא במעילה באמון הכרוכה במעשים אלה. קשת המעשים הנכללים בעבירות של מעילה באמון היא מגוונת ומבטאת מידות חומרה שונות. היא כוללת עבירות חמורות כגניבה ממעביד, מעשי מרמה או זיוף וכן הפרת אמונים ואף מעשים שאינם פליליים במובהק, אשר היסוד של מעילה באמון הוא היסוד הדומיננטי בהם. בשל עוצמת הפיתוי והקלות בה ניתן להערים על המערכת בכל הנוגע לקבלת טובות הנאה שלא כדין, יש להקפיד על כך שאמצעי המשמעת שיוטלו על עובד שסטה מן השורה יהיו תגובה הולמת ומרתיעה.

שליחת יד בכספי ציבור על ידי מי שיש לו גישה לקופה ציבורית והציבור רואה בו נאמן על כספו, יש בה כדי לפגוע באמון הציבור ברשויות המדינה. בעניין זה נקבע בפסיקתנו לא אחת, כי במקרים בהם מדובר בעובד המועל באמון הציבור בתחום עליו ממונה העובד ובנושא בו ניתן בו אמון הציבור, אין מקום להשארת העובד במסגרת תפקידו בשירות המדינה. (עש"מ 2/79 פלוני נגד נציב שירות המדינה פ"ד לג(2) 274;

עש"מ 8/83 מדינת ישראל נגד עומר בן אחמד שאחדה פ"ד לח(305) (עש"מ 7778/00 ועקנין נגד נציב שירות המדינה (טרם פורסם); עש"מ 5282/98 מדינת ישראל נגד תמר כתב, לעיל; עש"מ 1804/01 מדינת ישראל נגד אסתר אלקריף, לעיל".

לא נעלמו ממני נסיבותיה האישיות של המשיבה. אכן חוותה משבר אישי, כלכלי ונפשי בתקופת ביצעו העבירה. גם אם מעשיה של המשיבה נעשו בהשפעת המשבר שפקד אותה, הרי אין לתת משקל מכריע לנסיבותיה האישיות. באיזון הראוי של השיקולים בין נסיבותיה האישיות של העובדת לבין שמירת תדמיתו של השירות הציבורי, גובר השיקול הציבורי על השיקול

הפרטי. בשל כך, אין בנסיבות האישיות של המשיבה כדי להצדיק".
(עש"מ 10129/01 מדינת ישראל נגד טליה צ'רלס גניש, פורסם דינים עליון כרך ס'
בעמ' 204).

בפסק דין נוסף נפסק:

"... תופסים מקום בראש עובדי הציבור אשר מעלו בתפקידם: אחד דינם למאסר, יהא אשר יהא הזמן שחלף מאז ביצוע עבירותיהם. הם חייבים במאסר, לא מפני שמהבחינות האישיות שלהם ראויים הם למאסר, אלא אף על פי שמבחינותיהם האישיות אולי אינם ראויים למאסר. השמירה על טוהר המידות בשירות הציבור מחייב הטלת מאסר, למען ישמעו וידעו שיהיו אשר יהיו הנסיבות והמקילות שבמקרה פלוני, שום עובד ציבור המועל בתפקידו אינו יוצא בעונש קל מזה."

(ע"פ 364/76 גוזלן נגד מ"י פ"ד לא(2) 405)

(4) בעקבות ההליך הפלילי הנאשם הואשם על ידינו בעבירות לפי סעיפים 17(2), (3), (4) ו- (6) לחוק:

(2) לא קיים את המוטל עליו כעובד מדינה על פי נוהג, חוק או תקנה או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור;

(3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של שירות המדינה;

(4) התנהג התנהגות בלתי הוגנת במילוי תפקידו או בקשר איתו;

(6) הורשע על עבירה שיש עמה קלון".

(5) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק, אלה כרוכים בהפרתם של האיסורים הפליליים שבהם הורשע הנאשם, כמפורט לעיל.

(6) לעניין יסודות העבירה, לפי סעיף 17(3) לחוק, שגם בה הורשע הנאשם בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה – על כך, עונה כבי' השופט זמיר:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים או בארגון מסוים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון.

עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשי, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים: היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה.

זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע, אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון".

(ראה ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת, פ"ד מט(5), 573,578).

במקום אחר, אומר השופט זמיר (עש"מ 246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין:

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות המיוחדת לתפקיד מסוים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי-הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה מבחינתו של כל עובד בכל תפקיד".

בפסק דין נוסף, עש"מ 3849/03 מיכל אלבו נגד נציבות שירות המדינה נפסק לגבי טיבה ומהותה של העבירה:

"אכן, עבירה לפי סעיף 17(3) אינה עבירה שגבולותיה מוגדרים, וכבר נאמר עליה שהיא בעלת "רקמה פתוחה", המתאימה את עצמה לנסיבות העניין ולזמנים, ושוליה רחבים ביותר. אף על-פי כן, היא איננה חסרת גבולות, והיא מתאפיינת בהתנהגות פסולה מן הסוג "ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון". (פורסם בדינים עליון כרך ס"ו בעמ' 854).

ולעניין הפסול הנורמטיבי שיכול לאפיין את פני העבירה, ראה את עש"מ 687/05 בעניין מופיד מנסור.

ואכן מידה מכבידה של פסול בולטת על פני מעשיו של הנאשם. בית הדין, בבואו לצקת תוכן ל"התנהגות שאינה הולמת" או שיש בה כדי לפגוע בתדמית השירות, עליו ליתן ביטוי למושג של ההתנהגות ההולמת בעיני ה"ציבור הנאור" ו"האדם הסביר". אלה צריכים לשקף את הערכים והעקרונות, אשר מבוססים על יחסים שבין הפרט, לבין השירות הציבורי.

באשר לזאת אומר השופט ברק:

"בקביעת התוכן הקונקרטי של ההכללות המשמעותיות (התנהגות שאינה הולמת, שיש בה כדי לפגוע בתדמית) נותן בית-המשפט ביטוי לתפיסות יסוד ערכיות. בעשותו כן, עליו לבטא את שנראה כהתנהגות הולמת (או שאינה הולמת) בעיני הציבור הנאור בישראל. עליו לקבוע את דבר קיומה של פגיעה בתדמית השירות הציבורי מזווית הראיה של האדם הסביר האמון על תפיסות היסוד של משטרנו.

כמובן, "הציבור הנאור" ו"האדם הסביר" אינם אלא מטאפורות (ראה בג"צ 14/86 לאור נגד המועצה לביקורת סרטים ומחזות, פ"ד מא(1) 421, 434; בג"צ 2481/93 דין נגד מחוז ירושלים.

הם מהווים פרסוניפיקציה של האיזון הראוי בין הערכים, העקרונות והאינטרסים הנאבקים על הבכור. בעריכתו של איזון זה, יש להימנע מאידיאליזם שאין לו עיגון נורמטיבי. השופט אינו שואף אל הנאצל והטהור, שאינו בנמצא. הוא אינו מעמיד לנגד עיניו חברה אידיאלית שאין לה קיום במציאות ושאינה ניתנת להשגה. הוא אינו מתבסס על תפיסת האדם כמלאך. יחד עם זה, יש להימנע מפרגמטיזם המעוגן במוסר השוק.

השופט אינו משקף את התפיסות המעוותות הפושות בחברה. הוא אינו מתבסס על תפיסת האדם כזאב. אכן, תפיסתו של בית המשפט היא מאוזנת. הוא פועל על פי "אמות המידה שמכתיב השכל הישר" (השופט י. כהן בע"פ 763/77 בריזה נגד מדינת ישראל, פ"ד לב(2) 824, 827) הוא מונע עצמו מתוצאות אבסורדיות (ראה ע"פ 794/77 חייט נגד מדינת ישראל, פ"ד לב(2) 127, 132), ומדריך עצמו על פי "מבחן מתקבל על הדעת" השופט לנדוי בע"פ 20/53 הנ"ל, בעמ' 853).

הוא לוקח בחשבון את המציאות הקיימת, אך הוא אינו רואה בה חזות הכל".
(בג"צ 7974/93 סויסה נגד היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מח(2) 749, 771).

(7) לעניין יסודות העבירה בסעיף 17(4) לחוק, שגם בה הורשע הנאשם זו נוגעת להתנהגות בלתי הוגנת של עובד במילוי תפקידו או בקשר איתו, יסודות עבירה אלה לא זכו לאותה בחינה שיפוטית, כפי שהדבר נעשה לגבי העבירה של התנהגות שאינה הולמת כאמור לעיל.

עם זאת, ניתן להסיק מפסיקתו של בית המשפט העליון שבו הורשעו עובדי מדינה בעבירה כאמור, כי מדובר בנסיבות שבהן עובד מדינה משיג בעיקר לעצמו טובות הנאה שונות ממסגרת תפקידו, העשרת הכיס הפרטי על חשבון הקופה הציבורית.

(עיין בעש"מ 2/79, פלוני נגד נציב שירות המדינה, (פורסם בפ"ד לג(2), עמ' 274 – שליחת יד בקופה קטנה לרכישת שתייה וכריכים לשימוש עצמי, וכן בעש"מ 177/01 אברהם קליין נגד מדינת ישראל, פורסם בפ"ד א(3), עמ' 57 – שם שלח הנאשם את ידו בכספי הציבור כשהיה מופקד עליהם). ובעש"מ 6978/00 בעניין מוטיל ואח', ופסקי דין שאוזכרו שם, פורסם בפ"ד נד(4) בעמ' 865).

8) לעניין הרשעתו של הנאשם בעבירה שיש עמה קלון, לפי סעיף 17(6) לחוק, אכן המונח "קלון" פנים רבות לו, כפי שהובהר היטב בעש"מ 4123/95 בעניין יוסף אור – פורסם בפד"מ מט(5) בעמ' 184, בו נקבע בין השאר כי:

"לגבי אותו עובד המדינה עצמו יש מקום להבחין, במקרים רבים, בין התנהגות בקשר למילוי תפקידו לבין התנהגות שלא בקשר למילוי תפקידו. הדין המשמעותי נועד להגן על רמת התנהגות ראויה במילוי התפקיד ועל אמון הציבור בשירות הציבורי. לפיכך, נודעת חומרה מיוחדת לעבירות, שעובד מדינה עבר בקשר למילוי תפקידו".

9) בית הדין קבע בהכרעת דינו המפורטת, כי קלון דבק במעשיו של הנאשם ולא מצאנו כאמור הצדקה לדרגו במדרג זה או אחר. עם זאת, נוכל לקבוע, כי מידתו של הקלון במקרה זה בולטת בשל כך שהמעשים נעשו במסגרת תפקידו והכספים נגנבו מהקופה שעליה הופקד.

ב. על תכלית אמצעי המשמעת

1) אמצעי המשמעת שמוטלים על ידי בית הדין אינם מוטלים בחלל ריק, אלא לצורך השגתה של תכלית ברורה, שהיא הגנה על השירות הציבורי, על תדמיתו בעיני הציבור של אותו השירות ובמיוחד כיד להרתיע עובדים אחרים במעמדו של הנאשם כי לא ייכשלו במעשים מסוג זה. בכל מקרה ומקרה, על בית הדין לשאול את עצמו, האם אמצעי המשמעת המוטלים במסגרתו של הסדר טיעון, יש בהם כדי, לשרת את התכלית האמורה.

השוני בין ההליך הפלילי לבין הדין המשמעתי הובלט בעש"מ 5282/98 מדינת ישראל נגד תמר כתב (פ"ד נב(3) 87 שם פסק בית המשפט העליון:

"המשקל שראוי לייחס לנסיבות בהן בוצעה העבירה הפלילית, וכן גם המשקל שיש לייחס לנסיבות האישיות של הנאשם, פוחת בדין המשמעתי. בדין המשמעתי – אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה: התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה

משמעותית בתפקוד של שירות המדינה, או בתדמית שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות".
(ראה גם את עש"מ 1928/00 בעניין עמוס ברוכין)

(2) ובפסיקות אין ספור, מדגיש בית המשפט העליון את ההשלכה הישירה על הרציונל העומד בבסיס מהותו של השירות הציבורי, על עובד הציבור, בראש ובראשונה מבחינת דיני הנאמנות הציבורית:

"איש הציבור הוא נאמן הציבור, לא לעצמו הוא פועל, אלא למען האינטרס של הציבור הוא פועל".
(בג"צ 669/86 רובין נגד ברר ואחרים, פ"ד מא(1), 749, 840).

(3) בהבדל מעובד רגיל, שגם עליו מוטלת חובת נאמנות, חובת הנאמנות המוטלת על עובד המדינה בכיר היא כפולה ומכופלת: הן משום שבנושאים רבים השירות הציבורי הוא על אופי מונופוליסטי, והן משום חיוניותם וחשיבותם לכל הציבור של העניינים המטופלים על ידי השירות הציבורי.
(ולעניין זה, ראה דו"ח קרמניצר, הטיפול המערכתי במשמעת שירות המדינה, ינואר 1988, עמ' 7).

ולכן:

"הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו יהיו אנשים אמינים והגונים. אמון הציבור בשירות המדינה ושיתוף הפעולה עלולים להתערער, אם יתברר לציבור כי עובד המדינה, העומד לשרתו, עבר עבירה שיש עמה קלון".
(עש"מ 4411/99 מדינת ישראל נגד אלקלעי).

בפסק דין אחר הבליט כב' השופט זמיר את תכליתם של אמצעי המשמעת באומריו:
"מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התיפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה".
(עש"מ 5574/00 אורי בנית נגד מדינת ישראל).

(4) בית המשפט העליון הבליט לא בפסק דין אחד, את תפקידם ההרתעתי והמניעתי של אמצעי המשמעת – (ראה עש"מ 5771/01 בעניין פודלובסקי; עש"מ 10129/01 בעניין טליה גניש), ובעש"מ 7111/02 בעניין אשואל ואחי שניתן ביום 21.1.03, נקבע כי:
"שמירה על תדמית ראויה של השירות הציבורי מהווה התנאי הכרחי לשמירה על תפקוד נאות של שירות זה. בנוסף לשמירה קפדנית על תדמית השירות, השירות נועד להליך המשמעותי למנוע פגיעה בתפקוד שירות המדינה; אשר על כן בבוא להטיל אמצעי משמעת יבחן בית הדין, בין היתר, האם אמצעי המשמעת המוטלים יוצרים הרתעה מספקת בקרב עובדי המדינה, כן יבחן האם די

באמצעי המשמעת האמורים כדי להשיב על כנו את אמון הציבור במערכת השירות הציבורי, המהווה אף הוא תנאי הכרחי לתפקודו של השירות.

בבוא בית הדין לגזור דינו של נאשם בעבירה משמעתית אין הוא מתייחס לאמצעי המשמעת כאל עונש גרידא, שכן עליו לבחון מהו האמצעי ההולם את התכליות האמורות של הדין המשמעתית".

על תפקידם ההרתעתי של אמצעי המשמעת חזר בבית משפט העליון בעש"מ 7113/02, מדינת ישראל נגד שחר לוי שניתן בתאריך 1.5.03:

"כידוע, אמצעי המשמעת נועדו להרתיע מפני ביצוע מעשים שיש בהם כדי לפגוע בטוהר המידות בשירות המדינה, בתפקודו התקין ובאמון הציבור בו. ככל שהמעשים בהם הורשע הנאשם חמורים יותר, וככל שדרגתו בשירות המדינה בכירה יותר, כך מתחזק הצורך להעביר מסר ברור וחד המוקיע את מעשיו, על-מנת לשרש תופעות פסולות בשירות המדינה ולמנוע את הישנותן בעתיד".

(5) ואולם תפקיד המרתיע של אמצעי המשמעת אינו חזות הכל, לאחרונה ריכך בית משפט העליון את גישתו האמורה. וקבע כי תכלית זו, צריכה להיבחן גם בהתחשב בנסיבותיו האישיות של כל נאשם ונאשם.

(6) בית המשפט העליון בעש"מ 6737/02 בעניין נחום זקן פסק:

"התיק יוחזר לבית הדין למשמעת של עובדי המדינה, על מנת שבית הדין ישמע טיעונים, ואולי אף ראיות, לעניין העונש, יתן דעתו למכלול נסיבות המעשה לחומרא ולקולא ולנסיבותיו האישיות של המשיב, ובהתאם לכך יקבע את אמצעי המשמעת שיוטלו עליו".

ראה גם (עש"מ 10566/02 מדינת ישראל נגד טוביה גרינבוים, שניתן בתאריך 23.3.03, וכן את עש"מ 5271/03 בעניין חבצלת סדיקוב שניתן בתאריך 10.9.03 ובעש"מ 1934/03 בעניין דמאן פלאח שניתן בתאריך 18.11.2003 וכן עיין בעש"מ 6920/03 בעניין ד"ר אברהם כהן שניתן בתאריך 16.2.04 וכן גם עש"מ 10006/04 בעניין ואיל חיג'אזי ועש"מ 3446/05 בעניין נאיל דראושה).

ג. על הנסיבות האישיות

(1) הנאשם בן 40, השלים כ-18 שנה בשירות הציבורי – שירות שאודותיו שמענו אך מילים מעריכות על מידת תרומתו ומסירותו לעבודה, כאשר בשנת 2003 כאמור השתבש דבר במסלול שירותו הנורמטיבי והנאשם הורשע כאמור בפלילים בעבירות שלגביהן קבענו שדבק בהן קלון.

(2) במהלך הדיון נחשפנו לנסיבות משפחתיות וכלכליות מכבידות עד מאוד. הנאשם הגיע למצוקה כלכלית של ממש גם חווה שני אירועים טראומטיים, שוד שבוצע כלפיו ופגיעה בגופו של בנו. וכן התרשמנו מעדי האופי שהעידו בפנינו כי עד להרשעתו של הנאשם בפלילים שירותו היה מסור ותקין. באותם שנים עד אשר הנאשם שלח את ידו בקופה הציבורית הנאשם תרם תרומה של ממש לרשות הדואר, בהתחשב בתפקידו.

והשאלה שלעולם עומדת בפתחו של בית הדין הינה, מהי תרומתו והשפעתו של שירות מועיל בשירות הציבורי, שעה שבאים אנו להטיל את אמצעי המשמעת על הנאשם, שרק באמצעותם ניתן להגשים את התכלית שגלומה בהטלתם של אלה, והיא ההגנה על השירות הציבורי והשגת יסוד ההרתעה והמניעה, ואלה כאמור נבחנים כמצויין לעיל, גם לנוכח הנסיבות האישיות של כל נאשם ונאשם וכך פסק כב' השופט חשין:
"לו היה הערער עובד בשירות המדינה שנים ארוכות לאחר כל אותן שנים היה נתפס בכך כפי שעשה מעשה של מעילה באמון, אפשר אמרתי רוח שטות נכנסה באדם ועשה מעשה שעשה. אדם שכך שירת את המדינה בנאמנות שנים רבות אפשר אין זה ראוי כי תקופח פרנסתו במחי יד..."
(עש"מ 1827/02 אברהם ספיר נגד מדינת ישראל דינים עליון סא, 268).

8. למידתם של אמצעי המשמעת

בית הדין שקל בכובד ראש את מידתם של אמצעי המשמעת שראוי להטיל על הנאשם לאחר שבאו בפנינו ראיות וטיעוני הצדדים ולנוכח מכלול השיקולים שאותם פרסנו לעיל.

בסופו של עיון הגענו לכלל מסקנה, כי פני הרשעתו של הנאשם בפלילים בהתחשב בפרק הזמן שבו ביצע את מעשיו בסכומים שבהם שלח הנאשם את ידו, ובכך שלא חדל ממעשיו עד אשר נתפס בהם, כי לא ניתן להימנע מפיטוריו של הנאשם כעתירת התביעה והמשרד לנוכח המידה הממשית של פגיעה באמון שאפיינה את מעשיו, פגיעה שחותרת מתחת לאושיות תפקידו כעובד ציבור.

אם היינו נעתרים לבקשת ההגנה ונמנעים מלפטר את הנאשם, אפשר שהיינו חוטאים בכך לתכליתם של אמצעי המשמעת בהעניקו מעמד בכורה לנסיבות האישיות על פני תכליתם של אמצעי המשמעת, גישה מתחשבת מידי היה בה פוטנציאל של החטאת התכלית של אמצעי המשמעת וזאת ברוח פסקתו של בית המשפט העליון בעש"מ 3446/05 נאיל דראושה נ' מדינת ישראל (ראה עמ' 5-6 לפסק הדין (ניתן ב-26.6.05)).

עם זאת, בית הדין לא יכול להתעלם מהנסיבות הכלכליות והאישיות של הנאשם ומידת תרומתו לשירות כפי שנגולו בפנינו, דבר שיבוא לידי ביטוי באמצעי המשמעת האחרים שנטיל על הנאשם ובהמלצתינו.

9. בסופו של עיון החלטנו להטיל לנאשם אמצעי משמעת אלה :

א. **נזיפה חמורה** – כמסר נורמטיבי מטעמו של בית הדין המופנה במישרין לנאשם והמצביע, כי נפל פסול מכביד עד מאד בדרך שבה מעל באמון ובכספים שהופקדו בידיו.

ב. **פיטורין** – הנאשם יפוטר לאלתר משירות המדינה.

ג. **פסילה משירות המדינה ורשות הדואר** – הנאשם יפסל משירות המדינה ומרשות הדואר לפרק זמן של שלוש שנים מיום גזר הדין.

ד. **פסילה למילוי תפקיד** – הנאשם יפסל לפרק זמן של 8 שנים מיום פיטוריו מלמלא כל תפקיד שכרוך בניהול תקציב או בניהול כספים בשירות המדינה וברשות הדואר, לנוכח פני מעילתו באמון שהופקד בידיו.

ה. **לשאלת השבת הכספים**

1) שקלנו ועיינו בסוגיית השבת הכספים שבהם שלח הנאשם את ידו. לנאשם רישום פלילי, מרצה בימים אלה ועד ליוני 2006 עונש מאסר בפועל בכלא חרמון, ועתידו לאחר שיסיים לרצות את עונשו, לוט בערפל. עם זאת, אין לנאשם מקצוע ספציפי שמועסקים בו רק בשירות הציבורי וקיימת אפשרות לנוכח תכונותיו כי ישכיל להשתלב לתפקיד כל שהוא גם מחוץ לשירות הציבורי. עם זאת, בהתחשב במצבה הכלכלי המכביד של המשפחה בית הדין החליט, כי קיימת הצדקה כי הכספים שישולמו לנאשם על ידי רשות הדואר או יועמדו לרשותו עובר לפיטוריו ישמשו כמזור ראשון למצבה הכלכלי המכביד של המשפחה. ואשר על כן, החלטנו, כי יש מקום לדחות את השבתם של כספי הגזילה עד אשר יצליח הנאשם לבנות לעצמו פרק חיים לאחר תקופת כליאתו.

2) אשר על כן, אנו מורים בתוקף סמכותנו לפי סעיף 35 לחוק, כי הנאשם ישיב את הכספים או הרכוש שאותם גנב מרשות הדואר בתום שנתיים מיום סיום כליאתו, דהיינו ביוני 2008 על-פי הסדר תשלומים שיעשה בין רשות הדואר והנאשם, שבידה יפקיד לאחר סיום כליאתו המחאות דחויות לפירעון חובו ב-12 תשלומים שווים ורצופים.

10. המלצה

א. בית הדין התרשם מטיעוני ההגנה ומדבריו של הנאשם, כי יש מקום לשקול באהדה פתח של סיכוי ושיקום שיאפשר לנאשם לשוב לשירות הציבורי – לרשות הדואר, לאחר שיפנים את הפסול שהיה כרוך במעשים ואת הכישלון הצורם והצורב שבו חטא במסגרת מילוי תפקידו.

ב. אם הנאשם אכן יפיק את הלקח הראוי במעשיו ולא יסתבך עוד בפלילים (לא מצאנו מעיונו בפסקי הדין של בית המשפט המחוזי ובית המשפט העליון ומעיונו בתסקיר המבחן, כי קיים צל כלשהו של ספק לגבי אחריותו של הנאשם למעשים). יש מקום כי תישקל אפשרות לחזרתו לרשות הדואר לתפקיד שאינו כרוך כאמור בניהול תקציבי או ניהול כספים בתום 3 שנים מיום גזר דינו, עת תיתם תקופת פסילתו משירות המדינה ומרשות הדואר ובלבד שהנאשם לא יחטא עוד במעשי עבירה כלשהם.

גזר הדין ניתן ביום ט"ו בשבט התשס"ו – 13.2.2006, שלא בנוכחות הצדדים להם יומצא באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור על פסק הדין מסורה לצדדים לפי הוראותיו של סעיף 43(א) תוך 30 יום מהגיע פסק הדין לידיהם.

(-)	(-)	(-)
מר נפתלי אלבז	גב' אירית אבני	עו"ד יוסף תלרז אב ביה"ד
חבר	חברה	יו"ר

תמצית פסק הדין

הנאשם שהועסק עד השעייתו כבוחן ומפקח כלי רכב במשרד התחבורה, הורשע על ידנו בעבירות משמעות שונות בעקבות הרשעתו בהליך פלילי בעבירה של לקיחת שוחד בכך שפנה לנהג ודרש ממנו תשלום שיפטור אותו מביצוע פעולות רישום של מנוע חדש מבלי שפעולה זו היתה נחוצה לצורך הרישום של הרכב. בסופם של ההליכים העונש הפלילי שהושת על הנאשם עמד על שנים עשר חודשי מאסר בהם שלושה ריצוי בפועל בדרך של עבודות שירות.

בפסק הדין, מובאים טיעוני הצדדים לעניין מידתם הראויה של אמצעי המשמעת. התביעה הבליטה בפני בית הדין את פסיקתם של בתי המשפט לגבי פגיעתה הרעה בשירות הציבורי של עבירת השוחד ובקשה להטיל על הנאשם בין השאר אמצעי משמעת של פיטורין ופסילה משירות המדינה לפרק זמן של עשר שנים. המשרד ביקש, נוכח נסיבותיו המשפחתיות של הנאשם, שלא לפגוע בזכויות הגמלה של הנאשם, כאשר גם ההגנה הדגישה בפנינו את הנסיבות המשפחתיות הקשות עד מאד של הנאשם ובקשה שבית הדין יימנע מפיטורי של הנאשם בהתחשב בסכומו הנמוך של השוחד.

בית הדין בגזר דינו מציג את פסיקתם של בתי המשפט לגבי מידת החומרה שבה יש לראות את עבירות השוחד לנוכח פגיעתם הרעה בציבור החותרת תחת תדמיתו הראויה של השירות הציבורי, כאשר קבלת השוחד גם חותרת תחת יחסי האמון שצריכים לשרור בין עובד הציבור לבין המדינה, מעסיקתו. בית הדין בפסק הדין גם מבליט את היסודות של עבירות המשמעת שבהם הורשע הנאשם, לרבות היסוד של פגיעה ביושר וביושרה שנדרשים מעובד ציבור, ואלה נשקלים יחד עם התכלית של אמצעי המשמעת שנועדה בעיקרה להגן על השירות הציבורי ולהרתיע אחרים מלעשות מעשים דומים, כאשר דבר פסיקתו של בית המשפט העליון, אף הוא הובא בפסק הדין.

בית הדין שקל ועיין בעבירה ונסיבותיה, בתכלית של אמצעי המשמעת ובנסיבות האישיות, ובסופו של דבר החליט להטיל על הנאשם אמצעי משמעת של:

נזיפה חמורה

פיטורין לאלתר

פסילה משירות המדינה לפרק זמן של שנתיים מיום גזר הדין - תוך המלצה כי בתקופת הפסילה זכויות הגמלה ישולמו בעבור ילדיו הקטנים, נוכח מגמת ההתחשבות של בית המשפט העליון במצב אישי מכביד של נאשמים, לגבי מידת הפגיעה בזכויותיהם הכלכליות.

גזר הדין ניתן ביום ח' באדר תשס"ו 8.3.2006.

ההרכב:

עו"ד יוסף תלרז- אב בית הדין - יו"ר

גב' עדנה רשף- חברה

מר חגי קוזלוב- חבר

ח' באדר התשס"ו
8 במרץ 2006

בדח. 2006-205
בד"מ 122/05

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה בחיפה

בפני : עו"ד יוסף תלרז – אב בית הדין
גב' עדנה רשף
מר חגי קוזלוב

- יו"ר
- חברה
- חבר

התובע (ת) : עו"ד אביתר טסלר

הנאשם (ת) :

ב"כ הנאשם : עו"ד מוטי כהן ניסן

נציג המשרד : מר בני להב

גזר - דין

ההליך

1. הנאשם, יליד שנת 1953, שהועסק עד להשעייתו במשרד התחבורה כבוחר מפקח כלי רכב, שירות אליו הוא הצטרף בשנת 1993, ממנו הושעה ב-10.2.2004, שנשא עובר להשעייתו דרגה +16 בדירוג המנהלי, הורשע על ידינו ביום כ"ב בשבט התשס"ו – 20.2.2006 בעבירות לפי סעיפים 17(1), 17(2), 17(3), 17(4) ו-17(6) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963 (להלן-החוק).

2. הנאשם הורשע כאמור, בעקבות הליכים שהתנהלו נגדו : -

א. הראשון בהם בבית המשפט השלום בחיפה (תיק פלילי 1558/04) בפניו הואשם בעבירה של לקיחת שוחד לפי סעיף 290 לחוק העונשין, התשל"ז-1977. בבית-משפט השלום הודה הנאשם במסגרת הסדר טיעון, בכתב האישום המתוקן לפיו, כי ביום 6.8.03 התייצב נהג מסויים במשרד הרישוי בחיפה, כדי לשנות את מספר המנוע שהופיע ברישיון רכב של משאית. הנאשם פנה לנהג וטען באוזניו, כי עליו לפעול לרישום המנוף המורכב על המשאית, אחרת לא ניתן יהיה להשלים את רישום המנוע החדש. אף שידע, כי אין צורך ברישום המנוף ואמר לנהג כי אם ישלם לו 400 ₪ יטופל הרישום לשביעות רצונו וללא הליכים נוספים. הנהג שילם 300 ₪ והנאשם רשם את מספר המנוע והמנוף על גבי טופס של משרד הרישוי.

ב. בתאריך 26.10.04 בית משפט השלום החליט להימנע מהרשעה וקבע, כי המבקש יהיה בפיקוח שירות המבחן למשך שנה ויבצע עבודות לתועלת הציבור בהיקף של 300 שעות.

ג. המדינה ערערה על החלטה זו בפני בית המשפט המחוזי (ע.פ 1695/04) אשר קיבל ביום י"ח בטבת תשס"ה – 30.12.04 את הערעור והרשיע את הנאשם בעבירה של לקיחת שוחד לפי סעיף 290 לחוק העונשין והחזיר את התיק לבית משפט השלום לקביעת העונש.

ד. ביום 24.1.05 גזר בית משפט השלום על הנאשם עונש בן 12 חודשים, מהם 3 חודשי מאסר בפועל לריצוי בעבודות שירות והיתר על תנאי לשנתיים. כן נדרש הנאשם לחתום על התחייבות כספית בסך 25,000 ₪, שלא יעבור עבירה לפי סעיף 290 לחוק העונשין.

ה. על גזר הדין של בית משפט השלום ערער הנאשם לבית המשפט המחוזי בחיפה (ע.פ. 292/05). בית המשפט המחוזי (כבוד השופטים מ' נאמן, ר' ג'רג'ורה ו-ר' שפירא) דחה את הערעור.

ו. הנאשם הגיש בקשת רשות ערעור (רע"פ 6403/05) וטען, כי נסיבות העבירה מצדיקות נקיטה באמצעי של אי הרשעה ובית המשפט העליון דחה ביום יב' בתמוז תשס"ה – 31.7.05 את בקשת רשות הערעור.

3. טיעונים לאמצעי המשמעת

הצדדים טענו בפנינו את טיעוניהם לעניין מידתם של אמצעי המשמעת שראוי להשית על הנאשם.

עמדת התביעה

(1) בראשית טיעוני התובע המלומד הבליט את חומרתה של עבירת השוחד בשירות הציבורי. עבירה שיש בה פוטנציאל לעיוות שיקול דעת ענייני, כאשר בתי המשפט שדנו בענייני הדגישו בפסקיהם את חומרתה של עבירת השוחד, והשפעתה על אפשרות אובדן מקום העבודה בשירות הציבורי גם אם סכום השוחד הינו קטן יחסית. גישתם של בית הדין, ובית המשפט העליון לאחריו לעבירת השוחד או מצאה את ביטוייה בציטוטים או אזכור של מספר פסקי דין (בד"מ 77/98, עש"מ 4/81 בעניין אוחיון), כאשר עבירת השוחד פוגעת בדרישת הנאמנות והיושר בה מחויבים עובדי ציבור, כפי שנפסק בנדון בעש"מ 1827/02 בעניין ספיר, כאשר בדין המשמעתי פוחת משקלן של הנסיבות האישיות כעולה מעש"מ 5282/82 בעניין תמר כתב. לנוכח תפקידו של בית הדין לשמור על טוהר המידות כדבר פסיקתו של בית המשפט העליון בבג"צ 6163/92 בעניין איזנברג.

(2) התובע בהמשך טיעוניו הסב את תשומת לב בית הדין לפסיקה נוספת לבד"מ 130/00, בד"מ 68/05 ועש"מ 7118/04 בעניין דן ישראל שילה, בהם הוחלט על אמצעי משמעת של פיטורין ופסילה. כאמור בעש"מ 3789/04 בעניין ציפורי, גובשו אמות המידה לשימוש באמצעי המשמעת של פסילה לשירות המדינה.

(3) התובע המלומד סבור, כי בנסיבות המקרה קיימת הצדקה להטיל על הנאשם אמצעי משמעת של:

- א) נזיפה חמורה;
- ב) פיטורין לאלתר;
- ג) פסילה ל-10 שנים משירות המדינה.

ב. גישת המשרד

(1) שמענו מפיו של נציג המשרד פרטים על דרכו של הנאשם בשירות הציבורי שראשיתה בשנת '93 כבוחן רכב בקמ"ט תחבורה באיו"ש ממנו עבר למשרד הראשי בחיפה שם נעברו עבירותיו. שמענו, כי תפקידו היה תקין.

(2) עוד שמענו מנציג המשרד, כי נגד הנאשם לפני ההליך שבפנינו נוהלה חקירה משטרתית נוספת שלא הצמיחה כתב אישום.

(3) נציג המשרד מסר לבית הדין פרטים על מצבו האישי, גרוש אב ל-5 ילדים, מהם 2 קטינים שאחד מהם סובל משיתוק מוחין. עוד שמענו, כי אין לנאשם מקום מגורים קבוע, אולם קיימת התחייבות לשלם מזונות לילדיו בסכום של 4,300 ₪.

4) לנציג המשרד אין מחלוקת עם התביעה לגבי נזיפה חמורה, פיטורין ופסילתו כאמור, אולם המשרד מבקש כי זכויות הגמלה אותן צבר הנאשם יועבר לפרנסת בנו הקטין והחולה.

ג. טיעוני ההגנה

1) אין להגנה מחלוקת עם התביעה לגבי מהותה וחומריתה של עבירת השוחד, ואולם ראוי לבחון כל עבירה על נסיבותיה כאשר הנאשם מעד באופן חד-פעמי כאשר פסקי דין שהוגשו או צוטטו על ידי התביעה עסקו בעבירות שוחד חמורות הרבה יותר, העבירה שבה הורשע הנאשם הן לעניין זהותם של מקבלי השוחד או סכומי השוחד שנתנו ונתקבלו אינה כה חמורה וראוי שעניינו של הנאשם יבחן בפרופורציה המתאימה, בהתחשב בכך שאין לנאשם עבר פלילי קודם.

2) הסניגור הגיש במהלך טיעוניו אסופת מסמכים על דרכו של הנאשם במסלול חייו המקצועיים המבליטים את אופייה החד-פעמי של מעידתו. ולא בכדי נשקלו נסיבות אישיות אלה לעומקם שהכריעו את הכף לטובתו של הנאשם בבית המשפט השלום.

3) בהמשך טיעוניו בפנינו פרס הסניגור המלומד את נסיבותיו האישיות של הנאשם, גרוש אב ל-5 ילדים, כאשר בנו הקטין סובל משיתוק מוחין ומאמצים הושקעו ומושקעים לצורך הטיפול בו ואשר צלחו. הנאשם מצוי במשבר כלכלי קשה, חובות כבדים שמצויים בהליכי הוצאה בפועל רובצים עליו (מסמכים בנדון הוגשו לבית הדין), כאשר הנאשם משלם במישרין דרך שכרו מזונות לילדיו – תשלום שאינו מותר בידיו כמעט הכנסה פנויה.

4) הסניגור ביקשנו שלא לפטר את הנאשם, לנוכח הקשיים שיועמדו בפניו להשתלב בשוק האזרחי, וניתן לגישת הסניגור להטיל על הנאשם אמצעי משמעת החלופיים, גם בהתחשב בסכומו הנמוך של השוחד.

ד. דבר הנאשם

1) שמענו מפי הנאשם כי גרושתו מועסקת, הגם שמפסידה ימי עבודה בשל המצב המשפחתי, כאשר הילדים מצויים בחזקתה. עוד שמענו, כי בנו הבכור היום בן 22 ומכור לטיפה המרה וגם נגע הסמים לא פסח עליו. וכן על מצבו הכלכלי המכביד ועיסוקיהם של ילדיו אשר חלקם זקוקים לסיוע ועזרה.

2) עוד שמענו מהנאשם דברי צער וחרטה עמוקים על מעשיו, וכי בקרוב יוקצה לו דיור ציבורי.

4. החלטת בית הדין

בית הדין לאחר עיון בטיעוני הצדדים כפי שבאו בפנינו, שקל שורה של שיקולים בבואו להחליט על מידתם של אמצעי המשמעת, לנוכח המחלוקת לגביהם, שנתגלעה בין הצדדים.

א. לדפוס התנהגותו של הנאשם

1) בית המשפט העליון בהחלטתו שלא ליתן רשות ערעור לנאשם (רע"פ 6403/05) סוקר בהחלטתו מתאריך 19.7.05 את ההליכים הפליליים כמפורט לעיל, שהיו מנת חלקו של הנאשם בערכאות שונות כמפורט לעיל, את סכומו של השוחד שנתקבל וכן את הנסיבות האישיות הקשות של הנאשם את הבקשה להימנע מהרשעתו של נאשם שניתנת במשורה:

"כאשר מדובר בנטילת שוחד על ידי עובד ציבור. יפים לעניין זה דברים שנקבעו על ידי השופטת ד' דורנר בע"פ 2083/96 תמר כתב נ' מדינת ישראל, פ"ד נב(3) 342-341:

'עבירת השוחד נמנית עם העבירות בהן הקורבן אינו הפרט אלא הציבור, ואחת ממטרות הענישה בעבירה זו הינה הטבעת אות קלון על מבצע העבירה והבעת סלידתה של החברה ממעשי השוחד בצורה שתרתיע את הרבים ... מכאן ההלכה, כי ככלל, העונש ההולם מבצע עבירת שוחד הוא מאסר בפועל. זאת, גם במקרים קלים באופן יחסי, בהם הנאשם משודל לשוחד וטובת ההנאה הנובעת לו מן המעשה היא קטנה ... גם כאשר קיימות נסיבות כבדות משקל לטובת הנאשם אין לוותר על הרשעתו אלא, לכל היותר, יש לתת ביטוי לכך באמצעות הקלה בעונש' [ההדגשה הוספה – ס.ג.]

כך הם הדברים גם במקרה שלפני. עניינו של המבקש אינו נמנה עם המקרים החריגים הנדירים, בהן יתאפשר שלא להרשיע עובד ציבור. מדובר במעשה חמור, בו דרש המבקש, שהינו עובד ציבור, את השוחד מאזרח תמים, אשר נזקק לשירותיו. אין להשלים עם לקיחת שוחד על-ידי בעל תפקיד ציבורי במסגרת מילוי תפקידו, יהא הסכום שנתבקש אשר יהא."

2) בית הדין שותף לגישתו זו של בית המשפט המחוזי, וגם זו של בית המשפט העליון בקשר למאפייניה של עבירת השוחד, ופגיעתה הרעה בשירות הציבורי.

ב. לטיבן של עבירות השוחד

1) לדאבון הלב, עובדי מדינה הורשעו בעבר בהליכים פליליים בעבירות של שוחד וזו ליבת עבירותיו של הנאשם. הדיון בעבירות אלה נדון לא אחת בפני בית הדין למשמעת. בית משפט העליון בשורה של פסקי דין, אמר דברו בבהירות ובחדות לגבי

עבירת שוחד, וכן על השלכותיהן על תדמיתו וטוהר מידותיו של השירות הציבורי והאמון הציבור בו.

(2) בעש"מ 5/79 פרקליט המדינה נגד אסא, פ"ד לג(3), בעמ' 665 מבהיר השופט שמגר: "אין צורך לחזור ולהרבות במילים עד כמה מזיקה והרסנית עבירת השוחד, המשחיתה את המידות בשירות הציבור ופוגעת באימון ההדדי בתוך ציבור עובדי המדינה, בינם לבין עצמם, ובאימון אותו צריך הציבור הרחב לרוחש לאלה שהופקדו על משרתם כדי לשרתו. קולא מופרזת בנקיטת אמצעים משמעותיים יש בה כדי לסכל מטרתו של הדין המשמעותי אשר יעילותו מותנית בכוחם של המרתיע של האמצעים הננקטים במסגרתו. אין פירושו של דבר כי בית הדין צריך להתעלם מן הנסיבות האישיות של האדם העומד לפניו, אך מול אלה צריך גם להינתן משקל נאות לאינטרס הציבורי, ובין היתר לנזק הרב הנגרם לשירות המדינה ואף לתדמיתה של המדינה על ידי אלה מבין עובדי הציבור המועלים באימון אשר ניתן בהם".

בעש"מ 4/81 אוחיון נגד מדינת ישראל, פ"ד לה(4), 494, 500 נאמר: "לקיחת שוחד מכתומה את השירות הציבורי כולו וחותרת תחת תדמיתו. יש בה כדי לעוות את שיקול הדעת, ועובד הציבור הנתפס לרעה זו, מאבד בידעין את היכולת ליישם אמות מידה ענייניות ולהתייחס לנושא שלפניו על פי שיקולים לגופם בלבד. שירות הציבור איננו יכול לרוחש אמון לעובד, הדורש שוחד, ולמותר להוסיף, גם לא יכול להתקיים אמון כלשהו בין האזרח לבין עובד ציבור, הנוטל שוחד, או בין האזרח לבין שירות אשר בו ממשיכים נוטלי שוחד למלא את תפקידם".

(3) בעש"מ 3088/99 נרגיזה אלאשווילי נגד מדינת ישראל (פורסם בדינים ועוד, דינים עליון, כרך נז, 44) נאמר: "עבירת השוחד היא חמורה ביותר. תמיד היא מביאה נזק לשירות המדינה, גם משום שיש בה כדי להביא את עובד המדינה, הנוטל שוחד, לסטות מן השורה במילוי תפקידו גם משום שהיא עלולה להשחית עובדי מדינה נוספים וגם משום שהיא פוגעת במעמד ובתדמית של שירות המדינה בעיני הציבור הרחב. קל וחומר כך כאשר אין מדובר במקרה יחיד של שוחד".

על אופיין של עבירות השוחד, ככלל, אומר בית המשפט בע"פ 1190/01 פרץ אליהו נ' מדינת ישראל, בין היתר: "...מדובר במעשים המהווים פגיעה קשה ביותר באושיות הסדר החברתי (במערכת אכיפת החוק, ובנסיבות אלה לא מצאנו פגם באיזון שערך בית משפט קמא בין שיקולי הענישה הרלוונטים" (עמ' 4).

עוד נאמר כי :

"עבירת השוחד היא מהחמורות ביותר במישור הציבורי. היא משחיתה את המידות. היא מהווה סכנה ליסודותיו של משטר חברתי צודק. היא מערערת את האמון של הציבור בשלטון --- החלטתו של בית משפט קמא להחמיר עם המערערים --- עונה על מדיניות הענישה בעבירות שוחד. כבר נאמר על עבירות השוחד כי ---- הסכנה לדמותו של השירות הציבורי ולאופיה של החברה בישראל היא כה גדולה, עד שאין להירתע מנקיטת אמצעי ענישה קשים ומורגשים היטב כלפי מי שעולה על דרך השוחד – אם כנותן, אם כלוקח או כמבקש, ואם כמתווך ---" (דברי השופט ש' נתניהו בע"פ 4722/92, 4886, 4900 מרקוביץ נ' מדינת ישראל, פ"ד מז (2) 45, 50-49).

ולא מכבר נאמר על עבירות אלה כי :

"הן חמורות ביותר, שכן עניין לנו במעשי שחיתות של עובד ציבור, שעיקרן הפרת אמונים ונטילת שוחד. מעשים אלה, בשירות הציבורי בכלל, ובמשטרה הממונה על אכיפת החוק בפרט, הנם בבחינת 'נגע ממאיר', המכרסם במעמדה של הרשות ובאמון שהציבור רוחש לה. לפיכך, הנטייה במקרים כאלה הינה, בדרך כלל, להעדיף את האינטרס הציבורי הקיים בהקעת המעשים ובביעורם, על-פני שיקולים לקולא, הנובעים מנסיבותיו האישיות של המבקש" (דברי השופט א' חיות בע"פ 6033/03 בראון נ. מדינת ישראל, תקדין עליון 2003 (2) 3286).

(4) צל כבוד ומכביד רובץ על מעשיו של הנאשם, במיוחד לנוכח יסוד המעילה באמון שהיה כרוך במעשיו האמורים כלפי הממונים עליו במשרד התחבורה שנתנו בו מבטחם כי יעשה על-פי כל דין את פעולות הרישוי, הרישום והבחינה של רכב מנועי.

ובהקשר זה ראינו לנכון להביא את דבר פסיקתו של בית המשפט העליון, בעש"מ 10129/01 מדינת ישראל נ' טליה בת צ'לס גניש :

"כבר נאמר לא אחת בפסיקתנו, כי עובד הציבור הוא נאמן הציבור. החומרה במעשים מן הסוג שבו הורשעה המשיבה, אינה נעוצה בהיזק הכספי ואף לא בחסר בממון קופת המדינה, אלה במעילה באמון הכרוכה במעשים אלה. קשת המעשים הנכללים בעבירות של מעילה באמון היא מגוונת ומבטאת מידות חומרה שונות. היא כוללת עבירות חמורות כגניבה ממעביד, מעשי מרמה או זיוף וכן הפרת אמונים ואף מעשים שאינם פליליים במובהק, אשר היסוד של מעילה באמון הוא היסוד הדומיננטי בהם. בשל עוצמת הפיתוי והקלות בה ניתן להערים על המערכת בכל הנוגע לקבלת טובות הנאה של כדיון". (פורסם דינים עליון, כרך סא, 204).

על גישה נורמטיבית זו חזר בית משפט העליון אך לאחרונה בעש"מ 5044/03 רות בליתי נגד נציבות שירות המדינה : - (ניתן ביום כ"ד בניסן 15.4.04) :

"אכן, עמדתו של בית משפט זה ביחס לעבירות כדוגמת אלו בהן הורשעה המערערת עמדה עקבית ונחרצת היא: עבירות אלו גורמות לפגיעה חמורה בתדמיתו של השירות הציבורי ובאמון הציבור בו ויש לפעול בכל האמצעים למיגורן. משכך, האמצעי המתאים והדרוש במקרים אלו הוא פיטורין והרחקה מהשירות.

הדבר נכון שבעתיים במקרה דנן בו שימשה המערערת כאחראית על מערכת דיווח השעות ולענין זה כבר נפסק בפרשת אלקריף.

במיוחד כך במקרים בהם מדובר בעובד הממונה על התחום, אשר מעל באמון בתחום שעליו היה מופקד. בנסיבות כאלה אין לאפשר לעובד להישאר במקום העבודה שבו פעל כאמור. אמצעי המשמעת המתאים הוא, איפוא, הרחקה העובד והעברת המסר לעובדים אחרים בשירות המדינה כי הסטייה מהדרך לא תצלח" (פיסקה 5 לפסק הדין).

ג. על עבירות המשמעת

1) בעקבות ההליך הפלילי הנאשם הורשע על ידינו בעבירות לפי סעיפים 17(2) (3) ו- (4) 17(6) :

- "(2) לא קיים את המוטל עליו כעובד מדינה על פי נוהג, חוק או תקנה או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור ;
- (3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של שירות המדינה ;
- (4) התנהג התנהגות בלתי הוגנת במילוי תפקידו או בקשר איתו ;
- (6) הורשע על עבירה שיש עמה קלון".

לענין יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק, אלה כרוכים בהפרתם של האיסורים הפליליים שבהם הורשע הנאשם.

לענין יסודות העבירה, לפי סעיף 17(3) לחוק, שגם בה הורשע הנאשם בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה – על כך, עונה כב' השופט זמיר :

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים או בארגון מסוים, אמור לקבוע את

אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשי, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים: היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה.

זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע, אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתיפקוד התקין של הארגון".

(ראה ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת, פ"ד מט(5), 573, 578).

במקום אחר, אומר השופט זמיר (עש"מ 4246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין:

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות המיוחדת לתפקיד מסוים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי-הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה מבחינתו של כל עובד בכל תפקיד".

בפסק דין שניתן בעש"מ 3849/03 מיכל אלבז נגד נציבות שירות המדינה נפסק לגבי טיבה ומהותה של העבירה:

"אכן, עבירה לפי סעיף 17(3) אינה עבירה שגבולותיה מוגדרים, וכבר נאמר עליה שהיא בעלת "רקמה פתוחה", המתאימה את עצמה לנסיבות העניין ולזמנים, ושוליה רחבים ביותר. אף על-פי כן, היא איננה חסרת גבולות, והיא מתאפיינת בהתנהגות פסולה מן הסוג "ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתיפקוד התקין של הארגון"

ולגבי טיבו של הפסול שיכול להגיע עד כדי פגיעה ביושר וביושרה הנדרשים מעובד ציבור, וזו היתה לדאבון לב דרכו של הנאשם, נפסק לפני כשנה:

"הגשת עבודת-גמר לסיום לימודיו האקדמיים לתואר ראשון בחינוך בלא שכתב עבודה זו – פגם ביושר וביושרה הנדרשים ממורה וממחנך. התנהגות זו אינה

הולמת עובד מדינה ובוודאי שאינה הולמת מורה בישראל לשמש דוגמא ומופת לתלמידיו. בהתנהגותו של המשיב טמונה חומרה נוספת, בהתחשב בכך שהוכח כי שירות המדינה השתתף במימון לימודיו לתואר ראשון בחינוך בשלוחת לטביה.

נוכח מכלול נסיבות העניין, מתבקשת אפוא המסקנה כי המשיב התנהג באופן שאינו הולם את תפקידו ושעלול לפגוע בתדמיתו ובשמו הטוב של שירות המדינה".
(עש"מ 689/05 בעניין מנסור מופיד שניתן בתאריך 6.3.05 – טרם פורסם).

ואכן מידה חמורה של פסול בולטת על פני מעשיו של הנאשם. בית הדין, בבואו לצקת תוכן ל"התנהגות שאינה הולמת" או שיש בה כדי לפגוע בתדמית השירות, עליו ליתן ביטוי למושג של ההתנהגות ההולמת בעיני ה"ציבור הנאור" ו"האדם הסביר". אלה צריכים לשקף את הערכים והעקרונות, אשר מבוססים על יחסים שבין הפרט, לבין השירות הציבורי.

באשר לזאת אומר השופט ברק:

"בקביעת התוכן הקונקרטי של ההכללות המשמעותיות (התנהגות שאינה הולמת, שיש בה כדי לפגוע בתדמית) נותן בית-המשפט ביטוי לתפיסות יסוד ערכיות. בעשותו כן, עליו לבטא את שנראה כהתנהגות הולמת (או שאינה הולמת) בעיני הציבור הנאור בישראל. עליו לקבוע את דבר קיומה של פגיעה בתדמית השירות הציבורי מזווית הראיה של האדם הסביר האמון על תפיסות היסוד של משטרנו. כמובן, "הציבור הנאור" ו"האדם הסביר" אינם אלא מטאפורות (ראה בג"צ 14/86 לאור נגד המועצה לביקורת סרטים ומחזות, פ"ד מא(1) 421, 434; בג"צ 2481/93 דיין נגד מחוז ירושלים).

הם מהווים פרסוניפיקציה של האיזון הראוי בין הערכים, העקרונות והאינטרסים הנאבקים על הבכור. בעריכתו של איזון זה, יש להימנע מאידיאליזם שאין לו עיגון נורמטיבי. השופט אינו שואף אל הנאצל והטהור, שאינו בנמצא. הוא אינו מעמיד לנגד עיניו חברה אידיאלית שאין לה קיום במציאות ושאינה ניתנת להשגה. הוא אינו מתבסס על תפיסת האדם כמלאך. יחד עם זה, יש להימנע מפרגמטיזם המעוגן במוסר השוק. השופט אינו משקף את התפיסות המעוותות הפשוטות בחברה. הוא אינו מתבסס על תפיסת האדם כזאב. אכן, תפיסתו של בית המשפט היא מאוזנת.

הוא פועל על פי "אמות המידה שמכתיב השכל הישר" (השופט י. כהן בע"פ 763/77 בריזה נגד מדינת ישראל, פ"ד לב(2) 824, 827) הוא מונע עצמו מתוצאות אבסורדיות (ראה ע"פ 794/77 חייט נגד מדינת ישראל, פ"ד לב(2) 127, 132), ומדריך עצמו על פי "מבחן מתקבל על הדעת" השופט לנדוי בע"פ 20/53 הנ"ל, בעמ' 853). הוא לוקח בחשבון את המציאות הקיימת, אך הוא אינו רואה בה חזות הכל".

(בג"צ 7974/93 סויסה נגד היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מח(2) 749, 771).

2) לעניין יסודות העבירה בסעיף 17(4) לחוק, שגם בה הורשע הנאשם זו נוגעת להתנהגות בלתי הוגנת של עובד במילוי תפקידו או בקשר איתו, יסודות עבירה אלה לא זכו לאותה בחינה שיפוטית, כפי שהדבר נעשה לגבי העבירה של התנהגות שאינה הולמת כאמור לעיל.

עם זאת, ניתן להסיק מפסיקתו של בית המשפט העליון שבו הורשעו עובדי מדינה בעבירה כאמור, כי מדובר בנסיבות שבהן עובד מדינה משיג בעיקר לעצמו טובות הנאה שונות ממסגרת תפקידו, העשרת הכיס הפרטי על חשבון הקופה הציבורית.

(עניין בעש"מ 2/79, פלוני נגד נציב שירות המדינה, (פורסם בפ"ד לג(2), עמ' 274 – שליחת יד בקופה קטנה לרכישת שתייה וכריכים לשימוש עצמי, וכן בעש"מ 177/01 אברהם קליין נגד מדינת ישראל, פורסם בפ"ד א(3), עמ' 57 – שם שלח הנאשם את ידו בכספי הציבור כשהיה מופקד עליהם). ובעש"מ 6978/00 בעניין מוטיל ואח', ופסקי דין שאוזכרו שם, פורסם בפ"ד נד(4) בעמ' 865).

3) לעניין הרשעתו של הנאשם בעבירה שיש עמה קלן, לפי סעיף 17(6) לחוק, אכן המונח "קלון" פנים רבות לו, כפי שהובהר היטב בעש"מ 4123/95 בעניין יוסף אור – פורסם בפד"מ מט(5) בעמ' 184, בו נקבע בין השאר כי:

"לגבי אותו עובד המדינה עצמו יש מקום להבחין, במקרים רבים, בין התנהגות בקשר למילוי תפקידו לבין התנהגות שלא בקשר למילוי תפקידו. הדין המשמעותי נועד להגן על רמת התנהגות ראויה במילוי התפקיד ועל אמון הציבור בשירות הציבורי. לפיכך, נודעת חומרה מיוחדת לעבירות, שעובד מדינה עבר בקשר למילוי תפקידו".

לא יכול להיות צל של ספק כי, בעבירות בהן הורשע הנאשם בפלילים דבק קלון מעצם טיבן, ומהותן וגם נסיבותיהן.

ד. על תכלית אמצעי המשמעת

1) אמצעי המשמעת שמוטלים על ידי בית הדין אינם מוטלים בחלל ריק, אלא לצורך השגתה של תכלית ברורה, שהיא הגנה על השירות הציבורי, על תדמיתו בעיני הציבור של אותו השירות ובמיוחד כיד להרתיע עובדים אחרים במעמדו של הנאשם, כי לא יכשלו במעשים מסוג זה.

בכל מקרה ומקרה, על בית הדין לשאול את עצמו, האם אמצעי המשמעת המוטלים, יש בהם כדי, לשרת את התכלית האמורה. השוני בין ההליך הפלילי לבין הדין המשמעותי הובלט בשורה של פסקי דין, על רקע תכליתו של הדין המשמעותי.

בעש"מ 5282/98 מדינת ישראל נגד תמר כתב (פ"ד נב(3) 87 אמר בית המשפט העליון: **"המשקל שראוי לייחס לנסיבות בהן בוצעה העבירה הפלילית, וכן גם המשקל שיש לייחס לנסיבות האישיות של הנאשם, פוחת בדין המשמעתי. בדין המשמעתי – אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה: התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה, או בתדמית שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות"**.

ובעש"מ 1928/00 מדינת ישראל נגד עמוס ברוכין (פ"ד נד(3) 694) קבע בית המשפט העליון את ההבדל בין ההליך הפלילי לבין ההליך המשמעתי: **"ההבדל נובע מן התכלית. הדין המשמעתי משרת תכלית שונה מן התכלית של הדין הפלילי. עיקר התכלית של הדין המשמעתי הוא הגנה על השירות הציבורי. הצורך בהגנה על השירות הציבורי אינו בא לידי ביטוי מלא בהליך פלילי, עדיין יש צורך לברר אם ראוי לנקוט נגדו הליך משמעתי: האם ראוי שאותו עובד יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו לתפקיד אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטרו מן השירות"**.

(2) ובפסיקות אין ספור, מדגיש בית המשפט העליון את ההשלכה הישירה על הרציונל העומד בבסיס מהותו של השירות הציבורי, על עובד הציבור, בראש ובראשונה מבחינת דיני הנאמנות הציבורית: **"איש הציבור הוא נאמן הציבור, לא לעצמו הוא פועל, אלא למען האינטרס של הציבור הוא פועל"**.
(בג"צ 669/86 רובין נגד ברר ואחרים, פ"ד מא(1), 749, 840).

(3) בהבדל מעובד רגיל, שגם עליו מוטלת חובת נאמנות, חובת הנאמנות המוטלת על עובד המדינה בכיר היא כפולה ומכופלת: הן משום שבנושאים רבים השירות הציבורי הוא על אופי מונופוליסטי, והן משום חיוניותם וחשיבותם לכל הציבור של העניינים המטופלים על ידי השירות הציבורי.
(ולעניין זה, ראה דו"ח קרמניצר, הטיפול המערכתי במשמעת שירות המדינה, ינואר 1998, עמ' 7).

ולכן:

"הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו יהיו אנשים אמינים והגונים. אמון הציבור בשירות המדינה ושיתוף הפעולה עלולים להתערער, אם יתברר לציבור כי עובד המדינה, העומד לשרתו, עבר עבירה שיש עימה קלון".
(עש"מ 4411/99 מדינת ישראל נגד אלקלעי).

בפסק דין אחר הבליט כב' השופט זמיר את תכליתם של אמצעי המשמעת באומרו :
"מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא
השמירה על התיפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה".
(עש"מ 5574/00 אורי בנית נגד מדינת ישראל).

(4) בתקופה האחרונה, בית המשפט העליון הבליט את תפקידם ההרתעתי והמניעתי של
אמצעי המשמעת – (ראה עש"מ 5771/01 בעניין פודלובסקי; עש"מ 10129/01 בעניין
טליה גניש), ובעש"מ 7111/02 בעניין אשואל ואח' שניתן ביום 21.1.03, נקבע כי:
"שמירה על תדמית ראויה של השירות הציבורי מהווה תנאי הכרחי לשמירה על
תפקוד נאות של שירות זה. בנוסף לשמירה קפדנית על תדמית השירות, השירות
נועד להליך המשמעת למנוע פגיעה בתפקוד שירות המדינה; אשר על כן בבוא
להטיל אמצעי משמעת יבחן בית הדין, בין היתר, האם אמצעי המשמעת
המוטלים יוצרים הרתעה מספקת בקרב עובדי המדינה, כן יבחן האם די באמצעי
המשמעת האמורים כדי להשיב על כנו את אמון הציבור במערכת השירות
הציבורי, המהווה אף הוא תנאי הכרחי לתפקודו של השירות.
בבוא בית הדין לגזור דינו של נאשם בעבירה משמעתית אין הוא מתייחס לאמצעי
המשמעת כאל עונש גרידא, שכן עליו לבחון מהו האמצעי ההולם את התכליות
האמורות של הדין המשמעתית".

על תפקידם ההרתעתי של אמצעי המשמעת חזר בבית משפט העליון בעש"מ 7113/02,
מדינת ישראל נגד שחר לוי שניתן בתאריך 1.5.03:
"כידוע, אמצעי המשמעת נועדו להרתיע מפני ביצוע מעשים שיש בהם כדי לפגוע
בטוהר המידות בשירות המדינה, בתפקודו התקין ובאמון הציבור בו. ככל
שהמעשים בהם הורשע הנאשם חמורים יותר, וככל שדרגתו בשירות המדינה
בכירה יותר, כך מתחזק הצורך להעביר מסר ברור וחד המוקיע את מעשיו, על-
מנת לשרש תופעות פסולות בשירות המדינה ולמנוע את הישנותן בעתיד".

(5) ואולם תפקיד המרתיע של אמצעי המשמעת אינו חזות הכל, לאחרונה ריכך בית
משפט העליון את גישתו האמורה. וקבע כי תכלית זו, צריכה להיבחן גם בהתחשב
בנסיבותיו האישיות של כל נאשם ונאשם.

(6) בית המשפט העליון בעש"מ 6737/02 בעניין נחום זקן פסק:
"התיק יוחזר לבית הדין למשמעת של עובדי המדינה, על מנת שבית הדין ישמע
טיעונים, ואולי אף ראיות, לעניין העונש, יתן דעתו למכלול נסיבות המעשה
לחומרא ולקולא ולנסיבותיו האישיות של המשיב, ובהתאם לכך יקבע את אמצעי
המשמעת שיוטלו עליו".

ראה גם (עש"מ 10566/02 מדינת ישראל נגד טוביה גרינבוים, שניתן בתאריך

23.3.03, וכן את עש"מ 5271/03 בעניין חבצלת סדיקוב שניתן בתאריך 10.9.03 ובעש"מ 1934/03 בעניין דמאן פלאח שניתן ב-18.11.2003 וכן עיין בעש"מ 6920/03 בעניין ד"ר אברהם כהן שניתן ב-16.2.04, ובעש"מ 10006/04 בעניין ואיל חג'אזי שניתן ב-15.3.05, וכן בעש"מ 3446/05 בעניינו של נאיל דראושה שניתן ב-28.6.05.

ה. על הנסיבות האישיות

1) הנאשם בן 53, עד להשעייתו בשנת 2004 השלים שירות בן 11 שנים בשירות הציבורי – שירות כפי שנמסר לנו לגביו מפיו של נציג המשרד, היה תקין. הנאשם גרוש ואב ל-5 ילדים – חלקם בעייתיים. גרושתו מועסקת והמשפחה מתקיימת ממשכורתה ודמי מזונות שהנאשם משלם. מצבו האישי והמשפחתי של הנאשם מכביד ביותר.

2) הגם שהנאשם לא תרם תרומה רבת שנים לשירות הציבורי, תרומה שהסתכמה כאמור בפרק זמן של 11 שנים, עדיין יש לתרומתו החיובית של עובד לשירות הציבורי השפעה על מידתם של אמצעי המשמעת. וכך פסק כב' השופט חשין:

"לו היה הערער עובד בשירות המדינה שנים ארוכות לאחר כל אותן שנים היה נתפס בכך כפי שעשה מעשה של מעילה באמון, אפשר אמרתי רוח שטות נכנסה באדם ועשה מעשה שעשה. אדם שכך שירת את המדינה בנאמנות שנים רבות אפשר אין זה ראוי כי תקופח פרנסתו במחי יד..."
(עש"מ 1827/02 אברהם ספיר נגד מדינת ישראל דינים עליון סא, 268).

והשאלה שלעולם עומדת בפתחו של בית הדין הינה, מהי תרומתו והשפעתו של שירות מועיל בשירות הציבורי, שעה שבאים אנו להטיל את אמצעי המשמעת, שרק באמצעותם ניתן להגשים את התכלית שגלומה בהטלתם של אלה, והיא ההגנה על השירות הציבורי והשגת יסוד ההתרעה והמניעה, ואלה כאמור נבחנים כמצויין לעיל, גם לנוכח הנסיבות האישיות של כל נאשם ונאשם.

5. למידתם של אמצעי המשמעת

בית הדין שקל טיעוני הצדדים ואת קשת השיקולים כפי שנפרסו בהרחבה בגזר הדין, על מנת להגיע לאיזון מתאים שבין התכלית והתפקיד של אמצעי המשמעת לנוכח העבירות שבהן הורשע על ידו ונסיבותיהן, לבין תרומתו לשירות הציבורי ונסיבותיו האישיות, ובסופו של יום החלטנו להטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים:

א. נזיפה חמורה – כמסר נורמטיבי מטעמו של בית דין זה, שמופנה במישרין לנאשם המצביע על הפסול החמור שנפל במעשיו.

ב. פיטורין – הנאשם יפוטר לאלתר משירות המדינה.

ג. פסילה לשירות המדינה – לפרק זמן של שנתיים מיום גזר הדין.

6. בית הדין התלבט בסוגיית משך פסילתו לשירות המדינה. מחד עמדו בפנינו עמדת התביעה והמשרד שעתרו למשך פסילה של 10 שנים, ומאידך עתירת הסניגור שביקש להימנע מפיטוריו. הגם שבית הדין סבר כי קיימת מלוא ההצדקה לפסול את הנאשם מהשירות הציבורי לפרק זמן, עדיין סברנו כי פסילה למשך 10 שנים בהתחשב בנסיבות העבירה, לרבות סכומו של השוחד והנסיבות האישיות, מחמירה יתר על המידה עם הנאשם.

ולפסילה כידוע יש גם השלכה על זכויותיו של נאשם לקבל גמלה, במיוחד שהפסילה באה בצמוד וביחד עם פיטוריו משירות המדינה וגדיעת מקור פרנסתו. בעניין זה יפים הדברים שנפסקו בעש"מ 3789/04 בעניין אריה ציפורי גם בהתחשב בכך:

"כי הפגיעה בזכויותיו הממוניות של העובד היא פגיעה כואבת במיוחד ולפיכך, יש להיזהר ולבחון בקפידה את הפעלת האמצעי של פגיעה בזכויות ממוניות שצבר העובד בשנות עבודתו.

בעייתיות מיוחדת בשימוש אמצעי הפסילה מתעוררת במצב שבו אין הצדקה לכך ששתי תכליותיו של עונש הפסילה יתממשו. הכוונה היא למצב שבו עובד ביצע עבירת משמעת המצדיקה את פיטוריו והרחקתו משירות המדינה, אך עדיין אין זה מוצדק, בנסיבות העניין, לשלול את זכויותיו הממוניות של אותו עובד, אשר נצברו במשך שנים של שירות נאמן. במקרים כאלה נוצר קושי שכן, על פי לשון החוק, אין ניתן להשיג את המטרה הראויה של פסילת העובד שהורשע ומניעתו מלשוב לשירות המדינה מבלי לפגוע בזכויותיו הממוניות".

ואולם נבהיר ונדגיש, כי פסילה בעבירות שוחד היא לרוב מוצדקת ולא ראינו במקרה דנן הגם שקצבנו את משכה, נסיבות כה חריגות שיאפשרו להימנע ממנה.

7. במהלך הדיון נגולה בפנינו מסכת מכבידה של נסיבות אישיות. רעייתו היא המפרנסת היחידה של המשפחה שלה ילדים קטינים ולמשפחה הוצאות שוטפות והוצאות מחיה, כאשר עתידו של הנאשם אינו עתיד שצופן בחובו סיכויי השתלבות נאותים בשוק העבודה. בשל נסיבות אלה שקלנו אם קיימת הצדקה כי בתקופת פסילתו של הנאשם אותה קצבה מזערית שלה זכאי הנאשם ואשר נשללה בעטייה של פסילתו תשולם לרעייתו. ובסופו של עיון בנקודה זו החלטנו להיעתר לבקשת ההגנה.

8. בית הדין שקל ובחן אפשרות זו לנוכח מצבו האישי והמשפחתי המכביד של הנאשם היותו בר גמלה, וזכויות הגמלה שצבר עד פיטוריו, והשפעת הפסילה משירות המדינה על זכויות אלה, והחליט להמליץ כי זכויות אלה ישולמו בתקופת פסילתו בעבור ילדיו הקטינים באמצעות גרושתו, אמם ואפוטרופוסתם של ילדיו.

9. פסקי הדין שלהלן; משקפים כיוון של התחשבות בעת בחינת מידתם של אמצעי המשמעת, מידת התחשבות שבוטאה בפסיקתו של בית המשפט העליון:

"בפריט אחד של גזר-דין ראוי לדעתי להתערב הוא בשלילת 10% מפיצויי פיטוריו. בשים-לב לעונש הכמעט אולטימטיבי שהוטל על המערער – פיטורין משירות המדינה – סבורני שלא יהיה זה נכון לשלול ממנו ולו מקצת מפיצויי הפיטורין שהוא זכאי להם". (בעש"מ 1827/02 בעניין ספיר).

"עם זאת, ראיתי לנכון להתערב בהחלטת בית הדין, באשר לפסילתה של המערערת לשירות המדינה לפרק זמן של שנתיים. המשמעות המעשית והכלכלית של אמצעי משמעת זה היא קשה, ונוכח הנסיבות המקילות של המקרה שלפנינו, דומני כי ניתן יהיה להסתפק בפיטוריה של המערערת וביתר אמצעי המשמעת שהוטלו עליה". (עש"מ 978/03 אביבה בנדקובסקי נגד נציבות שירות המדינה ניתן בתאריך 24.4.03).

"בהתחשב בכל האמור אף שמקובלת עלי עמדתו של בית הדין בדבר פיטורי המערערת מעבודתה, הרי שבהתחשב בנסיבותיה האישיות המיוחדות, רואה אני להקל באמצעי המשמעת במידה מסויימת. לפיכך, אמצעי המשמעת של פסילה משירות המדינה לפרק זמן של 4 חודשים יבוטל. וכך גם יבוטל אמצעי המשמעת של הורדה בדרגה. בשני עניינים אלה רואה אני להקל על המערערת, כדי לא לפגוע בזכויותיה הכספיות עם פיטוריה".

(עש"מ 10501/02 סאמיה שאהין שניתן בתאריך 5.5.03)

ראה גם את פני המגמה בפסקי דין נוספים: עש"מ 527/03 בעניין חבצלת סדוקוב שניתן בתאריך 10.9.03, עש"מ 1934/03 בעניין דמאן פלאח שניתן ב-18.11.03 ועש"מ 6920/03 בעניין ד"ר אברהם כהן שניתן ב-11.2.04. וכן ראה עש"מ 3446/05 בעניין נאיל דראושה שניתן בתאריך 28.6.05.

"על אף כל האמור, ניתן גם להבין את מגמתו של בית הדין שלא ליתן מכה כלכלית אנושה למשיב ולמשפחתו ולא לפגוע בזכויותיו הממוניות אותן צבר בשנות עבודתו." – עת דחה בית המשפט העליון את עמדת המדינה, כי יש לפסול את המשיב משירות המדינה.

10. בית הדין הגיע לכלל מסקנה, כי לנוכח הנסיבות האישיות והמשפחתיות של הנאשם אשר הוחמרו בעטיים של ההליכים הפליליים, כי בנסיבות אלה ראוי שהממונה על תשלום גמלאות יעשה שימוש בסמכותו הקבועה בסעיף 62(א) לחוק שירות המדינה (גמלאות) (נוסח משולב) התש"ל – 1970 הקובע לאמור.

62. (א) מקום שנשללה גמלה, כולה או מקצתה, מאדם או שהופסק לו תשלומה בהחלטת הממונה, רשאי הממונה להורות שתשלום, כולה או מקצתה, למי שהאדם חייב בפרנסתם; אולם אם נשללה גמלה מאדם עקב החלטת בית הדין למשמעת, לא יורה הממונה על תשלום, כאמור אלא על פי המלצת בית הדין למשמעת".

11. בית הדין ממליץ, כי זכויות הגמלה להם היה זכאי אילולי נפסל כאמור, ישולמו עד שתיתם פסילתו, לגרושתו בעבור ילדיו הקטינים של הנאשם, על מנת שישמשו לפרנסתם.

גזר הדין ניתן ביום ח' באדר התשס"ו – 8.3.2006, שלא בנוכחות הצדדים להם יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור מסורה לצדדים לבית המשפט העליון, לפי הוראותיו של סעיף 43(א) לחוק תוך 30 יום מיום הגיע גזר הדין לידיהם.

(-)	(-)	(-)
מר חגי קוזלוב	גב' עדנה רשף	עו"ד יוסף תלרז אב ביה"ד
חבר	חברה	יו"ר

4. בד"מ 133/02 – הטרדה מינית במקום העבודה תוך ניצול מרות- התגובה המשמעתית

תמצית פסק הדין

בקובץ הפסיקה של בית הדין לגבי החודשים אוקטובר-דצמבר 2005 פורסמה הכרעת דין בעניינו של אח אחראי שהורשע בעבירות משמעת שונות בגין הטרדתן המינית של אחיות הנתונות למרותו. בית הדין בסופו של עיון החליט להרשיע את הנאשם בעבירות שיוחסו לו בשני אישומיה של התובענה וקבע כי לא היתה הסכמה ממשית לקיומו של קשר רומנטי בין הצדדים, וכי החשש והפחד של הנאשם וסמכותו, הם אשר הביאו למימוש המיני ולשורת המעשים שבהם הורשע הנאשם.

בית הדין בגזר דינו פורס את הממצאים והמסקנות שאליהן הגיע בהכרעת הדין ואת טיעוני הצדדים לעניין מידתם של אמצעי המשמעת, כאשר התביעה בקשה להשית על הנאשם אמצעי משמעת של: נזיפה חמורה, פיטורין לאלתר, ופסילה משירות המדינה לצמיתות. נציג המשרד הצטרף למידתם של אמצעי המשמעת שלהם עתרה התביעה. ההגנה הבליטה את תרומתו של הנאשם לשירות הציבורי במהלך השנים, ובקשה כי בית הדין יימנע מפיטוריו וישיבו למקום העבודה לאחר שהפיק את לקחו.

בית הדין בהחלטתו לגבי מידתם של אמצעי המשמעת, מבליט את יסוד ניצול המרות של הנאשם כלפי אחיות בית החולים, מעשיו שהגיעו למעלתו של מעשה מגונה, מעשים שמומשו בתוך תחומיו של מתקן ממשלתי. לכך חובר גם מעמדו הבכיר של הנאשם כאח אחראי שממנו נדרש סטנדרד התנהגות גבוה במיוחד. ובהמשך, בית הדין פורש את תכליתו של הדין המשמעתית ואת מדיניות התגובה במישור המשמעתית בעבירות של הטרדה מינית כביטוייה בשורה ארוכה של פסקי דין של בית המשפט העליון, במיוחד בעבירות של הטרדה מינית שמומשו בשירות הציבורי, וכן את מדיניות התגובה המשמעתית הנבחנת לאור קשת מעשיו של כל נאשם ונאשם ומעמדו בשירות.

בסופו של עיון, לאחר שבית הדין נתן גם משקל לנסיבותיו האישיות של הנאשם, הוא החליט להטיל עליו אמצעי משמעת של:

נזיפה חמורה

פיטורין לאלתר משירות המדינה

פסילה משירות המדינה לפרק זמן של חמש שנים

בית הדין דחה את גישת ההגנה כי ניתן להימנע מפיטוריו, אך עם זאת בית הדין התלבט בסוגיית משך פסילתו והעמידה כאמור על פרק זמן של חמש שנים, וכן המליץ לנוכח נסיבותיו המשפחתיות כי בתקופת פסילתו גמלתו הנמוכה תשולם לרעיית הנאשם, אשר תשמש כסיוע מסוים לפרנסת המשפחה.

גזר הדין ניתן ביום יט' באדר תשס"ו 19.3.2006.

ההרכב:

עו"ד יוסף תלרז- אב בית הדין - יו"ר

עו"ד אהובה מטסרו- חברה

מר סעיד אבו זלאם- חבר

י"ט באדר התשס"ו
19 במרץ 2006

בדח. 2006-228
בד"מ 133/02

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה בחיפה

בפני : עו"ד יוסף תלרז – אב בית הדין
עו"ד אהובה מטסרו
מר סעיד אבו זלאם

- יו"ר
- חברה
- חבר

התובע (ת) : עו"ד שרונה גדה

הנאשם (ת) :

עו"ד תמי אולמן
עו"ד יעקב שלומוביץ

ב"כ הנאשם :

נציג המשרד : מר ששון בסון

גזר - דין

ההליך

1. הנאשם, יליד שנת 1964, שהועסק כאח אחראי בבית החולים ע"ש רמב"ם בחיפה במחלקת פלסטיקה, הנמצא בשירות המדינה משנת 1990 – שירות שממנו הושעה בתאריך 15.8.2002, הואשם בתאריך 21.8.2002 בכתב תובענה מתוקן בעבירות לפי סעיפים 17(1), 17(2), 17(3) ו- 17(4) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963 (להלן-החוק), בגין מעשים שלדעת התביעה הגיעו למעלתה של הטרדה מינית אשר מומשו כלפי שתי אחיות שהועסקו במחלקתו שעליהן היה הממונה : -

א. אישום ראשון

- 1) בשנת 1995 בתחומי מחלקתו במהלך שעות הלילה, הנאשם ביקש, אח"כ אילץ את האחות א.ע לבצע בו מין אוראלי.
- 2) במהלך החודשים פברואר או מרס 2000, בתחומי המחלקה, קרא הנאשם לאחות הנ"ל בשעה שהיה בחדרו, פתח את מכנסיו ואח"כ החל לאונן בפניה וביקשה לבצע בו אקט מיני כאמור. ובמועד נוסף בין החודשים מאי-יוני 2000 שוב זימן את א.ע לחדרו, הוציא את איבר מינו וביקשה לבצע בו מין אוראלי – פעולה שמומשה בניגוד לרצונה, ולאחר מעשה זה מישש את חזה.
- 3) אירוע נוסף נרחש ע"פ המיוחס לנאשם באישום זה בחודש יולי 2001 וגם בו זימנה לשיחה לחדרו, שם הנאשם משך את המתלוננת בכח אליו, הרים את חולצתה וחזייתה, פתח את מכנסיה, הושיבה על כיסא, פיסק את רגילה ודחף אצבעות לאיבר מינה בניגוד לרצונה. ובמועד נוסף שנתרחש לדעת התביעה בחודש ספטמבר 2001 בשעה שהמתלוננת א.ע נכנסה לחדרו על-פי בקשתו, בנוגע לחופשה אותה ביקשה. הנאשם נעל את דלת חדרו, סגר את הוילון, הוציא את איבר מינו והחל לאונן, אח"כ הוריד בכח את מכנסיה, תוך שימוש בכח, ניסה להחדיר את איבר מינו לאיבר מינה.
- 4) לגישת התביעה, הנאשם במעשיו פגע במשמעת שירות המדינה, הפר את הוראותיו של סעיף 3(א)2, (3) ו-6 לחוק למניעת הטרדה מינית התשנ"ח-1998 (להלן-החוק למניעת הטרדה מינית), פיסקה 43.422 לתקשיר שקדמה לחוק האמור ופיסקה 43.421 שפורסמה בעקבותיו, והתנהג בגין מכלול מעשיו בהתנהגות שאינה הולמת עובד מדינה וכן התנהגות בלתי הוגנת במילוי תפקידו, או בקשר איתו.

ב. אישום שני

- 1) במועדים שונים בין השנים 1998 – 2001 נהג הנאשם להזמין את המתלוננת ר"ע שהיה ממונה עליה, אותה נהג להושיב על ברכיו או להיצמד לגופה, תוך נגיעה בחזה ובאיבר מינה, וביקשה לגעת באיבר מינו עד אשר הגיע לפורקן. ובנוסף נהג לחקרה בעניינים פרטיים לגבי קיומו של חבר, ומימוש יחסי מין עמו.
  - 2) לגישת התביעה, במעשיו האמורים הנאשם פגע במשמעת שירות המדינה, הפר את הוראותיהם של סעיפים 3(א)2, (3) ו-6 לחוק למניעת הטרדה מינית ואת הוראותיה הרלבנטיות של פיסקה 43.421 לתקשי"ר.
2. לנוכח כפירתו של הנאשם באישומים, התנהל בפנינו משפט הוכחות עתיר ישיבות, ולאחר שנסתיימה שמיעתו של התיק ובאו בפנינו סיכומי הצדדים, בהכרעת דין מפורטת ומנומקת שפורסמה על ידינו ביום כ"ד בכסלו התשס"ו – 25.11.2005, בית הדין הגיע לממצאים ולמסקנות עיקריות אלה:

א. דחיית טענות סף

1) עדותה של ר"ע – כעדות בלתי רלבנטית

(א) ההגנה טענה בפנינו, כי אין כלל מקום להידרש לעדותה של ר"ע (אישום שני), מאחר והתביעה לא השכילה לנסח את כתב התובענה באופן שייכתב בו כי המעשים נעשו באותה מתלוננת, ללא הסכמה.

(ב) בית הדין לא מצא ממש בטענה זו, מאחר ויסוד העדר ההסכמה מובנה בתוך גבולותיו של האיסור המופר, שבו הואשם הנאשם.

2) אין עונשין למפרע (אישום ראשון)

(א) התביעה טענה בפנינו בסיכומיה המשלימים, כי לנאשם יוחס מעשה של הטרדה מינית שבוצע לכאורה בשנת 1995 עוד לפני כניסתו לתוקף של החוק למניעת הטרדה מינית לתוקף (סעיף 1 לפרק העובדות שבאישום הראשון), ועל כן יש לזכות את הנאשם מכל אישומיה של התובענה.

(ב) בית הדין לא מצא כל ממש גם בטענה זו. אכן מעשי הטרדה המינית החלו בשנת 1995, וקבענו כי אין המדובר בעבירה בעלת תכונות של "עבירה נמשכת", מאחר ומעשים נוספים שיוחסו לנאשם נמשכו גם בתחום הזמנים שבין שנת 1998 ועד 2001 בתקופת תוקפו של החוק למניעת הטרדה מינית.

למעשיו של הנאשם כפי שיוחסו לו לפני כניסתו לתוקף של החוק למניעת הטרדה מינית היה כיסוי נורמטיבי הגם שלא בחקיקה ראשית, על פי פסקת תקשי"ר 43.422 כפי שהיתה בתוקף.

ב. ממצאים ומסקנות עיקריות

1) האישום הראשון

(א) לאחר ניתוח הראיות והערכתן, בית הדין קבע, כי הנאשם מימש קשר מיני בתוך תחומי בית החולים בחדרו או בסביבתו הקרובה עם המתלוננת א"ע כביטוי הפיזי כמבואר ברישת גזר הדין.

(ב) ולגבי המחלוקת אם מימוש הקשר המיני יסודו היתה בהסכמה של המתלוננת. בית הדין לאחר בחינת וניתוח הראיות הגיע לכלל מסקנה, כי יחסים אלה יסודם לא היה בהסכמה של שני הצדדים, לקיום הקשר המיני בתוך תחומי בית החולים,

כאשר היענות של המתלוננת למימוש הקשר הפיזי מקורה היה בחשש ופחד מהנאשם שמא יפגע בה בדרך כלשהי בתנאי העסקתה, או בבקשותיה האישיות והחליטה להחריש, להיכנע ולא לומר את המילה "לא" בעת דרישה וקריאה. כאשר הפחד והחשש מהנאשם היה פנימי בתוך נפשה ואישיותה הלא חזקה של המתלוננת, שהעדיפה לשמור את מהות הקשר הפיזי בתוך ליבה במשך שנים עד אשר קיבלה ביום פלוני החלטה, כי ראוי לומר די לאותה מערכת יחסים והגישה את תלונותיה לאחר שחלף פרק זמן הקרוב ל-7 שנים מאז האירוע הראשון, וכשנה מאז האירוע האחרון. כן קבענו, כי חלופה הזמן מהאירועים ועד לחשיפתם בפני בן הזוג, ואח"כ בפני גורמי הבירור והחקירה בנעמ"ת, בבית החולים ובנש"מ, אין באותו חלופה זמן כדי לפגוע באמון שביה"ד החליט להעניק לעדותה של המתלוננת.

ג) בית הדין דחה את גרסת הנאשם, כי הקשר היה הדדי, ספונטני, ללא כל יסוד של חשש ופחד שתרמו למימושו ולא התרשם מסימני האמת שעלו בעניין זה מעדותו - עדות שלא עלתה בקנה אחד עם מבחניו של השכל הישר.

מימוש קשר מיני הדדי של להט יצרים ספונטני שמלווה את הצדדים, מקומו הטבעי אינו חדרו של האח האחראי שאליו ניתן להיכנס בכל רגע ולהפריע לאותו מפגש, אם אכן היה קשר הדדי שיסודו בהסכמה בין הצדדים, המקום הטבעי למימושו היה צריך להיות מחוץ לתחומיו של בית חולים ממשלתי. קבענו כי הקשר המיני נעשה תוך ניצול מרות וסמכות.

ד) בית הדין הוסיף וקבע, כי ראיות ההגנה כפי שהוצגו בפניו לא היה בהן כדי להשמיט ולמוסס את יסוד העדר ההסכמה וניצול המרות ליחסים שנתרחשו בין הנאשם והמתלוננת, גם אם הנאשם זכה להערכה מקצועית מצידה של המתלוננת. גם אם עלה מעדויות עדי ההגנה כי הנאשם נהג תוך כבוד עם אחרים.

2) האישום השני

א) באישום זה בית הדין דחה את גרסת הנאשם, כי במקום העבודה נוצר קשר חברי, ידידותי בין הצדדים, נטול סממנים מיניים. בית הדין הגיע לכלל מסקנה, כי אותם מעשים של חיבוקים נשיקות ונגיעות באיברי גופה האינטימיים לא נעשו מתוך תוכה של הסכמה הדדית, אלא בשל פחדה וחששה מהנאשם. כן קבענו, כי הנאשם עשה את המעשים שיוחסו לו באישום זה, בהיבטם הפיזי והמילולי.

ג. ההרשעה

לנוכח הממצאים והמסקנות שאליהם הגענו, שתמציתם הובאה לעיל לגבי שני אישומיה של התובענה, בית הדין החליט להרשיע את הנאשם בעבירות לפי סעיפים 17(1), (2) ו-3 לחוק – באישומים הראשון והשני. והכל כמפורט בהכרעת דיננו.

3. טיעונים לאמצעי המשמעת

ביום כ"ה בשבט התשס"ו – 23.2.2006, באו בפנינו טיעוני הצדדים בעקבות הרשעתו כאמור של הנאשם.

א. עמדת התביעה

- 1) בראשית טיעוניה ביקשה התובעת להעיד את המתלוננת א"ע במסגרת ראיותיה. בית הדין לאחר עיונו בעמדת התביעה קבע, כי במסגרתם של הליכים פליליים שבהם שירות המבחן לעיתים מלווה את תסקיריו, גם בתסקיר קרבן ואולם עדותו של קרבן עבירה במסגרת ראיות התביעה לעונש אין לה עיגון אף לא בחוק זכויות נפגע עבירה, ואין מקום להתיר את עדותה של המתלוננת, במיוחד לאחר שבית הדין נחשף למלוא יריעת השפעת עבירותיו של הנאשם, על נסיבותיה האישיות והמשפחתיות.
- 2) לגישת התביעה מדובר באחד המקרים החמורים ביותר ואשר ניתן היה לממש לגביו גם הליך פלילי בעבירות מין חמורות, לרבות בעבירות אינוס. לנוכח חומרת מעשיו עתרה התביעה להטלתם של אמצעי משמעת אלה: -
  - א) נזיפה חמורה;
  - ב) פיטורין לאלתר;
  - ג) פסילה משירות המדינה לצמיתות על כל השלכותיה.
- 3) אכן התביעה עתרה לאמצעי המשמעת החמורים ביותר, מאחר ולגישתה אילו המתלוננת לא היתה נמנעת להגיש תלונה למשטרה, בעקבות ההליך הפלילי, היה מוטל על הנאשם עונש מאסר ממשי, לנוכח חומרת מעשיו כמפורט ברישת גזר הדין אשר תוארו בפירוט על ידי התובעת, תוך הדגשת יסוד ניצול המרות אשר אפיין את פני מעשיו של הנאשם, המתלוננות היו נתונות לסמכותו הניהולית של הנאשם וגורלן המקצועי היה מסור בידי, ובמעשיו היה גם יסוד משפיל אשר פגע בכבודן וגם ביכולת התפקוד התקין של המתלוננת ע"א.
- 4) זאת ועוד לגישת התביעה, שהנאשם פגע קשות בתדמיתו של שירות המדינה בכך שמעשיו מומשו במתקן ממשלתי ואופיים היה בוטה וגם מלווה בשימוש בכח פיזי לגבי חלק מהמעשים.
- 5) במהלך טיעוניה התובעת הגיש את פסק דינו של בית הדין האזורי בחיפה (ע"ב 003202/02) אשר קבע, כי עלה בידי התובעת (המתלוננת ע"א) להוכיח בראיותיה כי בוצעה כלפיה עוולה של הטרדה מינית כמשמעה בסעיפים 3(א)(2) לחוק למניעת הטרדה מינית וסעיף 348 ה' לחוק העונשין. בית הדין האזורי פסק פיצויים לטובתה בסך- 50,000 ₪ ואין לגישת התביעה באותו פיצוי כספי על נזקיה כדי מיצוי הדין עם הנאשם.

ב. גישת המשרד

- 1) שמענו מפיו של נציג המשרד, כי הנאשם הצטרף לשירות המדינה בשנת 1990 ממנו הושעה בשנת 2002. הנאשם נעדר עבר פלילי או משמעותי קודם ומילא תפקידו בצורה טובה.
- 2) משרד הבריאות רואה בחומרה את מעשי הנאשם שמומשו בתוך בית חולים ממשלתי ומצטרף לגישת התביעה לעניין מידתם של אמצעי המשמעת.

ג. גישת ההגנה

- 1) הסניגורית המלומדת בראשית טיעוניה סבורה, כי לא היה מקום להידרש לשאלת סיווגו של ההליך כמעשה אינוס לו מומש הליך פלילי נגד הנאשם. הנאשם הורשע בעבירות אחרות ולרבות בהפרתו של החוק למניעת הטרדה מינית. ההגנה בטיעוניה הדגישה, כי המתלוננת באישום הראשון התקדמה בעבודה, הקימה משפחה, למדה והשכילה, ילדה ילדים וכל חששה היה מגילוי מעשיה עם הנאשם, כאשר התביעה לא הוכיחה כל נזק שנגרם למתלוננת במהלך השנים.
- 2) ההגנה אכן סבורה, כי הנאשם חטא בכך כי מימש את מעשיו בתוך בית החולים וכן יש להתחשב בנאשם לנוכח השנים בהם בוצעו העבירות, משכו של ההליך אשר גרמו לעינוי דין לנאשם כאשר הנאשם מתמודד מזה שנים בערכאות שיפוט שונות, בשל הליכים שונים שניהלה או מנהלת המתלוננת נגד הנאשם. חייו אינם חיים, כאשר הנאשם צריך לפרנס אישה ו-3 ילדים קטנים לאחר שלמד והשכיל והשתלם במקצועו והתקדם במסגרת עבודתו.
- 3) בהמשך טיעוני ההגנה שמענו פרטים על הישגיו המקצועיים של הנאשם אשר נבחר כעובד מצטיין בשנת 1996, קיבל פרס המנכ"ל בשנת 2002, כאשר המחלקה בה עבד זכתה להערכה בבית החולים. להישגים אלה צריכים להיות מידה של השפעה על אמצעי המשמעת שבית הדין יטיל על הנאשם.
- 4) ההגנה סבורה, כי עמדתה של התביעה לעניין מידתם של אמצעי המשמעת אינה עולה בקנה אחד עם פסיקתו של בית דין זה ולאחריו בית המשפט העליון כלפי עבירות של הטרדה מינית, לעניין זה הוסבה תשומת ליבנו לעש"מ 1599/03 בעניין אברהם טאפירו, ועש"מ 4790/04 בעניין אברהם בן חיים.
- 5) ההגנה סבורה, כי הפסיקה הנ"ל במיוחד פסק הדין האחרון, מאפשרת שלא להחמיר עם הנאשם וכי בית הדין נתבקש להטיל עליו נזיפה חמורה, הפקעת משכורת, ולהשיבו למקום העבודה לאחר שלמד והפיק את לקחו.

ד. דבר הנאשם

בית הדין אפשר לנאשם לאמור את דברו לבית הדין, הנאשם החליט שלא לאמור דבר לבית הדין.

4. החלטת בית הדין

ביה"ד עיין בכובד ראש בטיעוני הצדדים כפי שבאו בפניו לעניין מידתם של אמצעי המשמעת שראוי ונכון להטיל על הנאשם. לצורך קבלת החלטתנו נשקלו על ידינו השיקולים הבאים:

א. לדפוס התנהגותו של הנאשם:

(1) הנאשם בתקופה הרלבנטית לתובענה מילא תפקיד של סגן אח אחראי ואחר כך אח אחראי במחלקת הפלסטיקה בבית ע"ש רמב"ם בחיפה. הורשע על ידינו כמפורט באישומים הראשון והשני באירועים שונים שפורטו ברישת גזר הדין שנתרחשו בין השנים 1995 עד 2001. כאשר במהלך תקופה זו הנאשם הטריד מינית שתי אחיות שהיו נתונות לסמכותו ולמרותו.

(2) המעשים שבהם הורשע הנאשם נשאו אופי מיני מובהק כקביעתו של בית הדין במדרג העליון של הפסול הנורמטיבי. המעשים נתרחו בתוך תחומו של בית החולים הממשלתי, בחדרו של הנאשם או בסמוך לו.

באותה סביבת עבודה הנאשם מימש את מאווייו המיניים כלפי שתי אחיות של בית החולים וחלקם של המעשים הגיעו למעלתו של מעשה מגונה, כקביעתנו בהכרעת הדין. הנאשם הורשע גם בהפניית התייחסויות בעלות אופי מיני כלפי המתלוננת שבאישום השני.

(3) בית הדין רואה בחומרה את מעשיו של הנאשם במיוחד לנוכח מקום מימושם, ולרבות האופי המיני הפיזי הבוטה של מעשיו הנאשם כלפי המתלוננת שבאישום הראשון. אלה נעשו כקביעתנו תוך ניצול מרות וסמכות לנוכח חששן של המתלוננות כי יבולע להן בתנאי העבודה ובבקשות פרט שונות אם לא יענו בעת זימון לחדרו ושם הנאשם לעיתים בנסיבות ובהקשר של מילוי מטלות מקצועיות או טיפול בשיחה על בקשות האחרות, החל הנאשם לדרוש ולבצע מעשים בעלי אופי מיני מובהק כקביעתנו.

(4) בית הדין אינו סבור כי יש להתייחס למעשיו של הנאשם כמי שקיבלו גוון פחות חמור בשל כך כי התנגדותה של המתלוננת, במיוחד של המתלוננת הראשונה, היתה התנגדות עמומה בתוך תוככי נפשה לנוכח אופייה החלש כמבואר בהכרעת דיננו שנענתה לכל דרישה ללא קול צעקה ותרעומת בשל אותו חשש ופחד שיפגע דבר במעמדה לנוכח כוחו של הנאשם להשפיע בהחלטותיו המקצועיות על גורלה, הלכה היא כי גם שתיקה או התנהגות פסיבית עשויות להצביע על העדר הסכמה למעשים,

והכל בהתאם למכלול נסיבות העניין בכל מקרה לגופו (ראו: דברי השופט זמיר בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נ' בן אשר, פ"ד נב(1) 650, 685 ועש"מ 6737/02 מדינת ישראל נ' זקן, פ"ד נ"ז(2) 312, 334-333).

אין בעובדת אמונתו הסובייקטיבית של הנאשם כי המתלוננות נענות בנפש חפצה לדרישותיו המיניות, או בשל כך כי לא השמיע איומים מפורשים כלפיהן, בטרם מימוש מעשיו כדי לשות את גישתו להתנהגותו כאמור.

(5) מעשים כאמור לעיל של הנאשם מקבלים גוון של חומרת יתר בהתחשב במעמדו הבכיר יחסית כאח אחראי, כמי שאמור ליתן דוגמה אישית בהתנהגותו הנורמטיבית, במסגרת מילוי תפקידו וגם מחוצה לו, כפי שנפסק בעש"מ 4123/95 אור נגד מדינת ישראל, פ"ד מט(5) 184, 191:

"עובדי המדינה אף הם נבדלים זה מזה, גם אם כולם כפופים לאותו דין, יהיו אלה חוקי המדינה או כללי המשמעת, אין מקפידים עם כולם באותה מידה. ככל שעובד המדינה נושא משרה רמה יותר, שיש עמה אמון רב יותר וסמכויות חזקות יותר, כך יש מקום לדרוש ממנו שיקפיד יותר במילוי תפקידו על טוהר המידות ועל התנהגות הולמת. לעניין זה יש הבדל בין עובד בכיר, הממונה על עובדים רבים ואמור לשמש דוגמה להם ולציבור, לבין עובד זוטור. יש מקום לצפות ולדרוש ממנהל כללי של משרד ממשלתי יותר מאשר מצפים ודורשים מן המזכירה שלו, כשם שיש מקום להקפיד עם המפקח הכללי של המשטרה יותר מכפי שמקפידים עם שוטר מן השורה".

(6) דפוס התנהגותו האמורה של הנאשם פגע ממשית בתדמיתו של השירות הציבורי כפי שיפורט להלן. – ואשר ליסודותיהן של עבירות המשמעת בהן הורשע הנאשם, אלה פורטו בהכרעת דיננו.

ב. תכלית הדין המשמעתי

(1) בדין המשמעתי, אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה.

התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקודו של שירות המדינה או בתדמיתו של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות. התכלית האמורה של הדין המשמעתי, מקורה בגישה הרואה את עובד המדינה כנאמן הציבור. נאמנות זו מטילה עליו את החובה לקיים ולשמר את הערכים הבסיסיים של הציבור, ובכלל זה להקפיד על טוהר המידות בשירות הציבורי, ללא פשרות וכפי שנקבע:

"בלא אמון הציבור ברשויות הביצור, יעמדו הרשויות ככלי ריק. אמון הציבור הוא המשענת של רשויות הציבור והוא מאפשר להן למלא את תפקידן... אמון הציבור, ברשויות השלטון הוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית ושל המדינה. כאשר הציבור מאבד את אמונו ברשויות השלטון, הוא מאבד את אמונו באמנה החברתית המשמשת בסיס לחיים משותפים. יש ליתן משקל נכבד לשיקולים הבאים לקיים, לשמר ולפתח את תחושת הציבור כי משרתיו אינם אדוניו, כי הם עושים את מלאכתם למען הציבור, מתוך יושר וניקיון כפיים. אכן, טוהר השירות והשורות עומד בבסיס השירות הציבורי ובבסיס המבנה החברתי שלנו".
(בג"צ 6163/92 אייזנברג ואח' נגד שר הבינוי והשיכון, פ"ד מז(2) 222, 266).

(2) ובפסיקות אין ספור, מדגיש בית המשפט העליון את ההשלכה הישירה על הרציונל העומד בבסיס מהותו לש השירות הציבורי, על עבוד הציבור בראש ובראשונה מבחינת דיני הנאמנות הציבורית:

"איש הציבור הוא נאמן הציבור, לא לעצמו הוא פועל, אלא למען האינטרס של הציבור הוא פועל".
(בג"צ 669/86, רובין נגד ברגר ואח', פ"ד מא(1), עמ' 749, 840).

(3) בהבדל מעובד רגיל, שגם עליו מוטלת חובת נאמנות, חובת הנאמנות המוטלת על עובד מדינה היא כפולה ומכופלת: הן משום שבנושאים רבים השירות הציבורי הוא בעל אופי מונופוליסטי ואין האזרח יכול לבחור שירות, והן משום חיוניותם וחשיבותם לכלל הציבור של העניינים המטופלים על ידי השירות הציבורי. (לעניין זה ראה דו"ח קרמניצר, הטיפול המערכתי במשמעת בשירות המדינה, ינואר 1998, עמ' 7).

ולכן –

"הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו, יהיו אנשים אמינים והגונים, אמון הציבור בשירות המדינה, ושיתוף הפעולה בין הציבור לבין השירות, תלויים בכך. האמון ושיתוף הפעולה עלולים להתערער אם יתברר לציבור כי עובד מדינה העומד לשרתו, עבר עבירה שיש עמה קלון".
(עש"מ 4411/99 מדינת ישראל נגד אלקלעי, פורסם בדינים עליון כרך נט עמ' 955).

בפסק דין נוסף הבליט כב' השופט זמיר את תכליתם של אמצעי המשמעת באומרו:

"מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה...."
(עש"מ 5574/00 אורי בנית נגד מדינת ישראל, פורסם בדינים עליון כרך נט בעמ' 43).

4) עקרון זה נקבע בשורה נוספת של פסקי דין, עיין בין השאר בעש"מ 5771/01 בעניין פודלובסקי ובנוסף הובלט בו תפקידם המניעתי וההרתעתי של אמצעי המשמעת- וכן בעש"מ 10129/01 בענין טליה גניש בו נקבע בין השאר:

"נוכח תפקידם המניעתי של אמצעי המשמעת, הרי בקביעת האמצעי המתאים, פוחת המשקל שיש ליחס לנסיבות בהן בוצעה העבירה הפלילית והנסיבות האישיות של הנאשם או הנאשמת, וגובר המשקל שיש ליחס למניעת הישנות מקרים דומים בעתיד."
(ראו לעניין זה עש"מ 5282/98 מדינת ישראל נגד תמר כתב, פ"ד נב(5) 87).

5) פסיקה נוספת הבליטה והדגישה את תפקידה ההרתעתי של אמצעי המשמעת. עם זאת, תוך מתן משקל גם לנסיבות האישיות בעש"מ 7111/01 ואח' שניתן בתאריך 21.1.2003, בו נקבע כי:

"שמירה על תדמית ראויה של השירות הציבורי מהווה תנאי הכרחי לשמירה על תפקוד נאות של שירות זה. בנוסף לשמירה קפדנית על תדמית השירות, השירות נועד להליך המשמעת למנוע פגיעה בתפקוד שירות המדינה. אשר על כן בבואו להטיל אמצעי משמעת יבחן בית הדין, בין היתר האם אמצעי המשמעת המוטלים יוצרים הרתעה מספקת בקרב עובדי המדינה, כן יבחן האם די באמצעי המשמעת האמורים כדי להשיב על כנו את אמון הציבור במערכת השירות הציבורי, המהווה אף הוא תנאי הכרחי לתפקודו של השירות. בבוא בית הדין לגזור דינו של נאשם בעבירה משמעתית אין הוא מתייחס לאמצעי המשמעת כאל עונש גרידא, שכן עליו לבחון מהו האמצעי ההולם את התכליות האמורות של הדין המשמעתית."

על תפקידם ההרתעתי של אמצעי המשמעת חזר בבית משפט העליון בעש"מ 7113/02 מדינת ישראל נגד שחר לוי שניתן בתאריך 1.5.03.

"כידוע, אמצעי המשמעת נועדו להרתיע מפני ביצוע מעשים שיש בהם כדי לפגוע בטוהר המידות בשירות המדינה, בתפקודו התקין ובאמון הציבור בו. ככל שהמעשים בהם הורשע הנאשם חמורים יותר, וככל שדרגתו בשירות המדינה בכירה יותר, כך מתחזק הצורך להעביר מסר ברור וחד המוקיע את מעשיו, על מנת לשרש תופעות פסולות בשירות המדינה ולמנוע את הישנותן בעתיד."

ביה"ד אינו יקבל את גישת ההגנה כי קיים ספק אם אותו תפקיד הרתעתי של אמצעי המשמעת אינו עומד במבחן החוקתי, ואולם תפקיד המרתיע של אמצעי המשמעת אינו חזות הכל.

לאחרונה ריכך בית משפט העליון את גישתו האמורה וקבע כי, זו צריכה להיבחן גם אל מול נסיבותיו האישיות של כל נאשם ונאשם.

6) בית המשפט העליון בעש"מ 6737/02 בעניין נחום זקן פסק:

"התיק יוחזר לבית הדין למשמעת של עובדי המדינה, על מנת שבית הדין ישמע טיעונים, ואולי אף ראיות, לעניין העונש, יתן דעתו למכלול נסיבות המעשה לחומרא ולקולא ולנסיבותיו האישיות של המשיב, ובהתאם לכך יקבע את אמצעי המשמעת שיוטלו עליו."

(ראה גם את עש"מ 10566/02 מדינת ישראל נגד טוביה גרינבוים, שניתן בתאריך 23.3.03 וכן את עש"מ 5271/03 בעניין חבצלת סדיקוב שניתן בתאריך 10.9.03, ובעש"מ 1934/03 בעניין דמאן פלאח שניתן בתאריך 18.11.03 וכן עיין בעש"מ 6920/03 בעניין ד"ר אברהם כהן שניתן בתאריך 16.2.04, ועש"מ 10006/04 בעניין ואיל חיגי'אזי שניתן בתאריך 15.3.05, ועש"מ 3446/05 בעניין נאיל דראושה שניתן ב- 28.6.05).

ג. מדיניות התגובה במישור המשמעת בעבירות של הטרדה מינית

1) בית הדין מבקש לציין, כי הטרדה מינית – אף בלבוש שקדם למסגרת המקיפה של החוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח – 1998 החל בעניינינו, טמנה בחובה, קשת רחבה של פגיעה, כפי שהובהר במבוא להצעת החוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ז – 1997:

"הטרדה מינית היא פגיעה בכבוד האדם, בחירותו בפרטיותו ובזכותו לשוויון. היא פוגעת בכבודו העצמי ובכבוד החברתי של המוטריד. היא משפילה ומבזה את אנושיותו, בין השאר על ידי התייחסות אל האדם כאל אובייקט מיני לשימושו של המטריד. הטרדה מינית שוללת את האוטונומיה של המוטריד ואת שליטתו בגופו ומיניותו, פוגעת בזכותו להגדרה עצמית ופולשת לפרטיותו, וכן מפלה אותו לרעה לעומת אנשים אחרים. הטרדה מינית כלפי נשים גורמת להשפלתן ביחס למינן או למיניותן ומקשה עליהן להשתלב כחברות שוות בעולם העבודה, וביתר תחומי החיים, ובכך היא פוגעת בשוויון."

2) המדיניות השיפוטית שראוי לבית הדין למשמעת לנקוט כלפי מקרים של הטרדה מינית בשירות הציבורי, נדונה בפרשת ברוכין:

"הטרדה מינית, כעבירת משמעת, כוללת צורות שונות ומשונות של התנהגות פסולה שיש לה אופי מיני. יש בהן, בקצה אחד, צורות קלות מבחינת הפסול המוסרי והפגיעה בקורבן, ויש בהן, בקצה השני, צורות חמורות מבחינה זאת. (ראו ההגדרה של הטרדה מינית בסעיף 3 של החוק למניעת הטרדה מינית וכן במשפט בן אשר. לכן ברור, שהחומרה של אמצעי המשמעת בכל מקרה ומקרה אמורה לתת ביטוי לחומרה של ההטרדה המינית באותו מקרה."

בהתאם לכך, אמצעי המשמעת במקרה של הטרדה מינית עשויים לנוע מאמצעי קל כמו התראה או נזיפה ועד אמצעי חמור כמו פיטורים משירות המדינה תוך שלילת זכויות לפיצויים ולגימלה ואף פסילה לשירות המדינה. עם זאת, המהות של הטרדה מינית מחייבת באופן עקרוני, כפוף לנסיבות של כל מקרה, גישה מחמירה מצד הממונים על עובד הציבור הנאשם בהטרדה כזאת, מצד בית הדין למשמעת וכן גם, בהליך של ערעור, מצידו של בית משפט זה.

המסקנה העולה מן האמור היא, כי במקרים חמורים של הטרדה מינית מן הראוי לנקוט אמצעים חמורים, כלומר, פיטורים משירות המדינה, ואם נסיבות המקרה מצדיקות זאת, אולי גם אמצעים נוספים הנלווים לפיטורים, כמו שלילת הזכות לפיצויי פיטורים ולגימלה ואף פסילה משירות המדינה." (עש"מ 1928/00 בעניין ברוכין, בעמ' 13, פורסם בפ"ד נד(3) בעמ' 694).

(3) בפסק דין נוסף קבע בית המשפט העליון כי:

"עם זאת, המהות של הטרדה מינית מחייבת באופן עקרוני, כפוף לנסיבות של כל מקרה, גישה מחמירה מצד הממונים על עובד הציבור הנאשם בהטרדה כזאת, מצד בית הדין למשעת וכן גם, בהליך של ערעור, מצידו של בית משפט זה..."

המסקנה העולה מן האמור היא, כי במקרים חמורים של הטרדה מינית, מן הראוי לנקוט אמצעים חמורים, כלומר, פיטורים משירות המדינה, ואם נסיבות המקרה מצדיקות זאת, אולי גם מאמצעים נוספים הנלווים לפיטורים, כיוון שהטרדה מינית היא תופעה רווחת בשירות הציבורי, על בית המשפט לנקוט אמצעי משמעת חמורים במאבק למיגור התופעה." (עש"מ 309/01 בעניין אליעזר זרזר פורסם בפ"ד נה(2) בעמ' 830).

ובהמשך לאותה מדיניות נפסק בעש"מ 5771/01 בעניין פודלובסקי:

"בבואנו לקבוע את אמצעי המשמעת ההולמים, עלינו להביא בגדר שיקולנו את המסר הברור לשירות הציבורי שיתרום לעקירת נגע הטרדה המינית, על גילוייה השונים בקרב עובדי המדינה. ביטויים מיניים בוטים הפוגעים בכבודן של נשים, במיוחד כאלו הנאמרים בפני חיילות צעירות המתמודדות עם עולם חדש ועומדות מול כוח וסמכות של היררכיה פיקודית, הם תופעה חמורה. אין להשלים עם מצב בו ההתנהגות, כפי שנחשפה בעניין שלפנינו, תהיה לנורמה מקובלת. תפקידו הניהולי של מהערער חייבו לתת דוגמה אישית לעובדים ולחיילות ששירתו בלשכה".

(4) בפסיקה נוספת שיצאה מבית המשפט העליון, נמשכת המגמה להחמיר בדינם של עובדי מדינה שהורשעו בעבירות של הטרדה מינית (ראה בעניין זה את גישתו של בית המשפט העליון בעש"מ 11025/02 בעניין אלון אייזנר נגד מדינת ישראל מתאריך

25.6.2003 שנסב על הטרדות מילוליות פורסם פ"ד נו(5) בעמ' 541 ופסק דין שניתן ב – 1.5.03 עש"מ 7113/02 בעניין מדינת ישראל נגד שחר לוי, (פורסם דינים עליון כרך סצ' עמ' 363) קבע בית המשפט העליון, שקיבל את ערעור המדינה והורה על פיטוריו של המשיב כי בנקיטה בגישה מתונה ומתחשבת כלפי נאשמים כאמור יהיה:

"בכך כדי להחליש את כוחן של עובדות החשות כי הן מוטרדות מינית, ונרתעות מלהתלונן כנגד הממונים עליהן בלא שיופעל עליהן לחץ להימנע מהגשת תלונה, ובלא שתיאלצנה לעזוב את מקום עבודתן כפתרון למצוקה אליו נקלעו. ההגנה על טוהר השירות הציבורי ועל תפקידו של עובד המדינה כנאמן הציבור, מחייבים, איפוא, להוקיע את מעשי המערער ולהטיל עלו אמצעי משמעת שירתיעו עובדים אחרים מלנקוט בשיטות פסולות כלפי הסרים למרותם".

(ראה גם את עש"מ 2868/04 בעניין אורי שמיאן, שניתן ביום 4.7.04. ראה גם את עש"מ 4790/04 בעניין אברהם בן חיים שניתן ב- 2.5.05).

(5) ויצויין, כי הביטוי המחמיר כלפי עבירות של הטרדה מינית נעוץ גם:

"בהיקף התופעה של הטרדה המינית, ובעיקר הפגיעה בכבודם ומעמדם של נפגעי העבירות, כמו גם הפגיעה בתדמית שירות המדינה וביחסי העבודה, מצדיקים העברת מסר מרתיע."

(ראה עש"מ 10088/02 שמואל בצון נגד מדינת ישראל, פורסם בדינים עליון כרך סג בעמ' 976). אשר בחלקו דן בהטרדות מילוליות).

ולעניין גווניו של המסר המרתיע, בעש"מ 4750/04 בעניין אברהם בן חיים, בית המשפט העליון מפרט את קשת התגובות האפשריות כלפי מעשה של הטרדה מינית תוך ניצול מרות: -

"על דרך הכלל, אמצעי המשמעת המתאים ביותר לעובד המנצל את מרותו היא שלילת המרות. כך יוגשם הפן המניעתי של אמצעי המשמעת בצורה הטובה ביותר וניתן יהיה למנוע מהעובד שסרח מלשוב ולהשתמש בסמכות שניתנה לו על מנת להשיג טובות הנאה מהכפופים לו. שלילת המרות יכולה להיעשות בדרכים שונות ובהיקפים שונים ובחוק המשמעת קיימים לעניין זה מספר אמצעים אותם יכול בית הדין להטיל. האמצעי הקיצוני ביותר לשלילת המרות הוא, כמובן, אמצעי הפיטורים לפי סעיף 8)34 לחוק המשמעת וברי כי מכוח הפיטורים נשללת המרות באופן מוחלט.

שלילת המרות יכולה להיעשות גם באמצעות אמצעים מתונים יותר – פסילה לתפקידים מסוימים לפי סעיף 7)34 לחוק המשמעת או העברה מתפקיד לפי סעיף 6)34 לחוק המשמעת. מידתה, אופייה והיקפה של שלילת המרות תלויים בנסיבותיו של כל מקרה ובין השאר בחומרת המעשים ובסכנה כי העובד שסרח ישוב לבצעם. לא הרי עובד שניצל את מרותו בצורה בוטה ובהיקף נרחב כהרי עובד שניצל את מרותו באופן מינמלי, חד פעמי וחריג. כל מקרה דורש בחינה

לגופו, על פי נסיבותיו, ובהתאם לעקרונות הענישה הידועים. לכל מקרה נדרש, איפוא, להתאים את אמצעי המשמעת הראוי ותפקידו של בית הדין הוא לגזור את הדין באופן שיאזן בין עבירות המשמעת שבוצעו לבין אמצעי המשמעת שיוטל.

ד. על הנסיבות האישיות

1) הנאשם בן 42, אקדמאי אח מוסמך, שירותו נעדר עבירות פליליות או משמעת קודמות. הנאשם נשוי אב לשלושה ילדים ורעייתו אינה מועסקת. שמענו מפיו של נציג המשרד כי עד אשר הושעה מתפקידו תפקד ללא רבב במישור המקצועי.

2) כבר נפסק כי לתרומתו של עובד באופן חיובי לשירות הציבורי במשך שנים, יש השפעה על מידתם של אמצעי המשמעת, וכך פסק כב' השופט חשין:
"לו היה הערער עובד בשירות המדינה שנים ארוכות לאחר כל אותם שנים היה נתפס בכך כפי שעשה מעשה של מעילה באמון, אפשר אמרתי רוח-שטות כננסה באדם ועשה מעשה שעשה."

אדם שכך שירת את המדינה בנאמנות שנים רבות, אפשר אין זה ראוי כי תקופח פרנסתו במחי יד..."
(עש"מ 1827/02 אברהם ספיר נגד מדינת ישראל דינים עליון סא, 268).

5. למידתם של אמצעי המשמעת

בית הדין שקל ועיין במידתם הראויה של אמצעי המשמעת לנוכח מכלול טיעוני הצדדים והשיקולים שנפרסו לעיל, והגיע לכלל מסקנה, כי אין מנוס מפיטוריו לאלתר של הנאשם ולפסילתו לשירות המדינה לפרק זמן ממשי ולפסילתו לתפקידי הוראה, תוך ריכוך התוצאות הכלכליות של החלטתנו, כפי שיובהר להלן.

6. בסופו של עיון החלטנו להטיל על הנאשם אמצעי משמעת אלה:

א. נזיפה חמורה – כמסר נורמטיבי מטעמו של בית הדין המופנה לנאשם והמצביע על הפסול החמור שנפל במעשיו.

ב. פיטורין – הנאשם יפוטר לאלתר משירות המדינה.

ג. פסילה לשירות המדינה – הנאשם יפסל משירות המדינה, לפרק זמן של חמש שנים.

7. בית הדין לא ראה מנוס מפיטוריו של הנאשם לנוכח הצורה הבוטה וההיקף בו ניצל את מרותו כלפי אחריות שהיו נתונות לסמכותו, על יסוד מבחני העזר שנקבעו בעש"מ 4790/04 בעניין בן חיים, לגבי קשת האפשרויות לשלילת הסמכות. ובהקשר זה הטענה שהעלתה ההגנה בעניין עינוי דינו של הנאשם. נציין, כי מעשיו של הנאשם הגם שהחלו בשנת 95, היו תדירים ונמשכו לאורך השנים עד שנת 2001 וקבענו, כי אף שהתלוננות הוגשו באיחור, לא היה בכך כדי לפגוע

באמינותם. גם ההליכים שהתנהלו בפנינו עד אשר ניתנה הכרעת הדין, בעקבות משפט הוכחות, נמשכו על פני זמן. בנסיבות אלה לגישת בית הדין אין המדובר בעינוי דין המצדיק להימנע מפיטוריו של הנאשם כגישתם של בתי המשפט בסוגיה זו. {ראה בעניין זה בג"צ 6972/96 התנועה למען איכות השלטון בישראל נגד היועץ המשפטי לממשלה (פ"ד נא(2) 757), ת"פ 6658/93 מדינת ישראל נגד תומרקין (פס"מ תשנ"ה (4), 415)}.

8. בית הדין התלבט בסוגיית משך פסילתו לשירות המדינה. מחד עמדו בפנינו עמדת התביעה והמשרד שעתרו למשך פסילה של 25 שנים (לצמיתות עד גיל 67), ומאידך עתירת באת כוחו שביקשה להימנע מפיטוריו של הנאשם.

ולפסילה כידוע יש גם השלכה על זכויותיו של נאשם לקבל גמלה, במיוחד שהפסילה באה בצמוד ובין עם פיטוריו משירות המדינה וגדיעת מקור פרנסתו. בעניין זה יפים הדברים שנפסקו בעש"מ 3789/04 בעניין אריה ציפורי גם בהתחשב בכך:

"כי הפגיעה בזכויותיו הממוניות של העובד היא פגיעה כואבת במיוחד ולפיכך, יש להיזהר ולבחון בקפידה את הפעלת האמצעי של פגיעה בזכויות ממוניות שצבר העובד בשנות עבודתו.

בעייתיות מיוחדת בשימוש אמצעי הפסילה מתעוררת במצב שבו אין הצדקה לכך ששתי תכליותיו של עונש הפסילה יתממשו. הכוונה היא למצב שבו עובד ביצע עבירת משמעת המצדיקה את פיטוריו והרחקתו משירות המדינה, אך עדיין אין זה מוצדק, בנסיבות העניין, לשלול את זכויותיו הממוניות של אותו עובד, אשר נצברו במשך שנים של שירות נאמן. במקרים כאלה נוצר קושי שכן, על פי לשון החוק, אין ניתן להשיג את המטרה הראויה של פסילת העובד שהורשע ומניעתו מלשוב לשירות המדינה מבלי לפגוע בזכויותיו הממוניות".

9. במהלך הדיון נגולה בפנינו מסכת מכבידה של נסיבות אישיות. רעיית הנאשם אינה מועסקת. למשפחה 3 ילדים קטינים שפרנסתם עליו. הנאשם לא הצליח למצוא תעסוקה, הגם שהיה רשאי לעבוד בעבודות חוץ, מחוץ לשירות המדינה, לרבות במקצועו, ואולם ההליך ותוצאותיו ונעילת שערי המדינה בפניו לפרק זמן של חמש שנים, הגם שמאפשרות למצוא תעסוקה בכל גוף אחר שאינו המדינה (כגון שירותי הרפואה של קופת חולים) אינם מצביעים על סיכויי השתלבות גבוהים. בשל נסיבות אלה שקלנו אם קיימת הצדקה להורות כי בתקופת פסילתו של הנאשם אותה קצבה מזערית שלה זכאי הנאשם בעבור 12 שנות עבודה ואשר נשללה בעטייה של פסילתו, תשולם לרעייתו.

10. פסקי הדין שלהלן; משקפים כיוון של התחשבות בעת בחינת מידתם של אמצעי המשמעת, על ידי בית המשפט העליון:

"בפריט אחד של גזר-דין ראוי לדעתי להתערב הוא בשלילת 10% מפיצויי פיטוריו. בשם-לב לעונש הכמעט אולטימטיבי שהוטל על המערער – פיטורין משירות המדינה – סבורני שלא יהיה זה נכון לשלול ממנו ולו מקצת מפיצויי הפיטורין שהוא זכאי להם". (בעש"מ 1827/02 בעניין ספיר).

"עם זאת, ראיתי לנכון להתערב בהחלטת בית הדין, באשר לפסילתה של המערערת לשירות המדינה לפרק זמן של שנתיים. המשמעות המעשית והכלכלית של אמצעי משמעת זה היא קשה, ונוכח הנסיבות המקילות של המקרה שלפנינו, דומני כי ניתן יהיה להסתפק בפיטוריה של המערערת וביתר אמצעי המשמעת שהוטלו עליה". (עש"מ 978/03 אביבה בנדקובסקי נגד נציבות שירות המדינה ניתן בתאריך 24.4.03).

"בהתחשב בכל האמור אף שמקובלת עלי עמדתו של בית הדין בדבר פיטורי המערערת מעבודתה, הרי שבהתחשב בנסיבותיה האישיות המיוחדות, רואה אני להקל באמצעי המשמעת במידה מסויימת. לפיכך, אמצעי המשמעת של פסילה משירות המדינה לפרק זמן של 4 חודשים יבוטל. וכך גם יבוטל אמצעי המשמעת של הורדה בדרגה. בשני עניינים אלה רואה אני להקל על המערערת, כדי לא לפגוע בזכויותיה הכספיות עם פיטוריה".

עש"מ 10501/02 סאמיה שאהין שניתן בתאריך 5.5.03

וכן ראה עש"מ 3446/05 בעניין נאיל דראושה שניתן בתאריך 28.7.05.

"על אף כל האמור, ניתן גם להבין את מגמתו של בית הדין שלא ליתן מכה כלכלית אנושה למשיב ולמשפחתו ולא לפגוע בזכויותיו הממוניות אותן צבר בשנות עבודתו." – עת דחה בית המשפט העליון את עמדת המדינה, כי יש לפסול את המשיב משירות המדינה.

11. בית הדין הגיע לכלל מסקנה, כי לנוכח הנסיבות האישיות והמשפחתיות של הנאשם ותוצאותיו של ההליך שהתנהל בפנינו, ראוי שהממונה על תשלום גמלאות יעשה שימוש בסמכותו הקבועה בסעיף 62(א) לחוק שירות המדינה (גמלאות) (נוסח משולב) התש"ל – 1970 הקובע לאמור.

62. (א) מקום שנשללה גמלה, כולה או מקצתה, מאדם או שהופסק לו תשלומה בהחלטת הממונה, רשאי הממונה להורות שתשלום, כולה או מקצתה, למי שהאדם חייב בפרנסתם; אולם אם נשללה גמלה מאדם עקב החלטת בית הדין למשמעת, לא יורה הממונה על תשלום, כאמור אלא על פי המלצת בית הדין למשמעת".

12. בית הדין ממליץ כי הגמלה הנמוכה שהיה זכאי לה אילולי נפסל כאמור, תשולם עד שתיתם פסילתו, לרעייתו של הנאשם, על מנת שתשמש לפרנסת המשפחה.

גזר הדין ניתן ביום י"ט באדר התשס"ו – 19.3.06, שלא בנוכחות הצדדים להם יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור מסורה לצדדים לבית המשפט העליון, לפי הוראותיו של סעיף 43(א) לחוק תוך 30 יום מיום הגיע גזר הדין לידיהם.

(-)	(-)	(-)
מר סעיד אבו זלאם	עו"ד אהובה מטסרו	עו"ד יוסף תלרז אב ביה"ד
חבר	חברה	יו"ר

תמצית פסק הדין

הנאשם, שהועסק עד להשעייתו כמפקח כולל במשרד החינוך בעל ותק שירות ממשי במשרד החינוך, הועמד לדין משמעת בבית הדין למשמעת בחיפה, והורשע בעבירות משמעת הרלוונטיות, וזאת בעקבות הליכים פליליים שנתקיימו בעניינו בבית משפט השלום שבו הורשע בעבירות פליליות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, הפרת אמונים ושימוש במסמך מזויף, ודינו נגזר לקנס של - 40,000 ₪ וכן מאסר על תנאי לפרק זמן של שנה.

הנאשם הורשע כאמור בשל האופן שבו מימש את לימודיו לתואר שני בחינוך, תואר שאותו לא קיבל בדרך המלך, אלא על בסיס הגשתן של עבודות שלא היו מפרי רוחו, וכן שילם שכר לימוד מופחת וקיבל פטור מדמי רישום לנוכח מעמדו בשירות הציבורי, על מנת שישמש גורם אשר ימשוך מורים לעשות את לימודיהם באותו המוסד. הנאשם הגיש את התואר למשרד החינוך לשם שקילתו שאושרה, וזכה לקבל בשל כך תוספת לשכרו בסכום משמעותי.

בפני בית הדין באו טיעוני הצדדים לעניין מידתם של אמצעי המשמעת. התביעה בקשה להשית על הנאשם בין השאר אמצעי משמעת של פיטורין לאלתר ופסילה משירות המדינה לפרק זמן של שש שנים מיום גזר הדין, כאשר המשרד הצטרף לנוכח פני כישלונו לעמדת התביעה. ההגנה בקשה שבית הדין יתחשב בנסיבותיו האישיות ובעובדה כי השיב את פרי עבירותיו למשרד החינוך בסכום של כ- 70,000 ₪, כאשר ההליך הפלילי והמשמעתית הסב לנאשם נזק אישי וחברתי מכביד. ההגנה סבורה שאין מקום לפגוע בזכויות הגמלה של הנאשם אשר הביע בפנינו מילות חרטה על מעשיו.

בית הדין בהחלטתו הציג את דפוס התנהגותו של הנאשם במישור הפלילי והמשמעתית ואת גוון החומרה שקבלו מעשיו לנוכח מעמדו הבכיר בשירות הציבורי בשל סטנדרט ההתנהגות שנדרש ממורה, כאשר הנאשם התקדם לתפקידו מעולם ההוראה. זאת ועוד, בדרך לימודיו היה גם יסוד של מעילה באמון כביטויה בפסיקתם של בתי המשפט, כאשר מעשיו של הנאשם פגעו בתכונות של יושר ויושרה הנדרשים מעובד ציבור ובמיוחד מאדם במעמדו של הנאשם.

דפוס התנהגות זה נשקל יחד עם תכליתם של אמצעי המשמעת שבהם הובלט השוני בין ההליך הפלילי וההליך המשמעתית ולא לה נוספה התחשבות בתרומתו רבת השנים של הנאשם בשירות הציבורי, נסיבותיו האישיות והשפעתם על מידתם של אמצעי המשמעת.

בסופו של עיון החליט בית הדין להטיל על הנאשם אמצעי משמעת אלה :

נזיפה חמורה

פיטורין לאלתר

פסילה משירות המדינה לפרק זמן של שנתיים מיום גזר הדין, ופסילה לפרק זמן של חמש שנים למלא כל תפקיד של משרד החינוך

עם זאת הוחלט להתחשב ונסיבותיו האישיות של הנאשם ותרומתו רבת השנים לשירות הציבורי, לנוכח פני מגמת ההתחשבות של בית המשפט העליון בנסיבות אישיות מכבידות של נאשמים והשפעתם על הפגיעה הממונית בזכויותיהם. בית הדין המליץ כי 90% מזכויות הגמלה להם היה זכאי אילולא נפסל כאמור ישולמו עד שתיתם פסילתו משירות המדינה לבת זוגו על מנת שכספים אלה ישמשו לפרנסת בני משפחתו.

גזר הדין ניתן ביום כט' באדר תשס"ו 29.3.2006.

ההרכב:

עו"ד יוסף תלרז- אב בית הדין - יו"ר
גב' נורית טולידנו- חברה
מר שפיק קבלאן- חבר

כ"ט באדר התשס"ו
29 במרץ 2006

בדח. 2006-244
בד"מ 111/05

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה בחיפה

בפני : עו"ד יוסף תלרז – אב בית הדין
- יו"ר
גב' נורית טולידנו
- חברה
מר שפיק קבלאן
- חבר

התובעת: עו"ד אביתר טסלר

הנאשם:

ב"כ הנאשם: עו"ד מסארווה וליד

נציג המשרד: מר רוני יוטבת

גזר-דין

התובענה

1. הנאשם, יליד שנת 1950, אשר הועסק עד להשעייתו ביולי 2002, בתפקיד של מפקח כולל במשרד החינוך והנמצא בשירות המדינה מ-1.9.1970 לפי דרגה B.A בדירוג ההוראה, הורשע על ידינו ביום כ"ב בשבט התשס"ו – 20.2.2006 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(2) (3) ו-6) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג-1963 (להלן-החוק).

2. הרשעתו של הנאשם באה בעקבותיהם של הליכים פליליים שהתנהלו נגד הנאשם בבית המשפט השלום בנצרת (ת.פ. 3999/04), הליך שבו הנאשם הורשע בעבירות של קבלת דבר במרמה בנסיבות מחמירות, הפרת אמונים ושימוש במסמך מזויף בנסיבות מחמירות, עבירות לפי סעיפים 415, 284 ו-420 לחוק העונשין.

3. ביום 11.5.2005 נגזר דינו של הנאשם והוטל עליו עונשים של 40,000 ₪ קנס, או ששה חודשי מאסר תמורתו, וכן מאסר על תנאי לפרק זמן של 12 חודשים.

4. התשתית העובדתית שבעטייה הורשע הנאשם כאמור, נוגעת לאופן לימודיו בשלוחת אוניברסיטת לטביה – לימודים שמומשו לתואר שני בחינוך בין השנים 1998 עד 2000. בהם לא השיג את התואר השני בלימודים אלה, בדרך המלך, אלא על בסיסן של 8 עבודות שהוגשו בשמו וכן עבודת הגמר שלא היו פרי רוחו של הנאשם. ובנוסף שילם הנאשם שכר לימוד מופחת של 15,000 ₪ במקום 25,000 ₪ וכן לא שילם דמי רישום בסך 1,100 ₪, וזאת על מנת לשמש כגורם מושך של מורים אחרים לאותו המוסד.

הנאשם בעקבות התואר שניתן לו בדרך האמורה, הגישו באפריל 2000 למשרד החינוך לשם שקילתו שאושרה ביוני 2000, ולבקשתו גם צירף תדפיס ציונים על הישגיו הלימודיים שלא תאם את המציאות לאשורה, וזכה לקבל בעקבות כך תוספת לשכרו בסכום מצטבר של למעלה מ-62,000 ₪.

5. טיעונים לאמצעי המשמעת

שמענו את טיעוני הצדדים לעניין מידתם של אמצעי המשמעת ביום י"ג באדר תשס"ו, 13.3.06.

א. עמדת התביעה

(1) התובע המלומד סקר בפנינו את פני הרשתות בפלילים של הנאשם והדרך הקלוקלת שבה ניסה להשיג תואר אקדמאי ופני ענישתו בפלילים שהתבטאה בהטלתו של מאסר על תנאי, בתשלום קנס של -40,000 ש"ח כמבואר ברישת גזר הדין.

(2) התובע המלומד סבור כי מדובר בתיק חמור, זאת בשל מעמדו הרם בשירות הציבורי כמפקח כולל, ועוד במהלך הדיון בבית משפט השלום בנצרת הנאשם היה מודע לכך כי הוא צפוי לענישה גם בהיבט המשמעת וטיעונים אלה לגבי הצפוי לו בפנינו הביאו, בין היתר את בית המשפט השלום לגזור על הנאשם עונש שאינו חמור לגישת התובע, בנסיבותיה של העבירה.

(3) התובע סבור כי נוכח היקפן של העבודות שהגיש הנאשם שלא היו מפרי רוחו, ניתן להשוות את מעשיו של הנאשם למעשה לקנייתו של תואר אקדמאי לנוכח היעדר כל השקעה שאפיינה את מעשיו. כתימוכין לגישה שצריכה לאפיין את פני הטלתם של אמצעי המשמעת, הגיש התובע לבית הדין את בד"מ 81/05 אשר אופיין בנסיבות אישיות קשות יותר מאלה שהם מנת חלקו של הנאשם, כאשר את גישתו של בית המשפט העליון כלפי זיוף תארים או תעודות הסמכה ניתן ללמוד מעש"מ 978/03 בעניין אביבה בנדקובסקי, ולגבי מידת הפגיעה ביושר וביושרה שמאפיינת מעשים מסוג זה למד התובע מעש"מ 689/05 אשר גם הוא הוגש לבית הדין, ולגבי אמצעי

המשמעת שננקטו בעש"מ 3446/05 בעניין נאיל דראושה, התובע סבור שמידת התחשבותו של בית המשפט העליון, אין בה כדי להוות תקדים מנחה מאחר וההליך שהיה בפני בית המשפט העליון נמנה עם ההליכים הראשוניים שבאו לפתחו, ואותה מידה של הקלה אינה צריכה לחול על עניינו של הנאשם.

(4) ובהמשך טיעוניו, התובע הגיש לבית הדין את עש"מ 3789/04 בעניין אריה ציפורי ותאר בפנינו את שיקולי הפסילה שמובאים באותו פסק דין, ואלה גם צריכים להיות מוחלים על הנאשם על מנת שחוטא לא ייצא נשכר, כאשר גישה ראויה לעניין משכה של הפסילה מצא התובע בבד"מ 168/01 וכן בבד"מ 51/02 והיותו של הנאשם בר גמלה אינה צריכה לשמש חסם מפני פסילתו שעה שקיימת הצדקה לכך ובמיוחד כאשר בדין המשמעתי המשקל שיש לייחס לנסיבות האישיות פחות הוא, כעולה מעש"מ 5298/98 בעניין תמר כתב ועש"מ 10129/01 בעניין טליה גניש.

(5) התביעה בנעילת טיעוניה עותרת לאמצעי משמעת של:

א. נזיפה חמורה;

ב. פיטורין לאלתר;

ג. פסילה לשירות המדינה לפרק זמן של שש שנים מיום גזר הדין.

עמדתה זו של התביעה נסמכת בין השאר גם על עובדת העסקתו של הנאשם במשרה חלקית במכללת סכנין, שם משתכר שכר ברוטו של - 5000 ₪ לחודש, השתכרות שיש בה כדי להקל עם בית הדין בשאלת פסילתו לנוכח ההשלכה שיש לפסילה משירות המדינה על זכויות הגמלה של עובד ציבור.

ב. עמדת המשרד

(1) מנציג המשרד נבצר מלהיות נוכח בדיון. הוא העביר לבית הדין את עמדתו בכתב והתובע הציג בפנינו את עיקריה.

(2) מעמדה זו עולה, כי הנאשם הצטרף לשירות הציבורי לפני כ-36 שנים כמורה בבית ספר יסודי, משם קודם לתפקיד של מנהל בית ספר ולאחר תפקידו מונה כמפקח בחינוך היסודי ובשנת 1998 עד השעייתו בשנת 2002 מונה לתפקיד של מפקח כולל על החינוך היסודי. קראנו ושמענו כי הנאשם מילא את תפקידו בצורה ראויה לשביעות רצונם של הממונים עליו, אולם לנוכח פני מעשיו והרשעתו של הנאשם המשרד מצטרף לגישת התביעה לגבי מידתם של אמצעי המשמעת.

ג. טיעוני ההגנה

- (1) הסניגור המלומד טען בפנינו כי הטיעונים שטען בפני בית המשפט השלום בנצרת לעניין נסיבות העבירה והנסיבות האישיות יפים גם לעניינו. אין הסניגור מקל ראש עם מעשיו של הנאשם, הנאשם הודה במעשיו וקיבל אחריות עליהם.
- (2) הסניגור המלומד מוצא קווי דמיון בין ההליך שבפנינו, ובין דבר פסיקתנו ופסיקתו של בית המשפט העליון בעש"מ 3446/05 בעניין נאיל דראושה. הנאשם, כמו הנאשם בעש"מ הנ"ל הודה בעבירות, ויש גם לתת משקל לנסיבות האישיות והכלכליות של הנאשם כפי שבית המשפט העליון העניק בעניינו של דראושה, וההגנה בקשה כי נאמץ את אותו קו של תגובה משמעתית כלפי הנאשם כפי שהדבר נעשה בעש"מ הנ"ל. ובמיוחד הובלטה בפנינו הודייתו של הנאשם במעשים, במהלך עימות שנעשה בינו לבין מרוואן מאסלחה במשטרה.
זאת ועוד, הנאשם השיב את פרי עבירותיו למשרד החינוך בסכום שעומד על כ- 70,000 ₪, סכום זה יחד עם הקנס שהושת עליו בהליך הפלילי דומה לשיעורו של הקנס הכספי שהוטל על דראושה.
- (3) לגבי הנסיבות האישיות שמענו כי הנאשם הוא בין 56. מפרנס משפחה של ארבעה ילדים ובת זוג שאינה עובדת. ילדיו לומדים והוא תומך בהם. על בית הדין לקחת בחשבון את שנות עבודתו הארוכות והמסורות בשירות הציבורי והשפעתם על מידתם של אמצעי המשמעת, כאשר עבודתו הנוכחית מעמידה לרשותו סך של כ- 2,400 ₪ נטו ואת עובדת מציאת התעסוקה יש לזקוף לזכותו. אין מקום שבית הדין יפגע בהכנסתו שלה הוא מצפה בעקבות גיבוש זכויות הגמלה, כאשר אותה הכנסה נחוצה לפרנסת משפחתו, שעמדה בנטל כלכלי מכביד בעטיים של ההליכים שהתנהלו בעניינו.
- (4) לעניין נסיבות העבירה, שמענו כי הנאשם לא היה פעיל בקבלתו של התואר השני, ואת החומר שעל בסיסו הוכנו עבודותיו הוא הכיר, והרצה עליו ועמד במבחן הסופי על עבודת הגמר שנערכה מטעם אוניברסיטת לטביה. זאת ועוד, הפרשה כולה הסבה לנאשם נזק אישי מכביד גם במישור החברתי ויש באותו נזק גם כדי לשרת את התכלית ההרתעתית של אמצעי המשמעת שגם בהם צריכה להיות מידה של אחידות, כשמדובר בנסיבות דומות.
- (5) בנעילת טיעוניה, עותרת ההגנה כי יושתו על הנאשם אמצעי משמעת ובהם, פיטורין ופסילה ממילוי תפקידי במשרד החינוך, על מנת שלא ייפגעו זכויות הגמלה שלו.

ד. דבר הנאשם

הנאשם הביע בפנינו חרטה על מעשיו. תאר בפנינו את מידת הפגיעה שאלו הסבו למצבו ומעמדו הכלכלי ומצבו הנפשי, ובאלה ביקש להתחשב.

6. החלטת בית הדין

בית הדין שקל שורה של שיקולים בבואו להחליט על מידתם של אמצעי המשמעת, לנוכח המחלוקת לגביהם, שנתגלעה בין הצדדים.

א. לדפוס התנהגותו של הנאשם

1) הנאשם במהלך לימודיו באוניברסיטת לטביה, מימש חלק ממטלות לימודיו בדרך פסולה וקלוקלת, הגיש מטלות אקדמאיות על בסיס עבודות שלא פרי רוחו ועמלו. ובהגישו את אותן עבודות שבהן נרשם שמו, כמפורט ברישת גזר הדין, זייף ועשה שימוש במסמך מזוייף – עבירות שבגינן הורשע בפלילים וקיבל בעקבות הגשתן דבר שלא זכאי לקבלו תואר אקדמאי ובשל כך הורשע בעבירה של קבלת דבר במרמה (עבירה לפי סעיף 415 לחוק העונשין) וכן בעבירות נוספות כמפורט ברישת גזר הדין. לעניין דפוס התנהגות דומה של שימוש במסמך מזוייף וקבלת דבר תמורתו והרשעה בעבירות דומות (ראה עש"מ 978/03 בעניין בנדקובסקי פורסם בדינים עליון כרך ס"ד בעמ' 243 ואת בד"מ 137/02 שקדם לו, אשר הובא בטיעוניו של התובע).

2) בית הדין שותף לגישתו המחמירה של בית המשפט השלום, כלפי מעשיו של הנאשם, במיוחד לנוכח מעמדו הבכיר במשרד החינוך ומסלולו המקצועי כעובד הוראה וגם ההנחה שקיבל הנאשם בשכר הלימוד ודמי הרישום על מנת שישמש כגורם מושך אחרים, אינה חסרת משמעות לענייננו.

3) מעשים כאמור לעיל, מקבלים גוון של חומרה בהתחשב במעמדו הבכיר של הנאשם במשרד החינוך, כמי שאמור ליתן דוגמה אישית בהתנהגותו הנורמטיבית, במסגרת מילוי תפקידו וגם מחוצה לו, כפי שנאמר בעש"מ 4123/95 אור נגד מדינת ישראל, פ"ד מט(5) 184, 191:

"עובדי המדינה אף הם נבדלים זה מזה, גם אם כולם כפופים לאותו דין, יהיו אלה חוקי המדינה או כללי המשמעת, אין מקפידים עם כולם באותה מידה. ככל שעובד המדינה נושא משרה רמה יותר, שיש עמה אמון רב יותר וסמכויות חזקות יותר, כך יש מקום לדרוש ממנו שיקפיד יותר במילוי תפקידו על טוהר המידות ועל התנהגות הולמת. לעניין זה יש הבדל בין עובד בכיר, הממונה על עובדים רבים ואמור לשמש דוגמה להם ולציבור, לבין עובד זוטר.

יש מקום לצפות ולדרוש ממנהל כללי של משרד ממשלתי יותר מאשר מצפים ודורשים מן המזכירה שלו, כשם שיש מקום להקפיד עם המפקח הכללי של המשטרה יותר מכפי שמקפידים עם שוטר מן השורה".

(4) הנאשם אף שביצע את עבירותיו מרום תפקידו כמפקח כולל, הגיע לתפקידו מעולם ההוראה בו התקדם ועשה חיל כמורה ומנהל בית ספר.

בעש"מ 3362/02, בעניין אבו עסבה, חזר בית המשפט העליון על ההלכה שנקבעה גם בעש"מ 2699/01 בעניין ג'מאל חלף על תפקידו של מי שנושא בתפקיד חינוכי – **"לתפקיד המורה נועדה משמעות מיוחדת, בהיותו מחנך האמור לשמש דוגמה לתלמידיו, ולכן יש חשיבות רבה לשמירה על מעמדו ועל יוקרתו בעיני תלמידיו."**

ראה גם את עש"מ 917/99 בעניין עבדאללה חמוזה, שם פוטר מנהל בית ספר איש חינוך ותיק לאחר שהגיש שלוש תעודות מזוייפות המעידות כביכול על השכלה גבוהה.

ולעניין העבירה של הפרת אמונים שבה הורשע הנאשם בפלילים, בית הדין מבקש להפנות לעש"מ 4123/95 יוסף אור נגד מדינת ישראל, בה התעוררה השאלה, אם בעבירת של מרמה, או הפרת אמונים יש משום קלון:

"מעשה מרמה או הפרת אמונים לפי סעיף זה פוגע באושיות המינהל הציבורי. הדגיש זאת השופט ברק לאמור: אמון הציבור ברשויות השלטון הוא מנכסיה החשובים של הרשות השלטונית ושל המדינה. כאשר הציבור מאבד את אמונו ברשויות השלטון, הוא מאבד את אמונו באמנה החברתית המשמשת בסיס לחיים משותפים.

יש ליתן משקל נכבד לשיקולים הבאים לקיים, לשמר ולפתח את תחושת הציבור, כי משרתיו אינם אדוניו וכי הם עושים את מלאכתם למען הציבור מתוך יושר וניקיון כפיים. אכן, טוהר השירות והשורות עומד בבסיס השירות הציבורי ובבסיס המבנה החברתי שלנו".

(בג"צ 6163/92 אייזנברג נגד שר הבינוי והשיכון, פ"ד מז(2) 229, 266).
"לא ייפלא, לכן, שבית המשפט רואה את העבירה של מרמה והפרת אמונים כעבירה הנמנית לפי טיבה עם סוג העבירות שיש עמן, בדרך כלל, משום קלון".

5) צל כבד ומכביד רובץ על מעשיו של הנאשם, במיוחד לנוכח יסוד המעילה באמון שהיה כרוך במעשיו האמורים כלפי הנהלת משרד החינוך שהאמינה, כי הנאשם לנוכח תפקידו ילמד לימודי מוסמך תוך השקעת פרי רוחו בהם, ובכך כשל הנאשם כישלון חרוץ. בפסיקתו של בית המשפט העליון מצטיירת גישה מחמירה כלפי יסוד המעילה באמון.

בעש"מ 10129/01 מדינת ישראל נגד טליה בת צ'רלס גניש נפסק:
"כבר נאמר לא אחת בפסיקתנו, כי עובד הציבור הוא נאמן הציבור. החומרה במעשים מן הסוג שבו הורשעה המשיבה, אינה נעוצה בהיזק הכספי ואף לא בחסר בממון קופת המדינה, אלה במעילה באמון הכרוכה במעשים אלה. קשת המעשים הנכללים בעבירות של מעילה באמון היא מגוונת ומבטאת מידות חומרה שונות. היא כוללת עבירות חמורות כגניבה ממעביד, מעשי מרמה או זיוף וכן הפרת אמונים ואף מעשים שאינם פליליים במובהק, אשר היסוד של מעילה באמון הוא היסוד הדומיננטי בהם. בשל עוצמת הפיתוי והקלות בה ניתן להערים על המערכת בכל הנוגע לקבלת טובות הנאה שלא כדין".
(פורסם דינים עליון, כרך סא, 204) ראה גם עש"מ 1804/01 מדינת ישראל נגד אלקריף פורסם בדינים עליון כרך ס' עמ' 391).

כאשר על גישה נורמטיבית זו חזר בית המשפט העליון לאחרונה בעש"מ 5044/03 רות בליתי נגד נציבות שירות המדינה (ניתן ביום כ"ד בניסן 18.4.04):
"אכן, עמדתו של בית משפט זה ביחס לעבירות, כדוגמת אלו בהן הורשעה המערערת, עמדה עקבית ונחרצת היא: עבירות אלו גורמות לפגיעה חמורה בתדמיתו של השירות הציבורי ובאמון הציבור בו ויש לפעול בכל האמצעים למיגורן.

הדבר נכון שבעתיים במקרה דנן, בו שימשה המערערת כאחראית על מערכת דיווח השעות, ולעניין זה כבר נפסק בפרשת אלקריף.
במיוחד, כך במקרים בהם מדובר בעובד הממונה על התחום, אשר מעל באמון בתחום שעליו היה מופקד. בנסיבות כאלה אין לאפשר לעובד להישאר במקום העבודה שבו פעל כאמור. אמצעי המשמעת המתאים הוא, איפוא, הרחקת העובד והעברת המסר לעובדים אחרים בשירות המדינה, כי הסטייה מהדרך לא תצלח".
(פיסקה 5 לפסק הדין שניתן ביום 18.4.04).

ב. על עבירות המשמעת

1) בעקבות ההליך הפלילי הנאשם הורשע על ידינו בעבירות לפי סעיפים 17(2), (3) ו-17(6):

- "(2) לא קיים את המוטל עליו כעובד מדינה על פי נוהג, חוק או תקנה או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור;
- (3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של שירות המדינה;
- (6) הורשע על עבירה שיש עמה קלון".

לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק, אלה כרוכים בהפרתם של האיסורים הפליליים שבהם הורשע הנאשם.

לעניין יסודות העבירה, לפי סעיף 17(3) לחוק, שגם בה הורשע הנאשם בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה – על כך, עונה כב' השופט זמיר:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים או בארגון מסוים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשי, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים: היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה.

זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע, אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון".

(ראה ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת, פ"ד מט(5), 573, 578).

במקום אחר, אומר השופט זמיר (עש"מ 246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין:

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות המיוחדת לתפקיד מסוים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי-הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה מבחינתו של כל עובד בכל תפקיד".

בפסק דין שניתן לפני כשנה עש"מ 3849/03 מיכל אלבו נגד נציבות שירות המדינה נפסק לגבי טיבה ומהותה של העבירה:

"אכן, עבירה לפי סעיף 17(3) אינה עבירה שגבולותיה מוגדרים, וכבר נאמר עליה שהיא בעלת "רקמה פתוחה", המתאימה את עצמה לנסיבות העניין ולזמנים, ושוליה רחבים ביותר.

אף על-פי כן, היא איננה חסרת גבולות, והיא מתאפיינת בהתנהגות פסולה מן הסוג "ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון." (פורסם בדינים עליון כרך ס"ו בעמ' 854)

ובעש"מ 689/05 מדינת ישראל נגד מופיד מנצור, שניתן לפני כשנה (בתאריך 6.3.05), סוכמה הגישה לגבי מהותה של העבירה:

"כבר נאמר בפסיקתו של בית-משפט זה כי עבירת המשמעת של "התנהגות שאינה הולמת" או "התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה" כאמור בסעיף 17(3) הנ"ל, תכליתה לשקף את התפיסות הבסיסיות המונחות ביסוד השירות הציבורי. התוכן שיוצק הגוף הממונה על המשמעת הנורמה המוגדרת "כהתנהגות בלתי הולמת" נקבע על פי אמות המידה הראויות והמקובלות באותו גוף או קבוצה מקצועית, ותלוי בנסיבות ובערכים משתנים. עוד נקבע בפסיקתנו כי התנהגות שאינה הולמת הוא מושג בעל רקמה פתוחה אשר ניתן לכלול בו מגוון של התנהגויות שאינן ייחודיות למקצוע או לתפקיד מסויים, אא כאלה שעל פי טיבן, יש בהן כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון".

באותו פסק דין בית משפט העליון ראה במעשים דומים כפגם ביושר וביושרה שנדרים ממורה.

2) לעניין הרשעתו של הנאשם בעבירה שיש עמה קלן, לפי סעיף 17(6) לחוק, אכן המונח "קלון" פנים רבות לו, כפי שהובהר היטב בעש"מ 4123/95 בעניין יוסף אור – פורסם בפד"מ מט(5) בעמ' 184, בו נקבע בין השאר כי:

"לגבי אותו עובד המדינה עצמו יש מקום להבחין, במקרים רבים, בין התנהגות בקשר למילוי תפקידו לבין התנהגות שלא בקשר למילוי תפקידו. הדין המשמעותי נועד להגן על רמת התנהגות ראויה במילוי התפקיד ועל אמון הציבור בשירות הציבורי.

לפיכך, נודעת חומרה מיוחדת לעבירות, שעובד מדינה עבר בקשר למילוי תפקידו".

3) העבירות שבהן הורשע הנאשם בפלילים דבק קלון מעצם טיבו, ומהותן וגם נסיבותיהן, לנוכח האישור שניתן ללימודיו ע"י המשרד ואישורו של התואר – שקילות שהניבה פירות בצורת תוספת כספית לשכרו. זיקות אלה מקרבות את המעשים שעשה הנאשם במסגרת אותם לימודים לאותה מידה של פגיעה שמאפיינת עבירות שנעברו בקשר למילוי התפקיד.

ג. על תכלית אמצעי המשמעת

7) אמצעי המשמעת שמוטלים על ידי בית הדין אינם מוטלים בחלל ריק, אלא לצורך השגתה של תכלית ברורה, שהיא הגנה על השירות הציבורי, על תדמיתו בעיני הציבור של אותו השירות ובמיוחד כיד להרתיע עובדים אחרים במעמדו של הנאשם, כי לא ייכשלו במעשים מסוג זה.

בכל מקרה ומקרה, על בית הדין לשאול את עצמו, האם אמצעי המשמעת המוטלים, יש בהם כדי, לשרת את התכלית האמורה.

השוני בין ההליך הפלילי לבין הדין המשמעותי הובלט בשורה של פסקי דין, על רקע תכליתו של הדין המשמעותי.

בעש"מ 5282/98 מדינת ישראל נגד תמר כתב (פ"ד נב(3) 87 אמר בית המשפט העליון: **"המשקל שראוי לייחס לנסיבות בהן בוצעה העבירה הפלילית, וכן גם המשקל שיש לייחס לנסיבות האישיות של הנאשם, פוחת בדין המשמעותי. בדין המשמעותי – אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה: התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה, או בתדמית שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות".**

ובעש"מ 1928/00 מדינת ישראל נגד עמוס ברוכין (פ"ד נד(3) 694) קבע בית המשפט העליון את ההבדל בין ההליך הפלילי לבין ההליך המשמעתי:

"ההבדל נובע מן התכלית. הדין המשמעתי משרת תכלית שונה מן התכלית של הדין הפלילי. עיקר התכלית של הדין המשמעתי הוא הגנה על השירות הציבורי. הצורך בהגנה על השירות הציבורי אינו בא לידי ביטוי מלא בהליך פלילי, עדיין יש צורך לברר אם ראוי לנקוט נגדו הליך משמעתי: האם ראוי שאותו עובד יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו לתפקיד אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטרו מן השירות".

8) ובפסיקות אין ספור, מדגיש בית המשפט העליון את ההשלכה הישירה על הרציונל העומד בבסיס מהותו של השירות הציבורי, על עובד הציבור, בראש ובראשונה מבחינת דיני הנאמנות הציבורית:

"איש הציבור הוא נאמן הציבור, לא לעצמו הוא פועל, אלא למען האינטרס של הציבור הוא פועל".
(בג"צ 669/86 רובין נגד ברר ואחרים, פ"ד מא(1), 749, 840).

9) בהבדל מעובד רגיל, שגם עליו מוטלת חובת נאמנות, חובת הנאמנות המוטלת על עובד המדינה בכיר היא כפולה ומכופלת: הן משום שבנושאים רבים השירות הציבורי הוא על אופי מונופוליסטי, והן משום חיוניותם וחשיבותם לכל הציבור של העניינים המטופלים על ידי השירות הציבורי.
(ולעניין זה, ראה דו"ח קרמניצר, הטיפול המערכתי במשמעת שירות המדינה, ינואר 1998, עמ' 7).
ולכן:

"הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו יהיו אנשים אמינים והגונים. אמון הציבור בשירות המדינה ושיתוף הפעולה עלולים להתערער, אם יתברר לציבור כי עובד המדינה, העומד לשרתו, עבר עבירה שיש עימה קלון".
(עש"מ 4411/99 מדינת ישראל נגד אלקלעי).

בפסק דין אחר הבליט כב' השופט זמיר את תכליתם של אמצעי המשמעת באומרו:
"מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התיפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה".
(עש"מ 5574/00 אורי בנית נגד מדינת ישראל).

10) בתקופה האחרונה, בית המשפט העליון הבליט את תפקידם ההתרתעי והמניעתי של אמצעי המשמעת – (ראה עש"מ 5771/01 בעניין פודלובסקי; עש"מ 10129/01 בעניין טליה גניש), ובעש"מ 7111/02 בעניין אשואל ואח' שניתן ביום 21.1.03, נקבע כי: **"שמירה על תדמית ראויה של השירות הציבורי מהווה התנאי הכרחי לשמירה על תפקוד נאות של שירות זה. בנוסף לשמירה קפדנית על תדמית השירות, השירות נועד להליך המשמעותי למנוע פגיעה בתפקוד שירות המדינה; אשר על כן בבוא להטיל אמצעי משמעת יבחן בית הדין, בין היתר, האם אמצעי המשמעת המוטלים יוצרים הרתעה מספקת בקרב עובדי המדינה, כן יבחן האם די באמצעי המשמעת האמורים כדי להשיב על כנו את אמון הציבור במערכת השירות הציבורי, המהווה אף הוא תנאי הכרחי לתפקודו של השירות. בבוא בית הדין לגזור דינו של נאשם בעבירה משמעתית אין הוא מתייחס לאמצעי המשמעת כאל עונש גרידא, שכן עליו לבחון מהו האמצעי ההולם את התכליות האמורות של הדין המשמעותי".**

על תפקידם ההרתעתי של אמצעי המשמעת חזר בבית משפט העליון בעש"מ 7113/02, מדינת ישראל נגד שחר לוי שניתן בתאריך 1.5.03:

"כידוע, אמצעי המשמעת נועדו להרתיע מפני ביצוע מעשים שיש בהם כדי לפגוע בטוהר המידות בשירות המדינה, בתפקודו התקין ובאמון הציבור בו. ככל שהמעשים בהם הורשע הנאשם חמורים יותר, וככל שדרגתו בשירות המדינה בכירה יותר, כך מתחזק הצורך להעביר מסר ברור וחד המוקיע את מעשיו, על-מנת לשרש תופעות פסולות בשירות המדינה ולמנוע את הישנותן בעתיד".

11) ואולם תפקיד המרתיע של אמצעי המשמעת אינו חזות הכל, לאחרונה ריכך בית משפט העליון את גישתו האמורה. וקבע כי תכלית זו, צריכה להיבחן גם בהתחשב בנסיבותיו האישיות של כל נאשם ונאשם.

12) בית המשפט העליון בעש"מ 6737/02 בעניין נחום זקן פסק: **"התיק יוחזר לבית הדין למשמעת של עובדי המדינה, על מנת שבית הדין ישמע טיעונים, ואולי אף ראיות, לעניין העונש, יתן דעתו למכלול נסיבות המעשה לחומרא ולקולא ולנסיבותיו האישיות של המשיב, ובהתאם לכך יקבע את אמצעי המשמעת שיוטלו עליו".**

ראה גם (עש"מ 10566/02 מדינת ישראל נגד טוביה גרינבוים, שניתן בתאריך 23.3.03, וכן את עש"מ 5271/03 בעניין חבצלת סדיקוב שניתן ב-10.9.03 ובעש"מ 1934/03 בעניין דמאן פלאח שניתן ב-18.11.2003 וכן עיין בעש"מ 6920/03 בעניין ד"ר אברהם כהן שניתן ב-16.2.04 ועש"מ 3444/05 בעניין נאיל דראושה שניתן ב-28.6.05).

ד. על הנסיבות האישיות

1) הנאשם שירת עד להרשעתו כ-32 שנים בשירות הציבורי – שירות שהיה מקצועי ותורם שבו הגיע למעמד בכיר, כעולה מעמדתו של נציג המשרד. הנאשם נשוי ואב ל-4 ילדים, רעייתו אינה מועסקת. הנאשם מושעה מתפקידו זה כ-4 שנים. מועסק חלקית במכללת סכנין ושכרו שם אינו גבוה.

2) לתרומתו של העובד באופן חיובי לשירות הציבורי במשך שנים יש השפעה על מידתם של אמצעי המשמעת, וכך פסק כב' השופט חשין:
"לו היה הערער עובד בשירות המדינה שנים ארוכות לאחר כל אותן שנים היה נתפס בכך כפי שעשה מעשה של מעילה באמון, אפשר אמרתי רוח-שטות נכנסה באדם ועשה מעשה שעשה. אדם שכך שירת את המדינה בנאמנות שנים רבות אפשר אין זה ראוי כי תקופח פרנסתו במחי יד..."
(עש"מ 1827/02 אברהם ספיר נגד מדינת ישראל דינים עליון סא, 268).

והשאלה שלעולם עומדת בפתחו של בית הדין, הינה, מהי תרומתו והשפעתו של שירות מועיל בשירות הציבורי, שעה שבאים אנו להטיל את אמצעי המשמעת, שרק באמצעותם ניתן להגשים את התכלית שגלומה בהטלתם של אלה, והיא ההגנה על השירות הציבורי והשגת יסוד ההתרעה והמניעה ואלה כאמור נבחנים כמצויין לעיל, גם לנוכח הנסיבות האישיות של כל נאשם ונאשם.

3) בית הדין התרשם, כי הליך החקירה וההליך הפלילי גרמו לשבר ופגיעה במעמדו האישי והחברתי של הנאשם.

7. למידתם של אמצעי המשמעת

בית הדין שקל ועיין במידתם הראויה של אמצעי המשמעת, לאחר שבחן את פני הרשעתו, טיעוני הצדדים בפנינו, דפוס התנהגותו והעבירות שבהן הורשע על ידינו, יחד עם הנסיבות האישיות.

8. בסופו של עיון הגענו לכלל מסקנה, לנוכח מכלול טעמינו, כי ניתן למצות את ההליך המשמעת נגד הנאשם, על ידי הטלתם של אמצעי משמעת אלה:

- א. נזיפה חמורה - מסר נורמטיבי מטעמו של בית הדין המופנה לנאשם והמצביע על הפסול החמור שנפל במעשיו – בדרך שבה זכה לקבל תואר שני בחינוך.
- ב. פיטורין לאלתר - הנאשם יפוטר משירות המדינה.
- ג. פסילה לשירות המדינה – לפרק זמן של שנתיים מיום גזר הדין.

ד. פסילה למילוי תפקיד – הנאשם יפסל לפרק זמן של 5 שנים מיום גזר הדין, למלא כל תפקיד במשרד החינוך.

9. ביה"ד מבקש לציין כי מצא מספר נקודות שוני בין מכלול נסיבותיו של הנאשם שבפנינו ובין עניינו של מפקח כולל אחר בשם נאיל דראושה שדינו נגזר בבד"מ 135/04 ושונה כמפורט בעש"מ 3446/05 שהוגש על ידי התביעה, אף שההגנה טענה לדמיון בין שני הנאשמים, ואימוץ קו של אחידות בענישה:

א. ההליך הפלילי של הנאשם שבפנינו נסתיימו קרוב לשנה לאחר ההליך של דראושה ולאחריו באו פסקי דין אחרים ואין הוא יכול ליהנות מאותה ראשוניות והתחשבות שהופנתה כלפי מר דראושה.

ב. הנאשם שבפנינו, לנוכח גילו הקצת יותר מבוגר, יזכה לקבל לאחר פיטוריו את ימי מחלה שצבר, וזה בשונה מנאיל דראושה, לא קיבלם בעקבות פסק דינו של ביהמ"ש העליון.

ג. נאיל דראושה כמו הנאשם השיב למשרד החינוך סכום כסף נכבד, בגין שקילותו של התואר ובנוסף הוטל עליו קנס כספי בשיעור של -100,000 ₪ בעוד שהקנס שהוטל על הנאשם היה נמוך - 60,000 ₪.

ד. לנוכח הנסיבות הנ"ל קיים שוני במכלול הפגיעה הכלכלית שנגרמה לנאשם בעטיים של ההליכים לבין נאיל דראושה, ואף בנסיבות המשפחתיות, מאחר ולנאיל דראושה 11 ילדים כאשר 7 מהם עדיין היו מצויים בביתו, על כן ביה"ד ולאחריו גם ביהמ"ש העליון נמנעו מלפסול את הנאשם משירות המדינה.

10. על אף האמור ביה"ד סבור כי הנאשם ראוי למידת התחשבות במצבו לנוכח שנות תרומתו הרבות שהיו חיוביות לשירות הציבורי. הפגיעה הכלכלית והחברתית שנגרמה לו בעטיים של ההליכים ומצבו המשפחתי שעול פרנסת משפחתו בת 6 הנפשות מוטל עליו, כאשר הכנסתו הפנויה מגעת כיום לסך של -2,500 ₪ מעבודתו במכללת סכנין.

11. פסקי הדין שלהלן; משקפים כיוון של התחשבות בעת בחינת מידתם של אמצעי המשמעת, מידת התחשבות שבוטאה בפסיקתו של בית המשפט העליון:
"בפריט אחד של גזר-דין ראוי לדעתי להתערב הוא בשלילת 10% מפיצויי פיטוריו. בשים-לב לעונש הכמעט אולטימטיבי שהוטל על המערער – פיטורין משירות המדינה – סבורני שלא יהיה זה נכון לשלול ממנו ולו מקצת מפיצויי הפיטורין שהוא זכאי להם".
(בעש"מ 1827/02 בעניין ספיר).

"עם זאת, ראיתי לנכון להתערב בהחלטת בית הדין, באשר לפסילתה של המערערת לשירות המדינה לפרק זמן של שנתיים. המשמעות המעשית והכלכלית של אמצעי משמעת זה היא קשה, ונוכח הנסיבות המקילות של המקרה שלפנינו, דומני כי ניתן יהיה להסתפק בפיטוריה של המערערת וביתר אמצעי המשמעת שהוטלו עליה". (עש"מ 978/03 אביבה בנדקובסקי נגד נציבות שירות המדינה ניתן בתאריך 24.4.03).

"בהתחשב בכל האמור אף שמקובלת עלי עמדתו של בית הדין בדבר פיטורי המערערת מעבודתה, הרי שבהתחשב בנסיבותיה האישיות המיוחדות, רואה אני להקל באמצעי המשמעת במידה מסויימת. לפיכך, אמצעי המשמעת של פסילה משירות המדינה לפרק זמן של 4 חודשים יבוטל. וכך גם יבוטל אמצעי המשמעת של הורדה בדרגה. בשני עניינים אלה רואה אני להקל על המערערת, כדי לא לפגוע בזכויותיה הכספיות עם פיטוריה".

עש"מ 10501/02 סאמיה שאהין שניתן בתאריך 5.5.03

ראה גם את פני המגמה בפסקי דין נוספים: עש"מ 527/03 בעניין חבצלת סדוקוב שניתן בתאריך 10.9.03, עש"מ 1934/03 בעניין דמאן פלאח שניתן ב-18.11.03 ועש"מ 6920/03 בעניין ד"ר אברהם כהן שניתן ב-11.2.04. וכן ראה עש"מ 3446/05 בעניין נאיל דראושה שניתן בתאריך 28.6.05.

"על אף כל האמור, ניתן גם להבין את מגמתו של בית הדין שלא ליתן מכה כלכלית אנושה למשיב ולמשפחתו ולא לפגוע בזכויותיו הממוניות אותן צבר בשנות עבודתו." – עת דחה בית המשפט העליון את עמדת המדינה, כי יש לפסול את המשיב משירות המדינה.

12. בית הדין הגיע לכלל מסקנה, כי לנוכח הנסיבות האישיות והמשפחתיות של הנאשם אשר הוחמרו בעטיים של ההליכים הפליליים ואלה שבפנינו, ראוי שהממונה על תשלום גמלאות יעשה שימוש בסמכותו הקבועה בסעיף 62(א) לחוק שירות המדינה (גמלאות) (נוסח משולב) התש"ל – 1970 הקובע לאמור.

62. (א) מקום שנשללה גמלה, כולה או מקצתה, מאדם או שהופסק לו תשלומה בהחלטת הממונה, רשאי הממונה להורות שתשלום, כולה או מקצתה, למי שהאדם חייב בפרנסתם; אולם אם נשללה גמלה מאדם עקב החלטת בית הדין למשמעת, לא יורה הממונה על תשלום, כאמור אלא על פי המלצת בית הדין למשמעת".

13. בית הדין ממליץ, כי 90% מזכויות הגמלה להם היה זכאי אילולי נפסל כאמור, ישולמו עד שתיתם פסילתו משירות המדינה לבת זוגו, על מנת שכספים אלה ישמשו לפרנסת בני משפחתו.

גזר הדין ניתן ביום כ"ט באדר התשס"ו – 29.3.2006, שלא בנוכחות הצדדים להם יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור מסורה לצדדים לבית המשפט העליון, לפי הוראותיו של סעיף 43(א) לחוק תוך 30 יום מיום הגיע גזר הדין לידיהם.

(-)	(-)	(-)
מר שפיק קבלאן	גב' נורית טולידנו	עו"ד יוסף תלרז אב ביה"ד
חבר	חברה	יו"ר

תמצית פסק הדין

הנאשמת, בתקופה הרלוונטית לתובענה הועסקה בתחום התעופה האזרחית בתפקיד ניהולי, שירות ממנו פרשה עוד לפני הגשת התובענה, הואשמה בעבירות משמעת שונות בכך שבתקופה שאושרה לה חופשת מחלה יצאה עם בן זוגה לחו"ל במסגרת ימי מחלתה לאחר שהממונה הישיר עליה לא נעתר לבקשתה לצאת לחופשה שנתית רגילה, ואשר בעקבות סירובו הנאשמת פנתה וקבלה ימי מחלה לנוכח מצבה הרפואי. לאור כפירתה של הנאשמת באישומים, נערך בפני בית הדין משפט הוכחות. בהכרעת הדין מוצגות ראיות התביעה וההגנה כפי שבאו בפנינו, המסגרת הנורמטיבית הנוגעת לעבירות שבהם הואשמה הנאשמת כדבר פרשנותם על ידי בית המשפט העליון, היסוד הנפשי הנדרש לצורך הוכחתן של עבירות משמעת, רמת ההוכחה שקיימת בהליכים המשמעתיים שמתנהלים בפני בית הדין, ובהמשך, סיכומי הצדדים לראיות ולדין וגישתם למסקנות שעל בית הדין להסיק מהם.

השאלה המשפטית שעמדה לפתחו של בית הדין היתה האם יציאתה של הנאשמת בתקופת חופשת המחלה לחו"ל, היה בה כדי לסתור את הוראות התקשי"ר לגבי יציאה לחו"ל בתקופת חופשת המחלה. בית הדין לא מצא בהוראות התקשי"ר, אותן הפסקאות שדנות בחופשת מחלה, כי על עובד שמצוי באותה חופשה חל איסור לצאת מביתו לצורך פרטי לרבות איסור יציאה לחו"ל. במהלך הדיונים נחשפנו למערכת היחסים העכורה ששררה בין הנאשמת לבין הממונים עליה, אשר הביאה אותה לידי מצוקה, ממנה בקשה להשתחרר באמצעות אותה היציאה לחו"ל. בנוסף, לא מצאנו בראיות שבאו בפנינו כי מי מהממונים על הנאשמת הנחה אותה במפורש כי תמנע בחופשת המחלה מעשות פעולה זו או אחרת. כמו כן, היא גם לא קבלה הנחיה מהקב"ט לדווח על יציאות פרטיות צפויות לחו"ל.

ניתוח הראיות הביא את בית הדין לידי מסקנה כי חופשת המחלה שאושרה לה, יסודה היה בצורך רפואי אמיתי ולא כדי לכסות על החלטתו של הממונה עליה שלא לאפשר את יציאתה לחו"ל בדרך אחרת וגם האמרכלית היתה מודעת להחלטה לעשות כן, הגם שלא עודדה אותה לצאת לחו"ל.

בסופו של עיון בית הדין הגיע לכלל מסקנה כי הראיות וניתוחן כפי שבאו בפניו, לא אפשרו לתביעה להוכיח כי הנאשמת בכוונת מכוון קשרה קשר בלתי הולם עם רופאת המשפחה לשם כיסוי בדיעבד על החלטתה המתוכננת לצאת לחופשה שלא אושרה על ידי הממונה עליה, וכי חופשת המחלה נתנה לצורך מצב רפואי קונקרטי ומוצדק.

בסופו של דבר בית הדין קבע כי קיימת הצדקה לזכות את הנאשמת מן העבירות שבהן הואשמה בכתב התובענה. עם זאת, בית הדין מצא לנכון להעביר מסר מטעמו לנאשמת כי טוב היתה עושה אם היתה מעדכנת את הממונה במישרין או בעקיפין כי בתקופת המחלה שאושרה לה בשל מצבה הרפואי, היא תשהה בחו"ל, זאת על מנת ליצור איתה קשר באם יעלה צורך לברר עימה פרט זה או אחר לנוכח בכירות תפקידה. אולם, בית הדין קבע כי גם אם הנאשמת לא עשתה כן, אין בכך כדי להגיע למעלתה של עבירת משמעת כלשהי.

הכרעת הדין נתנה ביום כט' בטבת תשס"ו 29.1.2006.

ההרכב:

עו"ד יוסף תלרז- אב בית הדין - יו"ר
מר דניאל מוקדי- חבר
גב' נעמה שטרסר- חברה

א' בשבט תשס"ו
30 בינואר 2006

בד. 27-2006
בד"מ 120/04
ת.ז. : 051708717

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד יוסף תלרז, אב ביה"ד
מר דניאל מוקדי
גב' נעמי שטרסר
- יו"ר
- חבר
- חברה

התובעת: עו"ד לילך גילורד

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד קרן רוז

נציג המשרד:

הכרעת – דין

התובענה

1. הנאשמת ילידת שנת 51', אשר הועסקה במועד הרלבנטי לתובענה כראש תחום (תעופה אזרחית), לפי דרגה +42 לדירוג המח"ר, ואשר את שירותה הציבורי החלה בשנת 73' ממנו פרשה ביולי 2004, הואשמה בכתב תובענה שהוגש נגדה בתאריך 23.9.04, בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2) ו-3 לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק).

2. כתב התובענה הוגש על רקע בקשתה של הנאשמת לצאת לחופשה בין התאריכים 20.2.03 ועד 2.3.03 (להלן – החופשה), שהופנתה לממונה עליה מר אמיר, אשר לא נעתר לבקשתה, בשל ניצול מלוא ימי החופשה, עובר להחלטתו הנאשמת פנתה לרופאת המשפחה, וקיבלה ממנה אישור מחלה בעבור תקופת החופשה שבמהלכה, היא נסעה לחו"ל עם בן זוגה. ועם שובה, דיווחה על תקופת חופשת המחלה ועוד ימים בודדים לאחריה כימי מחלה.

3. התביעה סבורה כי, הנאשמת במעשיה האמורים, פגעה במשמעת שירות המדינה, הפרה את הכללים לעניין הגשת בקשה לחופשה, כמפורט בפיסקה 33.15 לתקשי"ר, והתנהגה בגין מכלול מעשיה התנהגות שאינה הולמת את תפקידה ומעמדה כעובדת מדינה.

תגובת הנאשמת לכתב התובענה

4. הנאשמת בתגובתה לכתב התובענה טענה שאכן הייתה חולה בימים אלה וביקשה לממש את ימי מחלתה במחיצתו של בן זוגה, שהינו קברניט באל-על, בשל מצבה הנפשי באותה העת, שהיה קשור בטבורו ביחסיה עם הממונים עליה במקום העבודה.

5. ההגנה סבורה, שאין המדובר בדיווח שיסודו בכזב. היה בו יסוד של תיאור מדוייק של מצבה הרפואי. כאשר כל התובענה, לגישת ההגנה, נולדה על רקעה של התנכלות בנאשמת.

6. לנוכח תגובתה האמורה של הנאשמת, ביה"ד ראה את הנאשמת כמי שכפרה באישומיה של התובענה. ובפני בית הדין התנהל משפט הוכחות.

7. נציג להלן את העדויות והמוצגים שבאו בפנינו בפרשת התביעה וההגנה, את המסגרת הנורמטיבית שתוחמת את פני התנהגותה של הנאשמת, את סיכומי הצדדים לראיות ולדין, ולאחריהם, נגיע למסקנות השיפוטיות, כדרכה של מלאכת השפיטה.

פרשת התביעה

א. במהלך הדיון שבפנינו ויתרה התביעה על העדים שרשמה בכתב התובענה, ועל בסיסה של הסכמה דיונית בין הצדדים הוגשו לבית הדין, שלא באמצעות עדים, מוצגיה של התביעה ובהם:

אימרת הנאשמת, אשר סומנה על ידינו כ-ת/1, בקשתה של הנאשמת לחופשה שהוגשה וסומנה כ-ת/2, דו"חות תעסוקה לחודשים פברואר – מרץ 2003, אשר סומנו על ידנו כ-ת/3 (א) עד (ג), ותעודת בירור על נוסע לחו"ל שהוגשה לבית הדין וסומנה כ-ת/4. לנוכח מצב דברים זה לאחר שהתביעה העריכה כי ניתן להסתפק בעדותה בחקירתה הראשית והנגדית של הנאשמת לא העידו כאמור עדי תביעה בפנינו ונציג להלן את תמצית מוצגיה של התביעה שהוגשו כאמור בהסכמה דיונית.

(1) ת/1 – אימרת הנאשמת

- (א) אמרתה של הנאשמת נגבתה לאחר אזהרה בתאריך ה-18.12.03. באמרתה הנאשמת מסרה פרטים על שירות בן 30 שנה במשרד התחבורה, והבהירה כי, נסיעותיה לחו"ל היו קשורות למצבה הרפואי על רקע אירועים שנתרחשו בחייה במקום העבודה כאשר במרץ 2001 יצאה לשנת חל"ת לצורך התמחות בעריכת דין, הובטח לה שמשרתה תישמר. אולם, כשחזרה משנת החל"ת ב-1.3.02 נמסר לה כי, המטלות שמילאה אינן מסורות יותר בידיה, ובשל הפגיעה בסמכויותיה הוגשה על ידה תביעה לבית הדין האזורי לעבודה, ואשר במועד אימרתה הייתה נתונה בהליך של גישור.
- (ב) בהמשך האימרה תיארה הנאשמת את מסכת ההתעללויות שעברה במשרד – סילוק מחדרה והעברתה לחדר קטן מימדים, נלקחו ממנה מכשירי עזר חדשים ששימשו לעבודתה וניתנו לה מכשירים ישנים, נלקח הטלפון הסלולרי האישי והיא לא שותפה יותר בדיוני ההנהלה, כאשר חומר שהועבר לטיפול היה מזערי. תפקידה הפך לחסר משמעות, כאשר הממונה עליה מר אמיר, זוהה כמי שמתנכל לה ושלא נאות גם לשמוע את טענותיה ולטפל בהן.
- (ג) הנאשמת הבהירה והעריכה באמרתה את יחסו הבלתי מתחשב של הממונה כלפיה בכך שבעבר לא נעתרה לחיזוריו. כאשר אותו ממונה תחם את תפקידה לתחום האחראיות על תיקיית חברות התעופה שהייתה, לגישתה, עבודה טכנית המתאימה לכישוריה של מזכירה זוטרה.
- (ד) עוד הוסיפה הנאשמת כי, אותה מסכת התנכלויות בתפקידה ובמעמדה הביאו אותה אל פיו של משבר עמוק לנוכח תחושת ההשפלה שחשה. היא ביקשה למתן את אותו המשבר באמצעות נסיעות עם בן זוגה (הידוע בציבור), שמשמש כקברניט באל על שביקשה להתלוות אליו לשם התמודדות עם אותו משבר במקום העבודה, נסיעות שלא הייתה נדרשת לגביהן כל הכנה מקדימה כלפיהם.
- (ה) עוד מסרה הנאשמת באימרתה כי, ביולי 2003 נתמנה ממונה חדש עו"ד רז יצחק, אשר השיב לה את סמכויותיה. ולגבי אישומיה של התובענה, הנאשמת מסרה באימרתה כי, הגישה בקשה לחופשה מיוחדת לצורך מנוחה. זו הפעם הראשונה במהלך שנות עבודתה שנענתה בשלילה לבקשה מסוג זה, בשל מחסור בימים כאשר עובדים לא מעטים נכנסים למאזן שלילי של ימי חופשה לגבי שנת העבודה.

(1) לשאלת החוקרת, הכיצד דיווחה בדו"ח הנוכחות בין המועדים 20.2.03 לבין 6.3.03 כימי מחלה בעוד שעד ה- 2.3.03 שהתה בחו"ל, השיבה הנאשמת כי, הסיבה לכך "מאוד יכול להיות כתוצאה מכל האמור לעיל" (ת/1, דף מס' 8 שורה 5).

2/ת – בקשה לחופשה (2)

בקשה לחופשה שהוגשה על ידי הנאשמת בתאריך 12.2.03. בבקשה הוגדרה החופשה "כחופשה מיוחדת לצרכי מנוחה" במועדים שבין ה-23.2.03 ועד 2.3.03, בטופס עצמו מופיעה המלצת הממונה הישיר מר עמוס אמיר, בה צוין, כי אינו מאשר את החופשה.

3/ת(א) – דוח עבודה שעות נוספות אש"ל ונסיעות פברואר 2003 (3)

(א) בדו"ח זה מצאנו כי, בין המועדים 20-22.2.03 רשומה חופשת מחלה, וב-23-28.2.03 רשום שהתה בחו"ל, הדו"ח חתום על ידי הנאשמת והממונים עליה.

3/ת(ב) דוח עבודה שעות נוספות אש"ל ונסיעות מרץ 2003 (ב)

בדו"ח זה רשומה בגופו מחלה בין 2.3.03 – 6.3.03 כאשר מימינו של הטופס קיימת תרשומת המציינת את התקופה הנ"ל כתקופה בחו"ל.

4/ת – תעודת ברור פרטים על נוסע (4)

תעודת עובד ציבור מטעם משרד הפנים החתום על ידי הגב' זהבה קדוש. ממנה עולה כי, הנאשמת יצאה לחו"ל לגבי המועדים הרלבנטיים לתובענה ב-23.2.03 ושבה ב-2.3.03.

9. פרשת ההגנה

פרשת ההגנה כפי שבאה בפנינו הייתה מקיפה יותר מפרשת התביעה, העידו בפנינו עדים והוגשו מוצגים שתמציתם תובא להלן:

א. עדויות

1) הנאשמת – גב' מלכי מרקוס

(א) הנאשמת העידה בפנינו כעדת ההגנה הראשונה ותיארה בפנינו בראשית עדותה את השכלתה לרבות הסמכתה בעריכת דין בשנת 2002, את נסיבותיה המשפחתיות ואת פרק עבודתה במנהל התעופה האזרחי בן 31 שנה ודבר פרישתה לגמלאות ביולי 2004. בראשית עדותה הגישה ההגנה אישורים רפואיים על ימי מחלה לגבי המועדים הרלבנטיים והסמוכים לתובענה אשר סומנו על ידנו כ-1/1.

ובנוסף הוגש באמצעות הנאשמת כתב תביעה מתוקן לבית הדין האזורי לעבודה אשר נסב על מסכת התנכלויות שהופנו כנגד הנאשמת מטעם הממונים ככל שמוצג זה נוגע לנשוא התובענה.

(ב) הנאשמת חזרה בפנינו בעדותה על עיקרי הדברים כפי שהוצגו באימרתה ת/1, על הקושי הפיזי והנפשי בו עמדה לנוכח נטילת סמכויותיה והעברתם לאחרים, כן ציינה בפנינו בעדותה את דבר הכרותה עם הממונה ועל היותו מחזר מן העבר.

אותו ממונה כעולה מעדותה, פגע עוד יותר בהמשכם של דברים בסמכויותיה ובתנאי עבודתה, הדברים נעשו לדעתה על רקע מאבקי הכוח שהיו במנהל התעופה האזרחית וגם על רקע הגשתו של 2/3 על ידה. ובסופו של דבר בטרם ברור תביעתה בבית הדין האזורי לעבודה לאחר שעמוס אמיר לא נעתר להצעת גישור, נאלצה לפרוש.

(ג) בהמשך העדות שמענו כי מצבה המכביד בעבודה גרם לה גם להרגשה רעה בכי ובושה, בשל מצבה זה ביקשה מנוחה מהממונה, ניתן לה מענה לפיו לא מגיעים לה ימי חופשה. על החלטתו של הממונה הנאשמת מסרה לרופאת המשפחה. ואכן, לנוכח מצבה שתואר על ידה בעדותה כמצב נפשי מכביד, עד כדי רצון "לאשפוז פסיכיאטרי".

הרופאה אישרה לה את חופשת המחלה גם על רקע פגיעה ברגלה שחייבה תחבולת אלסטית, לנוכח מצב רוחה הנסער היא נעתרה להצעתו של בן זוגה, באותה עת קברניט אל-על, להצטרף אליו לטיסה "לא היתה לי ברירה לא צריך הכנה מראש, אני לא צריכה להתכונן" (בפרוטוקול עמ' 6 שורות 20-21) לנוכח מרקם יחסיה המכביד באותה עת במקום העבודה היא הודיעה למנהלת כח אדם שהיא נוסעת לחו"ל, ולדבריה קיבלה את ברכת הדרך, לאחר שהיתה מודעת לאישורי המחלה שהיו מצויים בידה, ובהמשך העדות הוגשה לבית הדין אסופת מסמכים על ימי מחלה ואישורים ועל ביקורים במרפאה לגבי התקופה הסמוכה לאירועיה של התובענה, אישורים אלה סומנו על ידנו כ-3/3.

(ד) **בחקירתה הנגדית** עלה כי, לאחר שהממונה עמוס אמיר סיים את תפקידו, הבא אחריו, מר יצחק רוז, השיב לה את סמכויותיה. לאחר שמר רוז סיים את תפקידו בתום פרק של מס' חודשים, התמנה ממונה חדש מר אודי זוהר, ואשר בתקופת כהונתו הנאשמת פרשה מהשירות הציבורי. גם לאחר שנאסר עליה להשתמש בתואר עו"ד ע"י הממונה הקודם מר אמיר עמוס, הנאשמת אישרה בחקירה הנגדית כי הגב' סימה זיסקינד היתה מודעת לחופשת המחלה ולנסיעתה,

הנאשמת לא ידעה למסור בחקירתה הנגדית, האם בשעת הגשת הבקשה לחופשה מיוחדת מאת הממונה, היא ידעה על התכנית לנסוע לחו"ל עם בן זוגה "אני לא יודעת יכול להיות שידעתי יכול להיות שלא ידעתי" (בפרוטוקול עמ' 8 שורה 20). כמו כן לא יכלה למסור פרטים על יעד נסיעתה ואולם הדגישה כי בקשתה לימי מחלה נבעה ממצבה הנפשי הרעוע ולא מתוכניותיה לטוס לחו"ל וכן הבהירה כי לא הייתה לה כל כוונה להסתיר את דבר שיחתה עם מנהלת כח אדם הגב' סימה זיסקינד, כי מסרה לרופאה אליה ניגשה בנוגע לחופשת המחלה, על התוכניות לנסוע לחו"ל.

(2) ד"ר חוה רויטמן

(א) רופאת משפחה בקופ"ח לאומית מכירה את הנאשמת בין 15-20 שנה, העדה אישרה בפני בית הדין כי אישורי המחלה נ/1 הונפקו על ידה.

האישור שהונפק לנאשמת נגע לאותו מצב שהרופאה איבחנה חוסר שקט, בכי, חרדה, כאשר באותה תקופה מצבה היה חריג ובדבריה לא אופייני לה "לבוא בוכה" (בפרוטוקול עמ' 14 שורה 35), והעדה נחשפה לעידכון שניתן על ידי הנאשמת על בעיותיה בעבודה ועל הפגיעה בסמכויותיה, ועל קשיי תפקוד שנוצרו בשל כך. העדה החליטה להעניק לנאשמת את חופשת המחלה.

כל מגמתה של החופשה הייתה לאפשר לנאשמת להתנתק מסביבת העבודה ולשהות בסביבה שטוב לה בה, והרופאה אינה מתערבת מה עושה כל חולה בחופשתו.

(ב) במהלך עדותה הגישה ההגנה את תדפיס ביקוריה של הנאשמת במרפאה אשר סומן על ידנו כ-4/נ.

(ג) העדה במהלך **חקירתה הנגדית** אישרה כי נ/1 משקף את מצבה החרדתי של הנאשמת בין המועדים 17-27.2.03, העדה לא יכולה להיזכר אם הנאשמת מסרה לה כי הממונה עליה לא מאשר לה ימי חופשה, או אם היא מסרה לה, כי בכוונתה לנסוע לחו"ל.

(ד) בחקירתה החוזרת אישרה העדה, כי במצב של לחץ מה שכונה "STRESS" תגובה של הגוף נחלשת.

ב. מוצגים

במסגרת פרשת ההגנה הוגשו לבית הדין מוצגים אלה:

(1) נ/1 – אישורי מחלה

- אישור מחלה מ- 17.2.03 וכן אישור מחלה לתאריכים 20.2.03 – 27.2.03 שני האישורים חתומים על ידי ד"ר חוה רויטמן עדת ההגנה, כאשר בסיבות שבגינן הונפק האישור, מצויינת עייפות חרדה מסוג בלתי מסויים וחולשה.
- אישור מחלה נוסף מתייחס לתקופה שבין 4.3.03 – 6.3.03 בהם הסיבה להנפקתו היא פגיעה ומתיחת ברך ואותו הטעם מצוי באישור שמתייחס לתקופה בין 2.3.03 – 3.3.03.

(2) נ/2- כתב תביעה מתוקן

(א) כתב תביעה מתוקן שהוגש לבית הדין האזורי לעבודה בתל אביב, (ע"ב 2639/02) שבו הנאשמת תובעת את מדינת ישראל משרד התחבורה, ואת מנהל התעופה האזרחית, התביעה הוגדרה כתביעה כספית וסכומה הועמד על 300,000 ₪ לצרכי אגרה.

בכתב התביעה המתוקן מפרטת הנאשמת את תפקידיה במנהל התעופה האזרחית, את השכלתה, את מהות התפקידים שמילאה בטרם יציאתה לחל"ת לצרכי התמחות במשפטים, ואת מהות ופרטי הפגיעה בסמכויותיה כפי שלטענתה נגרמו לה במקום העבודה כאשר לכתב התביעה צורפו נספחים שונים לצורך ביסוס טענותיה שלא הוגשו לבית הדין וכן נמסרו בכתב התביעה המתוקן פרטים על הרעת תנאי העסקתה בתקופת כהונתו של מר עמיר, ואת מידת הפגיעה שהייתה מנת חלקו גם בתקופת כהונתו של עו"ד יצחק רזי ראש מנהל התעופה האזרחית ואת ההתנכלות שבה חשה מצד חברי ההנהלה כלפיה.

(ב) בעמ' 12 לכתב התביעה התובעת מפרטת את הסירוב למתן אישור לשם יציאתה לחופשה בין התאריכים 23.2.03 – 2.3.03 וכן מפורטות בנספח נסיבות פרישתה מהשירות הציבורי ואת הנזקים שנגרמו לה בעקבות כך.

כתב התביעה גם מלווה בתיאור העילות המשפטיות המבססות את טענת הנאשמת, את תביעתה לרבות פסיקה רלבנטית לענין תשלומים של פיצויים לסוגיהם.

3/3 – אישור על ביקור במרפאה (3)

אישור על ביקורה של הנאשמת במרפאה של קופת חולים לאומית בתאריך 17.3.03, אישור דומה הונפק לגבי 12.2.03, 9.3.03, 13.3.03 כולל אישורים על ביקור במרפאה. ובמצב זה מפורטים אישורים על ביקורים במועדים אחרים במרפאה ועל מתן תעודות מחלה בשל מחלות ומפגעים אחרים במועדים שאינם רלבנטיים לתובענה.

4/4 – תדפיס על ביקור במרפאה (4)

תדפיס על ביקור במרפאה מתאריך 21.2.03, אצל עדת ההגנה ד"ר רויטמן, בו מצויינת ההבחנה של חרדה ועייפות ומתן אישור מחלה לגבי המועדים 20.2.03 – 27.2.03, תדפיס נוסף על ביקור כאמור מתייחס לתאריך 17.2.03 וניתן בשל אותם טעמים רפואיים.

8. עדה מטעם בית הדין

א. הגב' סימה זיסקינד

עדה זו זומנה להעיד מטעם בית הדין

(1) שמענו מפי העדה כי היא מועסקת ברשות התעופה האזרחית בתפקיד של אמרכלית ומכירה את הנאשמת כבר 25 שנה, עד לתפקידה האחרון כממונה על התעופה האזרחית ברשות התעופה.

שמענו מפי העדה את דבר השינויים שחלו בסמכות הנאשמת בתקופתו של עמוס אמיר, העדה לא יכלה להסביר לבית הדין את מהות השבר שנתגלה בין הנאשמת לבין אותו הממונה.

כן שמענו כי הנאשמת פרשה לנוכח תחושת התסכול שליוותה את שלהי מילוי תפקידה, הגם שיחסיה עם הממונה מר יצחק רז היו תקינים. כאשר פרישתה של הנאשמת נתממשה ביולי 2004.

(2) העדה מסרה כי התרשמה ממצבה הנפשי הרעוע של הנאשמת בשלהי תפקודה "אני לא יכולה להגדיר את זה, זה לווה בבכי" (פרוטוקול עמ' 11 שורה 36).

כמו כן מסרה העדה כי הנאשמת נהגה לעדכן אותה על נסיעות אקראיות עם בן זוגה, אולם העדה לא זכרה האם אישרה לה את אותה הנסיעה שלגביה היא קיבלה חופשת מחלה, אך לא חופשה מיוחדת מהממונה.

(3) עוד הוסיפה העדה כי על פי מידת ניסיונה אין קושי ליטול חופשה על חשבון השנה שלאחריה למי שניצל את מלוא חופשתו. ולשאלת חברת בית הדין הוסיפה העדה כי

לא זכור לה שנתנה לה את ברכתה לאותה נסיעה, וכי הייתה מודעת לכך כי היו ברשותה של הנאשמת ימי מחלה בטרם יציאתה לחו"ל, ומסרה כי ראתה את ימי המחלה רק לאחר מימוש היציאה, וכי הדברים נודעו לה מפי הנאשמת לאחר מימושם כאמור.

4) כמו כן נודע לעדה כי הממונה על הנאשמת לא אישר לה את ימי החופשה, וכי מבחינתה הנאשמת היתה באותה עת בחופשת מחלה.

ב. **בחקירה החוזרת** שמענו כי לעיתים הקשר בין הנאשמת ובין הממונה הישיר עליה מר אמיר, נתממש באמצעותה ואפשר שהיא זו שמסרה לה על אי אישור החופשה והיא חשה כי החלטה זו הכניסה אותה להידרדרות עמוקה יותר, וכי הדבר יסכל את התאוששותה.

9. דיון

פתח דבר

בחלק זה של הכרעת דין זו בחרנו לילך תחילה בהצגת המסגרת הנורמטיבית שתוחמת את מסכת ההתנהגות הכוללת, שבה הואשמה הנאשמת, בה יוצגו הוראות הדין ופסיקה רלוונטית, ולאחריה יובאו סיכומי הצדדים לראיות ולדין שבאו בפנינו, של כל צד לפי גישתו, ותפיסת עולמו לגבי הסוגיות שבמחלוקת, כאשר פרק הסיום ייוחד להערכת העדויות, ובחינת הראיות והסקת מסקנות שיפוטיות.

10. המסגרת הנורמטיבית

א. על עבירות המשמעת:

1) התביעה מייחסת לנאשמת עבירות לפי סעיפים 17(1), (2) ו-3 לחוק:

“(1) עשה מעשה, או התנהג באופן שפגע במשמעת שירות המדינה;

(2) לא קיים את המוטל עליו כעובד מדינה על פי נוהג, חוק או תקנה, או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור;

(3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו, או בשמו הטוב של שירות המדינה”.

2) בית הדין מבקש להעיר, כי בעוד שחוק העונשין מגדיר בפרוטרוט את מרכיביה של כל עבירה, לא כך נוהג הדין המשמעת, לנוכח הקושי לאתר ולציין בחוק את כל המעשים, המחדלים וצורות ההתנהגות של עובדי הציבור, אשר יש בהם משום עבירה.

לכן, בחר המחוקק בדרך בה ניסח את הסעיף המגדיר את עבירות המשמעת בצורה רחבה ובית הדין קובע למעשה – בדיעבד – אם יש בהתנהגות מסוימת, כפי שהוכחה בפניו, משום עבירת משמעת כהגדרתה בחוק.

(3) לעניין יסודות העבירה שבסעיף 17(1) לחוק: התביעה סבורה כי הנאשמת פגעה במשמעת שירות המדינה וכפי שפסק בית המשפט העליון בעש"מ 3/75 דבוש נגד נציבות שירות המדינה (פ"ד ל(1) 2319):

"משמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים המסדירה אופן פעולתה של מסגרת ארגונית בעלת מעמד מיוחד והקובעת סדריה ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה בזיקתם זה לזה ובזיקתם למערכת עצמה".

(4) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק – הנאשמת הואשמה בהפרתן של הוראות התקשי"ר הקובעות את סדרי יציאה לחופשת מנוחה, כאשר פסקה 33.158 מאותו הפרק קובעת לאמור:

"עובד, המבקש לצאת לחופשת מנוחה, ימלא טופס בקשה לחופשה / הודעה על היעדרות (מדף 2450), הטופס יוגש למנהל היחידה באמצעות הממונה על העובד שבוע אחד לפחות לפני התחלת החופשה, אם העובד מבקש חופשה של עד שישה ימים; ושבוועיים לפחות לפני תאריך החופשה, אם העובד מבקש חופשה של שבוע ימים או יותר. הממונה הישיר על העובד יוסיף את הערותיו בטופס ויעבירו מיד למנהל היחידה. מנהל היחידה ייתן את תשובתו על הבקשה בחלק המיועד לכך בטופס, ויודיע על כך לעובד באמצעות הממונה הישיר עליו. האמור לעיל בסעיף זה, בדבר תכנון סדרי היציאה לחופשה, איננו משחרר עובד מלהגיש בבוא העת לבקשה ליציאה לחופשה לפי פסקה זו, על העדרות של עובד בעת שביתה עקב היותו בחופשת מנוחה – ראה פסקה 44.134;

(5) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק שגם בה הואשמה הנאשמת בהתנהגות שאינה הולמת את תפקיד כעובד מדינה, או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה – על כך עונה כב' השופט זמיר:

"ההתנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים או בארגון מסוים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון.

עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו

אצל עובד מדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם.
ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים, היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי ההתנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע, אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהא בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון.”
(ראה ער”מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נ’ התובע בבית הדין המקומי למשמעת, פ”ד מט (5) 573, 578).

ובמקום אחר, קובע כב’ השופט זמיר (עש”מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין):
”החשוב הוא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסוים בשירות המדינה.
התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה, מבחינתו של כל עובד בכל תפקיד.”

ובעש”מ 3849/03 מיכל אלבז נגד נציבות שירות המדינה נפסק לגבי טיבה ומהותה של העבירה:

”אכן, עבירה לפי סעיף 17(3) אינה עבירה שגבולותיה מוגדרים, וכבר נאמר עליה שהיא בעלת ”רקמה פתוחה”, המתאימה את עצמה לנסיבות העניין ולזמנים, ושוליה רחבים ביותר.
אף על פי כן, היא איננה חסרת גבולות, והיא מתאפיינת בהתנהגות פסולה מן הסוג ”ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון.”

(6) לגבי טיבו של הפסול, אשר יכול לאפיין את יסודות העבירה, נפסק לאחרונה:
”הגשת עבודה-גמר לסיום לימודיו האקדמיים לתואר ראשון בחינוך בלא שכתב עבודה זו – פגם ביושר וביושרה הנדרשים ממורה וממחנך. התנהגות זו אינה הולמת עובד מדינה ובוודאי שאינה הולמת מורה בישראל שאמור לשמש דוגמא ומופת לתלמידיו.”

בהתנהגותו של המשיב טמונה חומרה נוספת. בהתחשב בכך שהוכח כי, שירות המדינה השתתף במימון לימודיו לתואר ראשון בחינוך בשלוחת לטביה. נוכח מכלול נסיבות העניין, מתבקשת איפוא המסקנה כי, המשיב התנהג באופן שאינו הולם את תפקידו ושעלול לפגוע בתדמיתו ובשמו הטוב של שירות המדינה.

(עש"מ 689/05 בעניין מנסור מופיד, שניתן בתאריך 6.3.05 – טרם פורסם).

(7) בית הדין, בבואו לצקת תוכן ל"התנהגות שאינה הולמת" או שיש בה כדי לפגוע בתדמית השירות, עליו ליתן ביטוי למושג של ההתנהגות ההולמת בעיני "הציבור הנאור" ו"האדם הסביר". אלה צריכים לשקף את הערכים והעקרונות, אשר מבוססים על היחסים שבין הפרט לבין השירות הציבורי.

ובאשר לזאת, אומר כב' המשנה לנשיא (כתוארו אז) ברק:

"בקביעת התוכן הקונקרטי של ההכללות המשמעותיות (התנהגות שאינה הולמת, שיש בה כדי לפגוע בתדמית) נותן בית המשפט ביטוי לתפיסות יסוד ערכיות. בעשותו כן, עליו לבטא את שנראה כהתנהגות הולמת או שאינה הולמת בעיני הציבור הנאור בישראל. עליו לקבוע את דבר קיומה של פגיעה בתדמית השירות הציבורי מזווית הראייה של האדם הסביר האמון על תפיסות היסוד של משטרנו.

כמובן, "הציבור הנאור" ו"האדם הסביר" אינם אלא מטאפורות (ראה בג"צ 14/86, לאור נגד המועצה לביקורת סרטים ומחזות פ"ד מא(1) 421, 434; בג"צ 2481/93 דיין נגד מחוז ירושלים (טרם פורסם).

הם מהווים פרסוניפיקציה של האיזון הראוי לבין הערכים, העקרונות והאינטרסים הנאבקים על הבכורה. בעריכתו של איזון זה, יש להימנע מאידיאליזם שאין לו עיגון נורמטיבי. השופט אינו שואף אל הנאצל והטהור, שאינו בנמצא.

הוא אינו מעמיד לנגד עיניו חברה אידיאלית שאין לה קיום במציאות ושאינה ניתנת להשגה. הוא אינו מתבסס על תפיסת האדם כמלאך...

השופט אינו משקף את התפיסות המעוותות הפושות בחברה. הוא אינו מציג לנגד עיניו חברה חולה המדרדרת עצמה לפי תהום. הוא אינו מתבסס על תפיסת האדם כזאב. אכן, תפיסתו של בית המשפט היא מאוזנת. הוא פועל על פי "אמות המידה שמכתיב השכל הישר" (השופט י. כהן בע"פ 763/77 בריזה נגד מדינת ישראל, פ"ד לב(2) 824 827).

הוא מונע עצמו מתוצאות אבסורדיות (ראה ע"פ 794/77, חייט נגד מדינת ישראל, פ"ד לב(2) 127, 132) ומדריך עצמו על פי "מבחן מתקבל על הדעת" (השופט לנדוי בע"פ 20/53 הנ"ל, בעמ' 853).

הוא לוקח בחשבון את המציאות הקיימת, אך הוא אינו רואה בה חזות הכל. (בג"צ 7074/93 סוויסא נגד היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מח(2) 749, 771).

ב. היסוד הנפשי הנדרש בעבירות משמעת

השוני בתכלית הדין המשמעתית לעומת הדין הפלילי יצר גם שוני בסדרי הדין ובדיני הראיות. לגבי היסוד הנפשי של העבירה, בית משפט העליון הביע דעתו וקבע כי, יש מקום להבדיל בין היסוד הנפשי הדרוש בעבירה פלילית, לבין עבירת משמעת של התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה, ואולי אף עבירות משמעת נוספות:

"נראה לי כי לצורך קיום היסוד הנפשי בעבירת משמעת של התנהגות שאינה הולמת, די בכך שעובד מדינה סביר (או לשון אחרת, אדם מן הישוב), יכול היה בנסיבות העניין, להיות מודע לטיב המעשה."
(ראה לעניין זה ער"מ 6494, בעניין דוד חזי, פד"י נ(5) בעמ' 101).

ובעש"מ 6843/01 יפתח בן דוד נגד נציב שירות המדינה (פ"ד נו(2) 918) בית המשפט העליון קבע כי, לכאורה ניתן להרשיע בעבירות משמעת, גם אם התקיים יסוד נפשי של רשלנות בלבד.

ובעש"מ 6335/02 בענין עזר שוחט שניתן אך לאחרונה, נפסק:
"ההנחה שהיסוד הנפשי הנדרש בעבירות משמעת בשירות המדינה זהה ליסוד הנפשי הנדרש בדין הפלילי וכי באופן גורף יש לדרוש מחשבה פלילית לשם הרשעה בכל עבירות משמעת, אינה מובנת מאליה. בפסיקתו של בית משפט זה כבר נאמר כי יתכן שיש מקום להקל בדרישת היסוד הנפשי בדין המשמעת לעומת היסוד הנפשי בדין הפלילי ואולי אף להסתפק ברשלנות לעבירות משמעת מסוימות (ראו: עש"מ 5550/98 גל-אור נגד מדינת ישראל, פ"ד נג(1) 326, 333 – 334)."

ובעש"מ 3849/03 מיכל אלבז נגד נציבות שירות המדינה נקבעה הלכה בסוגיה:
"מטעמים אלה ניתן לקבוע כי יסוד של רשלנות הינו היסוד הנדרש בעבירות משמעת מסוימות והכל כאמור בהתחשב בעבירה המיוחסת לעובד ולנסיבותיה. ניתן להניח כי זוהי הפרשנות הנכונה של עבירת משמעת, בנסיבות בהן מוטלות חובות מסוימות של העובד והוא נמנע מלמלא אותן בהיסח הדעת ולא מתוך כוונה, ואולי אף בהיעדר מודעות למכלול הנסיבות הנלוות לעבירה.
מסגרת המשמעת בשירות המדינה עשויה לחייב עובד להפקיד ולמלא אחר חובות המוטלות עליו והתעלמות מהן עשויה להוות עבירת משמעת לא רק בהתקיים יסוד נפשי של מודעות למכלול הנסיבות הצריכות למעשה כך התנהגות מסוימת של אי מילוי חובה מתוך רשלנות עשויה, אם כן, בנסיבות מתאימות, להוות עבירת משמעת."

ג. רמת ההוכחה הנדרשת

בית הדין מוצא לנכון להתייחס לשאלת רמת ההוכחה הנדרשת בדין המשמעת.

בסוגיה זו קובע סעיף 11 לחוק, כי בכפוף לאמור בסעיף 7 לחוק, יהיו לבית הדין כל הסמכויות הנתונות לוועדת חקירה, לפי סעיפים 8 עד 11 ו-27(ב) לחוק ועדות חקירה, התשכ"ט – 1968.

סעיף 8 לחוק ועדות חקירה קובע:

"א. ועדת חקירה אינה כפופה לנהוג לפי סדרי הדין של בית משפט והיא רשאית לקבל כל ראיה שהיא, בכך דרך הנראית לה מועילה, ולקבוע סדרי חקירתם של עדים, והכל כשאינן בחוק זה או בתקנות על פי הוראה אחרת.

ב. ועדת חקירה אינה כפופה לדיני הראיות שאינן בחוק זה או בתקנות על פי הוראה אחרת."

עם זאת, חלה החובה על בית הדין, כמו על כלל יחידות המינהל, לפעול לפי כללי הצדק הטבעי. עיקרון זה נקבע על ידי בית המשפט העליון, מפי השופט ברנזון כבר מקדמת דנא: **"זכותו היסודית והבלתי מעורערת של כל עובד המדינה היא, שבמלא בית הדין המשמעת את תפקידו, לא ייפגע במאומה בעקרונות הצדק, כפי שאלה הוגדרו ונקבעו בדין, ובתי המשפט יקפידו עם בית הדין הקפדה רבה, שישמור על זכויות יסוד אלה של העובדים העומדים לפניו לדין משמעת. אבל מעבר לגבולותיהם, המוגדרים היטב כאמור, של עקרונות הצדק הטבעי, לא יתערבו בתי המשפט בשיקול דעתו ובסדרי דיונו של בית הדין המשמעת, כל עוד הוא ממלא תפקידו ואינו חורג ממסגרת סמכויותיו כדין."** (עש"מ 1/66 פסקל נגד היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד כ(3), 71).

ואכן, לעניין מידת ההוכחה הראייתית, הנדרשת על ידי בית הדין למשמעת, קבע כב' השופט לוין בעש"מ 9/88, אזוט נגד מדינת ישראל, פ"ד מג(1), 867: **"חובה להקפיד על קיומו של איזון נאות בין הצורך בניהול הליכים מהירים ויעילים מחד גיסא לבין שמירת כללים בסיסיים המבטיחים זכויותיו של עובד העומד לדין, מאידך גיסא..."**

בית המשפט העליון קבע כי, בשל איזון זה, אין לקבוע מסמרות לעניין מידת ההוכחה הראייתית. ולפיכך מידת ההוכחה נדרשת עשויה להשתנות לפי רצינות העניין השינוי במחלוקת.

באותו הקשר, קבע בית המשפט בפסק דין מאוחר יותר – עש"מ 3725/91 בכרך נגד מדינת ישראל (פ"ד מה(5), 401) שאין ליצור רמת הוכחה מיוחדת לדין המשמעתי וכי רמת ההוכחה בדין המשמעתי דומה לזו שבדין הפלילי:

"לדידי, די בשתי רמות ההוכחה הקיימות אצלנו והן, שכנוע מעבר לספק סביר מחד גיסא, ומאזן הסתברויות מאידך גיסא. דיני נפשות נחשבים לחמורים יותר בתוצאותיהם, ונדרשת מידה גבוהה יותר של הוכחה, מאשר מאזן הסתברויות בלבד. הדין המשמעתי מצטרף מבחינה זו להליך הפלילי כי זו משמעותו לאשורה."

ובפסק דין שניתן לפני כשנתיים נפסק בהקשרה של רמת הוכחה הנדרשת:

"יחד עם זאת, בדרך כלל, נוהג בית הדין להחמיר עם עצמו לעניין מידת ההוכחה, ומנחה עצמו שלא להרשיע בעבירות משמעת, אלא אם הוכחה לפניו האשמה ברמת ההוכחה המקובלת בדין הפלילי, וגישתו זו כעקרון אף אושרה על ידנו. לפיכך, אם בדין הפלילי קבילה כראיה הודעה של עד שנמסרה מחוץ לכותלי בית המשפט, כאמרת-חוץ העומדת בתנאים הקבועים בסעיף 10 א' לפקודת הראיות, הרי שהודעה זו קבילה בוודאי גם לצורכי הדין המשמעתי."
(עש"מ 7858/03 ירדן יופה נגד מדינת ישראל, ניתן בתאריך 10.2.04).

כב' השופט קדמי, בספרו "על הראיות", חלק שלישי, מהדורה משולבת ומעודכנת, התשכ"ט – 1999, בעמ' 1340 ובעמ' 1467, דן בנושא זה:
"להרשעה בבית הדין למשמעת רמת ודאות שאינה מגעת אמנם לזו הנדרשת בפלילים, אך העולה על זו הנדרשת בהליך אזרחי."

בית הדין סבור כי, ראויה הגישה שהובעה בפרשת בכרך, על פני הגישות האחרות, אף שהנושא של רמת הוכחה הנדרשת בהליכים המשמעתיים טרם הוכרע סופית. (ראה גישתו בנדון, של השופט זמיר בעש"מ 5550/98 בפרשת גל אור; וראה גם את עש"מ 7858/03 ירדן יופה נגד מדינת ישראל, דינים עליון, כרך א', בעמ' 864).

13. סיכומים

א. סיכומי התביעה

1) בראשית סיכומיה מפרטת התובעת את פני התנהגותה של הנאשמת, כמיוחס לה בכתב התובענה, ובהמשך מפרטת את העובדות שבאו בפנינו, לרבות את אי אישורה של חופשתה כעולה מ-2.

כאשר הממונה היה רשאי שלא לאשר את בקשותיה, לנוכח ניצול מלוא חופשתה, הממונה על הנאשמת הפעיל שיקול דעת ענייני ומשעה שקיבל החלטתו היה עליה לכבד את מרותו, ולא לצאת באותה תקופת חופשה מבוקשת שלא אושרה, לחו"ל

ולכסות את יציאתה באמצעות ימי מחלה, כאשר דרכה של הנאשמת לא הייתה לשהות בחו"ל, בימי מחלתה.

התביעה אינה מקבלת את גרסת הנאשמת כי העיתוי ליציאתה לחו"ל היה פתאומי ובלתי ידוע מראש, הגם שמנהלת כח אדם הייתה מודעת לנסיעתה של הנאשמת לחו"ל, אינה עולה מעדותה כי עידוד מסוג זה או הכשר לנסיעה לא ניתן.

(2) התביעה מנתחת את עדותה של ד"ר חוה רויטמן, את החלטתה ליתן לה חופשת מחלה לנוכח המצג שהוצג לה לגבי השפעת סביבת העבודה על הנאשמת, אולם לגישת התביעה אותה רופאה לא הייתה מודעת לכך בעת שניפקה את ימי החופשה לבקשתה של הנאשמת, כי בקשה לקבלת ימי חופשה מהממונה עליה סורבה, התביעה אינה יכולה להשלים עם גישתה של הרופאה כי חופשת המחלה נועדה לנתק את העובד שאינו חש בנוח בעבודתו מסביבת העבודה, גישה זו עלולה להביא ניצול חופשות המחלה לרעה.

(3) התביעה מבקשת מבית הדין לדחות את טענת ההתנכלות שהינה מוצא קל למעשיה של הנאשמת, כאשר תלונוגות אלה מתבררות בהליך שהגישה הנאשמת בבית הדין האזורי לעבודה, ואין מקום שבית הדין ישיג את גבולה של ערכאת שיפוט זו.

(4) התביעה סבורה כי אין מקום לקבל את טענת ההגנה מן הצדק שהעלתה הנאשמת, עוד בישיבת ההקראה, לנוכח גבולותיה הצרים של טענה זו כעולה מע"פ 2910/94 בענין יפת.

(5) התביעה סבורה שקיים עדיין צורך להמשיך בהליכים כנגד הנאשמת, ולצורך זה מובאת בפנינו הוראתו של סעיף 66 לחוק, וזאת בהתחשב בחומרת העבירה, משכס של ההליכים והשלב שבו מצוי ההליך בעקבות פרישתה של הנאשמת.

לצורך זה יש להוסיף את נסיבת ההתנהגות המחמירה של היות הנאשמת בזמן ביצוע העבירות עובדת בכירה שממנה נדרש סטנדרט התנהגות גבוה כעולה מעש"מ 4123/95 בענין יוסף אור. הנאשמת פרשה משירות המדינה לפני הגשת התובענה, כפרה במיוחס לה, ניהלה בפני בית הדין משפט הוכחות, בנסיבות אלה התביעה אינה רואה הצדקה לחזור בה בשלב הדיוני שבו אנו מצויים מן התובענה.

(6) התביעה מייחדת חלק מסיכומיה להצגת המסגרת הנורמטיבית השולטת על עבירותיה של הנאשמת, ובכלל זה יסודות העבירה של פגיעה במשמעת שגובשו בעש"מ 3/75 בענין אלפונסו דבוש, ולאחריה מביאה התביעה את פסקת התקשי"ר 33.15 לפיה היציאה לחופשה אינה זכות מוקנית בעיני העובד, מועדה מתואם עם צרכי וסדרי העבודה, והאישור כפוף לאישורו ולשיקול דעתו של הממונה. ובהמשך

התובעת סוקרת את יסודותיה של העבירה של התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה על פי סעיף 17(3) לחוק, כביטוייה בפסיקתו של בית המשפט העליון. ומוסיפה לכך את היסוד הנפשי הדרוש לשם הרשעה בעבירות משמעת, כעולה מפסיקתם של בתי המשפט ובכלל פסיקה זו, עש"מ 5550/98 גלאור נ' מדינת ישראל.

בנעילת סיכומיה מבקשת התביעה להרשיע את הנאשמת בעבירות שיוחסו לה בכתב התובעה.

ב. סיכומי ההגנה

- (1) ההגנה לאחר שעיינה בסיכומיה של התביעה הגישה לבית הדין את מכלול סיכומיה בהם ביקשה לזכות את הנאשמת מכל אשמה ולחייב את אוצר המדינה בהוצאותיה של הנאשמת.
- (2) ההגנה סבורה כי לא עלה בידי התביעה לעמוד בנטל שמוטל עליה, להוכחת היסודות הנפשיים העובדתיים של התובעה כמיוחס לנאשמת, כי התשתית הראייתית שהציגה התביעה בפני בית הדין היא תשתית רעועה שלא ניתן על פיה להרשיע את הנאשמת.
- (3) ההגנה סבורה כי מחלתה של הנאשמת לא הייתה מחלה מדומה, אלא אמיתית, כתוצאה ממסכת ההתעללות שעברה הנאשמת במסגרת מקום עבודתה, הואיל ובתקופת חופשת המחלה הנאשמת לא נזקקה לאשפוז או למנוחת בית, היא מצאה מזור לאותה מצוקה רפואית, על ידי יציאתה לחו"ל ובעשותה כן לא ביצעה כל עבירה.
- (4) ההגנה גם סבורה כי אין כל יסוד לטענתה של התביעה כי הנאשמת נעדרה מעבודתה ללא אישור, מאחר והיעדרותה נסמכה על אישורי חופשת מחלה שסופקו לה בתקופה הרלבנטית, כאשר התביעה לא ביססה את המיוחס לנאשמת של היעדרות ללא אישור על ידי העדת עדים מטעמה, לגבי תכונתם של האישורים כאישורים כוזבים, וגם הרופאה שסיפקה את האישורים לא זומנה כעדת תביעה והעידה בפני בית הדין כעדת הגנה.
- (5) ההגנה סבורה כי עלה בידיה להפריך את טענותיה של התביעה, לרבות על ידי עדותה של הנאשמת בפנינו בדבר המצוקה שחשה לנוכח הפגיעה שנגרמה לה בתנאי מעמדה ובתנאי עבודתה, אשר תפקידה הפך למעשה לנעדר כל תוכן, כאשר קטעים רלבנטיים מעדותה, וגם מחקירתה בנש"מ מצוטטים בסיכומים.
- (6) ההגנה סבורה כי הראיות שבאו בפנינו מטעמה של התביעה אין בהם כדי לבסס את עבירותיה של התובעה, היות והן קלושות אין בהם כדי להצביע על הרובד העובדתי

או הנפשי כי הנאשמת עברה עבירה כל שהיא בכך ששהתה בחו"ל בתקופת מחלתה, כאשר המסד העובדתי בענין ההתנכלות בנאשמת הוצג בבית הדין באמצעות הגשתו של כתב התביעה לבית הדין האזורי לעבודה (2/נ). עוד הוסיפה ההגנה בסיכומיה כי מעדותה של ד"ר רויטמן ניתן להתרשם ממצבה הרפואי והנפשי של הנאשמת, כאשר מצב רפואי דומה אפיין את הנאשמת לפני היציאה לחו"ל, וגם לאחריה, ואישורי המחלה ניתנו לנאשמת על בסיס מסד רפואי איתן.

הם לא נועדו לעקוף בתיאום עם ד"ר רויטמן את החלטתו של הממונה, שלא לאשר את יציאת הנאשמת לחו"ל, כאשר על מצבה הנפשי של הנאשמת ניתן גם ללמוד מעדותה של עדת בית הדין הגב' סימה זיסקינד אשר העידה בפנינו על תחושת הפגיעה שאותה חשה הנאשמת כתוצאה מהשינויים שנעשו במשרדה ובתנאי עבודתה.

(7) ההגנה סבורה כי העדים שהעידו בפנינו מחזקים את טענת הנאשמת לפיה נעדרה מעבודתה בשל מחלה, שניתן היה לנוכח מהותה ואופייה, לצאת ממסגרתה גם לחו"ל, לנוכח אורח חייה של הנאשמת ובן זוגה.

(8) הנאשמת יצאה לחו"ל בתקופת מחלתה על מנת לשהות בקרבת בן זוגה לצורך ההתמודדות עם מצבה הנפשי באותה העת, יציאה שהייתה ספונטנית ונעדרת יסוד של תכנון מראש, תימוכין לכך גם מצויים בעדותה של הגב' זיסקינד, ואין יסוד שבית הדין יקבע כי עצם יציאתה לחו"ל של הנאשמת בתקופת מחלתה מוכיחה כי הדיווח על מחלתה הינו כוזב, ובנוסף התביעה לא הצליחה להוכיח כי הנאשמת ביצעה עבירה בכך שהיא יצאה לחו"ל בתקופת מחלתה, כאשר התקשי"ר אינו מטיל חובה על עובד לשהות בביתו בתקופת מחלתו. ואין דין חופשה שנתית לסדריה דומה לדין החל על חופשת מחלה. עוד נטען בפנינו כי העדה מטעם בית הדין גב' זיסקינד ידעה על כך שהנאשמת מצוייה בחו"ל בחופשת מחלתה ולא מצאה לנכון לדווח בנדון לממונה על הנאשמת. כאשר הנאשמת נהגה לדווח על מהלכיה לגב' זיסקינד ולא לממונה עליה לנוכח המשבר שהיה בינה ובין הממונה. עוד נטען בסיכומים כי כיום לאור תיקונה של פסקת התקשי"ר 43.211 על ידי הודעת נש"מ סג' (15) שתוקפה מ-15.1.03, זו אינה מחייבת עובד אלא בנסיבות חריגות לדווח על דבר יציאתו לחו"ל שלא בתפקיד. בספק אם הוראה זו אם הייתה קיימת, עומדת במבחני החוקתיות. זאת ועוד, ההגנה סבורה כי הנאשמת קיבלה את ברכת הדרך לצאת לחו"ל מהגב' זיסקינד. בכך יצאה לידי חובת הדיווח לממונים עליה.

(9) להגנה ביקורת של ממש כלפי הצגת המסגרת הנורמטיבית שחלה על מעשיה של הנאשמת.

לגישת ההגנה אותם יסודות של עבירות משמעת שצוטטו על ידי התביעה, פסיקתו של בית המשפט העליון אין בינם ובין האישיומים דבר. זאת לאחר שההגנה השוותה בין המעשים המיוחסים לנאשמת ובין אלה שיוחסו לאותם נאשמים שהפסיקה לגביהם הובאה על ידי התביעה. כך שאותה פסיקה אינה יכולה להיכנס לאותם גבולות עובדתיים שבהם הואשמה הנאשמת, כאשר פסיקת תקשי"ר 33.15 אין לה רלבנטיות לעניין חופשת מחלה אלא לחופשה רגילה של עובד, שמחייבת תיאום עם הממונה עליו.

(10) ההגנה סבורה כי מעבר לניתוח הראיות והדין כפי שנעשה על ידה שצריכים להוביל לזיכוייה של הנאשמת, לא היה מקום להגיש כתב תובענה נגד הנאשמת שפרשה מן השירות, לפני הגשת הקובלנה ולמעלה משנתיים מהמועד שבו יוחסו העבירות. ההגנה מנתחת את יסודותיו של סעיף 66 לחוק ותחולתו לגבי עובד שפרש מן השירות. וכי לא הוכח לעניינו של הסעיף כי היועמ"ש או נציב השירות הורו על העמדה לדין לאחר שזו פרשה, כאשר העמדתו של עובד מדינה שפרש לדין משמעותי הינה בגדר חריג ויוצא מן הכלל שצריך להיבחן כעולה מעש"מ 5669/98 בעניין שפירו.

ההגנה סבורה כי בעניינה של הנאשמת לא מתקיימים אותם טעמים המצדיקים את העמדתה לדין. ואשר ההליכים עצמם התמשכו כשנה וחודשיים לאחר פרישתה מהשירות.

(11) ובנוסף נטען בפנינו כי ספק אם קיימת תוחלת בהמשכו של ההליך כנגד הנאשמת לנוכח פרישתה. גם בהתחשב באמצעי המשמעת שיהיה ניתן להטיל על הנאשמת כאשר לא סביר בידי ההגנה שתהא הצדקה לפגוע בקצבתה ולצורך זה הופנתה תשומת לבנו לעש"מ 5547/00 בענין אורי בנית.

(12) ראוי לגישת ההגנה להחיל בעניינה את דבר פסיקתנו לענין הצדקתם של הליכי משמעת כביטויה בבד"מ 48/01 ובד"מ 198/02 – ואין מקום שהתביעה תגלה נגד הנאשמת מה שכונה כ"עודף מוטיבציה", כאשר התביעה אף לא טרחה לברר את עצם ההצדקה למתן ימי מחלה, אופציה שקיימת בפסיקה 33.237 לתקשי"ר וכל פניה לד"ר רויטמן בנדון לא נעשתה.

(13) ההגנה סבורה כי כתב התובענה הוגש בקלות דעת, ללא בירור מקדים מספיק. המגיע למעלתה של רשלנות, כאשר הגשת התובענה הסבה לנאשמת עוגמת נפש והוצאות כספיות גבוהות.

14) בנעילת סיכומיה ההגנה עותרת לזיכוייה של הנאשמת, והטלת הוצאות לדוגמא, על המאשימה.

14. מבוא: הערכת עדויות, ממצאים ומסקנות

בית הדין בחן בקפידה את מכלול הראיות שבו בפניו, את המסגרת הנורמטיבית השולטת על הסוגיות, שעלו במהלך הדיון, ובכלל זה את רמת ההוכחה הנדרשת לצורך הוכחתן של העבירות שיוחסו לנאשם, היסוד הנפשי הדרוש לשם הרשעה בעבירות משמעת – בחינה זו נעשתה יחד עם סיכומיהם המועילים של הצדדים, על בסיסם של אלה הגענו לממצאים לגבי אישומיה של התובענה כמפורט להלן, נקדים לכך מבוא קצר, בר השלכה על הממצאים והמסקנות.

15. מבוא

א. הנאשמת הינה עובדת ותיקה מאוד, אשר הועסקה במועד הרלבנטי לתובענה כראש תחום (תעופה אזרחית), אשר עוד בטרם הגשת התובענה, כשלושה חודשים לפני הגשתה פרשה מהשירות הציבורי על רקע הפגיעה שהייתה במעמדה ובסמכויותיה כעולה מעדותה בפנינו ומ-2/3.

ב. הראיות כפי שבאו בפני בית הדין במיוחד בנסיבות בהן בחרה התביעה שלא להעיד עדים מטעמה, לא איפשרו לבית הדין להגיע לממצאים בנוגע לטיב ומהות הפגיעה בסמכויותיה ובמעמדה של הנאשמת עובר לשובה לעבודה לאחר פרק החל"ת והסמכתה בעריכת דין. עם זאת בית הדין החליט ליתן אמון בעדותה של הנאשמת שסימני האמת עלו ממנה, כי אכן הנאשמת נפגעה בעקבות אותם שינויים שנעשו במעמדה ובסמכויותיה במשרדה ובאמצעי העבודה שהועמדו לרשותה כאשר תחושת הפגיעה בה עלתה גם מעדותה של גב' זיסקינד שבה החלטנו ליתן אמון.

התביעה מטעמיה היא העדיפה שלא להעיד בפנינו את הממונה על הנאשמת מר אמיר עמוס, עדות שהייתה יכולה לשפוך אור על מהות והצדקת הפגיעה במעמדה של הנאשמת.

ג. הראיות כפי שבאו בפנינו מאפשרות לקבוע ולגביהן אין מחלוקת כי בין התאריכים 23.2.02 – 2.3.03 הנאשמת שהתה בחו"ל יחד עם בן זוגה כעולה מ-4/ת שהוגש לבית הדין, לגבי פרק השהיה של הנאשמת בחו"ל ובנוסף נוכל לקבוע כי באותה התקופה שהתה הנאשמת בתקופה שבה אושרה לה חופשת מחלה, בעקבות ביקוריה במרפאתה של ד"ר רויטמן כעולה מ-4/נ וכי בסמוך לפני יציאתה לחו"ל היא הגישה לממונה הישיר בקשה לחופשה, אולם זו לא אושרה מחמת ניצול מלוא ימי החופשה שהיו בידיה כעולה מ-2/ת, ואולם לא אחת כפי שעולה מעדותה של גב' זיסקינד ניתן לאשר לעובדים ימי חופשה גם אם ניצלו את מלוא חופשתם בשנה השוטפת על חשבון זכויות עתידיות.

ד. עוד ניתן לקבוע כעולה מ-ת/3(א) ו-2) כי בתקופת שהייתה של הנאשמת בחו"ל התייעוד כפי שנעשה בדו"חות עבודתה מצביע על קיומה של חופשת מחלה באותה תקופה וכן קיים ביטוי בהם כי בתקופה זו הנאשמת שהתה בחו"ל.

16. הערכת העדויות – קביעת ממצאים ומסקנות

א. לנוכח קביעתנו שבפרק המבוא שהינו חלק בלתי נפרד מהממצאים והמסקנות שאליהם נגיע, השאלה שעומדת לפתחנו בפרק זה הינה האם יציאתה של הנאשמת בתקופה שהייתה בחופשת מחלה לחו"ל במועדים האמורים היה בה כדי לסתור הוראות תקשי"ר מפורשות האוסרות על עובד מדינה לצאת לחו"ל באותה תקופה שהוא שוהה בתקופת מחלה.

בית הדין לא מצא בהוראות התקשי"ר באותן פסקאות שדנות בחופשה מחלה כי בשעה שעובד מצוי באותה חופשת מחלה חל עליו איסור לצאת מביתו לכל צורך פרטי או לצאת לחו"ל.

מהראיות שבאו בפנינו גם לא עולה כי מי מהממונים על הנאשמת הורה לה כי תמנע בחופשת המחלה מעשות פעולה זו או אחרת.

זאת ועוד בתקופה שבה יצאה הנאשמת לחו"ל, פסקת התקשי"ר 43.211 כפי שתוקנה באמצעות הודעת נש"מ סג' 15 כבר הייתה בתוקף ועל פי המצב המשפטי הנובע מאותן הוראות דין, חובת ההודעה על עובד מדינה על יציאה צפויה לתכליות פרטיות סויגה, והיא חלה על מי שקיבל הנחיה מפורשת מהקב"ט לדווח על יציאותיו הפרטיות לחו"ל. הראיות שבאו בפנינו בעניין זה לא הצביעו כי מי מאנשי משרד התחבורה הנחה באופן כללי או פרטני את הנאשמת להודיע מראש על כל יציאותיה לחו"ל.

ב. נדבך נוסף שבו עלינו להכריע – האם חופשת המחלה היתה חופשה "מדומה" שנוצרה בכוונת מכון תוך קשירת קשר עם עדת ההגנה ד"ר רויטמן כדי לכסות על החלטתו של הממונה שלא לאפשר את יציאתה לחו"ל של הנאשמת ליצירת מצב של מחלה "יש מאין".

ג. הראיות שבאו בפנינו מאפשרות לקבוע (ראה בעניין זה את תמצית עדותה של הגב' זיסקינד), כי הנאשמת הודיעה לאמרכלית על כוונתה לצאת לחו"ל בתקופת המחלה, מידע שעימו האמרכלית לא עשתה דבר, אולם אנו קובעים לאחר שנתנו אמון בעדותה של גב' זיסקינד והעדפנו אותה על פי עדותה של הנאשמת, כי הגב' זיסקינד לא עודדה את הנאשמת לצאת לחו"ל, הגם שהייתה מודעת להחלטתה זו. זאת ועוד, בית הדין התרשם באופן בלתי אמצעי מעדותה של הנאשמת שדבר חיזוק לה מצוי בעדותה של גב' זיסקינד כי עובר להחלטתה לצאת לחו"ל שלא הייתה פרי של תכנון יזום מראש אלא פרי של החלטה המעוגנת במצבה הנפשי של הנאשמת, אשר תואר כאמור בעדותה של עדת בית

הדין הגב' זיסקינד, כי הפגיעה הסובייקטיבית שחשה במעמדה ובסמכויותיה הביאו אותה אל פרי מצוקה ממשית שנתמכת גם בעדותה של ד"ר רויטמן שבעדותה החלטנו ליתן אמון, כאשר הנאשמת נכנסה למצב של חרדה ועייפות עד כדי מחשבות על טיפול פסיכיאטרי וכמזור לאותה מצוקה, הנאשמת החליטה להתנתק בתקופת חופשת מחלתה למקומות רחוקים בהם תמצא מעין רווחה והקלה למצבה הנפשי והרעוע. ביטוי לאותן אבחנות רפואיות של הנאשמת ניתן למצוא ב-1/נ, 3/נ ו-4/נ הסובבים על תקופת חופשת המחלה שבה שהתה הנאשמת בחו"ל ועל התקופה הסמוכה אליה.

ד. נוכח הממצאים והמסקנות שאליהם הגענו עד כה, אנו קובעים כי התשתית הראייתית שבאה בפנינו במהלך שמיעתה של התובענה, הובילה אותנו למסקנה כי התביעה לא עמדה בנטל ההוכחה שמוטל עליה ולא עלה בידה להוכיח כי הנאשמת בכוונת מכוון קשרה קשר בלתי הולם עם רופאת המשפחה לשם כיסוי בדיעבד על החלטתה המתוכננת לצאת לחופשה שלא אושרה על ידי הממונה עליה, וכי חופשת המחלה ניתנה לה בגין מצב רפואי קונקרטי ומוצדק כפי שעלה מעדותה של ד"ר רויטמן שלה הענקנו את מלוא האמון, רופאה שלא היתה מודעת כאמור להחלטה שקיבלה הנאשמת לממש את חופשת המחלה עם בן זוגה בחו"ל, שהייתה פרי החלטתה העצמאית.

סוף דבר :

17. לנוכח הממצאים והמסקנות שאליהם הגענו כמפורט לעיל, החלטנו **לזכות** את הנאשמת מהעבירות שבהן הואשמה בכתב התובענה.

בשולי פסק הדין :

18. הגם שהגענו למסקנה כי קיימת הצדקה לזכות את הנאשמת מעבירותיה של התובענה, ביה"ד מבקש להעביר מסר אישי מטעמו לנאשמת, כי טוב היתה עושה, אם היתה מבקשת לעדכן את הממונה מר אמיר חרף משקעי העבר בין הצדדים במישרין, או באמצעות צד ג' כי בתקופת המחלה שאושרה לה בשל עייפות ולחץ נפשי היא תשהה בחו"ל וזאת על מנת שיהיה אפשר ליצור עמה קשר לנוכח בכירות תפקידה אם היה עולה צורך לברר פרט זה או אחר שהיה בידיעתה הבלעדית, ואולם הגם שהנאשמת לא עשתה כן הדבר אינו מגיע למעלתה של עבירת משמעת, זאת ברוח פסיקתנו של בית המשפט העליון בבג"צ סוויסא שצוטט לעיל, לפיו **"בדרכנו לצקת תוכן לעבירה של התנהגות שאינה הולמת השופט אינו שואף אל הנאצל הטהור שאינו בנמצא... ואינו מתבסס על תפיסת האדם כמלאך"...**

לאחר עיוננו בפסקת התקשי"ר פרק 33.15 לעניין חופשותיו של עובד מדינה, פרק זה חל על חובת תאום החופשה עם הממונה בשעה שמדובר בחופשה שנתית ולא חופשת מחלה. משלא הוסדר נושא התאום עם הממונה בפסקאות התקשי"ר לגבי חופש הפעולה של עובד מדינה שנמצא בחופשת מחלה, אותה חובת תאום של חופשה שנתית לא חלה על חופשת מחלה ובהקשר זה ההסדר כפי שנעשה בתקשי"ר לגבי חופשה שנתית וחופשת מחלה והשוני ביניהם פועל לטובתה של הנאשמת.

19. התובענה שבפנינו הוגשה כשלושה חודשים לאחר פרישתה של הנאשמת לגמלאות. סעיף 66 לחוק מאפשר הגשת תובענה גם לאחר פרישתו של עובד ובלבד שזו תוגש בין השאר תוך שנתיים מיום הפרישה "על פי הוראת היועמ"ש או נציב השירות או לפי בקשת העובד".

במהלך שמיעתו של התיק לא נחשפנו לכך כי היועמ"ש או נציב שירות המדינה הורה על הגשת התובענה כנגד הנאשמת ואפשר שכך היו פני הדברים. מכל וכל לנוכח התוצאה שאליה הגענו אין אנו רואים צורך להידרש לתוצאה המשפטית שיכלה לנבוע מהאפשרות שהוראה כאמור לא ניתנה אם אכן לא ניתנה, וגם לנוכח האפשרות שהייתה קיימת לתקן פגם מסוג זה בדיעבד, אולם ראוי כי בעתיד בכל מקרה שבו תוגש תובענה לאחר פרישתו של העובד מהשירות, התביעה תלווה את התובענה בהעתקה של הוראה כאמור.

20. בית הדין אינו רואה מקום להידרש לשאלה ההיפותטית מה היתר פסיקתו אם היתה באה בפניו בקשה מטעם ההגנה במהלך שמיעתו של התיק, להורות על הפסקת ההליכים, על פי אמות המידה שגובשו בסוגיה זו בפסיקתו של בית המשפט העליון (עש"מ 5669/98 מדינת ישראל נגד יעקב שפירו, פורסם בפ"ד נד(2) בעמ' 129 ועש"מ 8131/01 בענין מדינת ישראל נגד דינו, פורסם בפ"ד נ(2) בעמ' 577).

21. לתשלומם של הוצאות הגנה

ההגנה עתרה בסיכומיה כי בית הדין יורה על תשלומם של הוצאות הגנה מה שכונה על ידה "הוצאות לדוגמא" בענין זה סעיף 36 לחוק הקובע לאמור:
"הוצאות ראה בית הדין שלא היה יסוד להגשת התובענה רשאי הוא הגנה לצוות כי אוצר המדינה ישלם לעובד את הוצאות הגנתו בסכום שיקבע בית הדין".

פרשנותו של סעיף זה נדונה בהרחבה בפרשת יריב ויפת (עש"מ 85/01), שם נקבע כי פרט לעילה המנויה בסעיף, המבוססת על כך שלא היה יסוד להגשת התובענה, ראוי להחיל לענין הוצאות את העילה הנוספת הקבועה בסעיף 80(א) לחוק העונשין, ולפיה, ניתן לפסוק הוצאות גם אם היה יסוד לאשמה מלכתחילה, אך קיימות נסיבות אחרות המצדיקות את התשלום כאמור.

22. על מנת שבית הדין ישהה לבקשת ההגנה עליו להגיע למסקנה, כי תובע סביר לאחר עיונו במכלול חומר הראיות היה מגיע למסקנה, כי זיכוי הנאשם צפוי מראש ואין בכוחן של הראיות בידי, כדי לבסס הרשעה (ראה בענין זה ע.פ. 4466/98 רמי דבש נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(3) בעמ' 73, 109).

ויוער כי לצורך הפעלת שיקול דעתו בית הדין נעזר במבחנים משפטיים שנקבעו לעניין פרשנותו של סעיף 80 א' לחוק העונשין – התשל"ז – 1977.
 {ראה בין השאר את פסיקתו של בית המשפט העליון בעניין: ע"פ 1425/93 מיכאלשווילי בנימין נגד מדינת ישראל (פ"ד מח(2) עמ' 650), ר"ע 310/84 ברעלי עו"ד נגד מדינת ישראל (פ"ד לח(3) בעמ' 503 ו-504) ובע"פ 1767/94 חגי יוסף נגד מדינת ישראל (פ"ד נג(1) עמ' 505).}

ומעבר לפסיקה האמורה, בית המשפט העליון נדרש לפרשנותו של הדין בערעורים שהוגשו בפניו על החלטות בית הדין שלא לזכות נאשמים שזוכו בהוצאות הגנה.
 ראה בענין זה את עש"מ 10728/02 בענין עלי אסדי, כן את עש"מ 7792/02 בענין שלמה צמח, עש"מ 6335/02 בענין עזר שוחט חיים נגד מדינת ישראל, פורסם בדינים כרך ס"ג בעמ' 674, ועש"מ 1404/04 שולמית עובד נגד נציבות שירות המדינה פורסם בדינים עליון כרך ס"ח 874.

23 . א. **ההגנה** תשלים את בקשתה עד לא יאוחר מיום כ"ב בשבט התשס"ו – 20.2.06.

ב. **התביעה תעביר** את התייחסותה לגבי בקשה זו עד לא יאוחר מיום כ' באדר התשס"ו – 20.3.06.

הכרעת הדין ניתנה ביום כ"ט בטבת התשס"ו – 29.1.06, שלא בנוכחות הצדדים, להם היא תועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור מסורה לפי סעיף 43(א) לחוק, בפני שופט דן יחיד של בית המשפט העליון תוך 30 יום מהגיע לצדדים גם החלטתנו בעניין תשלום הוצאות ההגנה.

(-)	(-)	(-)
גב' נעמי שטרסר	מר דניאל מוקדי	עו"ד יוסף תלרז אב בית הדין יו"ר
חברה	חבר	

תמצית פסק הדין

הנאשם, מורה בעל ותק ממשי, הורשע על ידי בית הדין למשמעת בירושלים על פי הודאתו בעבירות משמעת הרלוונטיות בכך שבתחומי בית הספר, בשעה שביקש להפסיק את פגיעתו הרעה של תלמיד בן 13 בציור קיר שהיה תלוי בתחומי בית הספר תוך כדי ניסיונו, הנאשם פגע ברגלו של תלמיד, פגיעה שבעטייה נזקק התלמיד לטיפול רפואי. הצדדים להליך הגיעו בניהם להסדר טיעון לפיו בכפוף להודאתו ולהרשעתו על ידי בית הדין, יוטלו עליו אמצעי משמעת מוסכמים של: נזיפה חמורה, הפקעת משכורת קובעת, והורדה בדרגה (דרגת שכר) למשך שנה.

בפסק הדין, הצדדים הציגו לבית הדין את טיעוניהם לעניין כיבודו של הסדר הטיעון, ובית הדין שקל אם קיימת הצדקה לכבד את הסדר הטיעון כפי שהוצג בין הצדדים, או לשנותו לקולא או לחומרא על פי שיקול דעתו. לצורך זה, בית הדין בחן את דפוס התנהגותו של הנאשם לכך שביקש לאכוף משמעת תוך כדי נקיטה במידה של אלימות, ובית הדין ראה בכך כשלון חד פעמי שלא אפיין את דרכו לאורכן של השנים. אולם, בית הדין ביקר דרך זו לאכיפת משמעת כדרך לא ראויה על פי פסיקתם של בתי המשפט בסוגיית אלימותם של מורים וכי מעשיו של הנאשם הגיעו למעלה של התנהגות אשר אינה הולמת את תפקידו בהוראה. בית הדין בחן את תכליתם של אמצעי המשמעת ואת נסיבותיו האישיות של הנאשם כמורה בעל ותק ותפקוד הולם, לרבות הנסיבות המשפחתיות, תרומה ברת השפעה על מידת שיקול דעתו, וכן את הנחיותיו של בית המשפט העליון בסוגיית כיבודם של הסדרי טיעון. בסופם של אלה, החליט בית הדין ליתן תוקף לכיבודו של הסדר הטיעון.

גזר הדין ניתן ביום ט' בטבת תשס"ו 16.1.2006.

ההרכב:

עו"ד יוסף תלרז- אב בית הדין - יו"ר

גב' סנדי גולדנברג- חברה

גב' רבקה אייזנבך- חברה

ט"ז בטבת התשס"ו
16 בינואר 2006

בד. 2006-110
בד"מ 108/05
ת.ז. : 63180574

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד יוסף תלרז – אב בית הדין
גב' רבקה אייזנבך (לא הופיעה)
גב' סנדי גולדנברג
- יו"ר
- חברה
- חברה

התובע: עו"ד אביתר טסלר

הנאשם:

ב"כ הנאשם: לא מיוצג

נציג המשרד: מר יהודה אהרון

גזר – דין

ההליך

1. הנאשם יליד שנת 1954 המועסק כמורה לאומנות בדרגה BA בהיקף של 80 אחוז משרה ובעל וותק של 29 שנה בשירות המדינה, הורשע על ידנו על פי הודאתו בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(2) ו-3 לחוק שירות המדינה (משמעת) התשכ"ג – 1963 (להלן החוק) יחד עם סעיף 4(1) בהודעה על החלת שינויים על עובדי הוראה.

2. הנאשם הורשע על ידנו כאמור בגין אירוע בודד במתרחש ביום 12.3.04 בתחומי בית הספר שם בשעה שהנאשם ביקש להפסיק את פגיעתו הרעה של תלמיד בית ספרו בן 13 באותה העת, בצורך קיר, תוך כדי כך הנאשם פגע ברגלו של התלמיד פגיעה שבעטייה נזקק אותו תלמיד לטיפול רפואי.

3. הנאשם בגין מעשיו אלה הפר את חוזרי המנכ"ל: סא(4)(ג) סג(6)(ג) והתנהג התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה ועובד הוראה.

4. טיעונים לכיבודו של הסדר הטעון

הנאשם הורשע על ידנו כאמור, על פי הודאתו ובמסגרתו של הסדר הטיעון שאליו הגיעו הצדדים שעיקרו שאם בית הדין יתן לו תוקף יוטלו על אמצעי משמעת אלה:

א. נזיפה חמורה.

ב. הפקעת משכורת קובעת שתנוכה ב-10 תשלומים שווים ורצופים.

ג. הורדה בדרגת שכר למשך שנה.

5. עמדת התביעה

1) התובע המלומד טען בפנינו את טיעונו לעניין כיבודו של הסדר הטיעון, הוא רואה בחומרה כל נקיטת אלימות של מורה כלפי תלמיד, ולפי פסיקת בית המפשט העליון בענין זה, בגיבוש תוכנו של הסדר זה התביעה לקחה בחשבון את תרומתו רבת השנים של הנאשם לשירות הציבורי, תרומה שהייתה איכותית, ודבר פסיקתנו בפסקי דין שבהם נדונו מעשים דומים, בהם הוטלו אמצעי משמעת שלהם עתרה התביעה כתימוכין לכך הגישה את בד"מ 15/05 ו-147/04.

2) התביעה ביקשה לכבד את הסדר הטיעון, ומפנה לעש"מ 4542/97 בענין אליהו סבג.

6. גישת המשרד

א. שמענו מפיו של נציג המשרד בעקבות בירורו עם מפקחת בית הספר שמדובר במורה איכותי, מסור ותורם לבית הספר וגם לקהילה, הנאשם הוא מורה קבוע המועסק בהיקף של 80 אחוז משרה, נשוי ואב ל-5 ילדים שחלקם תלמידים.

ב. משרד החינוך ביקשנו לשקול אפשרות להקל עם הנאשם ברכיבים הכלכליים של אמצעי המשמעת (הפקעת משכורת והורדה בדרגה).

7. דבר הנאשם

א. שמענו מפיו של הנאשם כי הוא בן למשפחה שכולה שני אחיו מסרו את חייהם במלחמות ישראל, לגבי נסיבות העבירה שמענו מפי הנאשם על כך שאותו תלמיד היה נמסר מעת לעת להשגחתו האישית, מאחר והצדדים הסתדרו זה מזה אולם ביום האירוע אותו תלמדי איבד את שליטתו ביקש לפגוע בציור קיר, הנאשם ניסה למנוע את המשך הפגיעה ותוך כדי כך אפשר שבעט ברגלו וגרם לו נזק.

ב. הנאשם ביקש לסיים את ההליך מוקדם ככל הניתן, תהליך שלא נותן לו זמן נוח, והחליט לייצג את עצמו לאחר שחלופות ייצוג אחרות לא יהיו רלבנטיות מבחינתו.

ג. הנאשם חמישה ילדים בגירים, בת בת 25 תלמידה, בן שסיים את שירותו לא מכבר ומצוי בחו"ל, בת המועסקת בירושלים מאבטחת בתחבורה הציבורית, ושני קטינים שעדיין מצויים עימו.

בת זוגו של הנאשם היא מורה ומועסקת הנאשם, אף הוא ביקשנו לכבד את הסדר הטעון שנכרת בין הצדדים.

8. החלטת בית הדין

כידוע לכל, שיקול הדעת אם לכבד הסדר טיעון או לשנותו לקולא או לחומרא מסור לשיקול דעתו של בית הדין. לאחר שבאו בפנינו טיעוני הצדדים בנדון נשקלו על ידנו השיקולים הבאים לצורך קבלת החלטתנו.

א. לדפוס התנהגותו של הנאשם

(1) לפני פרק זמן של פחות משנתיים הנאשם לדאבון לב איבד שליטה על איפוקו ועל האיפוק הנדרש ממורה בישראל, וביקש לאכוף משמעת כלפי תלמיד משתולל נטול רסן באותה העת. הנאשם עשה זאת בדרך פסולה. בשורה ארוכה של פסיק דין נפסק כי אין לנקוט באמצעי אלימות לאכיפת משמעת בשום מקרה וגם לא באותן נסיבות שבהם המורה חש במצוקה ובקושי, והנאשם כשל בכך אולם מדובר בכשלון חד פעמי שכלל לא אפיין את דרכו רבת השנים בשירות הציבורי.

(2) בדרך זו של אכיפת משמעת חרף הנסיבות הלחוצות שאותן תאר הנאשם בפנינו לא הייתה דרך ראוייה לשם אכיפת המשמעת כלפי תלמיד מפריע בכיתה, או תלמיד שניסה לקשקש על ציור קיר שהיה תלוי בבית הספר לתפארת. היו גם יסודות של הפעלת אלימות ואמצעים פיזיים לאכיפת המשמעת מצדו של הנאשם, כפי שנקבע בשורה ארוכה של פסקי דין בבית המשפט העליון ובבית דין זה. בית הדין אינו סבור שהנאשם נקט באלימות לשמה, אלא איבד את מידת האיפוק שנדרשת ממורה אשר אינו רשאי גם ברגע מצוקה וריגוש לאבד את שלוות רוחו לנוכח דאגתו לציור מעשה שהסב גם נזק גופני כאמור לאותו התלמיד.

(3) יוער, כי נקיטה באלימות כדי להשליט משמעת, היא דרך פסולה אשר אין להשלים עימה, אשר זכתה לביקורתם של בתי המשפט כפי שיפורט להלן: -

בע"פ 4405/94 מ.י.נ' אלגני פד"י מח' (5) 191 אומר כבוד השופט ברק בעמ' 192: "גופו של תלמיד ונפשו אינם הפקר. כבודו כאדם נפגע אם מוריו מפעילים כלפיו אלימות פיזית".

כמו כן, בע"פ 4596/98 באקו נ' מדינת ישראל פסקה כבוד השופטת ביניש :
"הפעלת ענישה הגורמת לכאב והשפלה אינה תורמת לאישיותו של הילד ולחינוכו, אלא פוגעת בזכויותיו כאדם.... היא מרחיקה אותנו משאיפתנו לחברה נקיה מאלימות".

גם בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נ' בן אשר פ"ד נב (1) עמודים 678-650 נאמר על-ידי כבוד השופט זמיר :

"המורה מוצב בעמדה של חינוך כלפי התלמידים. היא מקנה לו מעמד וסמכות בעיני התלמידים, אך היא גם מטילה עליו אחריות מיוחדת כלפי התלמידים. הציבור מפקיד את התלמידים בידי המורה, סומך עליו שיעשה כל שביכולתו, כדי לקדם אותם. זהו תפקיד שיש בו נאמנות. כל עובד ציבור הוא נאמן הציבור.... ומורה כלפי התלמידים, על אחת כמה וכמה."

בעש"מ 1730/00 פלוני נגד מדינת ישראל, כבוד השופט זמיר מבליט את חובת הנאמנות של המורה לתלמיד באומרו :

"כל אדם חייב לכבד את זכויותיו של הילד, ובמיוחד המורה, ששלום היד וחינוך הילד הופקדו בידי כנאמן מטעם ההורים והחברה."

ופסק דין נוסף שדן בתפקידו של מורה, עש"מ 4503/00 חביב אמין נ' מדינת ישראל : -
"הלכה היא שתפקידו של מורה מחייב, מעצם מהותו, סטנדרט גבוה של התנהגות, במיוחד כלפי התלמידים (ראו עש"מ 6713/96 מדינת ישראל נ' בן אשר, פ"ד נב(678, 650), 1). השימוש בכח הזרוע נגד תלמיד הוא מעשה חמור לעובד הוראה שאינו הולם את הנורמות הראויות. ענישה גופנית של הילד פוגעת בגופו, ברגשותיו, בכבודו ובהתפתחותו התקינה, ויש בה כדי לערער את אמון הציבור המפקיד את התלמידים בידי המורה".

פסק הדין האמור הובא במסגרת גישתו של בית המשפט העליון בעש"מ 1682/02 בו, בית המשפט מבליט בצורה החדה ביותר, את הפסול שקיים בנקיטת אמצעי אלימות במסגרת אכיפת המשמעת בכיתה כגישה חינוכית, דברים שהובאו גם בעש"מ 3362/02 וראוי לטעמנו, כי המסר כהויותו יובא גם על ידינו במסגרת גזר דין זה : -

"אין לקבל טיעון זה גם אם נכונה הטענה כי שיטות הנהגת משמעת תוך שימוש באמצעים פיזיים למטרות חינוכיות מקובלות בבתי ספר או בבתים ממגזרים מסויימים. אין להשלים עם מצב זה. חוקי המדינה חלים על כל מגזרי האוכלוסיה וגם אם מסורות מן העבר מקשות על עקירה מהשורש של תופעות שהיו מקובלות פעם אין לאשר כיום נורמות הפוגעות בגופו ובנפשו של ילד כלשהו. שיטות חינוך המבוססות על שימוש באמצעי אלימות, מלקות, מכות, שימוש במכות סרגל ומשיכות אוזניים, היו נהוגות בעבר בחברות

ובקבוצות אוכלוסיה שונות, ולא רק בישראל. באותם ימים מורים האמינו בכוחם.

המחנך של אלה כיום יודעים אנו כי נזקם של אמצעים פיזיים רב, כי פגיעתם קשה וכי אין להשלים עמם עוד.

ציבור הילדים כולו ראוי להגנה ובתי המשפט יתרמו חלקם באכיפת החוק ובמניעת תופעות של אלימות בכל מגזרי האוכלוסיה".

ובעש"מ 10006/04 בעניין וואיל חיגי'אזי, בית המשפט העליון חזר על מדיניות התגובה הראויה כלפי מעשי אלימות של מורים כביטויה בפסיקה שהובאה לעיל וקבע – "אכן, כוחו של המחנך אינו בכוח הזרוע, אלא בתבונתו, באישיותו ומיומנותו המקצועית", וכך נאמר בעש"מ 1682/02 אל ווהב נגד מדינת ישראל (לא פורסם):

"המורים הם המגלמים את דמות המחנך, בידיהם הופקדו שלומם וחינוכם בכל הנוגע לדרכי ההתנהגות של תלמידיהם, ועליהם לתרום לבנות דפוסים חברתיים ראויים ביחסים שבין אדם לחברו. לא אחת מוטל על מורה להתמודד עם מצבים קשים, ואף עם פריקת עול משמעת מצד תלמידים, שעה שכללי סדר ומשמעת חלים עליהם. ובמיומנותו המקצועית, בעזרתם של אלה עליו להתמודד עם הקשיים. אסור לו לנצל את מעמדו וסמכותו לפגיעה בתלמידיו ואין הוא רשאי למלא תפקידו בשיטות אלימות פוגעניות. אל לו להגיע לתגובה אלימה לא בשיטה ואף לא בעת איבוד עשתונות. חינוך באלימות מצמיח אלימות נוספת ומסכל את שאיפתנו לקיום חברה המכבדת את זכויות האדם ואת כבודו ואת שלום גופו." (ניתן ביום 15.305, ראה עמ' 3, 4 לפסק הדין)

4) יצויין, כי זמן ממש לפני קרות האירוע נתפרסם ע"י הכנסת "חוק זכויות התלמיד" שנכנס לתוקף ב-4.12.2000. בחוק זה באה לידי ביטוי תפיסת המחוקק האוסרת שימוש באלימות כאמצעי חינוכי, זאת ברוח זכויות האדם וכבודו – וביטוי לכך קיים גם בחוזרי המנכ"ל שהובאו ברישת גזר הדין.

5) יהיו הנסיבות של נקיטת אמצעי האלימות אשר יהיו, המורה חייב לנקוט במידה של איפוק עצמי, גם אם הדבר אינו קל ולעיתים מכביד.

6) מעשיו של הנאשם במישור הנורמטיבי מהווים התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה ובמיוחד כעובד הוראה, ולהתנהגותו טמנה בתוכה פוטנציאל של פגיעה בתדמיתו ובשמו הטוב של שירות המדינה, כפי שנפסק לעניין יסודותיה של העבירה לפי סעיף 17 (3) שגם בה הורשע הנאשם.

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים.

הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסויים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון. עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין בה שום יחוד למקצוע מסויים או לארגון מסויים, היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך להתנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון." (עש"מ 1351/95 בעניין פינקלשטיין)

ובמקום אחר, אמר השופט זמיר (עש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, סעיף 4 לפסק הדין).

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות בתפקיד מסויים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת, במשמעות של סעיף 17 (3) לחוק המשמעת, גם אם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה מבחינתו של כל עובד בכל תפקיד."

בפסק דין נוסף עש"מ 3849/03 מיכל אלבז נגד נציבות שירות המדינה נפסק לגבי טיבה ומהות של העבירה:

"אכן, עבירה לפי סעיף 17(3) אינה עבירה שגבולותיה מוגדרים, וכבר נאמר עליה שהיא בעלת "רקמה פתוחה", המתאימה את עצמה לנסיבות העניין ולזמנים, ושוליה רחבים ביותר. אף על-פי כן, היא איננה חסרת גבולות, והיא מתאפיינת בהתנהגות פסולה מן הסוג "ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך להתנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון." (ניתן בתאריך 11.2.2004, פורסם בדינים עליון כרך סו' בעמ' 854)

(ראה גם עש"מ 689/05 בעניין מנסור מופיד שניתן בתאריך 6.3.05 – טרם פורסם).

ואכן מידה של פסול בולטת על פני מעשיו של הנאשם. בית הדין, בבואו לצקת תוכן ל"התנהגות שאינה הולמת" או שיש בה כדי לפגוע בתדמית השירות, עליו ליתן ביטוי למושג של ההתנהגות ההולמת בעיני ה"ציבור הנאור" ו"האדם הסביר". אלה צריכים לשקף את הערכים והעקרונות, אשר מבוססים על יחסים שבין הפרט, לבין השירות הציבורי.

באשר לזאת אומר השופט ברק:

"בקביעת התוכן הקונקרטי של ההכללות המשמעותיות (התנהגות שאינה הולמת, שיש בה כדי לפגוע בתדמית) נותן בית-המשפט ביטוי לתפיסות יסוד ערכיות. בעשותו כן, עליו לבטא את שנראה כהתנהגות הולמת (או שאינה הולמת) בעיני הציבור הנאור בישראל. עליו לקבוע את דבר קיומה של פגיעה בתדמית השירות הציבורי מזווית הראיה של האדם הסביר האמון על תפיסות היסוד של משטרנו.

כמובן, "הציבור הנאור" ו"האדם הסביר" אינם אלא מטאפורות (ראה בג"צ 14/86 לאור נגד המועצה לביקורת סרטים ומחזות, פ"ד מא(1) 421, 434; בג"צ 2481/93 דיין נגד מחוז ירושלים.

הם מהווים פרסוניפיקציה של האיזון הראוי בין הערכים, העקרונות והאינטרסים הנאבקים על הבכור. בעריכתו של איזון זה, יש להימנע מאידיאליזם שאין לו עיגון נורמטיבי. השופט אינו שואף אל הנאצל והטהור, שאינו בנמצא. הוא אינו מעמיד לנגד עיניו חברה אידיאלית שאין לה קיום במציאות ושאינה ניתנת להשגה. הוא אינו מתבסס על תפיסת האדם כמלאך. יחד עם זה, יש להימנע מפרגמטיזם המעוגן במוסר השוק. השופט אינו משקף את התפיסות המעוותות הפושות בחברה. הוא אינו מתבסס על תפיסת האדם כזאב. אכן, תפיסתו של בית המשפט היא מאוזנת.

הוא פועל על פי "אמות המידה שמכתיב השכל הישר" (השופט י. כהן בע"פ 763/77 בריזה נגד מדינת ישראל, פ"ד לב(2) 824, 827) הוא מונע עצמו מתוצאות אבסורדיות (ראה ע"פ 794/77 חייט נגד מדינת ישראל, פ"ד לב(2) 127, 132), ומדריך עצמו על פי "מבחן מתקבל על הדעת" השופט לנדוי בע"פ 20/53 הנ"ל, בעמ' 853). הוא לוקח בחשבון את המציאות הקיימת, אך הוא אינו רואה בה חזות הכל".

(בג"צ 7974/93 סויסה נגד היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מח(2) 749, 771).

ב. על תכלית אמצעי המשמעת

(1) אמצעי המשמעת שמוטלים על ידי בית הדין אינם מוטלים בחלל ריק, אלא לצורך השגתה של תכלית ברורה, שהיא הגנה על השירות הציבורי, על תדמיתו בעיני הציבור של אותו השירות ובמיוחד כיד להרתיע עובדים אחרים במעמדו של הנאשם, כי לא ייכשלו במעשים מסוג זה.

בכל מקרה ומקרה, על בית הדין לשאול את עצמו, האם אמצעי המשמעת שיוטלו על הנאשם יש בהם, כדי לשרת את התכלית האמורה.

השוני בין ההליך הפלילי שלא ננקט בסופו של דבר נגד הנאשם, לבין הדין המשמעת הובלט בשורה של פסקי דין, על רקע תכליתו של הדין המשמעת.

בעש"מ 5282/98 מדינת ישראל נגד תמר כתב (פ"ד נב(3) 87 אמר בית המשפט העליון: **"המשקל שראוי לייחס לנסיבות בהן בוצעה העבירה הפלילית, וכן גם המשקל שיש לייחס לנסיבות האישיות של הנאשם, פוחת בדין המשמעת. בדין המשמעת – אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה: התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה, או בתדמית שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות"**.

ובעש"מ 1928/00 מדינת ישראל נגד עמוס ברוכין (פ"ד נד(3) 694) קבע בית המשפט העליון את ההבדל בין ההליך הפלילי לבין ההליך המשמעת: **"ההבדל נובע מן התכלית. הדין המשמעת משרת תכלית שונה מן התכלית של הדין הפלילי. עיקר התכלית של הדין המשמעת הוא הגנה על השירות הציבורי. הצורך בהגנה על השירות הציבורי אינו בא לידי ביטוי מלא בהליך פלילי, עדיין יש צורך לברר אם ראוי לנקוט נגדו הליך משמעת: האם ראוי שאותו עובד יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו לתפקיד אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטרו מן השירות"**.

(2) ובפסיקות אין ספור, מדגיש בית המשפט העליון את ההשלכה הישירה על הרציונל העומד בבסיס מהותו של השירות הציבורי, על עובד הציבור, בראש ובראשונה מבחינת דיני הנאמנות הציבורית:

"איש הציבור הוא נאמן הציבור, לא לעצמו הוא פועל, אלא למען האינטרס של הציבור הוא פועל".
(בג"צ 669/86 רובין נגד ברר ואחרים, פ"ד מא(1), 749, 840).

(3) בהבדל מעובד רגיל, שגם עליו מוטלת חובת נאמנות, חובת הנאמנות המוטלת על עובד המדינה בכיר היא כפולה ומכופלת: הן משום שבנושאים רבים השירות הציבורי הוא על אופי מונופוליסטי, והן משום חיוניותם וחשיבותם לכל הציבור של העניינים המטופלים על ידי השירות הציבורי.
(ולעניין זה, ראה דו"ח קרמניצר, הטיפול המערכתי במשמעת שירות המדינה, יואר 1998, עמ' 7).

ולכן :

"הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו יהיו אנשים אמינים והגונים. אמון הציבור בשירות המדינה ושיתוף הפעולה עלולים להתערער, אם יתברר לציבור כי עובד המדינה, העומד לשרתו, עבר עבירה שיש עימה קלון".

(עש"מ 4411/99 מדינת ישראל נגד אלקלעי).

בפסק דין אחר הבליט כב' השופט זמיר את תכליתם של אמצעי המשמעת באומרו :
"מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התיפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה".
(עש"מ 5574/00 אורי בנית נגד מדינת ישראל).

(4) בפסיקה נוספת, בית המשפט העליון הבליט את תפקידם ההרתעי והמניעתי של אמצעי המשמעת – (ראה עש"מ 5771/01 בעניין פודלובסקי; עש"מ 10129/01 בעניין טליה גניש), ובעש"מ 7111/02 בעניין אשואל ואח' שניתן ביום 21.1.03, נקבע כי :
"שמירה על תדמית ראויה של השירות הציבורי מהווה התנאי הכרחי לשמירה על תפקוד נאות של שירות זה. בנוסף לשמירה קפדנית על תדמית השירות, השירות נועד להליך המשמעת למנוע פגיעה בתפקוד שירות המדינה; אשר על כן בבוא להטיל אמצעי משמעת יבחן בית הדין, בין היתר, האם אמצעי המשמעת המוטלים יוצרים הרתעה מספקת בקרב עובדי המדינה, כן יבחן האם די באמצעי המשמעת האמורים כדי להשיב על כנו את אמון הציבור במערכת השירות הציבורי, המהווה אף הוא תנאי הכרחי לתפקודו של השירות. בבוא בית הדין לגזור דינו של נאשם בעבירה משמעתית אין הוא מתייחס לאמצעי המשמעת כאל עונש גרידא, שכן עליו לבחון מהו האמצעי ההולם את התכליות האמורות של הדין המשמעת".

(5) על תפקידם ההרתעי של אמצעי המשמעת חזר בבית משפט העליון בעש"מ 7113/02, מדינת ישראל נגד שחר לוי שניתן בתאריך 1.5.03 :

"כידוע, אמצעי המשמעת נועדו להרתיע מפני ביצוע מעשים שיש בהם כדי לפגוע בטוהר המידות בשירות המדינה, בתפקודו התקין ובאמון הציבור בו. ככל שהמעשים בהם הורשע הנאשם חמורים יותר, וככל שדרגתו בשירות המדינה בכירה יותר, כך מתחזק הצורך להעביר מסר ברור וחד המוקיע את מעשיו, על-מנת לשרש תופעות פסולות בשירות המדינה ולמנוע את הישנותן בעתיד".

6) ואולם תפקיד המרתיע של אמצעי המשמעת אינו חזות הכל, לאחרונה ריכך בית משפט העליון את גישתו האמורה. וקבע כי תכלית זו, צריכה להיבחן גם בהתחשב בנסיבותיו האישיות של כל נאשם ונאשם.

בית המשפט העליון בעש"מ 6737/02 בעניין נחום זקן פסק: **"התיק יוחזר לבית הדין למשמעת של עובדי המדינה, על מנת שבית הדין ישמע טיעונים, ואולי אף ראיות, לעניין העונש, יתן דעתו למכלול נסיבות המעשה לחומרא ולקולא ולנסיבותיו האישיות של המשיב, ובהתאם לכך יקבע את אמצעי המשמעת שיוטלו עליו"**.

ובפסק דין מאוחר יותר חזר בית משפט העליון על גישתו האמורה: **"עם זאת, אל מול, ולצד השיקולים משמעותיים ומכריעים אלה, מצווים אנו לבחון כל מקרה לגופו על פי נסיבותיו המיוחדות (ראו עש"מ 10250/01 מוכתרי נגד נציבות שירות המדינה (לא פורסם)). החזקה בדבר הצורך בענישה ומחמירה יכולה להיחלש נוכח נסיבות מיוחדות של המקרה או של העומד לדין"**.
(עש"מ 10566/02 מדינת ישראל נגד טוביה גרינבוים, שניתן בתאריך 23.3.03, עש"מ 5271/03 בעניין חבצלת סדיקוב שניתן ב-10.9.03, וכן ראה עש"מ 1934/03 בעניין דמאן פלאח, שניתן ב-18.11.03 וכן את עש"מ 6920/03 בעניין ד"ר אברהם כהן שניתן ב-16.2.04 ראה גם עש"מ 1006/04 בעניין ואיל חיגי'אזי ועש"מ 3446/05 בעניין נאיל דראושה).

7) מובן הוא, כי בכל מקרה ומקרה על בית הדין לבחון, האם יש באמצעי המשמעת המוטלים על ידי בית הדין במסגרתו של הסדר טיעון כדי להגשים את תכליתם של דיני המשמעת, תוך איזונים עם הנסיבות האישיות.

ג. על הנסיבות האישיות

1) הנאשם מורה ותיק מאוד לאומנות מזה כ-30 שנה בשירות המדינה, נעדר עבר פלילי או משמעתי קודם.

2) שמענו כי הנאשם נשוי ורעייתו מועסקת כמורה, למשפחה חמישה ילדים, מהם שניים עדיין מתגוררים עימה. שמענו מפיו של נציג המשרד על איכות תיפקודו הגבוה של הנאשם כמורה לאומנות.

3) ההליך המשמעתי שהתנהל בפנינו הינו בגדר כשלון חד פעמי במהלך שנות עבודתו הרבות בשירות הציבורי, וכבר נפסק כי לתרומתו במשך השנים רבות של עובד ציבור יש השפעה ממתנת על מידתם של אמצעי המשמעת: **"לו היה הערער עובד בשירות המדינה שנים ארוכות לאחר כל אותן שנים היה נתפס בכך כפי שעשה מעשה של**

מעילה באמון, אפשר אמרתי רוח-שטות נכנסה באדם ועשה מעשה שעשה. אדם שכך שירת את המדינה בנאמנות שנים רבות אפשר אין זה ראוי כי תקופח פרנסתו במחי יד...” (עש”מ 1827/02 אברהם ספיר נגד מדינת ישראל, דינים עליון ס”א, 268).

ד. לשאלת כיבודם של הסדרי הטיעון

שיקול הדעת אם לכבד הסדר טיעון, לדחותו באופן מלא, או לשנותו במידה זו או אחרת, מסור לשיקול דעתו של בית הדין. ככלל, בית הדין מכבד הסדרי טיעון שנקשרים בין הצדדים, זולת אם הוא מגיע למסקנה כי, צריך היה להגיע להסדר טיעון שונה ברכיב זה או אחר, כדי לשרת בצורה טובה יותר את תכלית דיני המשמעת, תוך איזונה עם נסיבות העבירה והנסיבות האישיות, כפי שנפסק בעניין זה עש”מ 4592/97 בעניין אליהו סבג: **”לעיתים קרובות יש עניין בעריכת הסדר טיעון, ולפיכך יש גם בדרך כלל, עניין לציבור בקיום הסדר טיעון.**

לכן, אין זה ראוי שבית הדין יסטה מהסדר טיעון אלא אם יש לכך טעם טוב לסטות מהסדר הטיעון, אם אמצעי המשמעת סוטים במידה משמעותית מן האמצעים הראויים בנסיבות המקרה, או אם הם בלתי סבירים באופן בולט, עד שהעניין הציבורי הדורש לסטות מן ההסדר גובר על העניין הציבורי בקיום הסדרי טיעון.”

בפסק דין של בית המשפט העליון, ע”פ 1958/98 פלוני נגד מדינת ישראל. על המדוכה ישבו תשעה שופטים, בו נקבעה ההלכה לעניין שיקול דעתו של בית המשפט בשאלת כיבודם של הסדרי טיעון:

”המסקנה היא כי שיקול המפר במידה משמעותית את האיזון הראוי בין שיקולי הענישה הרלבנטיים, באופן שנוצר יחס בלתי הולם בין ההקלה הניתנת לנאשם לבין האינטרס הציבורי, יהיה בו כדי לפסול את הסדר הטיעון בשל טעותה של התביעה וזאת גם אם מניעה כשרים הם.”
(שם, פסקה 18, עמ’ 14).

כן קבע בית המשפט בפסקה 24 בעמ’ 19, שכותרתה ”סיכומם של דברים” כי: **”בהיעדר פגם או פסול בהודיה שניתנה במסגרת הסדר טיעון, ירשע בית המשפט את הנאשם על פי הודייתו, ויגזור את עונשו. בהתקיים איזון ראוי בין האינטרס הציבורי הפרטני והאינטרס הציבורי הרחב שהתביעה מייצגת מצד אחד, לבין טובת ההנאה שניתנה לנאשם מצד אחד, יכבד בית המשפט את הסדר הטיעון. בית המשפט ישווה לנגד עיניו, בין היתר, את המגמה העקרונית לעידוד הסדרי טיעון. בנסיבות שבהן יראה לדחות את הסדר הטיעון, יגזור בית המשפט עונש שהיה גוזר אילו היה בא לפניו הסדר טיעון שקול ומאוזן. מן הראוי הוא שגם לאחר דחיית הסדר הטיעון, כך שהעונש אשר יטיל לא יחרוג במידה קיצונית ובלתי פרופורציונאלית מהעונש שעליו הסכימו הצדדים.”**

וכן נפסק:

”אכן בית המשפט אף בית הדין למשמעת אינו קשור להסדר טיעון שנערך בין הצדדים, והוא גוזר את הדין על פי שיקול דעתו.
פסיקתנו דנה רבות בשאלת היחס בין העונש שהצדדים מסכימים על גובהו בהסדר טיעון, לבין שיקול הדעת של הערכאה הגוזרת את הדין, ואין מקום להרחיב בשאלה זו בעניין שלפני; גם אם ההסדר אינו מקל, הרי לא הובהר די הצורך, הטעם, שבגינינו ראה בית הדין לסטות ממנו.”
(עש”מ 11128/04 בעניין אברהם טאפירו, שניתן בתאריך 30.12.2004).

9. סוף דבר

לאחר שבית הדין שקל את טיעוני הצדדים, את מקבץ השיקולים שאותם פרסנו לעיל ואת פני פסיקתנו בעבירות דומות, הגענו לכלל מסקנה כי, הסדר הטיעון שהושג בין הצדדים הוא הסדר טיעון הולם שמגולמים בו אותם האיזונים הראויים שבין האינטרס הציבורי, נסיבות העבירה והנסיבות האישיות.

אשר על כן, החלטנו בסופו של עיון, ליתן תוקף להסדר הטיעון, כפי שהושג בין הצדדים.

10. לנוכח החלטתנו האמורה אנו מטילים על הנאשם אמצעי משמעת אלה:

(א) נזיפה חמורה – כמסר נורמטיבי מטעמו של בית הדין המופנה במישרין לנאשם המצביע כי נפל פסול באותה תגובה חד פעמית שבה הנאשם נקט לאכיפת המשמעת כלפי אותו תלמיד.

(ב) הפקעת משכורת קובעת – שתנוכה מהנאשם ב-20 תשלומים שווים ורצופים, על מנת לא להכביד על המצב הכלכלי של הנאשם.

(ג) הורדה בדרגה אחת – הנאשם ירד בדרגה אחת (דרגת שכר) לפרק זמן של שנה.

11. סדר ביצועם של אמצעי המשמעת

הנאשם ירד תחילה בדרגה אחת (דרגת שכר לפרק זמן של שנה) משתיתם תקופה זו יחל הניכוי בשכרו, על מנת לא להכביד יתר על המידה על הכנסותיה של המשפחה.

12. שקלנו את גישתו של המשרד למתן את היסודות של התגובה המשמעתית שיש בהם פגיעה כלכלית, ואולם בהתחשב בכך שחלק של אמצעי המשמעת נושאים בחובם את אותה הנפקות של הפגיעה הכלכלית, בשים לב שאמצעי משמעת אלה הם התגובה הסבירה למעשיו של הנאשם, לא מצאנו הצדקה לשנות את אשר הסכימו ביניהם הצדדים את מידת התחשבותנו הבאנו לידי ביטוי בפריסת תשלומיה של הפקעת המשכורת וסדר ביצועם של אמצעי המשמעת כאמור.

אמצעי המשמעת הודעו בנוכחות הצדדים ביום טו' בטבת תשס"ו – 15.1.06.

גזר הדין ניתן ביום טז' בטבת תשס"ו – 16.1.06, שלא בנוכחות הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
גב' רבקה אייזנבך	גב' סנדי גולדנברג	עו"ד יוסף תלרז אב ביה"ד יו"ר
חברה	חברה	

תמצית פסק הדין

הנאשמת המועסקת ברשות המיסים בתפקיד של פקיד מקצועי גבייה, הורשעה על פי הודאתה בכך שבשישים וחמישה מקרים שלפה מידע שלא לצרכי עבודתה, תוך שימוש בשאילתה מסוימת שבאמצעותה נשלף המידע.

הצדדים הודיעו לבית הדין כי הגיעו בניהם להסדר טיעון לפיו בכפוף להודאתה והרשעתה בעבירות יוטלו עליה אמצעי משמעת של: נזיפה חמורה, הפקעת משכורת קובעת, והורדה בדרגה אחת לפרק זמן של שנה מיום גזר הדין. הצדדים טענו בפני בית הדין את טיעוניהם לעניין כיבודו של הסדרי הטיעון. התביעה הדגישה את העובדה כי המידע לא נמסר לגורם אחר, ושליפות המידע נעשו על בסיס פניות טלפוניות, מבלי שהנאשמת בדקה את סמכותה לשלוף את אותו המידע. המשרד הצטרף לגישתה של התביעה בנדון, וגם ההגנה ראתה את ההסדר כראוי ומאוזן שהיה בו כדי לחסוך את זמנו השיפוטי של בית הדין, בעוד שהנאשמת עצמה מסרה לבית הדין כי הפנימה את הפסול שבמעשיה.

בית הדין בהחלטתו בוחן את פסיקתם של בתי המשפט לעניין כיבודם של הסדרי טיעון יחד עם התכלית של אמצעי המשמעת, פני פסיקתו של בית המשפט העליון וגישתו כלפי שליפת מידע ממאגרי המידע של המדינה, תוך הבלטת הצורך של הגנה על פרטיותם של בני אדם המושגת בין השאר באמצעות תגובה משמעתית ראויה כלפי מפרי הדין. בית הדין, לאחר שבחן את מכלול שיקולי הצדדים, החליט ליתן תוקף להסדר הטיעון שהושג בניהם לנוכח מכלול שיקוליו.

גזר הדין ניתן ביום כב' בטבת תשס"ו 22.1.2006.

ההרכב:

עו"ד רחל שני שרפסקי - יו"ר

מר יגאל חרל"פ - חבר

דר' מיכאל שלפמן - חבר

כ"ב טבת תשס"ו
22 בינואר 2006

בד. 2006-125
בד"מ 45/05
ת.ז. : 033233651

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד רחל שני-שרפסקי
מר יגאל חרל"פ
ד"ר מיכאל שלפמן (לא הופיע)
- יו"ר
- חבר
- חבר

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד שרון מאירוביץ

נציג המשרד: מר פואד ג'ודום

גזר – דין

ההלך:

1. ביום י" בטבת התשס"ו – 10.1.06, הרשיע בית הדין את הנאשמת המועסקת ברשות המסים בישראל, בתפקיד פקיד מקצועי (גביה), בעבירות לפי סעיף 17(1), 17(2) ו-17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק).

2. הנאשמת הורשעה על פי הודאתה בעקבות הסדר טיעון שקיבל תוקף של פסק דין ולהלן נימוקינו:

3. הנאשמת הורשעה בעובדות המפורטות בכתב התובענה ולפיהן ביצעה, בתקופה שבין 2.6.02 ועד ליום 12.6.02, 65 מקרי שליפת מידע, שלא כדין ולא לצרכי עבודה, תוך שימוש בשאילתה 905.

על יסוד הודאתה של הנאשמת, החלטנו להרשיעה בעבירות שבהן הורשעה, שתוצאת הפרתן הינן הפרת הוראות סעיף 9.03 לכללי האתיקה לעובדי המדינה, הוראת סעיף 4 לחוק המחשבים, התשנ"ה – 1995, הוראות סעיף 7(2) לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א – 1981, הוראות נוהל ארגון ומינהל מס' 2/98 מיום 8.2.98, הוראות ביצוע מס הכנסה מס' 34/94 מיום 31.10.94 ומס' 50/92 מיום 19.11.92, הוראות סעיפים 42.212, 42.222, 66.194, 66.195, 65.131 לתקשי"ר והתנהגות שאינה הולמת עובדי מדינה על פי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963.

טיעונים לכיבודו של הסדר טיעון

4. הצדדים הודיעו לבית הדין כי הגיעו להסדר טיעון בעקבות הודאת הנאשמת והרשעתה בדין. על פי ההסדר יוטלו על הנאשמת אמצעי המשמעת הבאים:
- נזיפה חמורה.
  - הפקעת משכורת קובעת אחת שתנוכה ב-12 תשלומים שווים ורצופים.
  - הורדה בדרגה אחת לפרק זמן של שנה מיום מתן גזר הדין.

עמדת התביעה:

5. התובע הדגיש שאף שמדובר בשישים וחמישה מקרים של שליפת מידע ממאגר יש לציין את הנקודות הבאות:
- מדובר בזמן של שבוע וחצי בין התאריכים 2.6.02 ועד ליום 12.6.02, דהיינו שבעה ימי עבודה שונים.
  - המידע לא נמסר לגורם אחר, השליפות נעשו לאור פניה טלפונית אל הנאשמת, שלא בדקה אם היא מוסמכת להיענות.
  - התביעה התרשמה כי הנאשמת לא הייתה מנוסה בתפקידה.
  - האירועים אירעו לפני כשלוש שנים וחצי, והתביעה סבורה כי הנאשמת הפנימה את הלקח, מה גם שמאז נערכו הדרכות על ידי אגף המיסים.
  - אמצעי המשמעת המוצעים הינם מאוזנים ויש בהם משום הרתעה מחד גיסא, מאידך הם לוקחים בחשבון את הנסיבות האישיות של הנאשמת.

עמדת המשרד :

6. המשרד רואה בחומרה יתירה את מעשיה של הנאשמת וביקש להפסיק את העסקתה, אך העסקתה לא הופסקה מאחר והמשרד לא רצה לחרוץ את דינה בטרם תועמד לדין.

המשרד תומך בהסדר הטיעון לאור הודאת הנאשמת. נציג המשרד מסר כי מדובר בעובדת סבירה, אך אף שהערכות העובדת הן טובות מאוד, אין זו התמונה אמיתית.

7. טיעוני ההגנה :

- א. ההסדר ראוי ומאוזן, משלב את הודאת הנאשמת ואת החיסכון בזמן שיפוטי.
- ב. ההסדר מביא בחשבון את נסיבותיה האישיות של הנאשמת ואת חוות הדעת שניתנו בעניינה.
- ג. ההסדר עולה בקנה אחד עם הפסיקה שניתנה על ידי בית הדין בעבירות זהות.
- ד. העבירות בוצעו בחודש יוני 2002 תקופה קצרה לאחר העברתה של הנאשמת לתפקיד במחלקת הגבייה, כפקידת גבייה, הנותנת מענה לפניות טלפונית. השליפות שנעשו היו קצרות ותוכנן לא נמסר לפונה.
- ה. הנאשמת כבת 30, נשואה ואם לילדה בת ארבע. היא ובן זוגה בראשית דרכם בבנית בית בישראל.
- ו. הנאשמת, על ידי באת כוחה הציגה מכתבי הערכה מאזרחים וכן הוצגו חוות דעת מוערכות על הנאשמת שהוצאו מתיקה האישי.

דבר הנאשמת:

8. מדבריה של הנאשמת עלה כי הפנימה את לקחה ובקשה לאפשר לה להמשיך בעבודתה.

החלטת בית הדין :

9. כאמור החליט בית הדין לכבד את הסדר הטיעון שהוצג בפניו. פסק דין מנחה לסוגיה של הסדר טיעון הינו ע"פ 1958/98 בעניין פלוני נגד מדינת ישראל, דינים עליון, כרך סג, 577 :

בהיעדר פגם או פסול בהודיה שניתנה במסגרת הסדר הטיעון, ירשיע בית המשפט את הנאשם על פי הודייתו ויגזור את עונשו. בהתקיים איזון ראוי בין האינטרס הציבורי הפרטני והאינטרס הציבורי הרחב שהתביעה מייצגת מצד אחד, לבין טובת ההנאה שניתנה לנאשם מצד אחר, יכבד בית המשפט את הסדר הטיעון. בית המשפט ישווה לנגד עיניו, בין היתר, את המגמה העקרונית לעידוד הסדרי טיעון".
(ראה גם: עש"מ 4592/97 אליהו סבג נגד נציבות שירות המדינה, פ"ד נא(5), 593).

10. בית הדין נוטה לכבד הסדרי טיעון, העולים בקנה אחד עם הפסיקה שנפסקה ועם המגמה המתפתחת בשיטת המשפט ולפיה יש לפתח דרכי הבנה והידברות בין הצדדים.

11. תכלית אמצעי המשמעת

תכליתם של אמצעי המשמעת הינה למנוע פגיעה משמעותית בתפקודו התקין של שירות המדינה ולמנוע פגיעה בתדמית השירות. תדמית ראויה הינה הכרחית לפעילות תקינה של השירות הציבורי. ראו עש"מ 5282/98 מדינת ישראל נ' תמר כתב, פ"ד נב 92, 87(5) וכן עש"מ 917/99 מדינת ישראל נגד עבדאללה חמזה, פד"י נ"ג(3) 77 וכן עש"מ 57701/01 פודולובסקי נגד נש"מ, דינים עליון כרך ס' 526. העולה מהלכות אלו כי תכליתם של אמצעי המשמעת, נוסף לפגיעה אישית בכל נאשם, היא להרתיע עובדי מדינה אחרים מפני ביצוע עבירות משמעת הפוגעות הן בתפקודו והן בתדמיתו של שירות המדינה.

על העבירות

12. הנאשמת הורשעה בפגיעה במשמעת שירות המדינה ובהפרת הוראות משמעת (ר' הכרעת הדין).

13. לעניין עבירות דומות בעניין שליפת מידע ממאגרי מידע יש לראות עש"מ 6843/01 יפתח בן דוד נ' נציב שירות המדינה, פ"ד נ"ו, 918 (2) עמ' 924-925:

"ההישגים הטכנולוגיים של העידן המודרני הביאו עימם כתוצאת לוואי אפשרויות נרחבות לפגיעה בפרטיות. מאגרי המידע המצויים בידי הרשויות בכלל ובידי מס הכנסה בפרט, נותנים בידי עובדי הציבור הנגישים אליהם, יכולת ועוצמה לאסוף מידע רב על כל אדם מהציבור בישראל בכל היבט מתחומי חינוך.

חזונו האפוקליפטי של ג'ורג' אורוול בדבר "האח הגדול", עלול על נקלה להפוך למציאות חיים אם לא יושמו הגבולות לנגישות למאגרים ולשימוש בהם מעבר למטרה המוגבלת שלשמה ניתנה הסמכות למופקדים על מאגרי המידע. מטבע הדברים, מפקח מס הכנסה נחשף במסגרת תפקידו למידע הרב המצוי בידי רשויות המס אודות אזרחי המדינה, ובמיוחד במאגרים הממוחשבים של נציבות מס הכנסה, על מנת לוודא שמידע זה ישמש את עובדי מס הכנסה אך ורק לצורך ביצוע התפקיד.

14. וכן עש"מ 7111/02, 7789 נציבות שירות המדינה נ' יאיר אשואל, פ"ד נז, 920 (1), עמ' 927-928.

"כאמור, שמירה על תדמית ראויה של השירות הציבורי מהווה תנאי הכרחי לשמירה על תפקוד נאות של שירות זה. בנוסף לשמירה קפדנית על תדמית השירות, נועד ההליך המשמעתי למנוע פגיעה בתפקוד שירות המדינה; אשר על כן בבואו להטיל אמצעי משמעת יבחן בית הדין, בין היתר, האם אמצעי המשמעת המוטלים יוצרים הרתעה מספקת בקרב עובדי המדינה. כן יבחן האם די באמצעי המשמעת האמורים כדי להשיב על כנו את אמון הציבור במערכת השירות

הציבורי, המהווה אף הוא תנאי הכרחי לתפקודו של השירות. בבוא בית הדין לגזור דינו של נאשם בעבירה משמעתית אין הוא מתייחס לאמצעי המשמעת כאל עונש גרידא, שכן עליו לבחון מהו האמצעי ההולם את התכליות האמורות של הדין המשמעתי. העבירות המשמעתיות של שליפת מידע ממאגרים שלא לצורכי התפקיד יוצרות פגיעה קשה בתדמיתו של שירות המדינה. צא וחשוב מה מידת הפגיעה הצפויה לכל אדם מהישוב, שעה שמידע אישי אודותיו, שנאסף על-ידי אורגנים של השירות הציבורי לצרכי תפקידם, מועבר בשוק המידע כמוצר, ועלול להגיע לרשות הרבים ואולי לשמש את יריביו האישיים ומתחריו העסקיים של אותו אדם. בנוסף לפגיעה זו בתדמיתו של שירות המדינה נפגע אמונו של הציבור בשירות זה".

לעניין חשיבות אמון הציבור ברשויות אין לנו אלא לשוות לנגד עינינו את הדברים שנאמרו בבג"צ 6163/92, אייזנברג נ' שר הבינוי והשיכון, פ"ד מז(2) 229, 262:

"בלא אמון הציבור ברשויות הציבור יעמדו הרשויות ככלי ריק. אמון הציבור הוא המשענת של רשויות הציבור, והוא מאפשר להן למלא את תפקידן".

גזר הדין:

15. בית הדין בחן את אמצעי המשמעת על פי הסדר הטיעון, לאור חומרתן של העבירות לפיהן הורשעה הנאשמת וכן את נסיבותיה האישיות של הנאשמת. מחד שליפת מידע ממאגר מידע המכיל פרטים אישיים רבים על תושבי המדינה שגורמת לפגיעה בתדמיתו של שירות המדינה ומערערת את האימון בין מוסרי המידע לרשות מרשות המדינה, המצפים כי המידע העדין שהם מוסרים לרשות ישמר בסודיות מירבית, ומאידך גיסא, עובדת המועסקת מספר שנים בשירות, אישה צעירה המנסה לבנות את חייה וחיי משפחתה, המביעה צער על המעשים שעשתה.

בית הדין מוצא שיש לקבל את הסדר הטיעון לאור האיזון שנערך בין חומרת העבירות וכמותן לבין הנסיבות האישיות של הנאשמת, שהמשיכה בעבודה בשירות ונחשבת לעובדת סבירה ויותר, ובכך הגיע לאיזון הדרוש בין האינטרס הציבורי לאכיפת המשמעת בשירות המדינה והנסיבות האישיות של הנאשמת, הגם שאמצעי המשמעת המוצעים על פי הסדר הטיעון עולים בקנה אחד עם פסיקה שניתנה על ידי בית הדין בסוגיות דומות בעבר.

16. סוף דבר

- בית הדין הטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת שהוצעו בהסדר הטיעון, לפיהם יוטלו האמצעים הבאים:
- א. נזיפה חמורה.
  - ב. הפקעת משכורת קובעת שתנוכה בשנים-עשר תשלומים שווים ורצופים.
  - ג. הורדה בדרגה אחת לפרק זמן של שנה.

אמצעי המשמעת הודעו לצדדים ביום י' בטבת התשס"ו – 10.1.06.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום כ"ב בטבת התשס"ו – 22.1.06, שלא בנוכחות הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
ד"ר מיכאל שלפמן חבר	מר יגאל חרל"פ חבר	עו"ד רחל שני-שרפסקי יו"ר

תמצית פסק הדין

הנאשמת, המועסקת כמטפלת במעון טיפולי למפגר במשרד הרווחה, הורשעה על פי הודאתה בעבירות המשמעת הרלוונטיות, בכך ששלחה חוסה שסווגה כחסרת ישע נוכח מצבה השכלי לרכוש בעבורה מצרכים בסופר שסמוך למעון, ועשתה כן מספר רב של פעמים.

הצדדים הביאו בפני בית הדין את ראיותיהם לעניין מידתם של אמצעי המשמעת, כאשר מטעם ההגנה העידו בפנינו עדי אופי אשר הרעיפו שבחים על מידת תפקודה ומסירותה של הנאשמת למטופלים. התביעה סברה כי לנוכח יסוד ניצול המרות כלפי אותה חוסה קיימת הצדקה להטיל עליה אמצעי משמעת של: נזיפה חמורה, הפקעת משכורת קובעת, והורדה בדרגה אחת לפרק זמן של שנתיים. המשרד סבור כי בנסיבות מקרה זה, לנוכח איכותה הגבוהה של הנאשמת, ניתן להסתפק באמצעי משמעת של נזיפה. ההגנה הבליטה בפני בית הדין את חרטתה של הנאשמת על מעשיה שכיום היא מודעת לחומרתם ואת נסיבותיה המשפחתיות הלא קלות. גם ההגנה סבורה כי ניתן להסתפק במקרה זה בהטלתה של נזיפה. הנאשמת מסרה בדבריה לבית הדין, כי רכישת המצרכים נעשתה גם לצורך קידום החוסה עצמה שרכשה גם בעבור עצמה באותה הזדמנות מוצרים שונים, אולם הביעה צער על מעשיה.

בית הדין בחן את דפוס התנהגותה של הנאשמת, והבליט את חוסר יכולתה של אותה חוסה להפעיל שיקול דעת רציונאלי כלפי בקשות מסוג זה ואת יסוד הפגיעה במשמעת שהיה כרוך במעשיה בכך שהנאשמת גם פעלה בניגוד לנהלים שפורסמו בעניין הפעלתם של חניכים במכון, כאשר הפעלת חוסה לצורך פרטי כלשהו נאסרה באופן מוחלט. דפוס התנהגותה של הנאשמת יחד עם יסוד הפסול שהיה כרוך במעשיה, נבחן בצוותא חדא עם התכלית של אמצעי המשמעת כביטוי בפסיקתו של בית המשפט העליון, ונסיבותיה האישיות ומידת תרומתה של הנאשמת לשירות הציבורי.

בסופו של עיון בית הדין החליט להטיל על הנאשמת בהתחשב בתרומתה לשירות הציבורי וחרטתה על מעשיה, אמצעי משמעת של:

נזיפה חמורה

הפקעת שליש משכורת קובעת

הורדה בדרגה אחת לפרק זמן של שלושה חודשים

גזר הדין ניתן ביום ז' באדר תשס"ו 7.3.2006.

ההרכב:

עו"ד יוסף תלרז- אב בית הדין- יו"ר

הגב' נעמה שטרסר- חברה

עו"ד רחל שני- שרפסקי- חברה

ז' באדר התשס"ו
7 במרץ 2006

בד. 2006-362
בד"מ 125/05
ת.ז. : 056802283

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד יוסף תלרז, אב בית הדין
גב' נעמה שטרסר
עו"ד רחל שני-שרפסקי
- יו"ר
- חברה
- חברה

התובעת: עו"ד טובה רקנטי

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד נאוה פנקס

נציגת המשרד: גב' שבח אוריה

גזר – דין

ההליך

1. הנאשמת, ילידת שנת 1961, המועסקת כמטפלת במעון כפר נחמן של האגף לטיפול במפגר במשרד הרווחה לפי דרגה 12 לאחיות המעשיות, אשר נמצאת בשירות המדינה לא ברצף משנת 1979, הורשעה על ידינו בתאריך א' באדר התשס"ו – 1.3.2006, על פי הודאתה בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2) ו-3 לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק).
2. הנאשמת הורשעה כאמור על רקע תפקידה באותו המעון, שם במהלך חודש דצמבר 2000, ובמועדים שקדמו לכך שלחה חוסה שמוגדרת כ"חסרת ישע" לנוכח מצבה השכלי, לצורך קניית מצרכים בעבורה בסופר הסמוך למעון. היא עשתה כן מספר רב של פעמים במהלכה של התקופה.

3. התביעה סבורה, שהנאשמת במעשיה פגעה במשמעת בשירות המדינה, הפרה את נוהלי המעון ואת כלל 12.01 לכללי האתיקה החלים על עובד מדינה, התנהגה התנהגות שאינה הולמת בגין מכלול מעשיה כעובדת מדינה.

4. **ראיות וטיעונים לאמצעי המשמעת**
הצדדים הביאו בפני בית הדין את ראיותיהם וטיעוניהם, לעניין מידתם של אמצעי המשמעת:

א. **ראיות הצדדים**
לתביעה לא היו ראיות לעניין מידתם של אמצעי המשמעת. ההגנה העידה בפנינו מסי' עדי אופי שתמצית עדותם תובא להלן:

(1) **הגב' אסתר ברדוגו**
העדה מדריכת ביתן ורכזת משמרת, מכירה את הנאשמת עת עבדה בביתנה. שמענו מפיה את דבר דאגתה הרבה של הנאשמת כלפי החוסים ואת תרומתה להידוק הקשר בין חוסים וחוסות במעון. העדה הוסיפה העידה בפנינו על אחריותה הגבוהה של הנאשמת וניסיונה בטיפול באותם חוסים. העדה מודעת למצבה האישי של הנאשמת, אם חד הורית שגידלה שתי בנות למופת. שמענו את הערכתה בדבר יושרה של הנאשמת, כעולה מדברי העדה, חוסה שהנאשמת שלחה אותה לרכוש מצרכים בעבורה, הייתה עצמאית בפעולתה זו והיה לה היתר לצאת מגבולותיו של המעון. לשאלת התובעת אישרה העדה כי, ההוראות של משרד הרווחה אוסרות הפעלת חוסים לצרכים פרטיים.

(2) **מר מנחם מלול**
העד מדריך ביתן במעון טללים בדימונה. הוא משמש כיו"ר הוועד הארצי של עובדי המעונות. הוא מכיר את הנאשמת מזה 6 שנים מפעילויות שונות שנעשו לעובדים.

לגישתו, אין הדבר פסול אם החוסה רוכש דבר מה בעבור המטפל, אם לחוסה המיומנות לכך ואף השיב לתובעת כי היה מציע תמורה תשלום לאחד מחוסיו לנקות את ביתו.

ב. **טיעוני הצדדים**

(1) **עמדת התביעה**
א) התובעת המלומדת הבליטה בפנינו את העובדה כי, הנאשמת שלחה חוסה במעון הסובלת מפיגור שכלי לבצע רכישות בעבורן במכולת שמחוץ למעון. מדובר היה

בחוסה בת 40, שנתנה בנאשמת את מבטחה ורכשה בעבורה מצרכים, מבלי יכולת ממשית להתנגד לאותה הבקשה, וזאת בניגוד לכללי המעון.

(ב) מעשיה של הנאשמת לא היו חד פעמיים. היא שלחה אותה מטופלת מעת לעת לבצע רכישות, ואותה חוסה הייתה חסרת ישע על פי ההגדרה של "חסר ישע", כמשמעות המושג בחוק העונשין, מאחר ואותה חוסה לא הייתה מסוגלת להגן על עצמה, וביקשה לרצות את הסובבים ואת העובדים עימה.

(ג) התובעת בהמשך טיעוניה עמדה על תכליתם של אמצעי המשמעת, לרבות פסיקתו של בית המשפט העליון בעש"מ 5282/98 בענין תמר כתב, לפיו בדין המשמעת יש ליתן פחות חשיבות לנסיבות האישיות של נאשם. הגם, שקיימת פסיקה אחרת שבה הייתה התחשבות בנסיבות האישיות של נאשמים. תשומת ליבו של בית הדין הוסבה בין השאר לעש"מ 10566/02 בענין גרינבוים, ועש"מ 1934/03 בענין דמאן פלח.

(ד) התביעה סבורה כי, במקרה דנן, לנוכח היסוד של ניצול המרות שאחד מהקשריו עלה בעש"מ 1599/03 בענין טפירו, אמנם בהקשר של הטרדה מינית, מצביע על החומרה שבית המשפט העליון משקיף על יחסים שבהם קיים יסוד כלשהו של פער כוחות וניצול מרות, כאשר תפקידם של אמצעי המשמעת הינם גם יצירת הרתעה כלפי עובדי ציבור אחרים, על מנת לשמר את אמון הציבור בשירות הציבורי.

(ה) לנוכח טעמיה אלה, ביקשה התובעת להטיל על הנאשמת אמצעי משמעת של:

(1) נזיפה חמורה

(2) הפקעת משכורת קובעת

(3) הורדה בדרגה אחת לפרק זמן של שנתיים.

(2) גישת המשרד

(א) שמענו מפיה של נציגת המשרד כי, מדובר בעובדת טובה שמיועדת לקידום. היא מצויה כיום בקורס מדריכי ביתן. לנאשמת יכולת מנהיגות, היא נאהבת ואהובה על ידי החוסים. כאשר לגבי הנאשמת כנראה נתרש מה שכונה על ידי נציגת המשרד כמעין "טשטוש גבולות", כששילבה את קניותיה שלה בקניות של אותה חוסה, שהייתה מאושרת לעשות כן.

(ב) בהתחשב באיכות תפקודה של הנאשמת, בכך שאין היא ממלאת כיום תפקיד בכיר, נציגת המשרד סבורה כי, ניתן להסתפק במקרה זה באמצעי משמעת של נזיפה.

3 טיעוני ההגנה

- (א) שמענו מפיה של הסניגורית המלומדת כי, הנאשמת היא עובדת טובה וחרוצה ואף קיבלנו עדות אופי אחת בכתב (של גבי סגל) לגביה. העובדת החלה את עבודתה בשנת 1979, לא באופן רצוף, ואולם משנת 1988 שירותה רצוף הוא.
- (ב) עוד שמענו מהסניגורית כי, הנאשמת מצרה על מעשיה וכיום היא מודעת למידת חומרתם.
- (ג) שמענו פרטים גם לגבי נסיבותיה האישיות: גדלה במשפחה ברוכת ילדים, החלה לעבוד בגיל צעיר מאוד, נישואיה לא צלחו והיא התגרשה לפני כ-9 שנים, ופירנסה את שתי בנותיה שבגרו להיות נשים נורמטיביות ותורמות, להן מסייעת ככל יכולתה.
- (ד) בהמשך שמענו מפי הסניגורית כי, אירועיה של התובענה נרחשו בתקופה שילדתה הצעירה עברה ניתוחים בכלייתה.
- חייה אינם חיי רווחה, מאחר והגרוש אף פעם לא תמך בילדותיו. משכורתה הקובעת מגעת לכ-5,000 ₪ בחודש, וחובות הרובצים עליה.
- (ה) לגישת ההגנה, במקרה זה ניתן להסתפק במקרה זה באמצעי המשמעת של נזיפה.

4 דבר הנאשמת

- שמענו מפי הנאשמת כי, אותה חוסה בשעה שרכשה בעבורה מוצרים חשה בטוב. הרכישות לא נעשו במיוחד בעבורה אלא תוך כדי יציאתה לקניות של החוסה בעבור עצמה, וכי ביקשה ממנה באותה הזדמנות לקנות בעבורה עופות וסיגריות.
- הנאשמת, בזמן ביצוע עבירותה, לא ראתה פסול באותו מעשה שנועד לקדם גם את החוסה עצמו. אולם, כיום היא מודעת לדבר האיסור וההוראות שניתנו בנדון ולא תנהג בעתיד כך ועל כן, הביעה צער וחרטה על מעשיה בפנינו.
- לגבי הנסיבות האישיות, שמענו את דבר תמיכתה של הנאשמת בבנותיה.

5 החלטת בית הדין

- בית הדין שקל שורה של שיקולים לצורך קבלת החלטתו לגבי מידתם הראויים של אמצעי המשמעת, לצורך קבלת החלטתו נשקלו על ידי שיקולים אלה:

א. לדפוס התנהגותה של הנאשמת

(1) הנאשמת במספר הזדמנויות שלא היה מועט ביקשה מחוסה שסווגה "חסרת ישע" לבצע בעבורה שירות אישי רכישת מוצרים בסופר הקרוב למעון.

(2) אף אם אותה חוסה שמחה להיעתר לבקשת הנאשמת, עדיין בשל מצבה השכלי לא היה לאל ידה להפעיל שיקול דעת רציונלי אם להיעתר לכל הבקשה והפכה לרוכשת וסוחבת מצרכים שונים בעבור הנאשמת ואין בעובדה שאותה חוסה רכשה מצרכים גם עבור עצמה, כדי למתן את פני הבקשה אשר שירתה צרכים פרטיים של הנאשמת.

(3) הנאשמת במעשיה פגעה במשמעת שירות המדינה כבר נפסק לגבי מאפייניה ותכונותיה של אותה התנהגות:

"לא אמצה כאן תיאור כל יסודותיו וסימני האפיון של המושג "משמעת". יספיק לצורך הנושא שבפנינו אם אומר כי המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה באופן פעולתה של מסגרת ארגונית בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדרה ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה ובזיקתם למסגרת עצמה.

קיום המשמעת – ביטויה בהתנהגות על פי המערכת המתוארת.

המשמעת נוהגת לא רק בגופים צבאיים ומעין-צבאיים אלא גם בגופים אחרים, בין שהוקמו על פי חיקוק ובין שקמו מתוך התארגנות מרצון, אשר לאור ייעודיהם וחובותיהם מצריכים דרך ארגון היררכית מיוחדת של הנמנים עליהם, כולל הטלת חיובים וכלים לאכיפתם.

חובת הציות היא אמנם סימן היכר מובהק של המשמעת אולם זו האחרונה איננה מתמצית בכך. חובת הציות אינה אלא אחד מן הביטויים המוחשיים לרעיון, שהוא ממרכיבי היסוד של המשמעת, היינו קבלת המרות; מרכיב יסודי אחר היא החובה לנהוג בדרך מוגדרת ולפעול בצוותא חזא לשם ביצוע הלכה למעשה של ייעודיה של מסגרת נתונה עליה הוחלה משמעת.

מכאן שהפגיעה במשמעת אינה לובשת דווקא לבוש של המריית פיו של מי שמוסמך להורות; יכול שהפגיעה תתבטא בדרך אחרת של סיכול פעולתה התקינה של המסגרת כולה ושל הכלים, החיוניים להמשך פעולה נאות."

(עש"מ 3/75 בעניין אלפונסו דבוש, פורסם פ"ד לו(1), בעמ' 231).

ולגבי יכולתו של עובד או קבוצת עובדים לקבוע או לאשר סדרי עבודה עצמאיים, לענייננו יציאה לצרכים פרטיים במהלך העבודה, כמיוחס לנאשם באישום השני, בעניין זה יפים דברי בית המשפט העליון בעש"מ 1/76, הדסה כהן נגד נציבות שירות המדינה (פ"ד ל(3), 50):

"אם כל עובד, או כל סוג או קבוצה של עובדים, יקבעו לו סדרי עבודה או שעות עבודה או דרכי עבודה משלו, כי אז יבוא במקום המשמעת תוהו ובוהו, ואנרכיה, של איש הישר בעיניו יעשה. לעניין טיבה וחומרתה וסכנתה של פגיעה במשמעת שלא כדין או שלא כהוגן או שלא למטרה סבירה, כל פגיעה במשמעת השירות עבירה היא, תהא אשר תהא מטרתה. ויש דברים בגו, שמשמעת בשירות המדינה (כמו ביתר שאת, משמעת בצבא) ערך בפני עצמו היא: שירות המדינה אינו יכול להתנהל אלא מתוך המשמעת ואין חיי אזרחיה, חיים, אלא כל עוד מתנהל שירות המדינה."

המשמעת גם משמעה, ציות לממונים וכיבוד הנחיותיהם. עובד מדינה חייב בקיומה של חובת הציות ובקבלת מרותו של הממונה, תהא דעתו האישית על הממונה אשר תהא.

בער"מ 1/82, עירית תל אביב נגד אלי רובין (פ"ד לו(3) 579) חזר בית המשפט העליון וקבע:

"משמע, העובד בשירות כאמור נתון למרותם של הממונה עליו וחייב לקיים הוראותיהם. המשמעת היא מרכיב יסודי בשירות הציבורי כאמור ובלעדיה לא יכול השירות ולא יוכל לקיים את המוטל עליו בהתאם לחוקים המגדירים חובותיה וסמכויותיה של הרשות המקומית. עובר לקבלה לשירות, מסורה בידי המועמד האפשרות לשקול מראש אם הוא נכון לקבל על עצמו את העבודה אשר למען ביצועה הוא מגיש את מועמדותו. אולם, אחרי שנתקבל לשירות שומה עליו לקיים הוראות הממונים עליו להוראת, ההוראות בדבר אופי תפקידו ואופן ביצועו. במילים אחרות, אחרי תחילת העבודה הופל העובד לחלק ממערכת בה נקבעים תפקידו על ידי המוסמכים לכך בתוך המסגרת אליה התקבל."

אכן, הממונים על הנאשמת הינחו במפורש בנוהל מיום 13.5.03 שהוגש לבית הדין לענייני הנחיות כהלך:

"הנדון: הפעלת חניכים במכון

ברצוני לרענן הכללים בכל הקשור להפעלת דיירים במעון:
הדיירים יופעלו אך ורק לצורכי המעון ו/או לצרכיו של הדייר / דיירים.
המשימות שיוטלו על דיירים יהיו בהתאם ליכולתיהם הנפשיות, הפיזיות והבריאותיות.
אין בשום פנים ואופן להורות לדיירים או להטיל עליהם משימות אותן אמורים לבצע העובדים.
כל הוראה / משימה שיש בה מניעים פרטיים או שירות שיש בו סימן כלשהו אפילו למראית עין של צורך פרטי אסורים בהחלט!"

(4) הנאשמת הפרה נוהלים אלה לעניינו של סעיף 17(2) לחוק, שגם בו הורשעה הנאשמת, הקובע:

"(2) לא קיים את המוטל עליו כעובד מדינה על פי הנוהג,
חוק או תקנה, או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו
כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור;"

ובנוסף לעניין יסודותיה של אותה עבירה, הפרה את כלל 12.01 לכללי האתיקה, הקובע:

"12.01"

אסור לעובד המדינה לנצל את מעמדו או תפקידו בשירות המדינה לקידום עניין אישי שלו או של אדם אחר ולכל מטרה שאינה קשורה במילוי תפקידיו."

(5) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, שגם בה הורשעה הנאשמת בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידה כעובד מדינה, או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו ובשמו הטוב של שירות המדינה – על כך עונה כבי' השופט זמיר:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסויים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון... עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב בלתי הולמת אף שאין לה שום ייחוד למקצוע מסויים או לארגון מסויים. היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה."

זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון.”
(ראה ער”מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת, פ”ד מט(5), 573, 578).

במקום אחר, אומר כב’ השופט זמיר (בעש”מ 4246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה סעיף 4 לפסק הדין):

”התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד מדינה, או התנהגות בתפקיד מסויים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי הולמת במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעת, גם אם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה, מבחינתו של כל עובד בכל תפקיד.”

בפסק דין נוסף בעש”מ 3849/03 מיכל אלבז נגד נציבות שירות המדינה, נפסק לגבי טיבה ומהותה של העבירה:

”אכן, עבירה לפי סעיף 17(3) אינה עבירה שגבולותיה מוגדרים, וכבר נאמר עליה שהיא בעלת ”רקמה פתוחה”, המתאימה את עצמה לנסיבות העניין ולזמנים, ושוליה רחבים ביותר.

אף על-פי כן, היא איננה חסרת גבולות, והיא מתאפיינת בהתנהגות פסולה מן הסוג ש”שום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון.”

6) לגבי טיבו של הפסול, אשר יכול לאפיין את יסודות העבירה, נפסק לאחרונה:--

”הגשת עבודה-גמר לסיום לימודיו האקדמיים לתואר ראשון בחינוך בלא שכתב עבודה זו – פגם ביושר וביושרה הנדרשים ממורה וממחנך. התנהגות זו אינה הולמת עובד מדינה ובוודאי שאינה הולמת מורה בישראל שאמור לשמש דוגמא ומופת לתלמידיו.

בהתנהגותו של המשיב טמונה חומרה נוספת. בהתחשב בכך שהוכח כי שירות המדינה השתתף במימון לימודיו לתואר ראשון בחינוך בשלוחת לטביה. נוכח מכלול נסיבות העניין, מתבקשת איפוא המסקנה כי המשיב התנהג באופן שאינו הולם את תפקידו ושעלול לפגוע בתדמיתו ובשמו הטוב של שירות המדינה.”

(עש”מ 689/05 בעניין מנסור מופיד, שניתן בתאריך 6.3.05 – טרם פורסם).

ב. על תכלית אמצעי המשמעת

(1) אמצעי המשמעת שמוטלים על ידי בית הדין אינם מוטלים בחלל ריק, אלא לצורך השגתה של תכלית ברורה שהיא הגנה על השירות הציבורי, על תדמיתו בעיני הציבור של אותו השירות ובמיוחד כדי להרתיע עובדים אחרים במעמדה של הנאשמת, כי לא ייכשלו במעשים מסוג זה.

בכל מקרה ומקרה, על בית הדין לשאול את עצמו, האם אמצעי המשמעת המוטלים יש בהם כדי לשרת את התכלית האמורה.

ובפסיקות אין ספור, מדגיש בית המשפט העליון את ההשלכה הישירה על הרציונאל העומד בבסיס מהותו של השירות הציבורי, על עובד הציבור, בראש ובראשונה מבחינת דיני הנאמנות הציבורית:

"איש הציבור הוא נאמן הציבור, לא לעצמו הוא פועל, אלא למען האינטרס של הציבור הוא פועל."
(בג"צ 669/86 רובין נגד ברר ואחרים, פ"ד מא(1), 749, 840).

(2) בהבדל מעובד רגיל, שגם עליו מוטלת חובת נאמנות, חובת הנאמנות המוטלת על עובד מדינה בכיר היא כפולה ומכופלת: הן משום שבנושאים רבים השירות הציבורי הוא בעל אופי מונופוליסטי, והן משום חיוניותם וחשיבותם לכל הציבור של העניינים המטופלים על ידי השירות הציבורי.
(לעניין זה ראה דו"ח קרמניצר, הטיפול המערכתי במשמעת שירות המדינה, ינואר 1998, עמ' 7).

ולכן:

"הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו יהיו אנשים אמינים והגונים. אמון הציבור בשירות המדינה ושיתוף הפעולה עלולים להתערער, אם יתברר לציבור כי עובד המדינה, העומד לשרתו, עבר עבירה שיש עימה קלון."
(עש"מ 4411/99, מדינת ישראל נגד אלקלעי).

(3) בתקופה האחרונה, בית המשפט העליון הבליט את תפקידם ההרתעתי והמניעתי של אמצעי המשמעת (ראה עש"מ 5771/01 בעניין פודלובסקי; עש"מ 10129/01 בעניין טליה גניש) ובעש"מ 7111/02 בעניין אשואל ואח' שניתן ביום 21.1.03, נקבע כי:
"שמירה על תדמית ראויה של השירות הציבורי מהווה תנאי הכרחי לשמירה על תפקוד נאות של שירות זה. בנוסף לשמירה קפדנית על תדמית השירות, נועד ההליך המשמעתי למנוע פגיעה בתפקוד שירות המדינה;

אשר על כן בבואו להטיל אמצעי משמעת, יבחן בית הדין, בין היתר, האם אמצעי המשמעת המוטלים יוצרים הרתעה מספקת בקרב עובדי המדינה. כן יבחן האם די באמצעי המשמעת האמורים כדי להשיב על כנו את אמון הציבור במערכת השירות הציבורי, המהווה אף הוא תנאי הכרחי לתפקודו של השירות. בבוא בית הדין לגזור דינו של נאשם בעבירה משמעתית אין הוא מתייחס לאמצעי המשמעת כאל עונש גרידא, שכן עליו לבחון מהו האמצעי ההולם את התכליות האמורות של הדין המשמעתית.

(4) על תפקידם ההרתעתי של אמצעי המשמעת חזר בבית משפט העליון בעש"מ 7113/02, מדינת ישראל נגד שחר לוי שניתן בתאריך 1.5.03:

"כידוע, אמצעי המשמעת נועדו להרתיע מפני ביצוע מעשים שיש בהם כדי לפגוע בטוהר המידות בשירות המדינה, בתפקודו התקין ובאמון הציבור בו. ככל שהמעשים בהם הורשע הנאשם חמורים יותר, וככל שדרגתו בשירות המדינה בכירה יותר, כך מתחזק הצורך להעביר מסר ברור וחד המוקיע את מעשיו, על מנת לשרש תופעות פסולות בשירות המדינה ולמנוע את הישנותן בעתיד."

ואולם תפקידו המרתיע של אמצעי המשמעת אינו חזות הכל. לאחרונה ריכך בית המשפט העליון את גישתו האמורה, וקבע כי תכלית זו צריכה להיבחן גם בהתחשב בנסיבותיו האישיות של כל נאשם ונאשם.

בית המשפט העליון בעש"מ 6737/03 בעניין נחום זקן פסק:
"התיק יוחזר לבית הדין למשמעת של עובדי המדינה, על מנת שבית הדין ישמע טיעונים, ואולי אף ראיות לעניין העונש, יתן דעתו למכלול נסיבות המעשה לחומרא ולקולא ולנסיבותיו האישיות של המשיב, ובהתאם לכך יקבע את אמצעי המשמעת שיוטלו עליו."

ובפסק דין מאוחר יותר חזר בית המשפט העליון על גישתו האמורה:
"עם זאת, אל מול, ולצד שיקולים משמעותיים ומכריעים אלה, מצווים אנו לבחון כל מקרה לגופו על פי נסיבותיו המיוחדות (ראו עש"מ 10250/01 מוכתרי נגד נציבות שירות המדינה (לא פורסם). החזקה בדבר הצורך בענישה מחמירה יכולה להיחלש נוכח נסיבות מיוחדות של המקרה או של העומד לדין."

(ראה: עש"מ 10566/02 מדינת ישראל נגד טוביה גרינבוים, ניתן בתאריך 23.3.03; עש"מ 5271/03 בעניין חבצלת סדיקוב שניתן בתאריך 10.9.03; עש"מ 1934/03 בעניין דמאן פולח שניתן ב-18.11.03; עש"מ 6920/03 בעניין ד"ר אברהם כהן שניתן בתאריך 16.2.04; עש"מ 10006/04 בעניין ואיל חגאזי שניתן בתאריך 15.3.05, עש"מ 3446/05, בענין נאיל דראושה שניתן בתאריך 28.6.05).

ג. על הנסיבות האישיות

- 1) הנאשמת בת 45, השלימה 18 שנים בשירות המדינה, ולפני כן עבדה שנים נוספות אולם לא ברצף. תיפקודה היה איכותי ותורם, כפי ששמענו מנציגת המשרד ועדי האופי.
- 2) הנאשמת אם חד הורית, אשר גידלה שתי בנות לתפארת.
- 3) כבר נפסק כי, לתרומה בת שנים של עובד לשירות הציבורי יש השפעה ממתנת על מידתם של אמצעי המשמעת. הגם ששמענו כי, אותו שירותו רב שנים לא היה נקי מכשלים אלה או אחרים.
- 4) בהקשר זה, ראויים להישמע דבריו של כב' השופט חשין:
"לו היה המערער עובד בשירות המדינה, שנים ארוכות, לאחר כל אותם שנים היה נתפס בכף כמי שעשה מעשה של מעילה באמון, אפשר אמרתי רוח-שטות נכנסה בו באדם ועשה מעשה שעשה. אדם שכך שירת את המדינה בנאמנות שנים רבות אפשר, אין זה ראוי כי תקופח פרנסתו במחי-יד לא כן הוא דין המערער, שלא יצאו אלא כשנתיים מאז החל עובד בשירות המדינה וכבר החל עושה מעשים רעים."
(עש"מ 1827/02, אברהם ספיר נגד מדינת ישראל, פורסם בדינים עליון כרך סא, 268).

סוף דבר

6. לאחר שבית הדין עיין בטיעוני הצדדים ובמקבץ השיקולים, אותם פרסנו לעיל, הגענו לכלל מסקנה כי, באיזון הנאות שבין יסוד הניצול של מעמד הנאשמת במיוחד כלפי חוסה במעון, ברוח פסיקתו של בית המשפט העליון ביחסים בין ממונה ועובדיו ועל אחת כמה וכמה בין אחות מטפלת ובין חוסה, כפי שנפסק לגבי פרשנותו של כלל דומה 5.07 לכללי האתיקה:
"הכלל שנקבע בכללי האתיקה האוסר על ממונה לדרוש מעובדים הכפופים לו לבצע עבורו פעילויות שאינן קשורות בתפקידם בשירות המדינה, מעוגן במערכת היחסים המובנית, שבה העובד הנתון למרות הממונה אינו יכול לסרב לבקשותיו. מטעם זה, במקרים רבים, עצם פנייתו של ממונה לעובד הכפוף לו בבקשה שיעשה עבורו עבודה פרטית, תעלה כדי "ניצול לרעה" של מעמד הממונה."
(ראה עש"מ 7858/02 נגד מדינת ישראל, פורסם בדינים עליון כרך ס"ו בעמ' 864).

ובין תרומתה ומסירותה רבת השנים לשירות הציבורי סברנו כי, ניתן להגשים את תכליתם של אמצעי המשמעת אם נטיל על הנאשמת אמצעי משמעת אלה:

א. נזיפה חמורה – מסר נורמטיבי מטעמו של בית הדין המופנה במישרין לנאשמת ומצביע כי נפל פגם ופסול באופן הפעלתה של חוסה לצרכיה הפרטיים.

ב. הפקעת שליש (1/3) משכורת קובעת – שתנוכה מהנאשמת ב-10 תשלומים שווים ורצופים, בהתחשב במצבה הכלכלי של המשפחה.

ג. הורדה בדרגה אחת (דרגת שכר) – הנאשמת תרד בדרגה אחת (דרגת שכר), לפרק זמן של שלושה חודשים.

יותר משנועדה ההורדה בדרגה לפגוע במרקם חייה הכלכלי, תכליתה להעביר מסר אישי לנאשמת ולשירות הציבורי, כי עובד הפוגע במשמעת השירות הציבורי ובתדמיתו, ראוי שמעמדו באותו שירות המתבטא, בדרגותיו יפגע ולו לתקופה קצובה.

7. סדר ביצועם של אמצעי המשמעת
תחילה תרד הנאשמת בדרגה אחת כאמור, ולאחר שתיתם הורדתה יחל הניכוי משכרה.

גזר הדין ניתן ביום ז' באדר התשס"ו – 7.3.2006, שלא בנוכחות הצדדים, להם הוא יועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור מסורה לצדדים לפי הוראותיו של סעיף 43(א) לחוק, תוך 30 יום מהגיע פסק הדין לידיהם.

(-)	(-)	(-)
עו"ד רחל שני-שרפסקי	נעמה שטרסר	עו"ד יוסף תלרז
חברה	חברה	אב בית הדין יו"ר

תמצית פסק הדין

הנאשם, מדריך מקצועי לחשמל במרכז להכשרה מקצועית בירושלים, הורשע בעבירות משמעת בגין הגשת עבודות גמר לתואר שנחזו כעבודותיו.

בית הדין שקל את מידתם הראויה של אמצעי המשמעת והגיע לכלל מסקנה כי הימנעות מפיטורי הנאשם תיפגע גם בציבור, הרגיש בימים אילו לתופעה הרווחת של זיוף והקניית תארים אקדמאיים. בית הדין אף פסל את הנאשם למילוי תפקיד בשירות המדינה לתקופה של שנתיים.

הנאשם נדרש להשיב כספים שקיבל מאוצר המדינה שלא כדין.

ניתן ביום כ"ד בטבת התשס"ו – 24.1.2006.

הרכב: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
עו"ד יעקב לוזון - חבר
עו"ד ניקול שמחי - חברה

28 נובמבר 2005
כ"ו חשוון תשס"ו

בד. 2005-1834
בד"מ 148/03
ת.ז.:

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין - יו"ר
עו"ד יעקב לוזון - חבר
עו"ד ניקול שמחי - חברה

התובעת: עו"ד לילך גילורד

הנאשם:

ב"כ הנאשם: עו"ד נאוה פנקס

נציג המשרד: מר קובי שלם

הכרעת – דין

ההליך

1. ביום 29.12.03 הוגשה תובענה נגד הנאשם, שהועסק בתקופה הרלבנטית לכתב התובענה במשרד התמ"ת, בתפקיד מדריך מקצועי לחשמל, במרכז להכשרה מקצועית, בירושלים.

כתב התובענה מייחס לנאשם עבירות לפי סעיפים 17(1), (2), (3) ו-(4) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק).

באלה האישומים:

בין השנים 1996-1997 היה רשום הנאשם ללימודי תואר ראשון בפסיכולוגיה בשלוחת אוניברסיטת ברלינגטון בישראל.

בין השנים 1997-1999 היה רשום הנאשם ללימודי תואר שני בחינוך בשלוחת אוניברסיטת לטביה בישראל.

רישום הנאשם לשלוחת ברלינגטון ושלוחת לטביה בוצע דרך חברת "מודוס", שהייתה אחראית על הפעלת שלוחות של אוניברסיטאות זרות בישראל.

אישום ראשון

בין השנים 1996-2000 הנאשם עבד בספריית חברת "מודוס" בירושלים. במסגרת זו עבד הנאשם כפעמיים בשבוע, תמורת שכר, בחלוקה ואיסוף של ספרי לימוד.

במעשיו הנאשם עבד בעבודה פרטית, וזאת ללא היתר או אישור כנדרש.

התביעה סבורה כי, בהתנהגותו הנאשם הפר את הוראות פסקאות 42.401 ו-42.405 לתקשי"ר ואת הוראת סעיף 2.03 לכללי האתיקה לעובדי המדינה, ובכך פגע במשמעת בשירות המדינה, התנהג התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה, ושעלולה לפגוע בתדמיתו ובשמו הטוב של שירות המדינה. עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק.

אישום שני

במסגרת הלימודים בשלוחת ברלינגטון, נדרש סטודנט להגיש 8 עבודות בנושאים שונים בשפה העברית, ובכללן מחויב בהגשת עבודת גמר לסיום התואר.

בעבודתו בספריית חברת "מודוס", הייתה לנאשם גישה לעבודות שהגישו סטודנטים אחרים בשלוחה, במסגרת לימודיהם. הנאשם לקח 7 עבודות וכן עבודת גמר, ותקציר עבודת הגמר המתורגם לשפה האנגלית, מתוך מאגר העבודות בספרייה לשם הגשתן במסגרת לימודיו שלו (רשימת העבודות צורפה לכתב התובענה).

במועד שאינו ידוע לתביעה, ובמסגרת לימודי התואר הראשון של הנאשם, הגיש הנאשם, או מי מטעמו, את 8 העבודות המצויינות, בצירוף דפי שער הנושאים את פרטי האישיים, באופן הנחזה להיות כאילו הנאשם הוא שהכין את העבודות, וזאת על אף שלא הכיין כלל.

במעשיו הנאשם הציג מצג כוזב בפני שלוחת ברלינגטון לפיו, מדובר בעבודות מקוריות שהוכנו על ידו, זאת ביודעו כי הדבר אינו נכון, וכי העבודות ותקציר עבודת הגמר הוכנו ע"י אחרים, והכל בכוונה לקבל במרמה את התואר הראשון.

עקב המצג הכוזב קיבל הנאשם בתאריך 19.12.1997 תעודת תואר ראשון בפסיכולוגיה משלוחת ברלינגטון, מבלי שעמד למעשה במטלות האקדמיות שנדרשו לתואר.

בסמוך לאחר קבלת תעודת הראשון, העביר הנאשם למשרד החינוך עותק מהתעודה, וזאת, על מנת, שהוועדה להערכת תארים אקדמיים מחו"ל, שבמשרד החינוך תאשר את התעודה לצורך דירוג השכר. בעקבות זאת אושר התואר, שניתן לנאשם על ידי משרד החינוך, ולנאשם אושרה דרגת B.A בהוראה, המזכה אותו בתוספת חודשית למשכורת היסוד בסך של כ - 250 ₪.

על פי כתב התובענה, בהתנהגותו הנאשם פגע במשמעת בשירות המדינה, התנהג התנהגות שאינה הוגנת ואינה הולמת עובד מדינה ושעלולה לפגוע בתדמיתו ובשמו הטוב של שירות המדינה. עבירות לפי סעיף 17(1), (2), (3) ו-(4) לחוק.

אישום שלישי

במסגרת הלימודים בשלוחת לטביה, נדרש סטודנט לתואר שני להגיש 8 עבודות בנושאים שונים בשפה העברית, וכן תקצירים של העבודות המתורגמים לשפה האנגלית, בכללן, היה מחוייב הסטודנט בהגשת עבודת גמר לסיום התואר.

הנאשם לקח 7 עבודות וכן עבודת גמר מתוך מאגר העבודות בספרייה, ובנוסף את תקצירי העבודות לשם הגשתם במסגרת לימודיו הוא (רשימת העבודות צורפה לכתב התובענה).

במועד שאינו ידוע לתביעה, ובמסגרת לימודי התואר השני של הנאשם, הגיש הנאשם, או מי מטעמו, את העבודות והתקצירים, בצירוף דפי שער הנושאים את פרטיו האישיים, באופן הנחזה להיות כאילו הוא הכין את העבודות, וזאת על אף שלא הכין כלל.

במעשיו הנאשם הציג מצג כוזב בפני שלוחת לטביה לפיו, מדובר בעבודות מקוריות שהוכנו על ידו, זאת בידעו כי, הדבר אינו נכון, וכי העבודות והתקצירים הוכנו ע"י אחרים, והכל בכוונה לקבל במרמה את התואר השני.

עקב המצג הכוזב הנאשם קיבל בתאריך 18.2.1999 תעודת תואר שני בחינוך משלוחת לטביה, מבלי שעמד למעשה במטלות האקדמיות שנדרשו לתואר.

בסמוך לאחר קבלת תעודת השני, אושר התואר שניתן לנאשם ע"י משרד החינוך, ולנאשם אושרה דרגת M.A. בהוראה, המזכה אותו בתוספת חודשית למשכורת היסוד בסך של כ-660 ₪.

לגישת התביעה, בהתנהגותו הנאשם פגע במשמעת בשירות המדינה, התנהג התנהגות שאינה הוגנת ואינה הולמת עובד מדינה ושעלולה לפגוע בתדמיתו ובשמו הטוב של שירות המדינה. עבירות לפי סעיף 17(1), (2), (3) ו-(4) לחוק.

אישום רביעי

במהלך לימודיו בשלוחת לטביה, הנאשם לא נדרש בתשלום שכר לימוד כלשהו.

מתן הפטור משכר הלימוד, לנאשם ניתן על רקע היותו עובד חברת "מודום".

התביעה סבורה כי, בהתנהגותו הנאשם קיבל טובת הנאה כמשמעותה בפיסקה 42.731(ד) לתקשי"ר, הפר את הוראות סעיף 11.01 לכללי האתיקה לעובדי מדינה, ובכך פגע במשמעת בשירות המדינה, התנהג התנהגות שאינה הוגנת ואינה הוגנת עובד מדינה, ושעלולה לפגוע בתדמיתו ובשמו הטוב של שירות המדינה. עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק.

2. תגובת הנאשם לכתב התובענה

הנאשם כפר באישומים המיוחסים לו בכתב התובענה.

3. פרשת התביעה

אישום ראשון

רב פקד דוד בר, משטרת ישראל.

העד היה ראש צוות חקירה, שחקר את פרשת שלוחת לטביה ושלוחת ברלינגטון בישראל. העד גבה מהנאשם שתי הודעות: מוצג ת/1 ומוצג ת/3. העד ציין, שההודעות נגבו מהנאשם ונחתמו על ידו מרצונו הטוב והחופשי ולאחר שהוקראה לנאשם האזהרה והוא הבין אותה. (בפרוטוקול עמ' 2, שורות 32-33).

בהודעת הנאשם ת/1 – מיום 10.1.02 הנאשם מציין:

"אני עובד מודום הייתי אחראי על 120 שוטרים שלמדו מנהל עסקים, שאני הייתי אחראי עליהם מבחינה אקדמית בירושלים. משנת 1997 עבדתי במודום עד שנת 2000 אחראי על לימודי השוטרים בלטביה בירושלים, הייתי אחראי בעיקר על כל נושא הספרות... למדתי בברלינגטון בשנים 96-97 בירושלים. אני חושב שבעת שלמדתי בברלינגטון הייתי כבר עובד מודום. תואר שני עשיתי בלטביה בחינוך מיד אחרי שסיימתי את התואר של ברלינגטון ותוך כדי עבודתי במודום". (בהודעה עמ' 1, שורות 15-26).

הנאשם גם הוסיף, כי, בשל היותו "עובד המוסד" לא שילם שכר לימוד לתואר שני. (עמ' 2 להודעה, שורות 1-4).

לאישום שני ושלישי

בהודעתו של הנאשם ת/1, הנאשם נשאל:

"האם אתה הכנת בעצמך את העבודות שהגשת במסגרת לימודיך לאוניברסיטת ברלינגטון ולטביה?"
והוא משיב: "וודאי".
(עמ' 2, שורות 6-8).

"לא לקחתי שום עבודה מאף סטודנט... אני הכנתי, כתבתי ואולי נעזרתי בעבודות וספרים".
(עמ' 2, שורות 21-27; עמ' 3, שורות 1-2).

החוקר ביקש את הסברי הנאשם לעובדה, שמספר העבודות כתובות בלשון נקבה, והוא עונה: "חלק לקחתי מסטודנטים שהגישו את העבודות במסגרת מודום, וזה שאני הייתי באוניברסיטה, אז יכול להיות שחלק משם..."

על פי מוצג ת/2 – מזכר מיום 10.1.02 – בוצע תרגיל חקירתי לנאשם, שוטר הוכנסה לחדר וטענה, שהיא כתבה את העבודות, או אז הודה הנאשם שאת העבודות שהגיש, במסגרת לימודיו לקח מעבודות סטודנטים שהיו תחת פיקוחו בסניף ירושלים.

בהודעת הנאשם מיום 10.1.02 – ת/3 הוא מוסר:

"אני לא יודע מי הכין את העבודות, לא אני, אני את העבודות לקחתי ממודום וע"מ שיהיה עניין פורמלי עם ברלינגטון היינו צריכים להגיש 3-4 עבודות שהייתי מזוכה בגלל לימודי באוניברסיטה העברית, העניין הוא על לטביה 4 עבודות לקחתי שלא למדתי אותן ובנוסף חומר אחר והגשתי להגנה".
הסטודנטים שהעבודות נלקחו מהם לא ידעו על כך. הנאשם הדפיס את העבודות מחדש, "למדתי אותן והגנתי עליהן".
(בהודעה עמ' 1, שורות 4-15).

התביעה הגישה מספר ציטוטים מייצגים מעבודות שהגיש הנאשם:

עבודות לתואר ראשון

"גילוי תוקפנות בתהליך הקבוצתי" – העבודה כתובה בלשון נקבה, לדוג' "מזה 4 שנים אני שותפה לעבודה בקבוצה של מורות ביה"ס בו אני מלמדת".

"פסיכולוגיה בריאותית – ניתוח מצבי משבר" – העבודה דנה בילד חולה סרטן וכתובה בלשון נקבה וכן נראית מצולמת, אשר הכותבת "מבקרת את דני ומשפחתו בבית ... רק עם דני עצמו אני מצליחה ... פעם ראשונה שאני מרגישה רוח חדשה נושבת ... במצב זה אני נכנסתי לתמונה – מורה שמלמדת בביה"ס, אך לא לימדתי את כיתתו של דני".

"תפקידו של ההורה בהתפתחות הילך לאורך חיים" – בעבודה נאמר: "מאמינה כי כדי שתינוקות יתפתחו... ניסיוני המצומצם עם 2 ילדים שנולדו להורים חרשים... מאז ומתמיד, ובמיוחד בהיותי אם".

"עבודת גמר – התפתחות תינוקות עיוורים לעומת תינוקות רואים" – כותבת העבודה משמשת כ"עובדת כמורה בחינוך המיוחד ומרכזת מועדונים לילדים עיוורים ... אני מאמינה כי כדי שתינוקות רואים או עיוורים".

עבודות לתואר שני

"דיסלקציה, גורמים, סימפטומים והתיאוריות המסבירות אותה" – כותבת העבודה היא "מורה המלמדת בחטיבה העליונה, ולעיתים גם מלמדת בכיתות ... לכן אני רוצה לדעת מה הגרם לכך, מה הן הנסיבות".

"פסיכופתולוגיה של היום-יום" – בעבודה צויין: "ברור למה לא אהבתי אותה ... בכל פעם שאני מגיעה לשם ... אני מתחמקת בכל דרך אפשרית ... כשלמדתי עבודה סוציאלית באוניברסיטת חיפה ... לפני מספר ימים נסענו בעלי, שתי בנותיי..."

"התנועה כאמצעי לפיתוח דימוי גוף ודימוי עצמי בגיל הרך" – כותבת העבודה "שותפה לקבוצה ראשונה של מחנכות בגיל הרך שהחלו בלימודים אלו".

"שיטות מחקר – שחיקת המורים הצירקסים בישראל" – כותבת העבודה חילקה 39 שאלונים והיא "משערת שהנתונים בשאלונים יצביעו..."

אישום רביעי

בחקירתו במשטרה התייחס הנאשם להסדרי שכר לימוד – מוצג ת/1.

"בשנת '99 בערך אני יצאתי לשנת שבתון ולמדתי באוניברסיטת ניופורט וזה לא הוכר, ואני שילמתי שכ"ל, ואז החשיבו לי את שכה"ל ששילמתי בניופורט משכה"ל של ברלינגטון. אני הסדרתי את זה עם אבן חן. שכ"ל לתואר שני לא שילמתי כי אני הייתי עובד המוסד, וחוף מזה יש לי זכות לקבל מס' מלגות מהחברה".
(עמ' 2, שורות 1-5).

מוצגי תביעה נוספים

מוצג ת/6 – סימולטור שכר של הנאשם לחודש ינואר 2001.

מוצג ת/7 – הודעת אברהם אבן חן, מיום 17.12.01.

מוצג ת/8 – הודעת אברהם אבן חן, מיום 6.1.02.

א. מר אבשלום יהודה – הנאשם.

לגבי האישום הראשון – הנאשם העיד בבית הדין על עבודה בספריה של בתו הצעירה, הוא עצמו, לעיתים, היה עוזר לה:

"אני רוצה להסביר, היתה כיתה אחת שמודום שכרה בניו קולג' ליד סטודיו ליד הבית שלי. שמעתי שמחפשים איזה תלמיד או תלמידה שיעבדו אחר צהריים פעם או פעמיים, הצעתי את הבת שלי, הבת שלי עבדה ואני הייתי איתה והייתי במצב של פירוד אז החלטתי למצוא לה איזה עיסוק אחר צהריים. זה הסיפור של העבודה".

(בפרוטוקול ישיבה מיום 28.9.04, עמ' 4, שורות 23-26).

"לא היתה ספריה. הבת שלי היתה בגיל 16 רצו חברה של ילדים לפעמיים בשבוע. לא היתה ספריה בכלל, היה ארון לוקר שנתנו לכיתה הזאת לסגור את הספרים שהם מקבלים. זו היתה כיתה של שוטרים במינהל עסקים. מרכז מודום היא בחבצלת ולא במקום שהיינו. איך הקורסים הולכים, אתה לומד קורס מסויים אתה נותן את הספרים לא היה חובה לבוא לשם מה שקשור לברלינגטון ולטביה, שם אין חובה לבוא, זה לא ניו פורט".

(שם, שורות 31-35).

"אז באתי פעם או פעמיים הבת שלי עבדה שם רק שהייתי צריך לעזור לבת שלי. ברור שהסיפור פה לא ספריה. אם היה קורס נגיף אם במינהל עסקים אז היה שליח מת"א היה שם את הספרים ואם הייתי עם הילדה היתה מחלקת אותם".

(שם, שורות 37-40).

ובחקירתו הנגדית הוסיף הנאשם:

"אני לא אחראי ולא עבדתי במודום".

(שם, עמ' 7, שורה 40).

ההגנה הגישה לבית הדין תלושי שכר של בתו (נ/3).

לגבי האישום השני והשלישי

הנאשם העיד בפני בית הדין כי, בין השנים 1991-1992, למד באוניברסיטת ניופורט לתואר ראשון בחינוך, במשך שנתיים, והגיש 32 עבודות.

לאחר שהובהר לנאשם כי, התואר של האוניברסיטה הזו אינו מוכר ע"י משרד החינוך, הוא פנה ביום 23.11.93 אל הנהלת מודום (מוצג נ/2) לקבל את כספו בחזרה.

(בפרוטוקול מיום 28.9.04, עמ' 3, שורות 34-51).

ובהמשך הנאשם הבהיר כי, חברת מודום הגיע להסדר עימו לפיו, יוכל להגיש עבודות אלו במסגרת לימודיו, בשלוחת לטביה, לתואר שני בשנת 1996-1997.
(שם עמ' 4, שורות 14-20).

על הלימודים בשלוחת לטביה ובשלוחת ברלינגטון העיד הנאשם :
"לא היה צריך לבוא לא להופיע, זה סופר בדיחה"; "לא יאומן מה שנעשה שם";
"באתי לא באתי מה זה משנה בכלל"; "לטביה וברלינגטון זו שערוריה".
(שם עמ' 8, שורה 15, 26; עמ' 11 שורה 2).

הנאשם טען שהגיש עבודות בשיתוף עם אחרים, בין היתר, בשל היותו דיסקטי.
"99 אחוז מהעבודות נעשו ונכתבו בשיתוף של כל הכיתה ... מי שעשה איתי
במשותף גם הדפיס וגם סידר ניסוח. אני יכול לכתוב משפט שאת הסוף אני שם
בהתחלה ויוצא משהו אחר ... את השער אני יודע לעשות".
(שם, עמ' 9, שורות 10-16).

הנאשם ציין, שכל מה שנכתב בהודעתו (ת/3) שלקח עבודות מסטודנטים "זה על דעתו של
החוקר".
(שם, עמ' 9, שורות 23-24).

הנאשם נשאל, מדוע העבודות שהגיש מנוסחות בלשון נקבה והוא השיב כי, ישנן עבודות
שעשה במשותף עם סטודנטית "הבחורה כתבה את העבודה ואני יושבתי וקראתי אותה
ולמדתי אותה".
(שם, עמ' 9, שורות 29-31).

לגבי האישום הרביעי

הנאשם טען בבית הדין כי, הגיע להסדר עם חברת מודום, לאחר ששילם עבור לימודיו
בשלוחת ניופורט שלא הוכרו, מכספי קרן השתלמות.
מוצג נ/5 – אישור לימודים בשבתון.

הנאשם הסביר את ההסדר שהיה לו עם חברת מודום :
"הם בדבר הזה נותנים לי אפשרות שלטבייה אני לא משלם מעבר לזה בקשר
לעבודות אני רשאי כי אלה עבודות שלי אני רשאי להשתמש בעבודות של ניופורט
וזו זכותי להשתמש".
(בפרוטוקול ישיבה מיום 28.9.04, עמ' 4, שורות 16-17).

הנאשם נשאל לגבי התשלום לשלוחת ברלינגטון והוא השיב :
"ברלינגטון זה בסדר, אני לא חייב לענות על זה".
(שם, שורה 19).

"הגעתי להסדר שהם יתנו לי תמורה, בשנת '96 או '97 ללימודים בלטביה".
(שם, עמ' 7, שורה 13).

"הדרישה שלי הייתה לקבל את כל מה שהשקעתי בניופורט".
(שם, שורה 11).

על גירסתו בהודעתו ת/1 הטיח:

"כל מה שנכתב שם לא ניתן לקרוא ואני מודיע את זה ואני פוסל את כל העדות הזאת".
(שם, שורה 16).

ב. ד"ר אברהם אבן חן

בשנים 1990 ואילך ניהל, בין היתר, את שלוחות אוניברסיטאות ניופורט, לטביה וברלינגטון, בישראל.

העד אישר, שלימודי הנאשם בשלוחות ניופורט לא הוכרו:

"אבשלוס מאוד כעס והוא כתב לנו מכתבים ואיים על משפטים, ובאותו זמן אנחנו הבאנו את האוניברסיטאות המוכרות ... כולם מלמדים אותו הדבר ... הם הסכימו לקבל את העבודות מהסטודנטים, אף אחד לא אמר תזרקו את העבודות מאוניברסיטה אחת".

(בפרוטוקול, עמ' 15, שורות 22-29).

ועוד לנאשם, **"בתור דיסלקט" הותר להגיש עבודות עם קבוצה.**
(שם, שורות 31-32).

על הפשרה שהוגשה עם הנאשם העיד:

"הפשרה היתה שאנחנו נאפשר לו לסיים את הלימודים כמו שהובטח לו באוניברסיטת ניופורט. היה לנו כאלו כמה עשרות תלמידים באוניברסיטת זרות הסכימו לקבל אותם ללא תשלום הם היו תקועים עם ההכרה והאוניברסיטה הסכימו עם הפשרה שלנו הזרות לקבל את הסטודנטים ללא תשלום כל אחד מהם קיבל מאות תלמידים, הם עשו זאת ברצון.

...

השבתונים הכספים שלו היו צריכים לחסות את שני התארים בניופורט.

פנינו גם ללטביה וברלינגטון וכל הסיפור של אבשלוס עם סיפור דיסלקטי וכספי הם הסכימו לפשר ולעמוד בהסכמים, כמובן שהיו התחייבויות אקדמיות

שזה אותו תוכנית דוד תרזה זה האיש שבדק ועשה את כל הלימודים של אבשלום, ואז האוניברסיטה הסכימה ברגע שתרזה חתם והגיעו עם כל העבודות יחד, הוא עמד בהגנה על העבודות".
(בפרוטוקול, עמ' 15, שורות 38-46).

העד טען, שהוא מרכז אדמיניסטרטיבי ולא התעסק איזה עבודות הגישו, איזה קורסים למדו "איך עובדים מבחינה אקדמית, אני לא יודע".
(בפרוטוקול, עמ' 18, שורות 16-23).

העד נשאל בחקירתו הנגדית:

"בעצם לאבשלום היה אישור להשתמש בעבודות שהכין ביחד עם אחרים?"

והוא השיב:

"אז היה תלוי באיש האקדמי דוד תרזה, שקיבל אישור מהאוניברסיטה לקבל את העבודות במרוכז, אין אישור כתוב".
(בפרוטוקול עמ' 19, שורות 26-28).

באשר להעסקתו של הנאשם בחברת מודום הסביר העד את הגירסה שנתן בהודעותיו ת/7 ו-ת/8 לפיהן, הנאשם עבד בחברת מודום כספרן, קיבל משכורות וגם בתו עבדה איתו:
"כשנשאלתי על אבשלום בשם אבשלום, כשיש לי 400 עובדים ושואלים אותי אבשלום עבד, התקשרתי למודום לסניפים אני לא יכול לזכור מי עבד ומי לא, ואמרו לי שאבשלום כן עבד. ובשבילי השם אבשלום אומר לי שזה גבר ולא אישה. אני הבנתי שזה גבר, ועניתי שאבשלום כן עבד, כך עניתי.

...

לאחר שבדקנו את העניין הבנו שלא הוא עבד אלא הבת שלו.

...

זו חברה ציבורית, זה לא חברה פרטית, אף אחד לא נתן כסף מתחת לשולחן. אבשלום לא מופיע בספרים כמקבל משכורת, אלא כשבדקנו הבת שלו קיבלה את המשכורת וחילקה את הספרים.

...

זה היה בחקירה הראשונה, אולי ערבבתי אותו בדיסקציה וזכרתי את השם שלו, אבל גם אמרתי שהוא קיבל משכורת, אבל אי אפשר להוכיח שהוא קיבל משכורת".

(בפרוטוקול עמ' 18, שורות 34-49).

מוצגי הגנה נוספים

מוצג נ/3 – תעודה על פי תקנות מס הכנסה תשלומים וניכויים משכר עבודה שנת מס 1997 – פרטי עובד: דונה אבשלום.

מוצג נ/4 – מכתבו של הנאשם מיום 11.1.02 אל רב פקד דוד בר – בין היתר, בו קובל הנאשם על כתב ידו של החוקר, על כך שחתם על הודאתו כי הייתה לו פגישה חשובה ולא רצה להיות מעוכב בחקירה. לגבי התרגיל החקירתי, הנאשם טוען שידע שמדובר בשוטרת.

מוצג נ/5 – אישור לימודים בשבתון.

מוצג נ/6 – תעודה על סיום לימודים מאוניברסיטת ניופורט משנת 1992.

5. **סיכומי הצדדים**

לבית הדין הוגשו סיכומי הצדדים, סיכומים רהוטים וסדורים, שהיו לנו לעזר רב.

א. **סיכומי התביעה**

לגבי האישום הראשון – התביעה מבקשת מבית הדין לקבוע כי, גירסתיו המשתנות של הנאשם מעידות על חוסר מהימנותו. גירסתו הכבושה בדבר העובדה כי, בתו היא זו שעבדה בחברת מודום, אינה ראויה למתן אמון בהיותה בלתי סבירה.

הנאשם סתר את חקירתו במשטרה ועל כן אין ליתן משקל לעדותו בבית הדין. יש להעדיף את אמרתו במשטרה, שנגבתה ממנו באופן חופשי ומרצונו.

באשר לעדותו של עד ההגנה מר אברהם בן חן, יש לשקול בזהירות מופלגת את מידת המהימנות, שניתן לרחוש לעדותו של עד העומד לדין פלילי, בשל פעילותו בחברת מודום. התביעה מבקשת להעדיף את הודעתו של העד במשטרה על גירסתו והסבריו, בבית הדין.

לגבי האישום השני והשלישי – התביעה טוענת כי, גירסתו של הנאשם היא גירסה שקרית, שניתנה בחוסר הגיון בולט ותוך סתירות בולטות במהלך עדותו בבית הדין והנוגדת את הודעתו במשטרה, שם הודה כי, העתיק את העבודות מסטודנטים אחרים. זאת ועוד, עיון בעבודות מצביע כי, הנאשם כלל לא טרח יגיעה אישית בהכנת העבודות. התביעה סבורה שעל הנאשם כעובד מדינה אשר נהנה מתוספות שכר בגין תארו אלו לטרוח טרחה אישית בהכנת העבודות, ולא לנצל את הקלות, שבה ניתנו תארים במסגרת השלוחות הזרות.

לגבי האישום החמישי – לדעת התביעה מוסכם כי, לנאשם קוזז שכר לימוד בגין אי ההכרה בשלוחת ניופורט. ואולם בניגוד לגירסתו המאוחרת והכבושה של הנאשם לפיה קוזז שכר הלימוד משלוחת לטביה, עדיפה הודייתו של הנאשם במשטרה לפיה לא שילם לתואר שני בלטביה, לאור היותו עובד המוסד.

גם עד ההגנה אבן חן סתר בבית הדין את הודעתו במשטרה.

לאור הסתירות שנמצאו בגירסת הנאשם ובעדות עד ההגנה, מבקשת התביעה מבית הדין להעדיף את הודעותיהם במשטרה של השניים, ולקבוע כי, הנאשם למד לתואר שני בלטביה בחינם תמורת עבודה בחברת מודום.

לטענת ההגנה מן הצדק – בית הדין אינו צריך להידרש לטענה זו המועלת בשלב כה מאוחר של הדיון. גם לגופם של דברים התביעה מבקשת לדחות את הטענה. ההחלטה להעמיד לדין את הנאשם התקבלה על בסיס שיקולים מקצועיים ומשפטיים בלבד.

כך, אין המדובר בתקופה כה ארוכה אשר מצדיקה ביטול התובענה כנגד הנאשם. התובענה המשמעתית כנגד הנאשם הוגשה לבית הדין למשמעת אך חודש לאחר קבלת התיק מהמשטרה, בינואר 2004, וזאת לנוכח מעשיו החמורים של הנאשם, והאינטרס הציבורי יש למצות את הדין עם הנאשם.

א. סיכומי ההגנה

ההגנה סבורה שהכתובת לטענות על טיב הלימוד, או שיטת הלימוד, הם המוסדות ולא תלמידים אלה או אחרים. אין זה מתפקידם של התלמידים להשגיח ולקבוע מה יהיו סדרי הלימוד, בייחוד, כשאותם תלמידים סברו שהלימודים אושרו על ידי משרד החינוך וכשההפניה והעידוד ללימודים באו, בהרבה מקרים מקרב המעבידים.

לגבי האישום הראשון – ההגנה מבקשת מבית הדין לתת אמון בגירסתו של הנאשם, שמדובר בהעסקת בתו של הנאשם בחברת מודום, ראה מוצג נ/3.

לגבי האישום השני והשלישי - מהעדויות עולה, כי לא הייתה הקפדה כיצד הוגשו עבודות ומי כתב אותן והמוסד גם הסכים ואיפשר למספר אנשים לעשות אותה עבודה או להסתמך על אותה עבודה והקפיד רק על בחינות בעל פה על העבודות.

אי אפשר להתעלם מכך שיש פה מערכת שהכשילה את התלמידים. המצג של המעסיק, באישור המועצה להשכלה גבוהה, והמצג של שלוחות האוניברסיטאות הזרות הם שהביאו את הנאשם ללמוד בשלוחות אלה.

כל מה שעשה הנאשם עשה בהסכמת ההנהלה, לפי נורמה שהייתה מקובלת במוסדות הלימוד. ולא רק זאת, אלא שהתאמצו ללכת לקראתו בגלל תמיכת המעביד ובגלל שהוא דיסלקט.

הנאשם לא סבר שהוא מבצע לכאורה מצג שווא, הנאשם לא טרח לשנות סגנון כתיבה של עבודה זו או אחרת, כי הבין, שהמוסד לא מקפיד על כך. העד אבן חן אף מעיד, כי לכל תלמיד הייתה אף הזכות לקחת עבודה ולרשום את שמו.

מוסד הלימוד לא טען מעולם, כי הנאשם הציג מצג שווא בפניו: מוסד הלימוד התיר זאת, בתנאי שהנאשם ילמד את תוכן העבודות ויבחן עליהן בפני נציגי המוסדות מחו"ל.

התביעה לא הרימה את הנטל באשר למצג שווא בהגשת העבודות.

לגבי האישום הרביעי – לנאשם היה הסדר כספי עם חברת מודום וקיבל בתמורה לימודים בשלוחת לטביה ובשלוחת ברלינגטון.

לטענת ההגנה מן הצדק – יש משום חוסר סבירות, וחוסר מידתיות בהגשת תובענה כלפי עובד על לימודים, שלמד באופן פרטי בעידודה של המדינה ובתוכנית שאושרה על ידי המדינה, לאחר שעברו שנים מאז שהעובד עמד בהצלחה בבחינות הגמר.

המדינה מנסה באמצעות מספר עובדים לקעקע את השיטה. במקרה כזה, תחושת הצדק נפגעת ונשאלת השאלה אם העמדת הנאשם לדין משמעתי בהקשר לאישום השני והשלישי אינה פוגעת בתחום הצדק וההגינות, באשר הוא הוכשל במשך שנים על ידי המערכת. (ראה בד"מ 130/01).

לפיכך, מבקשת ההגנה מבית הדין לקבל את טענת ההגנה מן הצדק בענין האישומים השני והשלישי.

על הודעות הנאשם במשטרה – ההגנה מבקשת מבית הדין שלא לתת משקל ראיתי להודעות הנאשם בחקירת המשטרה בשל כתב ידו הבלתי קריא של החומר, בשל הספק אם החוקר הקריא לנאשם את ההודעות, בשל טענת הנאשם, כי עוכב על ידי החוקר עד למתן ההודעה השנייה, ומשום עדות הנאשם, שידע מיהי השוטר שהתחזתה לכותבת עבודות עוד לפני שהוכנסה לחדר החקירה וגם עדות ד"ר אבן חן התומכת בכך.

על עדותו של העד אבן חן – העד מלכתחילה היה אמור להיות עד תביעה. בפני בית הדין לא הובאו כל אישומים כנגד אבן חן ועומדת לו חזקת החפות.

6. הערכת העדויות, ממצאים, מסקנות וניתוח משפטי

- הנאשם יליד שנת 1942, עד ליום השעייתו (16.2.04) הועסק בתפקיד מדריך מקצועי לחשמל, במרכז להכשרה מקצועית, בירושלים.
בשירות המדינה מיום 1.11.71.

בעבר כל ניסיונות הנאשם לסיים לימודיו במוסדות להשכלה גבוהה, לא צלחו.

בשנת 1990 החל הנאשם את לימודיו בשלוחת אוניברסיטת ניופורט בישראל.

בין השנים 1996-1997 הנאשם למד ללימודי תואר ראשון, בשלוחת אוניברסיטת ברלינגטון בישראל, ובין השנים 1997-1999 הנאשם למד ללימודי תואר שני, בשלוחת אוניברסיטת לטביה, בישראל.
כאשר חברת מודום היתה אחראית על הפעלת שלוחות של אוניברסיטאות זרות, בישראל.

- באשר לקבילות הודעות הנאשם במשטרה ת/1 – ת/3 - בית הדין לא שוכנע ששתי ההודעות ניגבו מהנאשם בניגוד לרצונו.

אמונה עלינו עדותו של פקד בר, מי שהיה ראש צוות חקירה שחקר את פרשת תארי לטביה וברלינגטון, שהעיד בפנינו על שיטת החקירה של החשודים בפרשה ובכללם הנאשם. העד טען או שהקריא לנאשם את ההודעות והוא חתם או שהוא קרא בעצמו וחתם. העד גם הכחיש, שהנאשם ידע כי, האשה שהוכנסה לחדר החקירות היא שוטרית. כך הכחיש שעיקב את הנאשם עד שיחתום על ההודעה ומעולם לא הגיעה לידי מוצג נ/4.

גירסת הנאשם כי, בעזרת הודאתו פרק בר "רוצה להפליל שוטרים", אינה מתיישבת עם שורת ההיגיון הישר. וכן, מי שעזר לנאשם בכתובת מוצג נ/4 לא הגיע לפתחו של בית הדין, כעד מטעם ההגנה.

בנסיבות אלה בית הדין קובע כי, הודעות הנאשם במשטרה קבילות.

לגבי האישום הראשון

כתב התובענה מייחס לנאשם בין השנים 1996-2000 עבודה פרטית בשכר, ללא היתר כנדרש, בספרית חברת מודום בירושלים. במסגרת זו הנאשם עבד כפעמיים בשבוע, בחלוקה באיסוף של ספרי לימוד.

גירסת הנאשם לאישום:

- בהודעתו ת/1 – הנאשם מוסר כי, משנת 1997 עד שנת 2000 עבד בחברת מודום, אחראי על לימודי שוטרים בשלוחת לטביה, בירושלים.

"אני חושב שבעת שלמדתי בברלינגטון הייתי כבר עובד מודום".

לתואר השני (בשלוחת לטביה) "לא שילמתי כי אני הייתי עובד המוסד".

- בישיבת ההקראה – הנאשם הגיב על האישום שעבד בהתנדבות: **"לא עבדתי ולא קיבלתי משכורת ... זה היה משנת '98 עד '99. זה היה עבודה בימי שני ורביעי שזה היה לחלק ספרים ... זה לא ספריה ... והכל בהתנדבות, זו מטלה שעשיתי כמחווה".**

(בפרוטוקול מיום 9.6.04, עמ' 2, שורות 7-12).

- בעדותו בפני בית הדין הנאשם הכחיש כי, עבד בעבודה פרטית בחברת מודום. מי שעבדה היתה בתו של הנאשם, נערה בת 16. המדובר היה בחלוקת ספרים בשנים 97' – 99' פעמיים בשבוע. לעיתים היה מגיע כדי לעזור לבתו.

- לבית הדין הוגש מוצג נ/3 – תעודה על פי תקנות מס הכנסה (טופס 106) של בת הנאשם.

- גירסאות הנאשם בבית הדין סותרות לחלוטין את גירסתו במשטרה.

בע"פ גרציאני נ' מדינת ישראל, (תק-על 98(2), 843), נפסק:

"הגירסה המאוחרת נושאת עליה תווית של חשד שמא היא כוזבת. תווית כזו טעונה הסרה; וכל עוד לא הוסרה הרי היא מעיבה על אמינותה של הגירסה.

...

כאשר מתבקש יישומו של כלל העדות הכבושה, לגבי הנאשם, עומד בבסיס החשד המתוח על מהימנות הגרסה הכבושה, החשש הטבעי שהכבישה נועדה להתאמת הגרסה הכבושה לראיות התביעה ... גם נאשם הכובש את גרסתו חייב ליתן הסבר סביר ואמין בדבר הטעם בכבישתה של הגרסה".

וראה בת"פ (תל אביב יפו) 40124/03 פרקליטות מחוז המרכז נ' כהן אלי (תק-מח 2004(3), 1056, 1068):

"באשר למשקלה הראייתי של עדות כבושה של נאשם נאמר כי "הכלל הוא עדות כבושה ערכה ומשקלה מועטים ביותר, משום שהכובש עדותו חשוד מטבע הדברים על אמיתותה, זאת כל עוד אין בפיו הסבר לשכנע על שום מה נכבשה העדות, עת רבה ומדוע החליט העד לחושפה. ניתן הסבר מתקבל על הדעת לכבישת העדות, רשאי בית המשפט ליתן בה אמון ולהעניק לה את המשקל הראייתי המתחייב בנסיבות".

בנסיבות אלה בית הדין קובע כי, יש להעדיף את גירסת הנאשם במשטרה שאכן, עבד בחברת מודום. ויתכן שגם בתו עבדה שם וזאת, על פי מוצג נ/3.

גם עד ההגנה ד"ר אברהם אבן חן משנה את גירסותיו בדבר עבודת הנאשם בחברת מודום.

- בהודעתו במשטרה ת/7 הוא מוסר, שהנאשם וגם בתו עבדו בשכר, בחברת מודום :
"אבשלום יהודה היה מורה במשרד העבודה והרווחה וגם עבד במודום
כספרן במשרד בירושלים, חילק ואסף ספרי לימוד מהתלמידים, פעמיים
בשבוע, קיבל משכורת, גם ה בת שלו עבדה איתו".
(בהודעה עמ' 2, שורות 6-9).

- בהודעתו הנוספת במשטרה – ת/8 חזר על גירסתו בהודעתו
הקודמת:

"אבשלום יהודה עבד במשרד העבודה והרווחה אבל גם עבד במודום
בספריה בירושלים, היה מחלק ספרים ועושה החלפות ספרים ומעביר
חומר לתל אביב, עבד שלוש פעמים, הינו עובד פעם אחת בשבוע במשרד
העבודה כמורה".
(בהודעה עמ' 1, שורות 3-6).

- בעדותו בבית הדין שונתה הגירסה:

"בסוף בדיעבד מתברר שהבת שלו עבדה שם ... אבשלום נשמע גבר לכל
דבר. לא יודע, לא נכנסתי מי עובד איפה ומי מחלק ספרים".
(בפרוטוקול מיום 24.10.04, עמ' 16, שורות 7-11).

"בשבילי השם אבשלום אומר שזה גבר ולא אישה ... אמרתי שהוא קיבל
משכורת, אבל אי אפשר להוכיח שהוא קיבל משכורת".
(שם, עמ' 18, שורות 34-51).

כשנדרש העד להסביר את השוני בגירסותיו טען:

"במשטרה ביקשו לבדוק על אבשלום יהודה. אני צלצלתי מהמשטרה
למודום ואמרו לי שאבשלום עבד. אותו חוקר הוא מתכוון לאבשלום
יהודה ואני מתכוון לאבשלום שאמרו לי במשרד. ליד השם אבשלום הוא
כתב יהודה. אני אף פעם לא קראתי את החקירה. הם ישר נותנים
לחתום. לא נותנים לי לקרוא אם זה אבשלום יהודה או אבשלום דונה. אני
לא יכול לזכור 400 עובדים כשאני יודע גם את השם הפרטי וגם את שם
המשפחה".
(שם, עמ' 19, שורות 5-9).

בית הדין אינו יכול לתת אמון בדברי העד בבית הדין, הסבריו דחוקים ואנו
מעדיפים את הגירסה שמסר בהודעתו במשטרה, בסמוך יותר להתרחשות
האירועים.

יוצא איפוא, שמקובלות על בית הדין הודאתו הראשונית של הנאשם במשטרה והודעות העד אבן חן במשטרה, על פיהן הנאשם עבד בחברת מודוס תמורת שכר.

בהתנהגותו הנאשם הפר את הוראות פסקה 42.401 ו-42.405 לתקשי"ר ואת הוראת סעיף 2.03 לכללי האתיקה.

הוראות הקובעות כדלקמן:

42.401"

עובד המדינה הממלא תפקיד מטעם המדינה ומקבל את שכרו מאוצר המדינה חייב להקדיש את כל תשומת לבו למילוי התפקיד שנתמנה לו. לכן אין עובד רשאי לעסוק בכל עבודה פרטית מחוץ לתפקידו אלא אם קיבל היתר לכך, כמפורט להלן בפרק משנה זה."

42.405"

אי מילוי הוראות פרק משנה זה בעניין עבודה פרטית ועבודה נוספת היא עבירה על חוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963."

2.03"

לא יעסוק עובד המדינה בעבודה פרטית אלא בהיתר ועל פי התנאים שנקבעו לכך בתקשי"ר."

בגין אלה בית הדין מרשיע את הנאשם בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-3 לחוק.

כבר נאמר בפסיקתו של בית המשפט העליון כי, עבירת המשמעת של "התנהגות שאינה הולמת" או "התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה" כאמור בסעיף 17(3) לחוק, תכליתה לשקף את התפיסות הבסיסיות המונחות ביסוד השירות הציבורי. התוכן שיוצק הגוף הממונה על המשמעת בנורמה המוגדרת "כהתנהגות בלתי הולמת" נקבע על פי אמות המידה הראיות והמקובלות באותו גוף או קבוצה מקצועית, ותלוי בנסיבות ובערכים משתנים. עוד נקבע כי, "התנהגות שאינה הולמת" הוא מושג בעל ריקמה פתוחה אשר ניתן לכלול בו מגוון של התנהגויות שאינן ייחודיות למקצוע או לתפקיד מסויים, אלא כאלה שעל פי טיבן יש בהן כדי "להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון".

(ראה עש"מ 2168/01 חמני נ' נציבות שירות המדינה, פ"ד נה (5) 949, 958-959 ; בג"צ 7074/93 סויסא נ' היועץ המשפטי לממשלה ואח', פ"ד מח(2) 749, 779 ; ער"מ 1351/95 פינקלשטיין נ' התובע בבית הדין המקומי למשמעת של עובדי עיריית ירושלים, פ"ד מט (5) 573, 578).

כך גם, בית המשפט העליון הדגיש את החשיבות בקיום המשמעת בשירות המדינה:

"המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת ארגונית, בעלת מעמד מיוחד והקובעת סדריה ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם למסגרת עצמה, קיום המשמעת – ביטויה בהתנהגות על פי המערכת המתוארת".
(עש"מ 3/75 אלפונסו דבוש נ' נציבות שירות המדינה, פ"ד ל(1), 231).

לא אחת, בית דין זה הדגיש את הצורך בהקפדה על הוראות התקשי"ר, בלעדיהן לא יכונן שירות המדינה ולא יאפשר לו למלא את יעודו.

עובד המדינה חייב להקדיש את כל תשומת לבו למילוי עבודתו בשירות ואל לו לעסוק בעבודה פרטית מחוץ לתפקידו אלא אם קיבל היתר לכך.

לגבי אישומים שני ושלישי

לנאשם גירסאות שונות לענין הגשת עבודות במסגרת הלימודים בשלוחת ברלינגטון ובשלוחת לטביה.

- במוצג ת/1 – הודעת הנאשם – הנאשם ציין כי **"כתבתי ואולי נעזרתי בעבודות ובספרים"**, בהכנת העבודות.

- בסיומו של תרגיל חקירתו בו הוכנסה שוטרות לחדר וטענה בפני הנאשם, שהיא זו שכתבה את העבודות הוא הודה שלקח את העבודות מסטודנטים שהיו תחת פיקוחו בסניף ירושלים (מוצג ת/2).

- ובהודעתו – מוצג ת/3 – הנאשם אומר מפורשות:
"אני לא יודע מי הכין את העבודות, לא אני, אני את העבודות לקחתי ממודום וע"מ שיהיה עניין פורמלי עם ברלינגטון היינו צריכים להגיש 3-4 עבודות שהייתי מזוכה בגלל לימודי אוניברסיטה העברית, העניין הוא על לטביה 4 עבודות שלקחתי שלא למדתי אותן ובנוסף חומר אחר והגשתי להגנה... הדפסתי אותן מחדש, למדתי אותן והגנתי עליהן".

- בישיבת ההקראה הנאשם הודה כי, הגיש עבודות שלו, שהכין עבור אוניברסיטת ניופורט אשר לימודיו בה לא הוכרו. עבודות אלה הן עבודות משותפות ולכן בחלקן ניתן למצוא לשון נקבה. כל זאת עשה באישור המוסד המלמד.

- חקירתו בבית הדין העיד כי, הגיע להסדר עם חברת מודום, לפיו יוכל להגיש את העבודות שהגיש בלימודיו לתואר ראשון באוניברסיטת ניופורט, במסגרת לימודיו בשלוחת ברלינגטון לתואר ראשון ולשלוחת לטביה לתואר שני.

מתוך עדותו של הנאשם בפנינו, התרשם בית הדין, שהנאשם לא עמל ולא והכין את העבודות, שנדרש להגיש במסגרת לימודיו. מלבד הכנת שער העבודות, שלדין טען הנאשם "את זה אני יודע, את השער אני יודע לעשות".

העבודות נעשו במשותף אך "מי שעשה איתי במשותף גם הדפיס וגם סידר ניסוח", "אני לא מסוגל לעשות את זה, על תנאי זה הלכתי ללמוד..." "אם הייתי יודע לא הייתי הולך עם אוניברסיטה לא מוכרת", "אני לעשות עבודה לא מסוגל".

משנשאל הנאשם שאלות דווקניות לגבי עבודות מסויימות, התחמק מתשובה והשיב "לא יודע", "במצבי אני לא יכול לעשות שום דבר", "כל מה שעשיתי הכל לפי הנחיות של ההנהלה של המקום".

ביחס לשימוש בלשון נקבה במספר עבודות השיב, שכתב עבודה עם בחורה "אם הבחורה כתבה את העבודה, ואני ישבתי וקראתי אותה ולמדתי אותה".

בית הדין עיין במספר עבודות שהוגשו לו במסגרת פרשת התביעה (מוצגים ת/5 – ת/6). זאת בנוסף לנאמר בעמ' 5-6, להכרעת הדין.

על פני הדברים מצטיירת תמונה כי, העבודות לא נכתבו על ידי הנאשם. לדוגמא:

התנועה כאמצעי לפיתוח דימוי עצמי בגיל הרך – הכותבת גנת, הביאה בעבודה מהתנסותה עם ילדי הגן ומחויבותיה מלימודים במכללת וינגייט בקורס תנועה לגיל הרך.

במרבית העבודות השימוש בלשון נקבה.

ניתוח מצבי משבר – כותבת העבודה מלווה משפחה שבנה לקה במחלת הסרטן והיא מנתחת מודל תיאורתי אל מול התמודדות משפחת החולה.

תפקיד האם במהלך השנתיים הראשונות לחיים – עבודה שנכתבה על ידי אם ומתוך ניסיון חייה.

מכל האמור לעיל, הגענו לכלל מסקנה, שיש להעדיף את גירסת הנאשם במשטרה ועל פיה הוא לקח עבודות מסטודנטים אחרים והגישם לצורך השגת תואר אקדמי.

לא לה מצטרפת עדותו של עד ההגנה אבן חן.

העד טען, שניתן היה להגיש עבודה משותפת "עד חמישה אנשים לעבודה", וכן כי לא ניתן להגיש עבודות של תואר ראשון בלימודי תואר שני.

מכל מקום, העד הסביר שאינו אמון על הפן האקדמי אך "האשימו אנשים שהעתיקו והודו בזה".

ביחס לעבודות שהגיש הנאשם, העד לא ידע לומר אם היה לנאשם אישור להשתמש בעבודות שהכין יחד עם אחרים "אז היה תלוי באיש האקדמי ... שקיבל אישור מהאוניברסיטה לקבל את העבודות במרוכז אין אישור בכתב".

במעשיו אלה הציג הנאשם עבודות שלא הוכנו על ידו, קיבל תעודת תואר ראשון משלוחת ברלינגטון ותעודת תואר שני משלוחת לטביה. וממוצג ת/6 למדנו כי אושרה לנאשם דרגת B.A. ו-M.A. בהוראה וזכה לתוספת חודשית במשכורתו.

בהתנהגותו פגע הנאשם במשמעת שירות המדינה, התנהג התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה והתנהגות שאינה הוגנת, עבירות לפי סעיף 17(1), (2), (3) ו-(4) לחוק.

שירות המדינה מעודד את עובדיו לצאת ללימודים, על מנת שירכשו השכלה גבוהה ומעניק הטבות כספיות לבעלי תארים אקדמיים.

אף אם השלוחות הזרות הקלו, בלשון המעטה, עם הלומדים ואין בית דין זה מביע דעתו לענין טיב ורמה אקדמית של הלימודים, הרי שמעובד המדינה המבקש לרכוש תואר באמצעות מוסדות אלה, להשיגו בדרכים ראויות, כדברי בית הדין בבד"מ 139/03:

"כעולה מפסיקתנו, נדרשת התנהגות נורמטיבית מעובד ציבור גם במרקם חייו הלבני ציבוריים, ומי שלומד בדרך שבה למדה הנאשמת, פוגע בשמו הטוב ובתדמיתו של שירות המדינה, עת הדבר מגיע לידיעת הציבור, כפי שקרה במקרה זה בפרשת רכישת התארים של אותן מכללות.

...

קיימת ציפייה מכל עובד הלומד, גם אם לא מטעם המדינה. אולם, למדינה יש אינטרס כי, יאדיר את השכלתו שתהא רבת תרומה למילוי תפקידו – כי ילך בדרכים מקובלות וראויות בנתיבי רכישת ההשכלה, ולא יאמץ דרכי מעקף פסולות, גם אם הפתח לכך נפתח על ידי אחרים".

לאישום הרביעי

כתב התובענה מייחס לנאשם אישום בדבר אי תשלום שכר לימוד בלימודיו בשלוחת לטביה, בגין היותו עובד חברת מודום.

להלן גירסאות הנאשם לענין:

- בתגובת הנאשם מיום 30.12.03 נכתב כי, לימודיו במוסד באו כתמורה להתנדבותו. **"לימודי במוסד מלמד באו כתמורה להתנדבותי, תמורה זו ניתנה ע"פ החלטת המוסד המלמד הייתה מתוך התחשבות בהתנדבותי"**.
  - בתאריך 1.9.04 הנאשם פירט שלימודיו במוסד באו כתמורה מהסדר פיצויי עם חברת מודום, בענין לימודיו בשלוחת ניופורט.
  - בישיבת בית הדין מיום 28.9.04 הנאשם טען כי, קיבל זיכוי בשל לימודיו באוניברסיטת ניופורט ולא שילם על לימודיו בשלוחת לטביה.
  - בהודעת הנאשם במשטרה – מוצג ת/1 – הוא מסביר שלימודיו בשלוחת ברלינגטון שולמו, במסגרת ההסדר שלו עם חברת מודום בגין לימודיו בשלוחת ניופורט שלא הוכרו. לגבי לימודיו בשלוחת לטביה, בהיותו עובד המוסד לא שילם שכר לימוד.
  - בחקירתו הראשית בבית הדין העיד הנאשם שבמסגרת ההסדר שלו עם חברת מודום, לא שילם שכר לימוד עבור לימודיו בשלוחת לטביה.
- לגבי שכר לימוד לשלוחת ברלינגטון הנאשם סירב להשיב **"אני לא חייב לענות על זה"**.

עד ההגנה אבן חן בהודעתו במשטרה – מוצג ת/8 – מסר כי, הנאשם לא שילם שכר לימוד, כעובד חברת מודום. **"אם כי לזכרוני כן שילם שנת שבתון אחת"**. ועוד הוסיף, לאחר שלימודיו בשלוחת ניופורט לא הוכרו, **"נתנו להם ללמוד חינם בלטביה או בברלינגטון"**.

בעדותו בבית הדין העיד כי **"השבתונים הכספיים שלו היו צריכים לכסות את שני התארים"**, **"נתנו לאבשלום את שניהם כי הוא נתן שני שנות שבתון ולא אחד"**. ועוד, לענין לימודיו בשלוחת ניופורט, הנאשם טען כי, יצא לשנת שבתון אחת ושילם שכר לימוד **"חצי קרן השתלמות בכל שנה במשך שנתיים"** (מוצג נ/2), עד ההגנה אבן חן העיד בבית הדין, שהנאשם נתן שתי שנות שבתון ולא אחת. גם הנאשם וגם עד ההגנה שינו גירסתם בעדותם בבית הדין.

בית הדין הגיע למסקנה, על פי השכל הישר, שעבור התואר הראשון בשלוחת ברלינגטון, היה הסדר בין הנאשם לבין חברת מודום, שהכספים ששולמו עבור לימודיו לתואר ראשון באוניברסיטת ניופורט יכסו את לימודיו שם.

ולגבי לימודיו לתואר שני בשלוחת לטביה – ראשית, סביר להניח שהסדר יחול על לימודיו לתואר ראשון, קרי לימודים בשלוחת ברלינגטון, ולא על לימודיו בשלוחת

לטביה. שנית, האם הנאשם בטרם החל לימודיו לתואר ראשון כבר צפה לימודים לתואר שני, במסגרת ההסדר עם חברת מודום.

כך, בית הדין מעדיף את גירסת הנאשם וגירסת עד ההגנה אבן חן, שכעובד חברת מודום היה לו פטור משכר לימוד בשלוחת לטביה, לימודים לתואר שני.

בכך, קיבל הנאשם טובת הנאה, שהיא גמול כספי תמורת עבודתו בחברת מודום. הנאשם הפר את הוראת פסקה 42.731(ד) לתקשי"ר, כנוסחה אז: **"קבלת טובת הנאה כתוצאה מרכישת מוצר או שירות ...**

והפר את הוראת סעיף 11.01 לכללי האתיקה:

"לא יקבל עובד המדינה הנאה לא מעובד מדינה אחר ולא מאדם מקרב הציבור אלא על פי התנאים שנקבעו לכך בחוק בתקשי"ר".

בית הדין קובע כי, הנאשם התנהג התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה ופגע במשמעת בשירות. בית הדין מרשיע את הנאשם בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק.

על עובדי המדינה קיימת החובה למלא אחר הוראות התקשי"ר כלשונו וככתבן. (ראה לעיל עמ' 17).

לטענת ההגנה מן הצדק – ההגנה טענה לתחולת טענת הגנה מן הצדק לגבי אישומים שני ושלישי.

בע"פ 2010/94 יפת נ' מדינת ישראל (פ"ד נ(2) 221, 370). נקבע העקרון כי, לבית המשפט סמכות טבועה לבטל אישום העומד בסתירה לעקרונות צדק והגינות משפטית:

"לבית המשפט במדינת ישראל שיקול דעת רחב לעכב הליכים, משאין באפשרותו להעניק לנאשם משפט הוגן ו/או משיש בניהול המשפט משום פגיעה בחוש הצדק וההגינות, כפי שבית המשפט רואה אותו. המבחן הקובע, כפי שאני רואה לאמצו, הוא מבחן ה"התנהגות הבלתי נסבלת של הרשות", היינו התנהגות שערורייתית שיש בה משום רדיפה, דיכוי והתעמרות בנאשם ... המדובר במקרים בהם המצפון מזדעזע ותחושת הצדק האוניברסאלית נפגעת, דבר שבית המשפט עומד פעור פה מולו ואין הדעת יכולה לסובלו".

הדוקטרינה של "הגנה מן הצדק" בוחנת את טיב שיקול הדעת של הרשות המאשימה ואת תום לבה של הרשות, לעומת תכליתו של המשפט הפלילי ואינטרס הציבור למצות את ההליך עד תומו והוצאת האמת לאור.

יתרה מזו, להחלתה של הגנה מן הצדק עלולות להיות גם השלכות בלתי רצויות, מבחינתו של הציבור, גובשה התפיסה שדוקטרינה זו יש להפעיל במשורה ולהגביל את ההחלטה למקרים נדירים ויוצאי דופן.
(דנ"פ 3039/02 אדורם הר-שפי נ' מדינת ישראל, פ"ד נו(4) 337).

בית הדין בחן את טיעוני ההגנה ומצא שאין כל פגיעה בשורשי ההליך ההוגן ולא מדובר בהתנהגות "שערורייתית" או "בלתי נסבלת" של המדינה.

התביעה פעלה בזריזות עובר לקבלת תיק החקירה מהמשטרה.

אף אם המדינה עודדה את עובדיה לרכוש השכלה גבוהה במסגרת השלוחות הזרות, הרי הציפיה שתארים אלה יושגו ביושר ולא בדרכים עקלקלות. במיוחד לאור תוספת השכר לה זכאי עובד המדינה בגין לימודיו אלה.

בתיק זה לא מצאנו, שהמדינה חרגה מהנחיות בית המשפט העליון, בבג"צ 3379/03 אביבה מוסטקי נ' פרקליטות המדינה ואח' (פ"ד נח(3) 865).

בית הדין דוחה את טענת ההגנה מן הצדק.

7. סוף דבר

בית הדין מרשיע את הנאשם בעבירות ובאישומים המיוחסים לו בכתב התובענה, עבירות לפי סעיף 17(1), (2), (3) ו-(4) לחוק, לגבי אישומים שני שלישי, ועבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק, לגבי אישומים ראשון ורביעי.

ניתן ביום כ"ח בחשון תשס"ו – 30.11.05, בהיעדר הצדדים, להם תועבר הכרעת הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
עו"ד ניקול שמחי	עו"ד יעקב לוזון	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חברה	חבר	מ"מ אב בית הדין יו"ר

תמצית פסק הדין

הנאשמת, דוורית בבית המיון ברמת גן, הורשעה על פי הודאתה במסגרת הסדר טיעון, בכך שביקשה ליצור מצג לפיו כביכול, דברי דואר השייכים לשתי דווריות אחרות אבדו, וזאת על רקע יחסי עבודה עכורים.

בית הדין אישר את הסדר הטיעון, לאחר ששוכנע שאמצעי המשמעת המוסכמים ראויים ומאוזנים.

ניתן ביום כ"ט בטבת התשס"ו – 29.1.2006.

הרכב: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין - יו"ר
עו"ד יפה שרף -חברה
גב' עדנה חלבני -חברה

כ"ט בטבת התשס"ו
29 בינואר 2006

בד. 2006-166
בד"מ 118/05
ת.ז. : 058222787

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין - יו"ר
עו"ד יפה שרף - חברה
גב' עדנה חלבני - חברה

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: לא מיוצגת

נציג המשרד: עו"ד יוחנן יצחק

גזר – דין

התובענה וההליך

1. ביום כ"ד בטבת התשס"ו – 24.1.06, בית הדין הרשיע את הנאשמת, המועסקת ברשות הדואר, בתפקיד דוורית, בבית המיון ברמת גן, בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק) וסעיף 36 (א) לחוק רשות הדואר, התשמ"ו – 1986.

2. הנאשמת הורשעה על פי הודאתה, בעקבות הסדר טיעון בכך, שביקשה ליצור מצג לפיו, כביכול, שדברי הדואר השייכים לשתי דווריות אחרות בסניף הדואר אבדו וזאת על רקע יחסי עבודה עכורים.

עקב האמור, הנאשמת עיכבה במתכוון עד ליום 26.10.04 תשעה אוגדים של דברי דואר המכילים 400 מכתבים, שנמסרו לחלוקה בין התאריכים 17-21 לאוקטובר 2004, והשייכים לאזור החלוקה של הדווריות האחרות, ואשר היו מיועדים לחלוקה על ידיהן, וזאת מבלי שהן ידעו כי, דברי הדואר נלקחו על ידי הנאשמת ונמצאים ברשותה.

הנאשמת עיכבה תחילה את דברי הדואר הנ"ל ברכבה, ולאחר מכן הסתירה אותם בחדר אשפה בבנין מגורים.

בתאריך 26.10.04 הנאשמת התקשרה לרשות הדואר ודיווחה, מבלי להזדהות, על מציאת דברי הדואר הנ"ל בחדר האשפה בבנין מגורים.

בהתנהגותה זו, פגעה הנאשמת במשמעת רשות הדואר, הפרה את הוראות סעיפים 89 ו-90 (א) לחוק רשות הדואר, התשמ"ו – 1986 והתנהגה התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה ועובדת רשות הדואר.

3. טיעוני הצדדים לכיבודו של הסדר הטיעון

א. עמדת התביעה

התובע המלומד הודיע לבית הדין על אמצעי המשמעת המוסכמים:

(1) נזיפה חמורה.

(2) הפקעת משכורת קובעת אחת שתנוכה ב-9 תשלומים.

(3) הורדה בדרגה אחת למשך שנה מיום גזר הדין.

התביעה סבורה, שאמצעי המשמעת הולמים את המקרה ומבקשת מבית הדין לאמץ את הסדר הטיעון.

ב. גישת רשות הדואר

נציג המשרד ציין, שמדובר בעובדת שחוות הדעת הממונים עליה טובות. הנאשמת מעוכבת דרגה מיום 1.5.02. הרשות מצטרפת להסדר הטיעון על רכיביו.

ג. דבר הנאשמת

הנאשמת הביעה חרטה על מעשיה. התנהגותה באה כתוצאה ממצב נואש אליו נקלעה לאחר התעללות נפשית בה מצד הדווריות האחרות. הנאשמת הוסיפה שהיא אוהבת את עבודתה וכיום יחסיה טובים עם כל העובדים. מצבה הכלכלי אינו שפיר, היא נשואה ואם ל-4 ילדים.

4. לשאלת כיבודו של הסדר הטיעון

בית הדין שקל את מכלול הנסיבות הדרושות, הכרוכות בשאלה האם ליתן תוקף להסדר הטיעון שאליו הגיעו הצדדים.

א. על העבירות

במקרה דנן הנאשמת פגעה במעשיה גם באימון הציבור ברשות וגם באמון שנתנו בה מעבידיה.

חובת הנאמנות המוטלת על עובד ציבור נובעת בין היתר מכך, שבנושאים רבים השירות הציבורי הוא בעל אופי מונופוליסטי ואין האזרח יכול לבחור שירות, ולכן:

"הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו, יהיו אנשים אמינים והגונים. אמון הציבור בשירות המדינה, ושיתוף הפעולה בין הציבור לבין השירות, תלויים בכך. האמון ושיתוף הפעולה עלולים להערער אם יתברר לציבור כי עובד מדינה העומד לשרתו, עבר עבירה..."

(עש"מ 4411/99 מדינת ישראל נ' אשר אלקלעי, דינים עליון כרך נט, 955).

ב. על תכלית אמצעי המשמעת

בית דין זה חזר והדגיש כי, תכליתו העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התפקוד הראוי והתדמית הראוייה של שירות המדינה.

כמו כן נקבע:

"...בדין המשמעת, אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה: התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד שירות המדינה או התדמית של שירות זה, שכן תדמית ראוייה, היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות".

(עש"מ 917/99 מדינת ישראל נ' עבדאללה חמזה, פ"ד נג(3), 77).

5. החלטת בית הדין

בית הדין בבואו להחליט על מידתם של אמצעי המשמעת המוסכמים על פי הסדר הטיעון שהוגשו לאישורו, כמפורט לעיל, שקל את מהותן ואופיין של העבירות, שבהם הורשעה הנאשמת ואת הפגיעה במשמעת שירות המדינה שהיתה כרוכה בהן ואף את הנסיבות האישיות של הנאשמת בפנינו.

בסופו של עיון ודיון בית הדין החליט ליתן תוקף להסדר הטיעון.

בית הדין החליט להשית על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים :

- (1) נזיפה חמורה.
- (2) הפקעת משכורת קובעת אחת, שתנוכה ב-9 תשלומים שווים ורצופים.
- (3) הורה בדרגה אחת לשנה מיום גזר הדין.

אמצעי המשמעת הודעו לצדדים ביום כ"ד בטבת התשס"ו – 24.1.06, בנוכחות הצדדים.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום כ"ט בטבת התשס"ו – 29.1.06 בהיעדר הצדדים, להם יועבר גזר הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
גב' עדנה חלבני	עו"ד יפה שרף	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חברה	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

תמצית פסק הדין

הנאשם, הועסק בתפקיד נהג במשרד האוצר, הורשע לאחר משפט הוכחות בעבירות של הטרדה מינית והתנהגות שאינה הולמת עובד מדינה.

בית הדין הורה על פיטורי הנאשם לאלתר ופסילתו משירות המדינה לפרק זמן של חמש שנים. זאת, במיוחד לאור דפוס התנהגותו של הנאשם, הרשעותיו הקודמות בדין הפלילי והמשמעת, ותכליתם של אמצעי המשמעת.

ניתן ביום ג' בשבט התשס"ו – 1.2.2006.

הרכב: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גב' אסתר בריימן - חברה
מר דוד ציוני - חבר

כ"ה כסלו תשס"ו
26 דצמבר 2005

בד. 2005-1971
בד"מ 113/02
ת.ז. : 65276008

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר אסתר בריימן - חברה
מר דוד ציוני - חבר

התובעת: עו"ד שרונה גדה

הנאשם:

ב"כ הנאשם: עו"ד יניב גלבוץ

נציג המשרד: מר יואב צבר

הכרעת – דין

התובענה וההליך

1. בתאריך 15.7.02 הוגשה תובענה נגד הנאשם, שהועסק בתקופה הרלבנטית לכתב התובענה, בתפקיד נהג, במשרד האוצר. הנאשם הושעה מתפקידו ביום 20.8.02. כתב התובענה מייחס לנאשם עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-3(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963, (להלן – החוק).

2. ואלה האישומים :

א. במהלך חודש ינואר 2002 ס.ע. (להלן – המתלוננת), עבדה במזנון, משרד האוצר. ביום קרות האירוע נשוא התובענה הייתה המתלוננת בת 18.5 שנים.

במועד שאינו ידוע במדויק לתביעה, אשר התרחש בתחילת חודש ינואר 2002, פגש הנאשם במתלוננת, שהייתה עובדת חדשה במשרד האוצר, ושאל אותה לגילה ולמקום מגוריה. המתלוננת השיבה שהיא בת 18.5, ומתגוררת בגילה. הנאשם אמר למתלוננת כי, אף הוא מתגורר בשכונת גילה.

מספר ימים לאחר מכן, המתלוננת המתינה למעלית בקומה 7 במשרד האוצר ופגשה שוב בנאשם. הנאשם חסם למתלוננת את הכניסה למעלית ואמר לה כי, לאחר פגישתו הראשונה עימה "אני וחבר שלי התערבנו על 500 ₪, החבר שלי אמר שתשכבי איתו/איתי ואני אמרתי שלא". המתלוננת אמרה לנאשם כי, הדברים הללו אינם מעניינים אותה וכי היא עדיין צעירה וביקשה מהנאשם לעזוב אותה. הנאשם אמר למתלוננת: "הרבה בנות בגיל שלך עושות את זה תמורת \$150, אז את לא רוצה שאתן לך \$150 ותסכימי לבוא איתי".

המתלוננת חזרה ואמרה לנאשם: "אני ילדה בשבילך, לא מתאים לי הדברים האלה, ותיתן לי להמשיך בעבודה אני ממהרת". אזי אמר לה הנאשם: "תחשבי על זה ושאראה אותך בפעם הבאה תעני לי, תתני לי תשובה". לאחר דברים אלה איפשר הנאשם למתלוננת להיכנס למעלית ולחזור לעבודתה.

התביעה סבורה כי, הנאשם פגע במשמעת שירות המדינה, הפר את הוראות סעיפים 3(א), 3(א) ו-3(א) לחוק מניעת הטרדה מינית התשנ"ח – 1998, את פסקה 42.224 לתקשי"ר והתנהג התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה.

3. בתאריך י"ב באייר התשס"ג – 14.5.03 בית הדין דחה את טענת ההגנה לתחולת הגנה מן הצדק.

4. **תגובת הנאשם לתובענה**
הנאשם כפר באישומים המיוחסים לו וטען לעלילה ורדיפה אישית נגדו.

א. גב' ס.ע. – המתלוננת

המתלוננת העידה כי, עבדה במזנון משרד האוצר, בחודש ינואר 2002, כחודש לפני מועד גיוסה לצה"ל.

היא הגיעה לעבודה דרך לשכת התעסוקה, היא לא הכירה אף אחד מעובדי המשרד. (בפרוטוקול עמ' 11, שורות 37 – 38). לאחר כשלושה ימים ראשונים לעבודתה במשרד פגשה את הנאשם, כאשר הגישה קפה למשרדים:
"הוא שאל אותי איך קוראים לי, איפה אני גרה. אמרתי לו שקוראים לי ס' ואני גרה בגילה, ואני בת 18.5. הוא לא אמר לי איך קוראים לו ורק אמר שהוא גר בגילה והמשכתי בעבודה שלי, והוא הלך."
 (בפרוטוקול עמ' 10, שורות 44-46).

אחרי כיומיים-שלושה המתלוננת עלתה לקומה 7, על מנת לספק הזמנה, וכך היא מתארת את שאירע:

"זה היה בערך בשעה 16:00 וכבר לא היה כ"כ אנשים במשרדים. קומה 7 היא קומה קטנה והיה שם רק האדם שהזמין את הקפה. ניגשתי אליו ונתתי לו את הקפה וחזרתי למעלית ואז פגשתי את הנאשם. הוא דיבר איתי ושאל אם אני זוכרת אותו מהפעם הקודמת ואמרתי שכן. הוא שאל אם אני זוכרת שהוא היה עם חבר שלו באותו הפעם ואמרתי לו שלא.

הוא אמר לי טוב אם את לא זוכרת זה כבר לא משנה, בכל אופן אני וחברי התערבנו על - 500 ₪ שתשכבי איתי. אמרתי לו אתה יכול להיות אבא שלי, אתה מבוגר ואני צריכה להמשיך בעבודה, ולרדת לקפיטריה. הוא אמר לי הרבה בנות עושות את זה תמורת \$150, ואם את רוצה שאני אביא לך \$150.
 הוא רצה לתת לי כסף בשביל שאני אשכב איתו.

אמרתי לו שלא, פחדתי ורעדתי ולא ידעתי מה לעשות. עלי לציין שבמשך כל הזמן שהוא דיבר איתי והוא חסם את המעלית, שהייתה פתוחה ושלא אוכל להיכנס. אמרתי שאני לא בחורה כזו ושאני ילדה קטנה, ושאני יכולה להיות הבת שלו. פחדתי, ניסיתי להסביר לו ובסוף הוא נתן לי ללכת אבל אמר לי תחזירי לי תשובה בפעם הבאה כשתראי אותי."
 (בפרוטוקול עמ' 10, שורות 47-51; עמ' 11 שורות 3-11).

על מצבה הנפשי העידה: **"אחרי זה פחדתי, הייתי מבוהלת ונסערת"**.
 (שם, שורה 12).

גם בחקירתה הנגדית הוסיפה :

"הייתי מבולבלת, הייתי ילדה ולא ידעתי מה לעשות עם זה. חוץ מזה פחדתי, הייתי לבד".
(בפרוטוקול עמ' 14, שורה 33).

"לא ניסיתי להתנגד פיזית, לא ידעתי איך להתנהג ולא צעקתי כי פחדתי ... בתור בחורה לא רציתי שמישהו ישמע ... אני חושבת שבסיטואציה כזו לא חושבים באותו רגע".
(בפרוטוקול עמ' 14, שורות 42, 44, 49).

לאחר האירוע, האדם הראשון שפגשה המתלוננת היה גילי כהן, עובד במזנון והיא סיפרה לו כל מה שקרה. המתלוננת לא ידעה את שמו של הנאשם ולא רצתה לספר לבוס שלה, **"בינתיים זה ישאר ככה".**
(שם, שורות 12-16).

בהמשך, אחרי כשלושה ימים, הנאשם ירד למזנון, העדה זיהתה אותו בפני העובד גילי כהן ועוד שני עובדים. הם ניגשו לנאשם ואמרו שלא יתקרב למתלוננת. הנאשם פנה אליה ואמר לה: **"מה את רוצה אני דיברתי עם החבר שלי ולא דיברתי עליך".** הנאשם התחיל לרעוד ולגמגם ועזב את המזנון.
(שם, שורות 17-22).

כשחזרה המתלוננת לביתה סיפרה לאמה ובכתה **"לא ידעתי מה לעשות ואיך להתמודד עם הדבר הזה, חשבתני גם להתפטר מהעבודה".**
(שם, שורות 24-25).

הממונה על המתלוננת שמע על האירוע, כנראה מהעובדים: גילי שלום ואביחי, והעביר את העניין לטיפול של מר דני גבאי, מבקר המשרד. המתלוננת נפגשה עם מר גבאי, שם נדרשה למסור את גירסתה.
(בפרוטוקול עמ' 15, שורות 5-6; עמ' 17 שורות 2-3).

ב. גב' ויויאן עטר – אם המתלוננת

העדה שמעה מפי בתה – המתלוננת על האירוע, וכך העידה :

"אחרי כמה ימים שהיא התחילה לעבוד בערך, זה לפני כ-3 שנים ואיני זוכרת במדויק, היא באה והתחילה לדבר שאדם אחד שיכול להיות בגיל אבא שלה התחיל להטריד אותה. סיוון היא בחורה מאוד שקטה וביישנית, וסיפרה שהיא הייתה בקומה 7 ואז איש אחד בערך בשעה 16:00, שיכול להיות בגיל אבא שלה, חסם לה את המעלית ואמר לה שהתערב עם חבר שלו תמורת \$150 כך אני חושבת שהיא

הסכומים, את תהיי מוכנה לשכב איתי. אבל אני אמרתי לו ש-\$150 לא, אבל כנראה 1000 ש"ח כן".
(בפרוטוקול עמ' 20, שורות 22-27).

העדה ציינה שבתה "הייתה נסערת, מבוהלת, מבולבלת, המומה".
(שם, שורה 31).

העדה התבקשה לזכור על מועד שיחתה עם בתה על האירוע: "כמה ימים" לאחר האירוע "תוך שבוע".
(בפרוטוקול עמ' 20, שורה 34; עמ' 22 שורה 6).

כאמא הרגיעה את בתה ואמרה לה לספר לממונים שלה אם היא חפצה להמשיך לעבוד, כדי למנוע הטרדות נוספות מצד הנאשם.

העדה ציינה בעדותה שלא "הפעילה קשרים" במשרד האוצר "אני לא מכירה אף אחד ממשרד האוצר", וגם לא ניסתה לקדם את תלונת בתה דרך מקום עבודתה, בנק ישראל, "בנאדם מטריד אז אני צריכה עוד עזרה" (בפרוטוקול עמ' 22, שורה 44, 51).

ג. גב' צביה עמדי – חוקרת בנציבות שירות המדינה.

העדה גבתה מהנאשם הודעה – מוצג ת/1.

וכך, העידה על שרשמה בעדות:

"הוא בעצם לא אמר שום דבר. ולאחר שסיימתי להקריא לו את תוכן האזהרה, הוא אמר שהוא בחר בזכות השתיקה והוא מיוצג על ידי עו"ד וסירב לחתום".
(בפרוטוקול עמ' 43, שורות 31-32).

העדה נשאלה אם הנאשם אמר לה בעל פה מה גירסתו ומה תגובתו לחשדות נגדו, והיא השיבה:

"שום דבר. אם היו נאמרים דברים זה היה נרשם. מכיוון שלא נרשם דבר אז גם לא נאמר דבר".
(שם, שורה 34).

מוצגי התביעה

מוצג ת/1 - הודעת הנאשם מיום 23.6.02 בנציבות שירות המדינה – הנאשם בחר בזכות השתיקה וסירב לחתום על כך.

מוצג ת/2 - מכתבו מיום 24.3.99 של סמנכ"ל בכיר למינהל במשרד האוצר אל נציבות שירות המדינה, בדבר פרישה מוקדמת של הנאשם מן השירות, לאחר שנעשו ניסיונות במשרד ובמשרדים אחרים להעסיק את הנאשם בתפקידים שונים ואלה כשלו.

6. פרשת ההגנה

א. הנאשם

הנאשם בשירות המדינה כ-31 שנים.

משנת 1995 החלה התנכלות המשרד כנגדו, "רוצים להפיל עלי עוד תיק שלא היה ולא נברא", וזאת לאחר שהתנהל דיון משמעותי נגדו (בד"מ 148/01), אך הוא לא פוטר בסיומם של דיונים.

הנאשם העיד, שבמשרד רודפים אותו יעקב מזרחי ואיציק מרצ'י כי "הפנים שלי לא מוצאות חן, רוצים להביא אנשים חברים שלהם שלמדו איתם בכיתה א' אני כלום". (בפרוטוקול עמ' 29, שורות 11-22).

הנאשם גם טען להתנכלות מצד נציבות שירות המדינה: "אני יודע שבנציבות יש מאפייה אחת גדולה גם מצד התובעת, כל האנשים האלה מתנכלים בי בצורה איומה". (בפרוטוקול עמ' 29, שורות 17-19).

באשר לאירוע המיוחס לו, הנאשם טען וחזר: "התנכלות ממש עלילה, עלילה עלילה, אני חוזר על זה 10 פעמים עלילה". (שם, שורות 11-12).

ועוד:

"אני את הבחורה הזאת לא מכיר לא ראיתי לא שמעתי, אני הייתי בתקופה של הדיונים הקודמים איך אני יכולתי לעשות דברים כאלה, לא ראיתי אותה, אני אותה לא מכיר סוף פסוק. זו עלילה לשווא. זו התנכלות סך הכל התנכלות". (שם, שורות 38-40).

זאת ועוד, בתקופה הרלבנטית לכתב התובענה הנאשם היה מושעה וכלל לא הגיע למשרד. (שם, שורה 43).

בחקירתו הנגדית העיד הנאשם, שהגיש תלונות על התנכלויות שהיו מנת חלקו במשרד, לנציבות שירות המדינה, מבקר המדינה ונשיא המדינה. והתשובות שקיבל, שהם מודעים "למאפייה הקיימת בנציבות". (בפרוטוקול עמ' 30, שורות 10-25).

הנאשם נשאל בבית הדין על בחירתו לשמור על זכות השתיקה, בעת חקירתו בנציבות שירות המדינה, והוא השיב:

- "אם אני הייתי יודע שאני נחקר בגלל הדבר שאני נמצא בו אני הייתי נותן עדות לא הייתי בורח מזה".
(בפרוטוקול עמ' 32, שורות 16-17).

- "אמרתי אני לא מכיר ואני לא יודע על מה אתם מדברים זו סתם עלילה. הם לקחו את זה בצורה שאני מסרב לתת עדות ולחתום. זה סתם עלילה".

למעשה, הנאשם טוען כי, לאחר שהחוקרת אמרה לו במה הוא חשוד, הוא אמר לה שזו עלילה והוא מכחיש.
(שם, שורות 22-24).

הנאשם הודה שביקש לשמור על זכות השתיקה.

- "אמרתי שאני רוצה לשמור על זכות השתיקה. בשביל זה אמרה לי, אתה מסרב לחתום אמרתי איך שאתה רוצה, אני לא מכיר ולא יודע על מה אתם מדברים".
(שם, שורות 38-39).

הנאשם הדגיש בעדותו כי, נציבות שירות המדינה העמידה אותו לדין כדי, שיתפנה מקום לחברים של יעקב מזרחי ואיציק מרצי.
(בפרוטוקול עמ' 33, שורות 15-20).

הנאשם טען, שהמעשים המתוארים בכתב התובענה אינם מתאימים לו, גם בעבר לא הטריד מינית, וחרף הרשתו בבית משפט השלום ובבית הדין למשמעת בהטרדה מינית ומעשים מגונים, לא היו הדברים מעולם.
(בפרוטוקול עמ' 34, שורות 1-23).

הנאשם העיד כי, ניאות לקבל תפקידים גם במשרדים אחרים, במסגרת השיבוץ החדש שלו. אך גם שם "הם רצו להתנכל בי דרך טלפונים ולהגיז כל הדברים הרעים" ובשל כך הוא לא נקלט בעבודה.
(בפרוטוקול עמ' 36, שורות 16-17).

ב. מר אליהו מיכאלי – מהנדס תעשייה וניהול במשרד האוצר.
כיו"ר ועד העובדים בשנים 1999-2002, הוא ביקש להגן על הנאשם "ראיתי כמו חיות ביער, רואים חיה פצועה רוצים לטרוף אותה".
(בפרוטוקול עמ' 38 שורה 20).

"את הנאשם ניסו להרחיק מהמשרד, ניסו להעיף אותו ... ומבקשים שאני אשתף פעולה".
(שם, שורות 37-41).

"ניסו להעיף אותו מהמשרד בדרך של לתפור לו תיק ... על סמך התבטאויות של יעקב מזרחי ואיציק מרצ'י, שני החבר'ה האלה לדעתי פעלו וניסו לתפור לו תיק ולהעיף אותו. הוא לא מצא חן בעיניהם הוא לא היה היחיד שניסו להעיף".
(בפרוטוקול עמ' 40, שורות 29-35).

כיו"ר הוועד לא שמע על תלונות נגד הנאשם, הוא ראה מכתב המלצה ממר יורם גבאי, הממונה על הכנסות המדינה, לשעבר.

העד אישר כי, אינו הממונה הישיר ולא העקיף של הנאשם ועל כן אין הוא יודע כיצד הנאשם השתלב בעבודה.
(בפרוטוקול עמ' 39, שורות 28-29).

כל שהוא יכול להעיד על תפקודו המקצועי של הנאשם הוא, בעקבות נסיעה אחת שהנאשם הסיע את היחידה של העד לנגב ו"לא היה שום בעיות עם זה".
(שם, שורות 39-40).

העד סבור, שגם התובענה שהוגשה נגד הנאשם היא עלילה.
(בפרוטוקול עמ' 40, שורות 45-46).

זאת למרות, שלא ראה את התובענה "הבנתי בין השורות ... מהלך הרוחות במשרד, לתפור לו שהוא לא מתפקד לא נהג טוב, שהטריד מינית, הבנתי גם את זה סידרו לי".
(בפרוטוקול עמ' 41, שורות 1-5).

ועוד, העד העיד כי, אינו מכיר לא את המתלוננת ולא את אימה ולא את גילי כהן ולא את צביה עמדי.
(שם, שורות 21-30).

מוצגי ההגנה

מוצג נ/1 – 2/נ – בד"מ 148/01 פסק דין שניתן נגד הנאשם.

מוצג נ/3 – הזמנת הנאשם לחקירה בנציבות שירות המדינה, בתאריך 23.6.02.

מוצג נ/4 – מכתבו של סניגורו של הנאשם מיום 19.6.02, בגין הזמנתו לחקירה.

מוצג נ/5 – הודעה על הסכם פשרה בענין פיטורי הנאשם, לבית הדין האזורי לעבודה – עב 1537/01.

מוצג נ/6 – פרוטוקול הדיון מיום 22.1.02, בבד"מ 148/01, המלצת בית הדין למשרד האוצר לשבץ את הנאשם כנהג.

מוצג נ/7 – השעיית הנאשם על ידי נציב שירות המדינה, החל מיום 20.8.02.

מוצג נ/8 – בקשת דחייה להגשת טיעוני הנאשם להשעייתו.

מוצג נ/9 – טיעוני הנאשם להשעייתו.

מוצג נ/10 – התכתבות הנאשם בעטיין של תלונותיו נגד יעקב מזרחי ואיציק מרצ'י.

7. סיכומי הצדדים

בית הדין עיין בקפידה בסיכומי הצדדים ולהלן תמציתם:

א. סיכומי התביעה

- התביעה מבקשת מבית הדין לתת אמון בעדות המתלוננת, שסימני אמת מובהקים עלו ממנה. למתלוננת לא היה כל קשר עם הנאשם לפני מועד ההטרדה ולא לאחריו. לא היה כל מניע שיגרום לה להעליל עליו עלילה. בעדותה של אמה של המתלוננת תימוכין למצבה הרגשי של המתלוננת עובר להטרדה.
- גירסת הנאשם מבולבלת, רצופת סתירות והופרכה על ידי העדה גב' עמדי. ההגנה לא הביאה כל ראיה הקושרת בין יעקב מזרחי ואיציק מרצ'י, אשר לטענתה ביקשו להתנכל לו, לבין המתלוננת. כך, גם לא היה כל קשר בין גורמים במשרד האוצר לבין המתלוננת.
- על פי מוצג ההגנה נ/1 – 2/ הנאשם הורשע בעבר במעשים מגונים ואף במסגרת אותה פרשה הציע לקורבן הצעה לקיים איתו יחסי מין תמורת כסף.
- הצעת הנאשם למתלוננת הינה בעלת אופי מיני, מבזה ומשפילה בנסיבות העניין. הנאשם הציע למתלוננת מספר פעמים לקיים איתו יחסי מין תמורת כסף למרות סירובה להיענות להצעתו.

ב. סיכומי ההגנה

- הנאשם לא הסכים "להתיישר" עם נורמות פסולות שהונהגו על ידי קומץ של אנשים חזקים במשרד האוצר ועל כן, אלה החליטו להיפטר מהנאשם תוך שאינם בוחלים בשום אמצעי. ניסיונות המשרד לפטרו לא צלחו בבד"מ 148/01 וכן בבית הדין האיזורי לעבודה.
- הנאשם העיד, שאין לו כל קשר לפרשה. מדובר בעלילה והתנכלות מצד העובדים מזרחי ומרצ"י. בתקופת האירוע המיוחס לנאשם, הוא היה מושעה ולא הגיע כלל למשרד.
- התנהגות נציבות שירות המדינה מעידה כי, גם היא הצטרפה למסע ההתנכלות לנאשם. בטרם הסתיים ההליך הקודם נגד הנאשם התרחש האירוע המיוחס לנאשם בכתב התובענה. לא ניתנה תשובה מדוע המתנה הנציבות עד לקבלת גזר הדין בהליך הקודם ולא איפשרה לנאשם זכות דיונית מהותית של צירוף אישומים.
- עד ההגנה אליהו מיכאלי העיד כי, ניסו "להעיק" את הנאשם מהמשרד בדרך של תפירת תיק.
- על עדות המתלוננת – המתלוננת הייתה "כלי" בידי הגורמים החזקים במשרד האוצר, אשר דאגו כי, תיתן עדות שיקרית נגד הנאשם.
- בגירסת המתלוננת סתירות פנימיות וחוסר הסברים:
  - המתלוננת לא התלוננה במשטרה.
  - המתלוננת טענה כי, האירוע התרחש בשעה 16:00, מר גילי כהן בעדותו ציין כי, המתלוננת התפרצה למזנון בין בוקר לצהריים.
  - המתלוננת טענה כי, הנאשם לא נגע בה כלל, מר גילי כהן בעדותו סיפר שמתלוננת אמרה לי כי משהו "תפס אותה ולקח אותה לפינה".
  - המתלוננת לא נתנה הסבר סביר מדוע הנאשם לא ירד עמה במעלית, מדוע פנתה לעובד זוטרי ולא למנהל המזנון.
  - המתלוננת טענה בעדותה כי, סיפרה לאימה על ההטרדה יום לאחר המקרה. בחקירה הנגדית טענה כי, סיפרה מיידית לאימה. ואילו אם המתלוננת העידה כי, ביתה סיפרה לה על האירוע "תוך שבוע".
  - המתלוננת לא יזמה פניה לגורמים מתאימים כדי לזהות את המטריד אלא חיכתה שגייע למזנון.

- התביעה זימנה לעדות את דני גבאי וגילי כהן, עדים חיוניים, אשר בסופו של יום, לא התייצבו להעיד. לדרך פעולת התביעה יש משקל ראייתי שלילי.
- ההגנה טוענת לתחולת ההגנה מן הצדק. התנהגות התביעה כלפי הנאשם היא "התנהגות בלתי נסבלת של הרשות" (ע"פ 2910/94 ארנסט יפת נ' מדינת ישראל, פ"ד (2) 221, 352).
- כך התביעה מנהלת מדיניות של איפה ואיפה. עובדים אחרים במשרד האוצר שנמצאו "מטרידים סדרתיים" מועסקים במשרד וזאת תוך הפליית הנאשם לרעה.
- ההגנה סבורה, שהנאשם כלל לא עבר עבירה. מדובר על אירוע אחד (המוכחש על ידי הנאשם) והחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח – 1998 מדבר על "הצעות חוזרות". במקרה דנן לא התקיימו יחסי מרות ו/או יחסים אחרים בין הנאשם לבין המתלוננת.
- ההגנה טוענת כי, במקרה שלפנינו, מתקיים לכל הפחות ספק סביר.
- על כן, ההגנה מבקשת לזכות את הנאשם מהאישומים המיוחסים לו ולהשית על התביעה הוצאות הגנה מכח סעיף 36 לחוק.

8. הערכת עדויות, ממצאים, מסקנות וניתוח משפטי

- הנאשם יליד 1953, משנת 1974 מועסק בשירות המדינה.

הנאשם טוען כי, הוא נרדף במשרד על ידי שני עובדים: מזרחי ומרצ'י, בשל "הפנים שלי לא מוצאות חן" בעיניהם, ובשל רצונם להיפטר מהנאשם ו"להביא אנשים חברים שלהם שלמדו איתם בכיתה בכיתה א'" במקומו.

גם, נציבות שירות המדינה מתנכלת לו "בנציבות יש מאפייה אחת גדולה", כלשונו. העמדתו לדין בבד"מ 148/01, בעקבות הרשעתו בפלילים, היא התנכלות של הנציבות כלפיו, שהרי לא היו דברים מעולם. הנציבות המתינה עד שהגישה את כתב התובענה דנן, וזאת רק לאחר שבית הדין בהליך המשמעותי לא פיטר את הנאשם והסתפק באמצעי משמעת אחרים.

הנאשם העיד כי, פנה גם למבקר המדינה, לנשיא המדינה ולחברי הכנסת בעניין ותשובתם הייתה כי הם "מודעים למאפייה שיש בנציבות ואין מה לעשות".

הנאשם התדיין עם המשרד גם בבית הדין האזורי לעבודה ובמסגרת הסדר פשרה הוא הושב לעבודה ופיטוריו בוטלו. המשרד ניסה לשבץ את הנאשם בתפקידים בתוך המשרד ומחוצה לו, לדעת המשרד, בשל אופיו של הנאשם והתנהגותו הניסיונות לא צלחו (מוצג ת/2).

הנאשם טען כי, העובדים מזרחי ומרצ'י, במסגרת רדיפתם אותו "דרך טלפונים" גרמו לכך, שהמעסיקים לא יחפצו בו.

עד ההגנה מיכאלי, מי שהיה יו"ר הוועד, העיד כי, את הנאשם "ניסו להרחיק מהמשרד, ניסו להעיף אותו". וזאת בדרך של "תפירת תיק".

הנאשם הכחיש את האישומים והעבירות המיוחסות לו בכתב התובענה. לגירסתו, הכל עלילה. בתקופה הרלבנטית הוא היה מושעה ולא הגיע כלל למשרד. הוא אינו מכיר את המתלוננת ומעולם לא ראה אותה.

– המתלוננת – ילידת 1983, עבדה במזנון המשרד עד לפני גיוסה לצה"ל. היא העידה, שהתקבלה לעבודה דרך שירות התעסוקה. לא הייתה לה כל היכרות מוקדמת עם הנאשם ולא עם עובדים אחרים במשרד.

– מהראיות שבאו בפנינו, לא שוכנענו, שהעובדים מזרחי ומרצ'י השתמשו במתלוננת ככלי לסילוקו של הנאשם מהמשרד.

עד ההגנה מיכאלי שטען, "שנראה" לו שהתלוננת והאישומים נגד הנאשם "לא אמיתיים" – ניזון משמועות במשרד. את תוכן כתב התובענה אינו יודע, את המתלוננת או אימה אינו מכיר.

למתלוננת עצמה לא היה כל מניע להעליל על הנאשם. מדובר בעובדת זמנית, צעירה, שאין כל הסבר והיגיון שתירתם למזימה שרקמו העובדים נגד הנאשם, כגירסת הנאשם.

בסיכומי של דבר, בית הדין קובע כי, לא הוכחה בפנינו רקימתה של עלילה נגד הנאשם.

– באשר לפער הגירסאות בין גירסת המתלוננת לבין גירסת הנאשם :

גירסת המתלוננת – בפני בית הדין נשמעה רק עדותה של המתלוננת, כאשר עדותה בנציבות שירות המדינה לא הוגשה.

המתלוננת עשתה עלינו רושם מהימן.

בית הדין בחן את טענות הנאשם בנוגע לחוסר הסברים או סתירות פנימיות ומצאנו שלא סתירות אלה ואין בהן ממש.

בחירתה של המתלוננת להתלונן בנציבות שירות המדינה ולא במשטרה, אין בה כדי להעיד, שעדותה אינה אמיתית. סתירות כביכול בין עדותה של המתלוננת ועדות גילי כהן, שלא

הובאה בפנינו אינן ראויות להתייחסותו של בית הדין.

אף את אי פניית המתלוננת לגורמים בתוך המשרד, על מנת, לזהות את הנאשם, אין לזקוף לחובתה ואין ללמוד דבר וחצי דבר על קרות האירוע.

ההבדלים בין גירסת המתלוננת כי, סיפרה לאמה "יום לאחר המקרה" או "מיידי" על אשר אירע לבין עדות האם כי, בתה סיפרה לה על האירוע "תוך שבוע" וכן השוני בסכומי הכסף שהציע הנאשם תמורת יחסי מין בין עדות השתיים, יתכנו נוכח חלוף הזמן בין האירוע ובין מתן העדות בבית הדין. אין באלה להחליש את גירסתה של המתלוננת הנתמכת בעדותה של אימה.

גירסת הנאשם – בית הדין סבור, לאחר התרשמותו מגירסת הנאשם כפי שבאה לביטוי בעדותו בפנינו, כי היא אינה מהימנה עלינו.

כאמור, לא מצאנו בסיס ראייתי משכנע לרקימת עלילה של הטרדה מינית נגד הנאשם.

מעיון ב-ת/10 תלונות הנאשם על מזרחי ומרצ'י לנציבות שירות המדינה, משטרת ישראל ומבקר המדינה עולה כי, התלונות נבדקו ולנאשם הושב כדלקמן:
נציבות שירות המדינה – "לא נמצאו ראיות מספיקות המאשרות את תלונתך" הוחלט:
לסיים את הטיפול בתיק.

משטרת ישראל – לאחר בדיקת התלונה הוחלט לא להוסיף לחקור את התלונה, וזאת מן הסיבה "נסיבות העניין אינן מצדיקות את המשך החקירה".

משרד מבקר המדינה נציבות תלונות הציבור – לאחר הבירור הודע לנאשם:
"לא מצאנו מקום להסתייג מהחקירה שערכה נציבות שירות המדינה בנוגע לתלונתך ומתשובותיה אליך" ועוד: "לא מצאנו מקום להמשך בירור בעניין המשטרה."

לעומת זאת, בעדותו בבית הדין העיד הנאשם כי, פנה למבקר המדינה, לנשיא המדינה ולחברי כנסת לבדיקת תלונותיו והתשובה שקיבל היא כי "הם יודעים על מה שיש על המאפייה בנציבות".

גם באשר לגירסת הנאשם על חקירתו בנציבות שירות המדינה – מוצג ת/1- שם בחר לשמור על זכות השתיקה.

בחקירתו הראשית טען הנאשם כי, לא ידע על מה הוא נחקר ולו ידע היה מוסר את גירסתו. בהמשך, טען כי, אחרי שהחוקרת אמרה לו במה הוא חשוד, הוא הכחיש וקבל שמדובר בעלילה, וכי אינו מכיר את המתלוננת.

ועוד הוסיף כי, ביקש לשמור על זכות השתיקה.

החוקרת לא רשמה את דבריו, במסגרת ההתנכלות כלפיו.

הנאשם נתן תשובות מבולבלות וסותרות על חקירתו בנציבות שירות המדינה.

– בית הדין אינו נותן אמון בגירסתו של הנאשם ומעדיף את גירסת המתלוננת במלואה, לאחר שמצאנו אותה אמינה וככזו שמתארת נאמנה את אשר אירע.

– ועתה נבחן את יסודות העבירות בהן הואשם הנאשם:

התנהגות הנאשם פוגעת במשמעת שירות המדינה. (סעיף 17(1) לחוק). לעניין זה קבע כבר בית המשפט העליון בעש"מ 3/75 אלפונסו דבוש נגד נציבות שירות המדינה (פ"ד ל(1) 231):

"לא אמצה כאן תיאור כל יסודותיו וסימני האיפיון של המושג "משמעת".

יספיק לצורך הנושא שבפנינו אם אומר כי המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת ארגונית בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדריה ובכלל זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה ובזיקתם למסגרת עצמה."

באשר להתנהגות, הנוגעת ליסודות העבירה המצויים בסעיף 17(2) לחוק, עיקרן נוגע להפרת סעיפים 3. (א) (3), 3. (א) (4) ו-3. (א) (5) לחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח – 1998.

"3. (א) הטרדה מינית היא כל אחד ממעשים אלה:

(3) הצעות חוזרות בעלות אופי מיני, המופנות לאדם אשר למטריד כי אינו מעוניין בהצעות האמורות;

(4) התייחסויות חוזרות המופנות לאדם, המתמקדות במיניותו, כאשר אותו אדם הראה למטריד כי אינו מעוניין בהתייחסויות האמורות;

(5) התייחסות מבזה או משפילה המופנית לאדם ביחס למינו או למיניותו, לרבות נטייתו המינית; ..."

וכן, הפרת פיסקה 42.224 לתקשי"ר, הקובעת לאמור: "עובד חייב לנהוג בנימוס כלפי הממונים עליו, כלפי העובדים הכפופים לו וכלפי יתר חבריו לעבודה."

לגבי סעיף 17(3) לחוק – התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה, בעש"מ 3849/03 מיכל אלבו נגד נציבות שירות המדינה (דינים עליון, כרך סו, 854) נקבעה הגדרתה של העבירה: "אכן, עבירה לפי סעיף 17(3) אינה עבירה שגבולותיה מוגדרים, וכבר נאמר עליה שהיא בעלת "רקמה פתוחה", המתאימה את עצמה לנסיבות העניין ולזמנים, ושוליה רחבים ביותר. אף על פי כן, היא איננה חסרת גבולות, והיא מתאפיינת בהתנהגות פסולה מן הסוג "ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון."

הטרדה מינית מהי?

בית המשפט העליון בעש"מ 6713/96 מדינת ישראל נגד זוהר בן אשר (דינים עליון, כרך נג(7) 854) הגדיר מהי הטרדה מינית – באלו המילים:

"הטרדה מינית היא, קודם כל התנהגות. היא מחייבת מעשה של הטרדה. אך גם מילים הן בגדר מעשה. חיים ומוות ביד הלשון. התנהגות אינה מהווה הטרדה מינית אלא אם היא, כשמה, בעלת אופי מיני. מכאן, שהתנהגות לא תיחשב הטרדה מינית, גם אם היא מטרידה, אם אין לה אופי מיני או אם אין היא באה לידי ביטוי בדברים הקשורים למין. התנהגות שהיא הטרדה מכוונת, במקרה הרגיל, להשיג טובת הנאה מינית.

יחסי מין, או אפילו סיפוק מיני מעצם הטרדה כגון סיפוק מחיבוק או חיכוך. אך לא תמיד כך, אפשר במקרים מיוחדים, שהכוונה תהיה רק להקניט את הצד השני, לנקום בו או להציק לו, באמצעות ביטויים גסים או הערות אחרות בעלות אופי מיני, למשל, כדי שימאס במקום העבודה ויפרוש ממנו. תהיה הכוונה אשר תהיה, העיקר הוא לא הכוונה אלא ההתנהגות: הגיעה כדי הטרדה מינית."

בעש"מ 1928/00 עמוס ברוכין נגד מדינת ישראל פ"ד נ(3) 694 מצאנו כי:

"הטרדה מינית, כעבירת משמעת, כוללת צורות שונות ומשונות של התנהגות פסולה שיש בה אופי מיני. יש בהן בקצה אחד, צורות קלות מבחינת הפסול המוסרי והפגיעה בקורבן, ויש בהן, בקצה השני, צורות חמורות מבחינה זאת. ראו הגדרה של הטרדה מינית בסעיף 3 של חוק למניעת הטרדה מינית."

ובעש"מ 5771/01 ישראל פודלובסקי (פ"ד נו(1) 463) נקבע בין השאר:

"ביטויים בעלי אופי מיני שעל פי אמות מידה אובייקטיביות הם משפילים, מבזים או פוגעים בכבוד על רקע מיני, הם מעצם טיבם גם ביטויים המופנים כלפי כל אדם שלמינו או למינותו התייחס הביטוי. והוא נוכח בעת השמעתו. לעניין זה ראוי

**להעמיד דברים על מכונם ולהבהיר כי החוק החדש, לא לצמצם את הגדרת הטרדה
המינית בא, אלא להרחיבה בה.**

ברם, החוק למניעת הטרדה מינית קבע עיקרון מרכזי, המחייב כי הקורבן להטרדה "יראה" למטריד שאינו מעוניין בהצעות או בהתייחסות. עיקרון זה חובק בתוכו את התפיסה שהטרדה מינית, בין היתר, היא התנהגות בעלת אופי מיני, שהאדם אליו היא מופנית אינו מעוניין בה. לכן נדרשת הישנות ההתנהגות והצגת היעדר העניין על ידי הקורבן.

במקרה דנן, התבטאויותיו של הנאשם כלפי המתלוננת היו מבזות על פי טיבן, נוכח התייחסותן למתלוננת כאל אובייקט מיני באופן שפגע בזכותה לכבוד ולשוויון. כך גם, על פי עובדות המקרה, חסם למתלוננת את הכניסה למעלית ואמר לה על התערבותו עם חברו על הסכמת המתלוננת לשכב עימו. המתלוננת ביקשה מהנאשם לעזוב אותה. הנאשם חזר והציע למתלוננת סכום כספי אם תסכים לבוא עימו. המתלוננת שוב סירבה וביקשה להמשיך בעבודתה. הנאשם לא הניח לה וביקשה לחשוב על הצעתו ולענות לו תשובה בפעם הבאה שיראה אותה.

מדובר, בהישנות ההצעות ובסירובה החוזר של המתלוננת, שאינה מעוניינת בהצעות האמורות.

- בית הדין קובע כי, בנסיבות אלה הנאשם הטריד מינית את המתלוננת, כמשמעותו בחוק למניעת הטרדה מינית.

- באשר לטענה תחולת הדוקטרינה של הגנה מן הצדק - בית הדין גם לאחר שמיעתו של התיק קובע כי, החלטתו בעניין, בהחלטה מיום 14.5.03, בעינה עומדת ואנו דוחים את טענת ההגנה.

- טענת הנאשם לאפלייתו אל מול עובדים מטרידים אחרים במשרד, שחרף זאת מועסקים. על זאת כבר, קבע בית דין זה לא אחת כי, העובדה שאכיפת הדין היא חלקית ביותר, אינה כשלעצמה מקיימת זכות לעובד. ככלל, אי אכיפה אפקטיבית אינה מקנה לעובד זכות להפר את המשמעת בשירות המדינה.

(ראה: בד"מ 112/00; עש"מ 5205/01, שמעון פרנס נ' רשות השידור, דינים עליון ס 707; בג"צ 6396/96 סימונה זקן נ' ראש עיריית באר שבע פ"ד נג(3) 89).

9. סוף דבר

לנוכח כל המבואר, בית הדין החליט להרשיע את הנאשם במעשים ובעבירות המיוחסים לו בכתב התובענה, עבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק.

ראיות וטיעונים לאמצעי המשמעת

המועד לשמיעת ראיות וטיעונים לאמצעי המשמעת נקבע ליום 25.1.06 בשעה 09:00, באולם ב' (אגף B, קומה 5).

הכרעת הדין ניתנה ביום ה' בטבת התשס"ו – 5.1.2006, בהיעדר הצדדים, להם תועבר הכרעת הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
דוד ציוני	אסתר בריימן	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

ג' בשבט התשס"ו
1 בפברואר 2006

בד. 2006-189
בד"מ 113/02
ת.ז. : 65276008

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה בירושלים

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב ביה"ד - יו"ר
גב' אסתר בריימן - חברה
מר דוד ציוני - חבר

התובעת: עו"ד שרונה גדה

הנאשם:

ב"כ הנאשם: עו"ד יניב גלבוץ

נציג המשרד: מר יואב צברי

גזר – דין

התובענה וההליך

1. בתאריך ה' בטבת התשס"ו – 5.1.06 הרשיע בית הדין בהכרעת דין מפורטת את הנאשם, שהועסק בתפקיד נהג, במשרד האוצר עד ליום השעייתו 20.8.02, בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-3(לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק).

באלה האישומים:

במהלך חודש ינואר 2002 ס.ע. (להלן – המתלוננת), עבדה במזנון, משרד האוצר. ביום קרות האירוע נשוא התובענה הייתה המתלוננת בת 18.5 שנים.

במועד שאינו ידוע במדויק לתביעה, אשר התרחש בתחילת חודש ינואר 2002, פגש הנאשם במתלוננת, שהייתה עובדת חדשה במשרד האוצר, ושאל אותה לגילה ולמקום מגוריה.

המתלוננת השיבה שהיא בת 18.5, ומתגוררת בגילה. הנאשם אמר למתלוננת כי, אף הוא מתגורר בשכונת גילה.

מספר ימים לאחר מכן, המתלוננת המתינה למעלית בקומה 7 במשרד האוצר ופגשה שוב בנאשם. הנאשם חסם למתלוננת את הכניסה למעלית ואמר לה כי, לאחר פגישתו הראשונה עימה "אני וחבר שלי התערבנו על - 500 ₪, החבר שלי אמר שתשכבי איתו/איתי, ואני אמרתי שלא". המתלוננת אמרה לנאשם כי, הדברים הללו אינם מעניינים אותה וכי היא עדיין צעירה וביקשה מהנאשם לעזוב אותה. הנאשם אמר למתלוננת: "הרבה בנות בגיל שלך עושות את זה תמורת \$150, אז את לא רוצה שאתן לך \$150 ותסכימי לבוא איתי". המתלוננת חזרה ואמרה לנאשם: "אני ילדה בשבילך, לא מתאים לי הדברים האלה, ותיתן לי להמשיך בעבודה אני ממהרת". אזי אמר לה הנאשם: "תחשבי על זה ושאראה אותך בפעם הבאה תעני לי, תתני לי תשובה". לאחר דברים אלה איפשר הנאשם למתלוננת להיכנס למעלית ולחזור לעבודתה.

בהתנהגותו הנאשם פגע במשמעת שירות המדינה, הפר את הוראות סעיפים 3(א), 3(א)(4) ו-3(א)(5) לחוק למניעת הטרדה מינית, התשנ"ח – 1988, את פסקה 42.224 לתקשי"ר והתנהג התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה.

2. ראיות לאמצעי המשמעת

מטעם ההגנה הופיע עד האופי מר שמואל זאדה, איש אחזקה במחלקת משאבים חומריים במשרד. לעד היכרות עם הנאשם מנובמבר 1986. על פי עדותו, הנאשם אדם שקט, לנאשם נגרם עוול בגין התנכלויות במשרד נגדו והוא נפגע אישית ומשפחתית.

כך נדרש בית הדין לעיין גם בעדותו של עד ההגנה אליהו מיכאלי.

3. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

התובעת המלומדת ציינה כי, התנהגותו של הנאשם הייתה התנהגות משפילה כלפי המתלוננת והיא נפגעה נפשית קשה. לנאשם הרשעות קודמות פליליות ומשמעיות.

בשנת 1981 הורשע הנאשם בדין הפלילי ונחון על ידי נשיא המדינה אולם הועמד לדין משמעתי בגין מעשה מגונה בכפיה, בעובדת משרד האוצר. בשנת 1999 הרשיע בית משפט השלום בירושלים את הנאשם במעשה מגונה, העובדת במזנון, במשרד האוצר (ת"פ 1907/99). בעקבות ההליך הפלילי, הרשיע בית הדין למשמעת את הנאשם ונמנע מפיטורי הנאשם (בד"מ 148/01).

התביעה סבורה, שמדובר באדם שהוא מסוכן לשירות המדינה. מעשיו החוזרים והנישנים מצביעים על חוצפה ותעוזה וכדי להגן על תדמית שירות המדינה, התביעה עותרת לפיטורי הנאשם ולפסילתו משירות המדינה עד הגיעו לגיל 60 שנה.

ב. גישת המשרד

נציג המשרד הדגיש את הנסיונות הרבים של המשרד לאורך שנים, לשקם ולעזור לנאשם. אולם שיבוצו של הנאשם במקומות עבודה במשרד ובמשרדי ממשלה אחרים, נכשל בשל חוסר המוטיבציה של הנאשם ובעיות התנהגות שלו.

לבית הדין הוגשו מכתבים המעידים על כך.

המשרד מצטרף לעמדת התביעה לענין אמצעי המשמעת ההולמים את המקרה שלפנינו.

ג. טיעוני ההגנה

ההגנה חולקת על אמצעי המשמעת המבוקשים אשר לגישתה הם מוגזמים עד מאוד. הסניגוריה חוזרת על טענתה כי המשרד שם לו למטרה להרחיק את הנאשם משורותיו. האישום נשוא תיק זה היה ידוע לתביעה עוד בהליך המשמעת הקודם שנוהל נגד הנאשם. אלא שהתביעה העדיפה להמתין אם יפוטר הנאשם אם לאו. ושעה שבית הדין לא פיטר את הנאשם הגישה כתב תובענה נוסף. כך גם התנהל הליך בבית הדין האזורי לעבודה והנאשם הוחזר לעבודה ואף זכה בפיצויים.

מצבו הנפשי והרפואי של הנאשם בכי רע. העבודה היא תמצית חייו, הוא מתגורר בגפו ושנים סבל מהתנכלות הממונים עליו.

הנאשם מעוניין לחזור לעבודה, לתרום את חלקו ולהתפרנס בכבוד.

ההגנה מבקשת מבית הדין שימנע מפיטורי הנאשם ויורה למשרד למצוא לו תפקיד מתאים.

ד. דבר הנאשם

הנאשם טען שוב לחפותו, להתנכלות שהיתה מנת חלקו במשרד ורצון המשרד לפטרו. הנאשם הביע תקווה, שבית הדין יחזירו לעבודה לאחר תקופת השעייה כה ארוכה.

4. החלטת בית הדין

להלן השיקולים, אשר שקל בית הדין בבואו להשית על הנאשם את אמצעי המשמעת הראויים:

א. תכלית אמצעי המשמעת

אמצעי המשמעת מושתים לצורך השגתה של תכלית, שלשם קידומה נועד חוק המשמעת. ההליך המשמעתי נועד לשמור על מראיתו ותדמיתו של השירות הציבורי ועל שמו הטוב של השירות.

כך קבע בית המשפט העליון:

"מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה."
(עש"מ 5574/00 אורי בנית נ' מדינת ישראל, דינים עליון, כרך נט, 43).

ועוד:

"... בדין המשמעתי, אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה: התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא כאמור. למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד שירות המדינה או התדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות."
(עש"מ 4411/99 מדינת ישראל נ' עבדאללה חמזה, פ"ד נג(3) 77).

תכליתם של אמצעי המשמעת בנוסף לפגיעה האישית, שכרוכה בהם כלפי הנאשם, היא להרתיע את עובדי המדינה האחרים מפני הפרת המשמעת, על מנת שתדמיתו של השירות ואיכותו לא יפגעו.

(עש"מ 5771/01 ישראל פודלובסקי נ' נציבות שירות המדינה פ"ד נו(1) 231).

בית המשפט העליון הדגיש את תפקידם ההרתעתי של אמצעי המשמעת בעש"מ 7113/02 מדינת ישראל נ' שחר לוי (דינים עליון, כרך סד, 338):

"כידוע, אמצעי המשמעת נועדו להרתיע מפני ביצוע מעשים שיש בהם כדי לפגוע בטוהר המידות בשירות המדינה, בתפקודו התקין ובאמון הציבור בו. ככל שהמעשים בהם הורשע הנאשם חמורים יותר, וככל שדרגתו בשירות המדינה בכירה יותר, כך מתחזק הצורך להעביר מסר ברור וחד המוקיע את מעשיו, על מנת לשרש תופעות פסולות בשירות המדינה ולמנוע את הישנותן בעתיד."

ב. המדיניות השיפוטיות כלפי העבירות של הטרדה מינית

בעש"מ 1928/00, מדינת ישראל נ' עמוס ברוכין (פ"ד נד(3) 694) קבע בית המשפט העליון כי, המהות של הטרדה מינית מחייבת באופן עקרוני, כפוף לנסיבות של כל מקרה, גישה מחמירה מצד בית הדין למשמעת:

"הטרדה מינית, כעבירת משמעת, כוללת צורות שונות ומשונות של התנהגות פסולה שיש לה אופי מיני. יש בהן, בקצה אחד, צורות קצות מבחינת הפסול המוסרי הופיעה בקרבן, ויש בהן, בקצה השני, צורות חמורות מבחינה זאת. ראו ההגדרה של הטרדה מינית בסעיף 3 של החוק למניעת הטרדה מינית וכן

במשפט בן אשר. ברור, לכן, שהחומרה של אמצעי המשמעת בכל מקרה ומקרה אמורה לתת ביטוי לחומרה של הטרדה המינית באותו מקרה.

בהתאם לכך, אמצעי המשמעת במקרה של הטרדה מינית עשויים לנוע מאמצעי קל כמו התראה או נזיפה ועד אמצעי חמור כמו פיטורים משירות המדינה, תוך שלילת זכויות לפיצויים ולגמלה ואף פסילה לשירות המדינה.

וכן:

"בהטרדה מינית הנעשית מעמדה של מרות או השפעה, מעבר לפסול שבעצם הטרדה, יש גם מימד של ניצול לרעה של התפקיד או של המעמד, שהרי התפקיד או המעמד הוקנו כדי לשרת את המוסד, ולא כדי להקנות טובת הנאה אישית... אכן, הטרדה מינית על ידי בעל סמכות, במובן הרחב, כלפי מי שנתון לסמכותו היא סוג חמור במיוחד של הטרדה מינית."

(עש"מ 6713/96 מדינת ישראל נ' זוהר בן אשר, פ"ד נב(1) 650).

וכך, גם בעש"מ 309/01 אליעזר זרזר נ' נציב שירות המדינה (פ"ד נה(2) 830):

"עם זאת, המהות של הטרדה מינית מחייבת באופן עקרוני, כפוף לנסיבות של כל מקרה, גישה מחמירה מצד הממונים על עובד הציבור הנאשם בהטרדה כזאת, מצד בית הדין למשמעת וכן גם, בהליך של ערעור, מצידו של בית משפט זה... המסקנה העולה מן האמור היא, כי במקרים חמורים של הטרדה מינית, מן הראוי לנקוט אמצעי חמורים, כלומר, פיטורים משירות המדינה, ואם נסיבות המקרה מצדיקות זאת, אולי גם אמצעי נוספים הנלווים לפיטורים, כיוון שהטרדה מינית היא תופעה רווחת בשירות הציבורי, על בית המשפט לנקוט אמצעי משמעת חמורים במאבק למיגור התופעה."

ובעש"מ 10088/02 שמואל בצון נ' מדינת ישראל (דינים עליון, כרך סג, 976):

"היקף התופעה של הטרדה המינית, ובעיקר הפגיעה בכבודם ומעמדם של נפגעי העבירות וכמו גם הפגיעה בתדמית שירות המדינה וביחסי העבודה מצדיקים העברת מסר מרתיע."

ג. על העבירות

בהכרעת דין מפורטת ומנומקת בית הדין פרס את גישתו ועמדתו לענין הטעמים שבשלהם הרשענו את הנאשם.

בית הדין קבע כי, התבטאויותיו של הנאשם כלפי המתלוננת היו מבזות על פי טיבן, נוכח התייחסותן למתלוננת כאל אובייקט מיני, באופן שפגע בזכותה לכבוד ולשיוויון.

ד. על הנסיבות האישיות

הנאשם יליד 1953, מועסק בשירות המדינה משנת 1974. בית הדין עלעל במסמכים שהוצגו בפניו, בדבר מציאת מקום עבודה לנאשם במשך שנים ועל כשלונו של הנאשם להשתלב מקצועית. באשר לטענות הנאשם כי, התנכלו לו במשרד, ראה קביעתו של בית הדין, בהכרעת הדין עמ' 12-13.

לנאשם עבר פלילי ומשמעתי, כמפורט לעיל. מצבו הנפשי ומצבו הכלכלי של הנאשם הובהרו לבית הדין.

5. אמצעי המשמעת המוטלים

בית הדין בחן את מכלול השיקולים שאותם פרסנו בגזר הדין, לצורך הטלתם של אמצעי המשמעת הראויים על הנאשם ובכלל אלה שאלת פיטורי הנאשם, על פי עתירת התביעה והמשרד.

גישת בית המשפט העליון, כפי שהובאה לעיל, לענין אמצעי המשמעת הראויים בעבירות של הטרדה מינית, מצביעה על הצורך לבחון כל מקרה ומקרה לגופו. כאשר ההנחיה היא לנקוט באמצעי משמעת חמורים, לרבות פיטורים במקרים חמורים.

בית הדין הגיע לכלל מסקנה, שאין מנוס מהרחקתו ופסילתו של הנאשם משירות המדינה. דפוס התנהגותו לרבות הרשעותיו בדין הפלילי והמשמעתי, נסיבותיו האישיות של הנאשם ומגמת בית המשפט העליון למתן את הפגיעה בזכויות הכספיות של נאשם (עש"מ 978/02 אביבה בודקובסקי נ' נציב שירות המדינה, ועש"מ 5044/03 רות בליתי נ' נציבות שירות המדינה), הביאונו להחלטה על פיה יוטלו על הנאשם אמצעי המשמעת הבאים:

א. נזיפה חמורה.

ב. פיטורים לאלתר.

ג. פסילה משירות המדינה לפרק זמן של 5 שנים, מיום גזר הדין.

ניתן היום ג' בשבט התשס"ו – 1.2.06, בהעדר הצדדים להם יועבר גזר הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור מסורה לצדדים, בהתאם לסעיף 43(א) לחוק.

(-)	(-)	(-)
מר דוד ציוני	גב' אסתר בריימן	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב ביה"ד יו"ר

תמצית פסק הדין

הנאשמת, פקידת מבצעי גביה באגף מיסוי מקרקעין בפתח תקוה, הורשעה בשליפת מידע שלא כדין ושלא לצרכי עבודתה (כ-68 שליפות).

במעשיה הנאשמת ניצלה את מעמדה לרעה, פגעה במשמעת שירות המדינה, הפרה את הוראות החוק, התקשייר וכללי האתיקה של עובדי המדינה בדבר הגנה על הפרטיות והתנהגה התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה.

בית הדין השית על הנאשמת אמצעי משמעת של: נזיפה חמורה, הפקעת משכורת קובעת אחת והורדה בשתי דרגות שכר לתקופה של שלוש שנים.

ניתן ביום ה' באדר התשס"ו – 5.3.2006.

הרכב: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר קובי שלם - חבר
מר שלמה בן מיור - חבר

ה' באדר התשס"ו
5 במרץ 2006

בד. 2006-348
בד"מ 137/05
ת.ז. : 14464622

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן ביוביץ – מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר קובי שלם - חבר
מר שלמה בן מיור - חבר

התובעת: עו"ד יעל אמזלג

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: לא מיוצגת

גזר – דין

התובענה וההליך

1. ביום ל' בשבט התשס"ו – 28.2.06 בית הדין, במסגרת הסדר טיעון, הרשיע את הנאשמת, המועסקת כפקידת מבצעי גביה, באגף מיסוי מקרקעין בפתח תקווה, בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-3 לחוק שירות המדינה (משמעת) התשכ"ג – 1963 (להלן - החוק).
2. בכך, ששלפה 68 שליפות מידע שלא כדין ושלא לצרכי עבודתה. במעשיה הנאשמת ניצלה את מעמדה לרעה, פגעה במשמעת שירות המדינה, הפרה את הוראת סעיף 2(7) לחוק הגנת הפרטיות, התשמ"א – 1981, הוראת פסקאות 65.194, 65.195 ופרק 65.13 לתקשי"ר וכן הוראות סעיפים 9.01, 9.02, 9.03 לכללי האתיקה לעובדי המדינה והתנהגה התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה בישראל.

3. טיעוני הצדדים לענין כיבודו של הסדר הטיעון

הצדדים הודיעו לבית הדין, שהגיעו ביניהם להסדר טיעון ואלה אמצעי המשמעת המוסכמים :

- א. נזיפה חמורה.
- ב. הפקעת משכורת קובעת אחת, שתשולם ב-24 תשלומים שווים ורצופים.
- ג. הניכוי יחל בתום תקופת ההורדה בדרגה.
- הורדה בשתי דרגות שכר לתקופה של שלוש שנים.

הצדדים טענו בפנינו טענות לענין כיבודו של הסדר הטיעון.

א. עמדת התביעה

התובעת המלומדת הדגישה בפנינו, כי הנאשמת ניצלה את תפקידה ואת מעמדה לקידום ענייניה האישיים. כאשר המידע שנשלף פגע בפרטיותם של אותם אזרחים.

התביעה סבורה שראוי במקרה דנן לבקש את פיטורי הנאשמת, על מנת, להעביר מסר חד משמעי ומרתיע. ברם, התביעה התחשבה בכך, שהנאשמת נטלה אחריות על מעשיה, חסכה זמן שיפוטי יקר ואף בשל נסיבותיה האישיות, עותרת התביעה לכיבודו של הסדר הטיעון.

התביעה הגישה כתימוכין פסיקה בד"מ 142/04; עש"מ 4123/95 יוסף אור נ' מדינת ישראל – נציב שירות המדינה, פ"ד מט(5), 184; בד"מ 59/05; ע"פ 5026/97 גיק גלעם נ' מדינת ישראל, תק-על (2)99, 1149; עש"מ 7111/02 נציבות שירות המדינה נ' יאיר אשוואל, פ"ד נו (1) 920.

ב. גישת המשרד

מפי נציג המשרד בית הדין שמע, שמדובר בעובדת טובה, אין לה הרשעות קודמות. המשרד מצטרף לעמדת התביעה לענין רכיבי הסדר הטיעון.

ג. דבר הנאשמת

הנאשמת ציינה בפנינו, כי התנהגה בתום לב. באותה עת היא עברה תקופה קשה. הנאשמת מבינה את הפסול שבמעשיה.

4. לשאלת כיבודו של הסדר הטיעון

בית הדין בחן במסגרת שיקוליו האם יש לכבד את הסדר הטיעון שהוצג בפניו. ואלה השיקולים שהינחו את בית הדין :

א. תכלית אמצעי המשמעת

התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא למנוע פגיעה משמעתית בתפקודו של שירות המדינה או בתדמיתו של השירות, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות התקינה של השירות.

כדברי בית המשפט העליון בעש"מ 5282/98 מדינת ישראל נ' תמר כתב (פ"ד נב(5) 87, 92):
"בית הדין המשמעתי אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה: התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא כאמור למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית של שירות זה, שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות".
(ראה גם עש"מ 917/99 מדינת ישראל נ' עבדאללה חמזה, פ"ד נג(3) 77; עש"מ 57701/01 פודלובסקי נ' נציבות שירות המדינה, דינים עליון, כרך ס', 562).

זאת ועוד, תכליתם של אמצעי המשמעת בנוסף לפגיעה בכל נאשם, היא להרתיע עובדי מדינה אחרים מפני ביצוע עבירות משמעת הפוגעות בתדמיתו ובתפקודו של שירות המדינה.

ב. על העבירות

בית המשפט העליון הביע גישה מחמירה כנגד עובדי ציבור העושים שימוש במאגרי המידע שלא לצורך מילוי תפקידם.

בעש"מ 6843/01 יפתח בן דוד נ' מדינת ישראל (פ"ד נו(2), 918) נקבע:

"ההוראות האמורות נועדו, כאמור, להגביל ולהסדיר את השימוש במידע המצוי במאגרים בכל ובמאגרי מס הכנסה בפרט. בבסיס ההסדר החוקי בעניין זה עומדות שלוש מטרות עיקריות: האחת, עידוד נישומים למסור דיווחי אמת על הכנסתם מתוך בטחון מלא, כי מידע זה ישמר בסודיות בידי עובדי מס הכנסה ולא יימסר לצדדים שלישיים. השנייה, שמירה על חיסיון מקורות המידע של רשויות המס, כדי שניתן יהיה לגבות מס אמת מן הציבור.

המטרה השלישית, שאינה נופלת בחשיבותה, היא השמירה על פרטיותו של אדם, ומניעת שימוש לרעה במידע המצוי בידי מס הכנסה. שתי המטרות הראשונות הן מוסריות באופיין, בהיותן קשורות לשיפור יכולתן של רשויות המס לגבות מיסים מן הציבור. המטרה השלישית נובעת מהחשיבות הניתנת במשפטנו לזכות לפרטיות, שהיא זכות יסוד חוקתית המעוגנת בסעיף 7 לחוק יסוד: "כבוד האדם וחירותו".

חזינו האפוקליפטי של ג'ורג' אורוול בדבר "האח הגדול", עלול על נקלה להופך למציאות חיים, אם לא יושמו הגבולות לנגישות למאגרים ולשימוש בהם, מעבר למטרה המוגבלת שלשמה ניתנה הסמכות למופקדים על מאגרי המידע. מטבע

הדברים, מפקח מס הכנסה נחשף במסגרת תפקידו למידע רב המצוי בידי רשויות המס אודות אזרחי המדינה, ובמיוחד במאגרים הממוחשבים של נציבות מס הכנסה".

ובעש"מ 7112/02 יאיר אשוואל ואח' (פ"ד נז(1) 920) בית המשפט העליון פסק לעניין התגובה הראויה כלפי העבירות הנדונות:

"העבירות המשמעותיות של שליפת המידע ממאגרים שלא לצורכי התפקיד יוצרות פגיעה קשה בתדמיתו של שירות המדינה. צא וחשוב מה מידת הפגיעה הצפויה לכל אדם מהישוב שמידע אישי שנאסף על ידי אורגנים של השירות הציבורי לצורכי תפקידם מועבר בשוק המידע כמוצר, ועלול להגיע לרשות הרבים ... בנוסף לפגיעה הזו בתדמיתו של שירות המדינה נפגע אמונו של הציבור בשירות זה ... ובעקבות הפגיעה באמון הציבור עלולים האזרחים להתחמק ממסירותו בידיעה שמאגרי המידע פרוצים ... הפיתויים הרבים כרוכים באפשרות להשיג מידע, מחייבים להציב מנגד אמצעי משמעת מרתיע.

הנאשמת עובדת ותיקה בשירות המדינה (משנת 1990) וקיימת צפיית המערכת והציבור ממנה, שתקפיד על ההוראות ותעשה שימוש ראוי במידע הרב המצוי ברשויות המס ושלו היא נחשפת במסגרת תפקידה.

ג. הנסיבות האישיות

מדובר בעובדת טובה, תיקה האישי ללא דופי. בעת קרות האירועים הנאשמת עברה תקופה קשה בחייה.

ד. הכללים לכיבודו של הסדר הטיעון

בעניין זה אנו מונחים על פי פסיקת בית המשפט העליון, בע"פ 1958/98 פלוני נ' מדינת ישראל (דינים עליון, כרך ס"ג, 577), שבו נקבע:

"בהיעדר פגם או פסול בהודיה שניתנה במסגרת הסדר הטיעון, ירשיע בית המשפט את הנאשם על פי הודייתו ויגזור את עונשו.

בהתקיים איזון ראוי בין האינטרס הציבורי הפרטני והאינטרס הציבורי הרחב שהתביעה מייצגת מצד אחד, לבין טובת ההנאה שניתנה לנאשם מצד אחר, יכבד בית המשפט את הסדר הטיעון. בית המשפט ישווה לנגד עיניו, בין היתר, את המגמה העקרונית לעידוד הסדרי טיעון".

(ראה גם: עש"מ 4592/97 אליהו סבג נ' נציבות שירות המדינה, פ"ד נא(5), 593).

בית הדין נוטה לכבד הסדרי טיעון, שעולים בקנה אחד עם המגמה המתפתחת בשיטתנו, הקוראת לפיתוח דרכי הבנה והידברות בין הצדדים.

5 . החלטת בית הדין

בסופו של עיון, בית הדין החליט לאמץ את הסדר הטיעון שהובא בפניו ונותן לו תוקף של פסק דין.

אמצעי המשמעת המוסכמים מהווים את האיזון הדרוש בין האינטרס הציבורי, אותו מייצגת התביעה לאכיפת המשמעת בשירות המדינה לבין נסיבותיה האישיות של הנאשמת.

6 . סוף דבר

בנסיבות אלה בית הדין מטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים :

א. נזיפה חמורה.

ב. הפקעת משכורת קובעת אחת, שתשולם ב-24 תשלומים שווים ורצופים. הניכוי יחל בתום תקופת ההורדה בדרגה.

ג. הורדה בשתי דרגות שכר לתקופה של שלוש שנים.

אמצעי המשמעת הודעו לצדדים ביום ל' בשבט תשס"ו – 28.2.06.

גזר הדין המפורט והמנומק ניתן ביום ה' באדר התשס"ו – 5.3.06, שלא בנוכחות הצדדים, להם יועבר גזר הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
שלמה בן מיור	קובי שלם	עו"ד ניצה אדן ביוביץ
חבר	חבר	מ"מ אב בית הדין יו"ר

תמצית פסק הדין

בית הדין הרשיע במסגרת הסדר טיעון את הנאשמת, ששימשה כעוזרת שרת החינוך, התרבות והספורט בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-3 לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963.

זאת, בכך שלא הפסיקה את כהונתה כחברת מרכז הליכוד עם קבלתה לעבודה במשרד, ובהמשך התעלמה הנאשמת כליל מפניות חוזרות ונשנות אליה, הן מהנהלת המשרד, הן מלשכת השרה והן מסגן נציב שירות המדינה להתפטר מחברותה במרכז הליכוד.

בית הדין החליט לכבד את הסדר הטיעון, מנימוקים שפורטו בגזר הדין והטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים:
א. נזיפה חמורה.
ב. פסילה משירות המדינה לתקופה של שנה.

ניתן ביום א' באדר התשס"ו – 1.3.2006.

הרכב: עו"ד ניצה אגן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גב' מוריאל נחמן - חברה
עו"ד משה מרבך - חבר

ו' באדר התשס"ו
6 במרץ 2006

בד. 2006-353
בד"מ 92/05
ת.ז. : 57423345

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן ביוביץ – מ"מ אב בית הדין - יו"ר
גב' מוריאל נחמן - חברה
עו"ד משה מרבך - חבר

התובעת: עו"ד יפית כנעני

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד אשר חן

נציג המשרד: מר רוני יוטבת

גזר – דין

ההליך

1. ביום כ"ב בשבט התשס"ו – 20.2.06 בית הדין הרשיע, במסגרת הסדר טיעון את הנאשמת, ששימשה בתקופה הרלבנטית לכתב התובענה, כעוזרת שרת החינוך, התרבות והספורט בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק).

2. באלה האישומים:

אישום ראשון –

הנאשמת התקבלה לתפקידה בשירות המדינה ביום 1.1.03. משנת 2002 לערך, כיהנה הנאשמת כחברת מרכז הליכוד.

עם קבלתה של הנאשמת למשרד היה עליה להפסיק את כהונתה במרכז הליכוד, אולם הנאשמת המשיכה לכהן כחברת מרכז ובמסגרת זו, אף השתתפה ביום 6.1.05 בוועידת הליכוד.

הנאשמת פגעה במעשיה במשמעת שירות המדינה, הפרה את פסקה 42.391 (ג) לתקשי"ר, הפרה את סעיף 3א(ד) לחוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט – 1959 והתנהגה התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה.

אישום שני –

ביום 26.1.05 פנה עו"ד יורם צלקובניק, סגן נציב שירות המדינה (משמעת), במכתב לנאשמת, באמצעות מר גד אביקסיס, סמנכ"ל למינהל במשרד החינוך, והורה לה להתפטר מחברותה ממרכז הליכוד תוך עשרה ימים.

הנאשמת לא שעתה להוראתו של עו"ד צלקובניק, ולא הגישה כל הודעת התפטרות מחברותה במרכז הליכוד, כפי שהורה לה.

בהמשך, קיבלה הנאשמת פניות חוזרות ונשנות, הן ממר אביקסיס והן מגב' יוספה חליבה, מנהלת לשכת השרה, בעניין דרישתו של עו"ד צלקובניק כי, תתפטר ממרכז הליכוד, אולם הנאשמת התעלמה אף מפניות אלו.

סמוך לאחר חקירתה בנש"מ, ביום 12.7.05, שלחה הנאשמת בפקס, לראש אגף חקירות נש"מ, מר שמואל ארז, מכתב, הנושא תאריך 14.4.05, לפיו היא ביקשה מח"כ צחי הנגבי להפסיק את כהונתה במרכז הליכוד. למרות זאת, מבירור שנערך במפלגת הליכוד עלה, כי נכון ליום 13.7.05, הנאשמת רשומה כחברת מרכז ליכוד.

במעשיה אלו, התעלמה הנאשמת כליל מפניות חוזרות ונשנות אליה, הן מהנהלת המשרד, הן מלשכת השרה והן מסגן נציב שירות המדינה, להתפטר מחברותה במרכז הליכוד, תוך שכל אותה העת המשיכה לכהן כחברת מרכז שלא כדין ואף, השתתפה באופן פעיל בוועידת הליכוד.

הנאשמת פגעה במשמעת שירות המדינה, הפרה את פסקאות 42.211, 42.212 ו-42.221 לתקשי"ר, הפרה את כלל 4.01 לכללי האתיקה של עובדי המדינה והתנהגה התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה.

3. טיעונים לכיבודו של הסדר הטיעון

הצדדים הודיעו לבית הדין על אמצעי משמעת מוסכמים, כדלקמן:

א. נזיפה חמורה.

ב. פסילה משירות המדינה, כאשר התביעה עותרת לתקופה של 12 חודשים, וההגנה עותרת לתקופה של 4 חודשים.

א. גישת התביעה

התביעה ביקשה מבית הדין להעביר מסר לעובדי המדינה, שהתנהגותה של הנאשמת אינה מקובלת בשירות המדינה. התביעה מבקשת לאמץ את הסדר הטיעון במיוחד לאור העובדה, שהנאשמת פרשה מהשירות.

התובעת המלומדת הגישה לעיונו של בית הדין פסיקה: עש"מ 5/86 גדעון ספירו נ' נציב שירות המדינה; עש"מ 3849/03 מיכל אלבו נ' נציבות שירות המדינה.

ב. עמדת המשרד

עמדת המשרד הוגשה בכתב לבית הדין, לפיה המשרד מצטרף לגישת התביעה לענין אמצעי המשמעת.

ג. טיעוני ההגנה

הסניגור המלומד חזר והדגיש כי, הנאשמת פעלה במשרד כעוזרת פוליטית על כל המשתמע מכך, כשהתקבלה לעבודה אף לא נדרשה להתפטר מחברותה בגוף הבוחר של המפלגה.

הסניגור מלומד ניסה כוחו במתן פרשנות לפסיקה 42.391 (ג) לתקשי"ר, לפיה חובת הפרישה חלה רק על עובד הנמצא בארבעת הדרגות הבכירות. כך, גם הנאשמת פנתה ללשכה המשפטית במשרד וקיבלה חוות דעת, לפיה אינה מחוייבת להתפטר מחברותה בשל היותה מדורגת בדרגה 41 בדירוג המח"ר. הסניגוריה הוסיפה, שהנאשמת הודתה באישומים המיוחסים לה, אולם טיעוני ההגנה מיועדים לשכנע את בית הדין לפסול את הנאשמת מהשירות לתקופה של 4 חודשים בלבד.

לנאשמת אין עבר פלילי או משמעתי, גם בעלה או איש פוליטי וכנראה יאבד את משרתו במהלך הבחירות לכנסת.

ד. דבר הנאשמת
הנאשמת העדיפה שלא להשמיע את דברה.

4. החלטת בית הדין
בית הדין שקל אם יש לכבד את הסדר הטיעון שהוצג בפניו ואלה השיקולים שהינחנונו:

א. על תכלית אמצעי המשמעת
אמצעי המשמעת המוטלים על ידי בית הדין מטרתם להגן על השירות הציבורי, על תדמיתו בעיני הציבור וכדי להרתיע עובדים אחרים במעמדה של הנאשמת שלא יכשלו במעשים כאלה.
כדברי בית המשפט העליון בעש"מ 7111/02 נציבות שירות המדינה נ' יאיר אשוואל (פ"ד נז(1) 920):

"כאמור, שמירה על תדמית ראויה של השירות הציבורי מהווה תנאי הכרחי לשמירה על תפקוד נאות של שירות זה. בנוסף לשמירה קפדנית על תדמית השירות, נועד ההליך המשמעותי למנוע פגיעה בתפקוד שירות המדינה; אשר על כן בבואו להטיל אמצעי משמעת יבחן בית הדין, בין היתר, האם אמצעי המשמעת המוטלים יוצרים הרתעה מספקת בקרב עובדי המדינה, כן יבחן האם די באמצעי המשמעת האמורים כדי להשיב על כנו את אמון הציבור במערכת השירות הציבורי, המהווה אף הוא תנאי הכרחי לתפקודו של השירות. בבוא בית הדין לגזור דינו של נאשם בעבירה משמעתית אין הוא מתייחס לאמצעי המשמעת כאל עונש גרידא, שכן עליו לבחון מהו האמצעי ההולם את התכליות האמורות של בית הדין המשמעותי".

ב. על עבירות המשמעת
בית הדין הרשיע את הנאשמת בהתאם להודאתה, בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-3(3) לחוק:

- "17. עובד מדינה שעשה בישראל או בחוץ-לארץ אחת מאלה
אשם בעבירת משמעת:
(1) עשה מעשה, או התנהג, באופן שפגע במשמעת שירות המדינה;
(2) לא קיים את המוטל עליו כעובד מדינה על פי נוהג, חוק או תקנה, או הוראה כללית או מיוחדת שניתנו לו כדין, או התרשל בקיום המוטל עליו כאמור;
(3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה;"

לענין יסודות העבירה לפי סעיף 17(1) לחוק

הנאשמת פגעה במעשיה במשמעת שירות המדינה. המשמעת היא מרכיב יסודי בשירות הציבורי, ובלעדיה לא ייכון השרון ולא יוכל לקיים את המוטל עליו בהתאם להוראות.

ולכן:

"עובר לקבלה לשירות מסורה בידי המועמד האפשרות לשקול מראש, אם הוא נכון לקבל על עצמו את העבודה אשר למען ביצועה הוא מגיש את מועמדותו. אולם אחרי שנתקבל לשירות, שומה עליו לקיים הוראות הממונים עליו, לרבות ההוראות בדבר אופי תפקידו ואופן ביצועו. במילים אחרות, אחרי תחילת העבודה הופך העובד לחלק מן המערכת בה נקבעים תפקידיו על ידי המוסמכים לכך בתוך המסגרת, אליה נתקבל".

(ע"מ 1/82 עיריית תל אביב נ' רובין, פ"ד לו(3) 575).

לענין יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק

לגבי האישום הראשון, הנאשמת הפרה את הוראות סעיף 3א(ד) לחוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט – 1959 הפרה את פסקה 42.391 (ג) לתקשי"ר.

סעיף 3א(ד) לחוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט – 1959 קובע:

"מי שבהיותו חבר בגוף בוחר נתמנה להיות עובד מדינה, תיפסק כהונתו כחבר בגוף הבוחר עם מינויו".

ובעקבותיה פסקה 42.391 (ג) לתקשי"ר:

"מי שבהיותו חבר בגוף בוחר נתמנה להיות עובד מדינה, תיפסק כהונתו כחבר בגוף הבוחר, עם מינויו.

מי שהופסקה חברותו בגוף בוחר כאמור בנסמן זה, יוכל לשוב ולהיות חבר באותו גוף בוחר, בכפוף להוראות נסמן (א) לאחר שחלפו ארבע שנים מיום מינויו לעובד המדינה, ואם הפסיק להיות עובד המדינה קודם לכן – ביום שבו הפסיק להיות עובד מדינה";

ולגבי האישום השני הנאשמת הפרה את פסקאות 42.211, 42.212 ו-42.221 לתקשי"ר וכללי סעיף 4.01 לכללי האתיקה של עובדי המדינה.

"42.211"

במילוי תפקידו חייב עובד לקיים כל נוהל שנקבע וכל הוראה שניתנה לו כדין וכל הוראה שניתנה על ידי מי שהוסמך לכך או שהיא נובעת מהתפקיד המוגדר שלו, בין אם התפקיד הוא קבוע ובין אם הוא זמני".

42.212"

עובד חייב למלא כל הוראה אשר נקבעה בתקשי"ר, בכל הודעה של נציבות שירות המדינה וכל הוראה כללית אחרית שניתנה על ידי מי שמוסמך לכך".

42.221"

במילוי תפקידו חייב כל עובד לקבל את מרותו של כל ממונה עליו, לרבות שר המשרד, המנהל הכללי, האחראי וכל אדם אחר המוסמך לכך".

כלל 4.01 לכללי האתיקה של עובדי המדינה:

"בביצוע עבודתו של עובד המדינה לפעול בתיאום עם הממונים עליו, ולמלא אחר כל הוראה שניתנה לו כדין על ידי מי שהוסמך לכך כדין".

לענין יסודות העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק

הנאשמת הורשעה גם בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידה כעובדת מדינה או התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה.

כבר פסק בית המשפט העליון לענין טיבה ומהותה של עבירה זו:

"אכן, עבירה לפי סעיף 17(3) אינה עבירה שגבולותיה מוגדרים, וכבר נאמר עליה שהיא בעלת "רקמה פתוחה", המתאימה את עצמה לנסיבות הענין ולזמנים, ושוליה רחבים ביותר.

אף על פי כן, היא איננה חסרת גבולות, והיא מתאפיינת בהתנהגות פסולה מן הסוג "ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון".

(עש"מ 3849/03 מיכל אלבז נ' נציבות שירות המדינה, פ"ד נח(2) 880).

שירות המדינה אינו יכול להשלים עם מצב בו עובדיו אינם ממלאים אחר הוראות החוק, התקשי"ר והאתיקה.

בית הדין רואה בחומרה את התעלמות הנאשמת מדרישות חוזרות ונשנות של הנהלת המשרד, לשכת השרה וסגן נציב שירות המדינה, להתפטר מחברותה במרכז הליכוד.

שומה על בית הדין לאכוף את הציות להוראות החוק על ידי ענישה ראויה, אשר תרתיע עובדים אחרים מלעבור על החוק.

זאת ועוד, דיני המשמעת באים להבטיח את טוהר השירות והשורות והם כרוכים בסנקציה. סנקציה אשר בעיקרה היא נועדה לקיים פעילות תקינה של המינהל הציבורי. (בג"צ 13/57 צימוקין נ' בית הדין המשמעתי לעובדי המדינה, פ"ד יא 856, 861).

"תפקוד תקין זה הוא שיביא ליחס ראוי של הציבור כלפי השירות הציבורי, הוא שיבטיח את אמון הציבור. אכן דיני המשמעת באו להבטיח את תדמיתו של השירות הציבורי ואת אמון הציבור בו".

(בג"צ 7074/93 מאיר סויסא נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד מח(2) 749).

בית הדין אינו נדרש לפסוק בפרשנותו של הסניגור המלומד ולהתייחס לחוות דעתו של סגן בכיר ליועץ המשפטי במשרד, לענין סעיפי חוק שירות המדינה (סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים). שכן, הצדדים סיכמו ביניהם את פרטי ההסדר לרבות הודאת הנאשמת בעבירות המיוחסות לה בכתב התובענה.

גם עתירת ההגנה להקל בעונשה של הנאשם בשל שיקול דעת מוטעה בהבנת החוק, נידחת על ידנו.

ג. על הנסיבות האישיות

בית הדין הובהר שהנאשמת פרשה מהשירות עם עזיבתה של שרת החינוך. לנאשמת אין עבר פלילי/משמעתי.

5. הנחיית בית המשפט העליון לעניין כיבוד הסדר טיעון

בית הדין שקל במסגרת ההליך שבפנינו, האם יש מקום לכבד הסדר טיעון, כפי שהוצג בפנינו על ידי הצדדים.

בענין זה, אנו מונחים על ידי פסיקתו של בית המשפט העליון, בעש"מ 4542/97 אליהו סבג נ' נציבות שירות המדינה (פ"ד נא(5) 593), שם נקבע:

"עם זאת, לעיתים קרובות יש עניין ציבורי בעריכת הסדר טיעון, ולפיכך, יש גם, בדרך כלל, עניין ציבורי בקיום הסדר טיעון. לכן אין זה ראוי שבית הדין יסטה מהסדר טיעון אלא אם ראה לכך טעם טוב בנסיבות המקרה.

מהו טעם טוב לעניין זה? התשובה אינה חד-משמעית. השוו, לגבי הסדר טיעון במשפט פלילי, ע"פ 1289/93, 1290 לוי נ' מדינת ישראל, פ"ד מח(5) 158.

לדעתי, יש טעם טוב לסטות מהסדר טיעון אם מתברר כי ההסדר מתבסס על שיקולים פסולים, כגון משוא פנים. כך גם יש טעם טוב לסטות מהסדר טיעון, אם סוטים במידה משמעותית מן האמצעים הראויים בנסיבות המקרה, או כי הם בלתי סבירים באופן בולט עד שהעניין הציבורי, הדורש לסטות מן ההסדר, גובר על העניין הציבורי בקיום הסדרי טיעון".

6. סוף דבר

לאחר עיון ודיון בית הדין הגיע לכלל מסקנה כי, יש לכבד את הסדר הטיעון. לגבי פסילת הנאשמת לשירות המדינה, בית הדין סבור, שעשתה התביעה חסד עם הנאשמת בעתירתה לפסילה לתקופה של שנה בלבד.

בהתחשב במכלול השיקולים שהובאו לעיל החליט בית הדין, שלא לסטות ממסגרת ההסדר שהוצג בפנינו אנו נותנים להסדר תוקף של פסק דין מחייב.

- בית הדין החליט להטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים:
- א. נזיפה חמורה.
  - ב. פסילה משירות המדינה לתקופה של שנה.

ניתן ביום א' באדר תשס"ו – 1.3.06 בהעדר הצדדים, להם יועבר גזר הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
עו"ד משה מרבך	מוריאל נחמן	עו"ד ניצה אדן ביוביץ
חבר	חברה	מ"מ אב בית הדין יו"ר

תמצית פסק הדין

הנאשם, דוור במחוז הדוורים בירושלים, הורשע בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963. זאת, בעקבות הליכים פליליים שננקטו נגד הנאשם בבית משפט השלום בירושלים. בכך, שהחזיק נכס שיש עליו חשד שהינו גנוב ואין בידו להניח את דעת בית המשפט כי, רכש החזקה בו כדין.

בית הדין שקל מקבץ שיקולים הנוגעים לתכלית אמצעי המשמעת, נסיבותיו האישיות של הנאשם ומהות העבירות בהן הורשע הנאשם. בסופם של דברים, בית הדין השית על הנאשם אמצעי משמעת של:

- א. נזיפה חמורה
- ב. הפקעת משכורת קובעת אחת
- ג. הורדה בדרגה אחת למשך שנתיים

ניתן ביום כ"ב באדר התשס"ו – 22.3.2006.

ההרכב: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר אסף מנצורי - חבר
גב' צביה שמעון - חברה

י"ד באדר התשס"ו
14 במרץ 2006

בד. 2006-416
בד"מ 136/05
ת.ז. : 028967529

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר אסף מנצורי - חבר
גב' צביה שמעון - חברה

התובע: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשם:

ב"כ הנאשם: עו"ד דוד שושני

נציג המשרד: מר יוסי אביב

גזר – דין

התובענה וההליך

1. ביום ח' באדר התשס"ו – 8.3.2006 בית הדין הרשיע את הנאשם, שהועסק בתקופה הרלבנטית לכתב התובענה, כדוור במחוז הדוורים בירושלים, בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו- (3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק).
2. זאת בעקבות הליכים פליליים שננקטו נגד הנאשם, בבית משפט השלום בירושלים (ת.פ. 1411/04). בכך, שביום 2.2.03 החזיק הנאשם נכס שיש עליו חשד, שהינו גנוב ואין בידו להניח את דעת בית המשפט כי, רכש החזקה בו כדין.

הנאשם החזיק בכיסו שתי המחאות השייכות לאחר, אשר הוצאו מפנקסו של האחר ביחד עם ספחיהם, כשהם ריקים. עבירה לפי סעיף 413 לחוק העונשין, התשל"ז – 1977.

בית המשפט קבע כי, הנאשם ביצע את העבירות המיוחסות לו בכתב התובענה ונמנע מהרשעתו של הנאשם. בית המשפט הטיל על הנאשם 150 שעות של שירות לתועלת הציבור.

3. ראיות לאמצעי המשמעת

התביעה הגישה לבית הדין הרשעה קודמת של הנאשם – בד"מ 56/02. בו הרשיע בית הדין את הנאשם בכך, שאיבד מכתב רשום המיועד לאזרח וזייף את חתימת הנמען כנגד קבלת המכתב הרשום.

ההגנה הגישה לבית הדין חוות דעת הממונים על הנאשם, הערכת הממונים חיובית ביותר.

4. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

התביעה עותרת לאמצעי המשמעת הבאים:

- 1) נזיפה חמורה
- 2) הפקעת משכורת קובעת אחת
- 3) הורדה בדרגה אחת למשך שנתיים.

התביעה ערה לכך, שמדובר בעבירה שנעברה מחוץ למסגרת העבודה.

ב. גישת המשרד

מפי נציג הרשות בית הדין שמע, שהנאשם מועסק ברשות הדואר משנת 1996, כיום בדרגה 15 מינהלי ומעוכב בדרגה שנה וחצי. באשר לאמצעי המשמעת, הרשות מצטרפת לעמדת התביעה.

ג. טיעוני ההגנה

ההגנה מבקשת מבית הדין, שלא להכביד יתר על המידה על הנאשם. לדעת ההגנה, ניתן להסתפק באמצעי משמעת של נזיפה, הפקעת 1/4 משכורת קובעת והורדה בדרגה לתקופה קצרה יותר.

ד. דבר הנאשם

הנאשם רואה את עתידו ברשות וחפץ להתקדם. הנאשם הביע חרטה וביקש להתחשב במצבו המשפחתי.

5. החלטת בית הדין

בית הדין שקל שורה של שיקולים לצורך קביעת מידתם של אמצעי המשמעת שראוי להטיל על הנאשם:

א. תכלית אמצעי המשמעת

השוני בין ההליך הפלילי לבין המשמעת הובלט בשורה של פסקי דין, על רקע תכליתו של הדין המשמעת.

בעש"מ 5282/98 מדינת ישראל נ' תמר כתב (פ"ד נב(3) 87) אמר בית המשפט העליון:
"המשקל שראוי לייחס לנסיבות בהן בוצעה העבירה הפלילית, וכן גם המשקל שיש לייחס לנסיבות האישיות של הנאשם, פוחת בדין המשמעת. בדין המשמעת – אמצעי המשמעת אמור לשמש אמצעי מניעה יותר מאשר אמצעי ענישה: התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, כאמור, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שרות המדינה, או בתדמית שירות זה, שכן תדמית ראוייה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות."

ובעש"מ 1928/00 מדינת ישראל נ' עמוס ברוכין (פ"ד נד(3) 694) קבע בית המשפט העליון את ההבדל בין ההליך הפלילי לבין ההליך המשמעת:

"ההבדל נובע מן התכלית. הדין המשמעת משרת תכלית שונה מן התכלית של הדין הפלילי. עיקר התכלית של הדין המשמעת הוא הגנה על השירות הציבורי. הצורך בהגנה על השירות הציבורי אינו בא לידי ביטוי מלא בהליך הפלילי, עדיין יש צורך לברר אם ראוי לנקוט נגדו הליך משמעת: האם ראוי שאותו עובד יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו לתפקיד אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטר מן השירות."

הטלת אמצעי משמעת ראויים באה לשרת את תכליתו של הדין המשמעת. ומהי אם כן תכלית חוק המשמעת? על כך משיב בית משפט העליון בעש"מ 5574/00 אורי בנית נ' מדינת ישראל (דינים עליון, כרך נט, 43):

"התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התפקוד הראוי והתדמית הראוייה של שירות המדינה."

ועוד:

"כידוע, אמצעי המשמעת נועדו להרתיע מפני ביצוע מעשים שיש בהם כדי לפגוע בטוהר המידות בשירות המדינה, בתפקודו התקין ובאמון הציבור בו. ככל שהמעשים בהם הורשע הנאשם חמורים יותר, וככל שדרגתו בשירות המדינה בכירה יותר, כך מתחזק הצורך להעביר מסר ברור וחד המוקיע את מעשיו, על מנת לשרש תופעות פסולות בשירות המדינה ולמנוע את הישנותן בעתיד."
(עש"מ 7113/02 מדינת ישראל נ' שחר לוי דינים עליון, כרך סד', 338).

ב. על העבירות

לא אחת קבע בית דין זה כי, מעובד מדינה נדרשת התנהגות ראויה אף מחוץ למסגרת תפקידו בשירות המדינה (ראה בד"מ 44/05 ; בד"מ 2/00 ובד"מ 69/98).

האינטרס הציבורי דורש להבטיח את טוהר המידות של השירות הציבורי ולהרתיע את עובדיו מהתנהגות פסולה גם כאשר מדובר בהתנהגות חיצונית של עובד מדינה, שאינה קשורה לתפקידו בשירות המדינה.

התנהגותו של הנאשם עלתה כדי עבירת משמעת, מעשיו של הנאשם מהווים התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד מדינה.

כדברי בית המשפט העליון בער"מ 1351/95 פינקלשטיין נ' התובע בבית הדין המקומי למשמעת (פ"ד מט(5) 573, 578):

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסויים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון.

עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמיד ניתן להפריד או אף להבחין ביניהם. ראשית, אפשר שהתנהגות תיחשב כבלתי הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה".

ג. הנסיבות האישיות

הנאשם מועסק ברשות הדואר כ-10 שנים, הוא נחשב לעובד מסור ומבקש להמשיך ולהתקדם ברשות הדואר. כתוצאה מההליכים שננקטו נגד הנאשם עוכב הנאשם בדרגה לתקופה של שנה וחצי. לנאשם עבר משמעת.

6. סוף דבר

לאחר שבית הדין שקל את מקבץ השיקולים דלעיל, סבורים אנו כי עמדת התביעה והרשות הינם מידתיים וראויים במקרה דנן.

בית הדין החליט להטיל על הנאשם את אמצעי המשמעת הבאים:
א. נזיפה חמורה.

ב. הפקעת משכורת קובעת אחת שתנוכה ב-12 תשלומים שווים ורצופים.

ג. הורדה בדרגה אחת למשך שנתיים, שתחל מיום 1.8.04.

ניתן היום כ"ב באדר תשס"ו – 22.3.06, בהעדר הצדדים להם יועבר גזר הדין באחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור מסורה לצדדים, בהתאם לסעיף 43(א) לחוק.

(-)	(-)	(-)
צביה שמעון	אסף מנצורי	עו"ד ניצה אדן ביוביץ
חברה	חבר	מ"מ אב בית הדין יו"ר

תמצית פסק הדין

הנאשמת, אשנבאית בסניף רשות הדואר ברחובות, הורשעה בבית הדין לאחר הליכים פליליים שננקטו נגדה, בהם נמנע בית המשפט מלהרשיעה אך קבע כי, הנאשמת נטלה מסניף הדואר בו עבדה סכומי כסף המסתכמים ל-420 ₪.

בית הדין בחן את מהותן ואופיין של העבירות בהן הרשיע את הנאשמת, התחשב בנסיבותיה האישיות המיוחדות של הנאשמת יחד עם תרומתה במשך שנים רבות לשירות הציבורי והתרשם מחרטתה הכנה.

בית הדין סבר כי, ניתן למצות את ההליך נגד הנאשמת אף ללא פיטוריה, כאשר הוא הטיל על הנאשמת אמצעי משמעת חמורים, שיש בהם כדי להצביע על הפסול המכביד בהתנהגותה של הנאשמת.

ניתן ביום כ"ט באדר התשס"ו – 29.3.2006.

ההרכב: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר אסף מנצורי - חבר
מר מייק לוין - חבר

כ"ז באדר התשס"ו
27 במרץ 2006

בד. 2006-466
בד"מ 1/06
ת.ז. : 57842270

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר אסף מנצורי - חבר
מר מייק לוין - חבר

התובעת: עו"ד ג'פרי ונדל

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד אריק הרוש

נציג המשרד: מר יוסי אביב

גזר – דין

התובענה וההליך

1. בתאריך ח' באדר תשס"ו – 8.3.06 בית הדין הרשיע את הנאשמת, שהועסקה בתקופה הרלבנטית לכתב התובענה, כאשנבאית בסניף רשות הדואר, ברחובות בעבירות לפי סעיף 17(1), (2) ו-(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן החוק).
2. זאת בעקבות הליכים פליליים שננקטו נגד הנאשמת בבית משפט השלום ברחובות (ת.פ. 1063/05). על פי כתב האישום, במהלך שנת 2001, הנאשמת נטלה מסניף הדואר בו עבדה, פעם אחת סכום של - 200 ₪ ובפעם אחרת סכום של - 100 ₪.

בנוסף, נטלה הנאשמת סכום של -120 ₪, אשר קיבלה מלקוח בעבור מכירת 2 כרטיסי טלכארד השייכים לרשות הדואר, וזאת בכוונה לשלול סכומים אלה שלילת קבע מרשות הדואר.

ביום 14.9.05 קבע בית משפט השלום ברחובות כי, הנאשמת ביצעה את המיוחס לה ונמנע מלהרשיעה. בית משפט גזר על הנאשמת צו של"צ בהיקף של 200 שעות וצו מבחן למשך שנה.

3. טיעונים לאמצעי המשמעת

א. עמדת התביעה

התובע המלומד הודיע לבית הדין כי, החל מחודש פברואר 2002 הועברה הנאשמת מתפקידה וכיום היא משמשת כממיינת תאי דואר. התביעה סבורה, שיש להחמיר עם עובדים המכהנים בתפקידים רגישים כגון: אשנבאים. וכן, התכלית העיקרית של הדין המשמעתית היא הגנה על התדמית של השירות הציבורי.

התביעה עותרת לאמצעי משמעת של:

- א. נזיפה חמורה
- ב. פיטורים לאלתר
- ג. פסילה משירות המדינה ומרשות הדואר לתקופה של חמש שנים.

כתימוכין לגישתו הציג התובע המלומד פסיקה: עש"מ 10129/01, עש"מ 917/99, בד"מ 145/02, בד"מ 78/03 ובד"מ 38/05.

ב. גישת המשרד

הנאשמת מועסקת ברשות הדואר משנת 1982, מדובר בעובדת המבצעת כהלכה כל מטלה המוטלת עליה, מקיימת יחסי עבודה תקינים עם חבריה לעבודה. לנאשמת אין עבר פלילי/משמעת. הנאשמת לא הושעתה מעבודתה בגין האישום הפלילי אלא הרשות הסתפקה בהעברתה לתפקיד אחר בסניף הדואר, שבו היא מועסקת.

הרשות מצטרפת לעמדת התביעה לענין אמצעי המשמעת שיש להטיל על הנאשמת.

ג. טיעוני ההגנה

ההגנה הגישה לעיונו של בית הדין תסקיר קצין מבחן.

הסניגור המלומד הטעים כי, הנאשמת הביעה חרטה מוחלטת, לקחה אחריות על מעשיה ומיוזמתה ביקשה ממעסיקה להעבירה לתפקיד אחר. עדין הנאשמת עובדת ברשות הדואר ומבצעת את עבודתה על הצד הטוב ביותר.

ההגנה הגישה לבית הדין מכתבי הוקרה ותודה של אזרחים המציינים את אדיבותה של הנאשמת ומסירותה הרבה. וכן זכתה הנאשמת בשובר סוף שבוע כפרס על בחירתה לעובדת מצטיינת בשנת 2005. עד אוקטובר 2004 הופקדו בידי הנאשמת מפתחות סניף הדואר בו היא עובדת.

הנאשמת רווקה ומתגוררת בשכירות ותומכת באביה.

הסניגוריה מבקשת מבית הדין שימנע מפיטורי הנאשמת.

ד. דבר הנאשמת

הנאשמת הביעה חרטה כנה. הנאשמת ציינה כי, פעלה מתוך מצוקה רגשית וכלכלית אליה נקלעה בגין קשר עם גבר, שהשתלט על כספיה.

4. החלטת בית הדין

עתה בית הדין בא להטיל אמצעי משמעת ראוייה על הנאשמת בפנינו.

לנוכח הטיעונים ששמע בית הדין, עלינו לבחון ולשקול את השפעת והחלטתו על שירות המדינה, לאור מטרתו ומהותו של שירות המדינה ובהתחשב בטיב העבירות בהן הורשעה הנאשמת, תוך שקילת נסיבותיה האישיות.

א. תכלית אמצעי המשמעת

התכלית העיקרית של אמצעי המשמעת היא, למנוע פגיעה משמעותית בתפקוד של שירות המדינה או בתדמית של שירות זה שכן תדמית ראויה היא תנאי הכרחי לפעילות תקינה של השירות.

בית המשפט העליון הדגיש בעש"מ 1928/00 מדינת ישראל נ' עמוס ברוכין (פ"ד נד(3) 649) את ההבדל בין ההליך הפלילי לבין ההליך המשמעתי, בקובעו:

"ההבדל נובע מן התכלית. הדין המשמעתי נועד לשרת תכלית שונה מן התכלית של הדין הפלילי. בעיקר התכלית של הדין המשמעתי הוא הגנה על השירות הציבורי. הצורך בהגנה על השירות הציבורי אינו בא לידי ביטוי מלא בהליך הפלילי. גם אם בהליך הפלילי נגזר על עובד הציבור עונש של קנס, מאסר או עונש אחר, עדיין יש צורך לברר אם ראוי לנקוט הליך משמעתי: האם ראוי שאותו עובד יישאר בתפקידו, או שמא ראוי להעבירו לתפקיד אחר, או להורידו בדרגה, או אף לפטרו מן השירות, וזאת כדי למנוע פגיעה נוספת של אותו עובד בשירות הציבורי, או כדי להגן על תדמית השירות ועל אמון הציבור, וכן כדי לשרש תופעות פסולות בשירות הציבורי ולהרתיע עובדי ציבור אחרים מהתנהגות שאינה הולמת את השירות".

התכלית האמורה של הדין המשמעתי, מקורה בגישה הרואה את עובד המדינה כנאמן הציבור. נאמנות זו מטילה עליו את החובה לקיים ולשמור את הערכים הבסיסיים של הציבור, ובכלל זה להקפיד על טוהר המידות בשירות הציבורי, ללא פשרות וכפי שנקבע:

"הציבור זכאי לכך שעובדי המדינה, הפועלים מטעמו ולמענו, יהיו אנשים אמינים והגונים, אמון הציבור בשירות המדינה, ושיתוף הפעולה בין הציבור לבין השירות, תלויים בכך. האמון ושיתוף הפעולה עלולים להתערער אם יתברר כי עובד מדינה העומד לשרתו, עבר עבירה שיש עימה קלון".

(עש"מ 4411/99 מדינת ישראל נ' אשר אלקלעי, דינים עליון, כרך נג(5) 302).

למעשה תכליתם של אמצעי המשמעת היא:

"מהי אם כן תכלית החוק, לעניין זה? התכלית העיקרית של חוק המשמעת היא השמירה על התיפקוד הראוי והתדמית הראויה של שירות המדינה...".

(עש"מ 5587/01 אורי בנית נ' מדינת ישראל, דינים עליון, כרך נט, 439).

ועוד:

"כידוע, אמצעי המשמעת נועדו להרתיע מפני ביצוע מעשים שיש בהם כדי לפגוע בטוהר המידות בשירות המדינה, בתפקודו התקין ובאמון הציבור בו. ככל שהמעשים בהם הורשע הנאשם חמורים יותר, וככל שדרגתו בשירות המדינה בכירה יותר, כך מתחזק הצורך להעביר מסר ברור וחד המוקיע את מעשיו, על מנת לשרש תופעות פסולות בשירות המדינה ולמנוע את הישנותן בעתיד".

(עש"מ 7113/02 מדינת ישראל נ' שחר לוי דינים עליון, תק-על 2003 (2) 1233).

ב. על נסיבות העבירה

הנאשמת הואשמה בעבירת גניבה. בפסק דינו קבע שופט בית משפט השלום בזו הלשון:
"במסגרת הסדר בין הצדדים, הורה בית המשפט על קבלת תסקיר שירות המבחן, וממנו עולה כי הנאשמת ילידת 1962, רווקה, עובדת ברשות הדואר שנים רבות, בשל מצוקה אישית וכלכלית, ביצעה הנאשמת לדבריה את העבירה שבה הורשעה. למרות זאת, ועל רקע ההכרות הממושכת עימה, ועבודתה המסורה, המשיכה הנאשמת לעבוד באותו מקום עבודה, בנסיבות אלה, המליץ השירות לסיים את ההליך בלא הרשעה ולהטיל על הנאשמת 80 שעות שירות לתועלת הציבור וצו מבחן.

אמנם הנאשמת הורשע עבירה של גניבה לפי סעיף 384 לחוק העונשין, אולם מדובר במעשים של גניבה ממעביד, שחומרתם ידועה, ויש מקום לסנקציה מחמירה אף לצרכי הרתעה.

מנגד, לא ניתן להתעלם מהנסיבות יוצאות הדופן, ובעיקר המשך העסקת הנאשמת, עבר הנקי, המלצת השירות וחלוף הזמן.

אלמלא ההסדר ספק רב אם בית המשפט היה מגיע לתוצאה המבוקשת, המדובר בהסדר מקל ואך בדוחק ובשל נסיבות הקולא הבלתי שגרתיות החלטתי, בסופו של דבר, לכבדו".

בית המשפט העליון בשורת של פסקי דין אמר דברו על עבירת הגניבה ועל השלכותיה על תדמיתו של השירות הציבורי, טוהר מידותיו של השירות ואמון הציבור בשירות.

בעש"מ 7778/00 פנחס ועקנין נ' נציב שירות המדינה (תק – על 2000 (4) 428) קובע בית המשפט העליון:

"צדק בית הדין כאשר ייחס חומרה לעבירה של גניבה על ידי עובד הציבור. זוהי עבירה הפוגעת קשה באמון שהשירות הציבורי נותן בעובדיו ובאמון שהציבור רוחש לעובדי הציבור. משום כך, בדרך כלל פיטורים הם אמצעי הולם לעבירה של גניבה על ידי הציבור".

בעש"מ 7641/98 רפאל נוימן נ' מדינת ישראל (דינים עליון, כרך נה, 973) הוסיף בית המשפט:

"עבירת גניבה בידי עובד ציבור ודומותיה, עבירות של שחיתות המידות של משרתי הציבור, נתפסות כחמורות יותר ממקבילותיהן הגורמות לפגיעה ביחיד. אפשר להקשות אם ראוי שכך יהיה. האם חסים אנו יותר על ממונם של הרבים או כספי הציבור מאשר על ממונו של היחיד? הרי זה ואלה ראויים להגנה מפני החומר אותם בלבבו. אולם החומרה היתרה הנודעת לעבירות מעילה בידי עובד ציבור מקורה בהפרת ברית האמון שבין משרת הציבור לציבור כולו".

עבירה מסוג עבירת גניבה יוצרת מועקה כבדה בציבור כולו. יש בה כדי לכרסם באמון, אותו רחש האזרח לאלה שהופקדו על ידו כדי לשרת את הכלל. היא מעכירה את האווירה, ונוטעת אכזבה בקרב הציבור אותו אמור עובד הציבור לשרת נאמנה (ראה בד"מ 145/02, בד"מ 81/01).

ג. על הנסיבות האישיות

מתסקיר קצין המבחן בית הדין למד על מצבה המשפחתי של הנאשמת על המניעים והרקע לביצוע העבירה. וכן, על מצבה הנפשי ותחושותיה הקשות בשל התנהגותה החריגה.

מדובר בעובדת מסורה לאורך כל שנות עבודתה ברשות. חרף התנהגותה המשיכה הנאשמת בעבודה והנהלת הרשות הסתפקה בהעברתה לתפקיד אחר ולא דרשה השעייתה, הנאשמת הביעה בפני בית הדין חרטה כנה על מעשיה.

על תרומתו של עובד לשירות הציבורי, במשך שנים רבות יש השפעה על מידתם של אמצעי המשמעת:

"לו היה המערער עובד בשירות המדינה שנים ארוכות ולאחר כל אותן שנים היה נתפס בכף כמי שעשה מעשה של מעילה באמון, אפשר אמרתי רוח-שטות נכנסה בו באדם ועשה מעשה שעשה. אדם שכך שירת את המדינה בנאמנות שנים רבות אפשר אין זה ראוי כי תקופה פרנסתו במחי יד".
(עש"מ 1827/02 אברהם ספיר נ' מדינת ישראל, דינים עליון, כרך סא, 262).

זאת ועוד, בית המשפט העליון קבע כי תכלית אמצעי המשמעת צריכה להיבחן גם בהתחשב בנסיבותיו האישיות של כל נאשם ונאשם:

"עם זאת, אל מול ולצד שיקולים משמעתיים ומכריעים אלה, מצויים אנו לבחון כל מקרה לגופו על פי נסיבותיו המיוחדות ... החזקה בדבר הצורך בענישה מחמירה יכולה להיחלש נוכח נסיבות מיוחדות של המקרה או של העומד לדין".
(עש"מ 10566/02 מדינת ישראל נ' טוביה גרינבוים, עש"מ 5271/03 חבצלת סדיקוב נ' מדינת ישראל), תק-על 2003 (3), 1076).

וכן, בעש"מ 917/99 מדינת ישראל נ' עבדאללה חמזה פד"י נג(3) 77 נקבע:
"אכן, ייתכנו מקרים חריגים, שאפשר להסביר ככשלוך רגעי וחולף בנסיבות מיוחדות, שאינו מחייב צעד קיצוני של פיטורים".

בית הדין שקל ועיין במידתם הראויה של אמצעי המשמעת, בחן את מהותן ואופיין של העבירות בהן הורשעה הנאשמת ואת הפגיעה במשמעת. לצד אלה הביא בית הדין בחשבון את נסיבותיה האישיות של הנאשמת יחד עם תרומתה במשך שנים רבות לשירות הציבורי.

בנוסף, בפרק זמן של חמש שנים מאז ביצוע העבירה, הנאשמת המשיכה בעבודה בסניף הדואר, בתפקיד אחר – מיון דברי דואר לשביעות רצונם המלאה של הממונים עליה ואף זכתה בפרס הצטיינות.

בית הדין התרשם מחרטתה של הנאשמת ואנו סבורים כי, היא למדה את לקחה לעתיד לבוא.

לנוכח כל המקובץ, בית הדין הגיע לכלל מסקנה כי, ניתן למצות את ההליך נגד הנאשמת אף אם נמנע מפיטוריה. כאשר, יוטלו עליה אמצעי משמעת חמורים שיהיה בהם כדי להצביע על הפסול המכביד בהתנהגותה של הנאשמת.

בית הדין מטיל על הנאשמת את אמצעי המשמעת הבאים:

- א. נזיפה חמורה
- ב. הפקעת משכורת קובעת אחת, שתנוכה ב-6 תשלומים שווים ורצופים.
- ג. הורדה בשתי דרגות, לפרק זמן של שנתיים.
- ד. העברת הנאשמת למילוי תפקידים שאינם נוגעים לכספים, לתקופה של חמש שנים.

גזר הדין ניתן ביום כט' באדר תשס"ו – 29.3.06, בהיעדר הצדדים להם יועבר, מאחת מדרכי המסירה המקובלות.

זכות ערעור מסורה לצדדים בהתאם לסעיף 43(א) לחוק.

(-)	(-)	(-)
מייק לוין	אסף מנצורי	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חבר	מ"מ אב בית הדין יו"ר

החלטות

בית הדין למשמעת

תמצית ההחלטה

הנאשם, שימש בתקופה הרלוונטית כעוזר שר, ולאחר שתמה כהונתו של השר, הנאשם אף סיים את העסקתו בשירות הציבורי, אולם הואשם בעבירות משמעת שונות בכך שלא הפסיק את כהונתו במרכז של מפלגה בשעה שהפך לעובד ציבור, הגם שנתבקש לעשות כן, והתעלם מפניות רבות שהופנו אליו בנדון. הוא נעתר לאותה דרישה רק במהלכו של הליך שנתקיים בעניינו בבית הדין האזורי לעבודה.

לגישת התביעה, הנאשם במעשיו פגע במשמעת שירות המדינה, הפר את הוראות התקשי"ר הרלוונטיות והתנהג התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה, ובנוסף למעשיו האמורים, הנאשם אף לא הגיש דו"חות נוכחות לאמרכלות על משכי העסקתו. ההגנה הגישה לבית הדין בקשה להפסקת הליכים על בסיסו של סעיף 65 לחוק המשמעת, בהתחשב בכך שהנאשם פוטר ממשרתו עוד בטרם קיום ההליך, כאשר גם ההליכים שהנאשם ניהל בבית הדין האזורי הסבו לו נזק כספי. בנוסף, העבירות שיוחסו לנאשם אינן מצדיקות את מימוש ההליך נגדו לאחר סיום העסקתו. התביעה סבורה שיש מקום להמשיך בהליכים על מנת להבטיח באמצעות ההליך את תדמיתו הראויה של השירות הציבורי, על פי אמות המידה שנקבעו בעניין זה בפסיקתו של בית המשפט העליון נוכח דפוס התנהגותו של הנאשם שסירב מספר פעמים להתפטר מכהונתו במרכז מפלגה. כמו כן, העריכה כי ההליך שהתנהל בפנינו לא יהיה הליך ממושך ולאחר קיומו של ההליך ניתן יהיה גם לפסול את הנאשם לתקופה משירות המדינה.

בית הדין שקל את טיעוני הצדדים ובהחלטתו הוא פרס את המסגרת הנורמטיבית החלה על הפסקתם של הליכים לפי חוק. בהמשך ההחלטה, בית הדין מפרט את יסודות העבירה שבהם הואשם הנאשם, במיוחד את היסוד של פגיעה לכאורה בצביון האפוליטי שצריך לאפיין את השירות הציבורי תוך ציטוט פסיקתו של בית המשפט העליון בסוגיות אלה. לבסוף, בוחן בית הדין את אמצעי המשמעת שניתן יהיה להטיל על הנאשם גם לאחר סיום שירותו הציבורי.

בסופו של עיון בית הדין החליט שלא להפסיק את ההליכים כנגד הנאשם.

ניתן ביום טז' בשבט תשס"ו 14.2.2006.

ההרכב:

עו"ד יוסף תלרז- אב בית הדין- יו"ר

עו"ד רחל שני שבסקי- חברה

גב' אהובה איתן- חברה

כ"א בשבט התשס"ו
19 בפברואר 2006

בד. 2006-251
בד"מ 90/05
ת.ז. 033670498

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד יוסף תלרז – אב בית הדין
- יו"ר
עו"ד רחל שני שרפסקי - חברה
גב' אהובה איתן - חברה

התובעת: עו"ד יפית כנעני

הנאשם:

ב"כ הנאשם: עו"ד רעות רחמים

בקשה להפסקת הליכים

החלטה

התובענה וההליך

1. הנאשם יליד 1976 הועסק בתקופה הרלבנטית לתובענה כעוזר שר הבריאות בדרגה 42 לדרוג המח"ר, ואשר הצטרף לשירות הציבורי ביום 3.3.03 שירות שנסתיים בפיטוריו ממנו בתאריך 21.1.06, בשל סיום כהונתו שר הבריאות לשעבר דני נווה, הואשם בכתב תובענה שהוגש נגדו ביום 27.6.05 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2) ו-3 לחוק שירות המדינה (משמעת) התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), בכך שלא הפסיק את כהונתו

במרכז הליכוד הגם שנתבקש לעשות כך והתעלם מפניות רבות שהופנו אליו בנדון, ורק במהלכו של הליך שהתקיים בעניינו בבית הדין האזורי לעבודה הנאשם התפרט מאותה חברות.

2. התביעה סבורה כי, הנאשם במעשיו פגע במשמעת שירות המדינה הפר את הוראת התקשי"ר 42.211, 42.212, 42.221 ואת כללי סעיף 4.01 לכללי האתיקה, והתנהג בגין מכלול מעשיו התנהגות שאינה הולמת, ובנוסף כמפורט באישום השלישי הנאשם לא החתים את כרטיס הנוכחות בכניסתו ויציאתו ממקום העבודה ולא הגיש דוחות נוכחות לאמרכלות זאת בניגוד לקביעותיו של התקשי"ר בפסקאות 91.151א', 42.211 ו-42.212, ובגין מעשיו אלה הואשם בעבירות הדומות.

3. דיון ההקראה בתובענה לאחר מסי' דחיות נועד ליום 17.1.06, לדיון זה הנאשם לא התייצב כך גם לא בא כוחו ולא ניתן היה לקיים בשל כך דיון ההקראה. ובית הדין קבע במועד הדיון הנ"ל מועד חדש להקראתה של התובענה לתאריך 14.2.06 בשעה 15:00. בין לבין הנאשם סיים את העסקתו בשירות הציבורי והגיש בקשה מנומקת שהתקבלה בבית הדין בתאריך 2.2.06, כי בית הדין יורה על הפסקת ההליכים לנוכח פרישתו מהשירות.

4. התובעת בהודעתה לבית הדין מתאריך 6.2.06, לגבי הנאשם ואחרים שהואשמו בעבירות דומות, הודיעה כי אכן יש מקום להמשיך בהליכים, למסקנה זו הגיעה התביעה לאחר בדיקת הפרשה כולה תגובה מפורטת לגבי הנאשם הגיעה למזכירות בית הדין בתאריך 7.2.06.

5. מאחר והבקשה להפסקת ההליכים ותגובת הצדדים לה, הייתה תלויה ועומדת בפני בית הדין ולא היה סיפק להגיע להחלטה לפני מועד ההקראה שנקבע לתאריך 14.2.06 מועד ההקראה בוטל עד למתן החלטה בבקשה להפסקת ההליכים (החלטתנו מתאריך 12.2.06).

6. תמצית טיעוני הצדדים

א. עמדת ההגנה

(1) הסניגורית המלומדת הודיעה לבית הדין כי הנאשם פוטר ממשרתו בתאריך 22.1.06 עוד בטרם הוחל הדיון לגופו בתובענה בשל פרישתו מהשירות הציבורי, בית הדין מתבקש להורות על הפסקת ההליכים נגדו על פי המסגרת החוקית הקבועה בעניין זה בסעיף 65 לחוק.

(2) עוד טוענת ההגנה כי, **בטרם** הגשת התובענה לבית דין זה, הנאשם פוטר בדרך לא דרך פיטורין שעליהם הוא השיג בהליך משפטי בבית הדין האזורי לעבודה, הליך שאף השית על הנאשם הוצאות כספיות נכבדות (12,000 ₪) וכן פגיעה בשמו הטוב לנוכח פרסום דבר פיטוריו בעיתונות ונזקים נוספים.

(3) הסניגורית המלומדת מפרטת בפנינו את המסגרת הנורמטיבית שחלה על סוגיית הפסקת ההליכים בכלל זה את אמות המידה שנקבעו בעש"מ 5669/98 בענין יעקב שפירו, כאשר המשכם של ההליכים לגבי עובד שפרש הינו החרוג, הנבחן על פי חומרת העבירה, משכם של ההליכים עד הפרישה, מידת ההוכחה של העבירות

שמיוחסות לנאשם ומהותם של אמצעי המשמעת שניתן יהיה להטיל עליו, כאשר בית המשפט העליון חזר על אמות מידה אלה בעש"מ 8431/01 בענין שלום דנינו.

(4) לגישת ההגנה, העבירות שיוחסו לנאשם מידת חומרתם אינה רבה ואין הם מצדיקות את המשך ההליך כנגד הנאשם לאחר פרישתו, כאשר בעבירות חמורות יותר בית המשפט העליון ובית הדין קבעו כי קיימת הצדקה להורות על הפסקתם של ההליכים ולכן יש להוסיף את העובדה כי טרם הוחל בהליכים כנגד הנאשם לגופם, הליך שיצריך משאבים רבים, כאשר השלב שבו מצוי ההליך יש לו השפעה על מתחם שיקול דעתו של בית הדין כעולה מבד"מ 48/01.

(5) בנעילת סיכומיה עותרת ההגנה להפסקת ההליכים שהוגשו כנגד הנאשם בהתחשב בעובדת פיטורין, בנזק שנגרם לו עד כה ובחוסר האפקטיביות שתהיה כרוכה באותם אמצעי משמעת שניתן יהיה להטיל עליו כעולה מעש"מ 5547/01 בענין בנית.

ב. גישת התביעה

(1) התובעת המלומדת מצביעה בראשית תגובתה על הטעמים שאמורים ללוות את החלטת בית הדין בסוגיה האמורה כעולה מעש"מ בענין שפירו ודנינו כאמור, וכן מציינת את תכליתם של דיני המשמעת שנועדו להבטיח את תדמיתו הראויה של השירות הציבורי והקפדה כי יתנהל ביושר ומתוך טוהר מידות כאשר מטרה זו מוגשמת באמצעות אמצעי המשמעת שבית הדין מוסמך להטיל.

(2) התביעה בהמשך טיעוניה מפרטת אחת לאחת את אמות המידה שנקבעו בעש"מ שפירו ובראש ובראשונה את חומרת העבירות שבהם הואשם הנאשם אשר במעשיו יוחסה לו פגיעה במשמעת שירות המדינה, הפרת חוק סיוג פעילות מפלגתית ומגבית כספים והתנהגות שאינה הולמת עובד מדינה וזאת בשל המשך כהונתו בגוף בוחר בתקופה שבה היה עובד ציבור וסרב להתפטר ממרכז המפלגה חרף פניות חוזרות ונשנות שהופנו כלפיו.

השמירה על התדמית הראויה של השירות הציבורי והרחקתו מהשקפות פוליטיות של עובד זה או אחר באה לידי ביטוי בעש"מ 5/86 בענין גדעון ספירו, כאשר קטעים מאותו פסק דין הובאו בתגובתה של התביעה – הדברים יפים גם לעוזרו של שר, שאמור ליתן שירות לכלל הציבור לא רק לאלו שמזוהים עם השקפתו הפוליטית כאשר חברותו של הנאשם במרכז הליכוד הייתה בה פוטנציאל של פגיעה באמון הציבור בשירות הציבורי. הנאשם עמד במיריו שלא להתפטר ממרכז הליכוד חרף הפניות הרבות שבאו אליו וגם לאחר חקירתו בנש"מ. לגישת התביעה השלב שאליו הגיעו ההליכים בפנינו אינו רלבנטי, זאת ומאחר והפניות אליו נעשו כבר בינואר 05,

החקירה בוצעה באפריל 2005 והתובענה הוגשה ביולי 2005, ומועדי ההקראה נדחו בעטיה של ההגנה.

עוד נטען בפנינו כי, ההליך שצפוי להתנהל בפנינו לא יהיה הליך ממושך לנוכח מספר העדים שיזומו והמועדים שקצב בית הדין לשמיעתם של תיקים דומים.

(3) לעניין אמצעי המשמעת – סבורה התביעה כי, קיימת אפשרות להטיל על הנאשם אמצעי משמעת של התראה עד נזיפה חמורה, ובעיקר פסילה משירות המדינה לנוכח השנים הרבות שעומדות בפני הנאשם עד להגיעו לגיל פרישה. ובאלה רואה התביעה אמצעי משמעת אפקטיביים המצדיקים את קיום ההליך המשמעת. ומקרה זה שונה מעשי"מ שפירו ודנינו שם אותם עובדים עמדו על סיפו של גיל הפרישה. כאשר הנאשם פרש מהשירות הציבורי לנוכח מהות תפקידו שהיה קשור לשר ששימש כעוזרו, שעזב את תפקידו כאשר קיומו של ההליך גם ישרת את תכליתם הנוספת של אמצעי המשמעת והיא התכלית המניעתית וההרתעתית כעולה מהפסיקה שהובאה על ידי התביעה לענין זה.

(4) טיעון נוסף שבא בפנינו במסגרת תגובתה לבקשה של התביעה עניינו בכך שהתביעה אינה רואה כל קשר בין ההליך האזרחי והנזקים שבהם עמד הנאשם, לעניין תקינות פיטוריו הקודמים שבוטלו ובין מההליך המשמעת שיענינו סירוב מתמשך לכבד את הוראות הדין, והוראותיהם של בעלי התפקידים שפנו לנאשם בעניין הפסקת כהונתו במרכז הליכוד ואין מקום שלא לקיים הליך משמעת כנגד הנאשם בגין מעשים אלה.

לגישת התביעה, ההליך האזרחי שהיה מנת חלקו של הנאשם אינו שיקול רלבנטי במתחם שיקוליו של בית הדין. ועוד נטען כי החלטתו של בית הדין יהיו לה השלכות רוחב על עניינם של נאשמים אחרים שעשו מעשים דומים לאלה של הנאשם, התביעה סבורה כי בבד"מ 48/01 בית הדין קבע כי המשקל שיש לייחס למשך ההליכים עד הפרישה אינו שווה ערך לשיקולים האחרים שעליו לשקול, כאשר אמצעי המשמעת שבית הדין יוכל להטיל על הנאשם אינם זניחים כלל, ובין אמצעי המשמעת מונה התביעה נזיפה חמורה ופסילה משירות המדינה.

(5) בנעילת סיכומיה מבקשת התביעה כי בית הדין ידחה את בקשת ההגנה להורות על הפסקת ההליכים.

7. החלטת בית הדין

א. פתח דבר

(1) סמכותו של בית הדין להפסיק הליכים, שנפתחו כנגד עובד אגב פרישתו נקבעה בסעיף 65 לחוק הקובע בזו הלשון:

"פרישתו של עובד מהשירות אינה מפסקת הליכים שהתחילו בהם נגדו לפני בית הדין והוא רשאי להמשיך בדיון, אם ראה צורך בכך".

לסעיף זה ניתנה פרשנות בעש"מ 5669/98 מדינת ישראל נגד יעקב שפירו (פ"ד נד(2) 129, 133), שם קבע בית המשפט העליון:

"ברור, לפי סעיף 65 לחוק המשמעת, כי במקרה שעובד פורש מן השירות במהלך ההליכים המשמעתיים, מוקנה לבית הדין שיקול דעת רחב בשאלה אם להמשיך בהליכים או להפסיקם. יחד עם זאת, מלשון הסעיף עולה כי המשך ההליכים הוא חריג לכלל, והוא שדורש טעם או, כלשון החוק, "צורך". טעמים שונים עשויים להשפיע על החלטת בית הדין בשאלה אם להמשיך בהליכים: חומרת העבירה המיוחסת לעובד; משך ההליכים עד הפרישה; הסיבה להתמשכות ההליכים; השלב אליו הגיעו ההליכים; מידת ההוכחה של העבירה המיוחסת לעובד; ובמיוחד אמצעי המשמעת שניתן יהיה לגזור על העובד אם יימצא אשם בדיון".

(2) על פרשנות זו ועל הטעמים העשויים להשפיע על החלטתו של בית הדין, חזר בית משפט העליון בעש"מ 8431/01 מדינת ישראל נגד שלום דנינו (דינים עליון, כרך סב 673).

(3) בית הדין נדרש להכריע בשאלה האם עניינו של הנאשם הוא אותו חריג המצדיק את המשך ההליכים נגדו על אף הכלל הקבוע בסעיף 65 לחוק.

ב. על העבירות ומידת חומרתם

(1) כאמור ברישת ההחלטה זו הנאשם הואשם בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2) ו-3 לחוק.

לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(1) לחוק שמהותה היא פגיעה במשמעת שירות המדינה שבלעדיה כפי שנפסק השירות הציבורי לא יוכל להגשים את יעדיו כדבר הפסיקה:

"לא אמצה כאן תיאור כל יסודותיו וסימני האפיון של המושג "משמעת" יספיק לצורך הנושא שבפנינו, אם אומר כי המשמעת היא בעיקרה מערכת הנורמות, הנהלים והנהגים, המסדירה אופן פעולתה של מסגרת ארגונית

בעלת מעמד מיוחד, והקובעת סדריה ובכללם זה חובותיהם וסמכויותיהם של המשרתים בה, בזיקתם זה לזה וזיקתם למסגרת עצמה".
(פורסם בפ"ד לו(1), בעמ' 231).

(2) לעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(2) לחוק, הנאשם הואשם בהפרתם של פסקאות התקשי"ר האוסרות כהונה בגוף בוחר לגבי עובד מדינה שנמנה על ארבעת הדרגות העליונות של סולם דירוגו (ראה פסיקה 42.391 לתקשי"ר), בכך שלא התפטר ממרכז הליכוד שהינו גוף בוחר כמשמעו בדין. עת החל להיות מועסק מדינה כאשר לעניין יסודות עבירה זו הנאשם הפר לכאורה את הוראותיו של סעיף 3א(ד)(1) לחוק הסיוג, הקובע לאמור "מי שבהיותו חבר בגוף בוחר נתמנה להיות עובד מדינה תיפסק כהונתו בגוף הבוחר עם מינויו...".

(3) הנאשם כמיוחס לו בכתב התובענה לא פסק להיות חבר בגוף בוחר ולא שהה לפניו שהופנו אליו להתפטר מגוף זה. ובנוסף לעניין יסודות העבירה שבאישום השלישי הנאשם בחר שלא להחתים המיוחס לו את כרטיס הנוכחות שלו, עם כניסתו למקום העבודה ויציאתו ממנו ולא הגיש דו"חות נוכחות לאמרכלות הפר לכאורה במעשיו את הפסקאות הרלבנטיות לתקשי"ר של פרק 42 ו-91 שבהם מחויב כל עובד מדינה.

(4) ולעניין יסודות העבירה לפי סעיף 17(3) לחוק, זו עבירה שביטויים מגוונים לה בפסיקתו של בית המשפט העליון כמידת השתקפותה בפסיקה שלהלן:

"התנהגות שאינה הולמת היא מושג בעל רקמה פתוחה, וכך הוא צריך להישאר, כדי שניתן יהיה להתאים אותו לנסיבות שונות ולזמנים משתנים. הגוף, שהופקד לשמור על התנהגות הולמת במקצוע מסוים או בארגון מסוים, אמור לקבוע את אמות המידה הראויות להתנהגות חברים באותו מקצוע או ארגון.

עם זאת, יש לומר כי התנהגות שאינה הולמת, אצל עובד רשות מקומית כמו אצל עובד המדינה, ואצל עורך דין כמו אצל מהנדס, מורכבת משני חלקים, שלא תמי ניתן להפריד או אף להבחין בה שום ייחוד למקצוע מסוים או לארגון מסוים: היא אינה הולמת משום שהיא שלילית ופסולה בכל מקצוע או ארגון. היא סוטה באופן מהותי מכללי התנהגות של בן תרבות, אותם כללים המאפשרים לעובדים במקצוע או בארגון לקיים יחסי עבודה תקינים זה עם זה ולמלא באופן תקין את תפקידם בחברה. זו התנהגות ששום ארגון או מקצוע, אינו יכול לסבול, משום שאם היא תהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון".

(ראה ער"מ 1351/95 ליאון פינקלשטיין נגד התובע בבית הדין המקומי למשמעת, פ"ד מט(5), 573, 578).

ובמקום אחר, אומר השופט זמיר (עש"מ 5246/99 אהרון אהרוני נגד נציבות שירות המדינה, (סעיף 4 לפסק הדין):

"התשובה היא, שהתנהגות כזאת היא לא בהכרח התנהגות מיוחדת לעובד המדינה, או התנהגות המיוחדת לתפקיד מסוים בשירות המדינה. התנהגות יכולה להיות בלתי-הולמת, במשמעות של סעיף 17(3) לחוק המשמעות, גם אם אין בה ייחוד למעמד של עובדי המדינה או לתפקיד של עובד מדינה זה או אחר. היא יכולה להיות התנהגות פסולה מבחינתו של כל עובד בכל תפקיד".

ובפסק דין נוסף - עש"מ 3849/03 מיכל אלבוז נגד נציבות שירות המדינה נפסק לגבי טיבה ומהותה של העבירה:

"אכן, עבירה לפי סעיף 17(3) אינה עבירה שגבולותיה מוגדרים, וכבר נאמר עליה שהיא בעלת "רקמה פתוחה", המתאימה את עצמה לנסיבות העניין ולזמנים, ושוליה רחבים ביותר.

אף על-פי כן, היא איננה חסרת גבולות, והיא מתאפיינת בהתנהגות פסולה מן הסוג "ששום ארגון או מקצוע אינו יכול לסבול, משום שאם היא תיהפך התנהגות מקובלת באותו ארגון או מקצוע, יהיה בכך כדי להעכיר את האווירה, לשבש את יחסי העבודה, לערער את יחסי האמון מצד הציבור או לחבל בדרך אחרת בתפקוד התקין של הארגון" (ניתן בתאריך 11.2.04).

5) לגבי הפסול הנורמטיבי שעבירה כאמור יכולה לבסס מובן שבהתחשב במעשים המיוחסים לכלל נאשם ונאשם, וזאת בשל היות העבירה כמעין "רקמה פתוחה", ראה בענין זה עש"מ 689/05 בענין מופיד מנצור (טרם פורסם).

במעשיו המיוחסים פגע הנאשם לכאורה בצביון הא-פוליטי שצריך היה לאפיין את השירות הציבורי.

ברוח פסיקתו של בית המשפט העליון 7157/95 נאוה ארד נגד יו"ר הכנסת, אשר דן במגבלות שהוטלו על עובדי ציבור לגבי פעילותם הפוליטית:

"הפעילות הפוליטית האסורה, באה לידי ביטוי גם בהוראותיו של חוק שירות המדינה (סיווג פעילות מפלגתית ומגבית כספים), התשי"ט-1959, בו הוטלו על עובדי ציבור בכירים, כאמור בסעיף 1 לחוק, הגבלות נוספות על אלו המוטלות על עובד ציבור שאינם בכירים.

העולה מן המקובץ, כי האינטרס הציבורי לדה-פוליטיזציה של השירות הציבורי ולטוהר השירות הציבורי, הוא כה נכבד, עד שאין להניח כי המחוקק עשה רק את מחצית הדרך ולא כיוון בסעיף 7 לחוק גם לתקופה שלאחר הבחירות. זאת במגמה ברורה, המשתקפת, כאמור, בהוראות דין אחרות, לבצר את מעמדו של שירות ציבורי א-פוליטי ולהעלות את קרנו בעיני הציבור. פרשנות זו מצרה אמנם במידת מה את הזכות להבחר, אולם באיזון

האינטרסים נוטה הכף לטובת הפרשנות המרחיבה. כשבסופו של דבר, יש בידי נושא המשרה עצמו להעדיף את זכותו להיבחר על משרתו. חופש בחירה זה ממזער, על כן, את הפגיעה בזכות להבחר.

הוא הדין לגבי הפגיעה בזכות לבחור. אין לכחד כי אכן קיימת פגיעה כזאת על פי פירושנו, משנשלל למפרע, דהיינו, לאחר הבחירות, כושרו של מי שנכלל ברשימת המועמדים להתמנות כחבר כנסת. אולם גם עוצמתה של פגיעה זו פחותה יחסית למידת הפגיעה באינטרס הציבורי של אמון הציבור בשירות הציבורי, שבלעדיו אין תקומה לשירות הציבורי. כשמצד שני אין הפגיעה בזכות לבחור מופנית כלפי עצם התחרות החופשית בבחירות בין דעות שונות, ואין היא גורעת מכוחה הכולל של הרשימה בהתאם לתוצאות הבחירות. החשש הערטילאי מפני דלדול הרשימה אף הוא אינו מצדיק פרשנות אחרת, כשדלדול אשר כזה יכול שייגרם גם מהתפטרות רצונית של המועמד, בין לפני הבחירות ובין לאחריהן. [פורסם בפד"י (1), בעמ' 573].

6) במעשיו המיוחסים של הנאשם היתה גם פגיעה, במיוחד לגבי האישומים הראשון והשני של כהונה נמשכת ובלתי מופסקת חרף הפניות שהופנו לנאשם במרכז הליכוד והיתה טמונה בכך פגיעה פוטנציאלית בעלת וודאות קרובה בתדמיתו של השירות הציבורי לנוכח הפרת הדין המתמשכת שהיתה לכאורה מנת חלקו של הנאשם וזאת ברוח פסיקתו של בית המשפט העליון:

"...נוצרת וודאות קרובה של נזק או פגיעה בשירות הציבורי, או באינטרסים אותם הוא משרת".

(ראה עש"מ 5/86 גדעון שפירו נגד נציב שירות המדינה, פ"ד מ(4), 227).

8. אמצעי המשמעת שניתן יהיה לגזור על הנאשם

לפי סעיף 34 לחוק אמצעי המשמעת שניתן להטיל על עובד שפרש הינם: התראה, נזיפה, נזיפה חמורה, הורדה בדרגה, פסילה משירות המדינה. בעש"מ 5547/00 אורי בנית נגד מדינת ישראל (דינים עליון, כרך נט, 43), בית המשפט קבע:

"הדעת נותנת שהחוק לא התכוון להליכי משמעת שאין בסופם, אם העובד יורשע, אמצעי משמעת של ממש. המהות של הליכי משמעת מחייבת שאמצעי המשמעת יהיו הולמים את עבירת המשמעת, גם לגבי עובד שפרש מן השירות. אם האמצעים מעוקרים, ההליך יהיה עקר".

ובעש"מ 8431/01 מדינת ישראל נגד שלום דנינו (לעיל), בית המשפט הוסיף:

"ההליך המשמעתי נועד בראש ובראשונה להבטיח את רמת השירות ותדמיתו, ולתרום לכך כי שירות המדינה יתאפיין בהקפדה על טוהר מידות, יושר ונאמנות, הן כלפי הציבור והן כלפי עובדים אחרים בשירות. אמצעי המשמעת הם הכלים אשר נועדו להגשים תכלית זו. ככלל, בהעדר האמצעים נאותים למימוש התכלית, אין עוד טעם בקיום הליך משמעתי".

במקרה דנן על פי נתוניו האישיים של הנאשם ניתן יהיה להטיל עליו, אם יורשע בעבירות, אמצעי משמעת של: התראה עד נזיפה חמורה, ופסילה מלמלא בתפקידים מסויימים בשירות המדינה, ופסילה משירות המדינה. (ראה בעניין זה את סעיפים 34(9) ו-34(10) לחוק. הורדתו של הנאשם בדרגה בשונה ממה שנפסק בעש"מ בענין בנית אינה ברת משמעות מאחר והנאשם בתום פרק שירות של פחות מ-3 שנים לא פרש לגמלאות. והועסק על פי חוזה בכירים.

9. סוף דבר

בית המשפט בחן כאמור את טיעוני הצדדים כפי שבאו בפנינו ונפרסו בפניו בקצירת האומר ואת מערכת השיקולים שאותם פרסנו לעיל, בסופו של עיון הגענו לכלל מסקנה כי המעשים והעבירות שבהן הואשם הנאשם כביטויים בדין, ובפסיקה לרבות אמצעי המשמעת שניתן יהיה להטיל על הנאשם, גם בעקבות פרישתו, בצירוף עם התכלית של אמצעי המשמעת, שנועדו לשמור על התפקוד הראוי והתדמית הראויה של השירות הציבורי, יחד עם רכיבם ההרתעתי (ראה בענין זה את עש"מ 5574/00 בענין אורי בנית וכן את עש"מ 5771/01 בענין פודולובסקי, ועש"מ 10129/01 בענין טליה גניש), אינם מצדיקים את הפסקתם של ההליכים כאשר פסיקתנו בבד"מ 48/01 לענין משך ההליכים שבעניינו עוד טרם הוחל בהם, שיקול זה אינו שווה ערך לשיקולים האחרים שלהם אנו נותנים עדיפות.

10. לנוכח כל המבואר, החלטנו **שלא להפסיק את ההליכים** כנגד הנאשם ואנו דוחים את בקשת ההגנה בנדון.

חידוש הדיונים

11. המועד להקראתה של התובענה ומתן תשובה ותגובה לאישומיה **נקבע בזה ליום כ"ט באדר תשס"ו – 29.3.06 בשעה 15:30.**

12. בית הדין מבקש לציין כי לא ייעתר לבקשות דחיה נוספות של הקראת התובענה ומבקש מהצדדים כי אלה לא יוגשו זולת אם יעלה צורך עליון, בשל כך קבענו את מועד ההקראה בשעות אחר הצהריים ע"מ שלא יתנגש עם דיונים חופפים של התביעה או ההגנה.

ההחלטה ניתנה ביום טז' בשבט תשס"ו – 14.2.06 **שלא בנוכחות הצדדים להם היא תועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.**

(-)	(-)	(-)
יגאל חרל"פ	עו"ד רחל שני-שרפסקי	עו"ד יוסף תלרז אב ביה"ד
חבר	חברה	יו"ר

תמצית ההחלטה

הנאשמת, המועסקת כמנהלת בבית ספר במזרח ירושלים, הואשמה בפני בית הדין בעבירות משמעת שונות בכל הנוגע לדרכי התנהלותה כמנהלת בית הספר כלפי מורות ותלמידות, ולפני בית הדין לנוכח כפירתה של הנאשמת באישומים מתנהל משפט הוכחות.

בית הדין בהחלטתו מציג את המסגרת הנורמטיבית שיסודה בתקנה 20 בתקנות שירות המדינה (משמעת- סדרי הדין של בית הדין) התשכ"ג 1963, לעניין מינוי מתורגמן לנאשם אשר אינו יודע עברית. בית הדין החליט כי המסגרת המשפטית חלה גם בנסיבות שבהם חלק מן העדים אינם דוברי עברית. מאחר ובהרכב בית הדין או בצוות בית הדין לא משובץ דובר השפה הערבית, החליט בית הדין כי יעשה למינויו של מתורגמן.

ניתן ביום כב' בשבט תשס"ו 20.2.2006.

ההרכב:

עו"ד יוסף תלרז- אב בית הדין- יו"ר

כ"ב בשבט התשס"ו
20 בפברואר 2006

בד. 2006-277
בד"מ 101/05
ת.ז. : 068421452

בפני אב בית הדין למשמעת של עובדי המדינה

התובע: עו"ד ג'מאל קדרי

הנאשמת:

ב"כ הנאשמת: עו"ד וסים דכוור

נציג המשרד: מר יהודה אהרון

בקשה למינוי מתורגמן

החלטה

התובענה וההליך:

1. הנאשמת ילידת שנת 1947, מועסקת במשרד החינוך כמנהלת ביה"ס "אל-קוץ" בירושלים, לפי דרגה MA והנמצאת בשירות המדינה משנת 1981, הואשמה בכתב תובענה שהוגש נגדה בתאריך 3.8.05 על בסיס קובלנה של מנכ"לית משרד החינוך מיום 18.7.05 בעבירות משמעת לפי סעיפים 17(1), (2) ו-3 לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק), יחד עם סעיף 14(1) להודעה על שינויים בהחלת החוק על עובדי הוראה.

2. הנאשמת הואשמה בעבירות כאמור בגין 4 אישומים:

אישום ראשון

בכך שבין השנים 1996 - 2003 נהגה הנאשמת להתנכל למורות ביה"ס כאשר זהות המורות ואופן ההתנכלות פורטו באישום זה.

א. אישום שני

במועדים שונים שנתרחשו בשנה"ל תש"ס – תשס"ב נהגה הנאשמת לצעוק על מורות ביה"ס באופן תדיר ולעיתים לעיני התלמידות, כאשר תוכן התבטאותה כלפי אותן המורות פורט באותו אישום.

ב. אישום שלישי

במועדים שונים בשנה"ל תש"ס – תשס"ב הנאשמת נהגה לנצל את מעמדה כמנהלת ביה"ס לשם קבלת טובות הנאה שונות ממורות ביה"ס: הדפסת עבודות פרטיות תוך שימוש בציוד ביה"ס, בקשה לקבלת הלוואות, מעשים נוספים שפורטו באישום זה.

ג. אישום רביעי

במועדים שבין השנים 1999 – 2003 נהגה הנאשמת למכור טובין בשטח ביה"ס למורות ולתלמידות כגון: בגדים, שמן זית ועוד – והכל כמפורט וכמבואר באישומיה של התובענה.

תשובה לאישומים:

3. בתאריך כ' בכסלו התשס"ו – 21.12.05 ניתנה תשובת הנאשמת לאישומיה של התובענה בפני הרכב בראשות עו"ד ניצה אדן-ביוביץ מ"מ אבה"ד שהחליפה את אב ביה"ד בדיון ההקראה מחמת פציעתו.

הנאשמת כפרה באישומים והתיק נקבע להוכחות במספר מועדים, כאשר הראשון שבהם קבוע ליום 22.2.06 החל מהשעה 12:00. – בית הדין בהחלטתו מיום ט"ז בטבת התשס"ו – 16.1.2006 דחה את טענת ההתיישנות שהועלתה על ידי ההגנה לאחר הקראתה של התובענה והורה על חידוש הדיונים.

בקשה למינוי מתורגמן

4. התובע המלומד ביקש שבית הדין ימנה מתורגמן לערבית, מאחר ועדי התביעה (18 עדים מתוך 22) אינם דוברי השפה העברית.

דין הבקשה

5. תקנה 20 לתקנות שירות המדינה (משמעת) (סדרי הדין של בית הדין), התשכ"ד – 1963 (להלן – התקנות), קובעת לאמור: -

"הסברת התובענה ותרגומה"

20. (א) נראה ליושב ראש בית הדין כי הנאשם לא הבין את התובענה, יסביר לו את תוכנה או יורה להסביר לו את תוכנה בלשון המובנת לו.

(ב) נתברר לבית הדין שהנאשם אינו יודע עברית, ימנה לו מתרגם או יתרגם לו בעצמו.

6. בית הדין סבור, שמסגרת משפטית זו רלבנטית גם לנסיבות, בהן גם העדים אינם דיברו עברית.

7. בצוות המנהלי של בית הדין אינו משובץ מתורגמן לשפה הערבית או לכל שפה אחרת, ולנוכח נדירותן של בקשות למינוי מתורגמן, טרם נקבע מנגנון של התקשרות חיצונית לצורך קבלת שירות כאמור – פניה בנדון הועברה בעקבות קבלת הבקשה.

8. לעת הזו יעידו תחילה עדי התביעה דוברי השפה העברית, ובהמשך, ייעשה מאמץ להעמדתו של מתורגמן לצורך ניהול ההליך.

ההחלטה ניתנה שלא בנוכחות הצדדים ביום כ"ב בשבט התשס"ו – 20.2.2006, להם היא תועבר באחת מדרכי המסירה המקובלות.

יוסף תלרז, עו"ד
אב בית הדין למשמעת

תמצית ההחלטה

בית הדין זיכה את המבקש מעבירות שיוחסו לו בכתב התובענה. זאת לאחר שקיבל את טענת ההגנה של "צורך" – סעיף 34 יא. לחוק העונשין, התשל"ז – 1977.

המבקש הגיש לבית הדין בקשה לתשלום הוצאות הגנה, לפי הוראותיו של סעיף 36 לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963.

לאחר עיון ודיון בהלכה הקובעת זכאות לנאשם לתשלום הוצאות הגנה, בית הדין הגיע לכלל מסקנה כי, דין הבקשה להידחות.

ניתן ביום י' בשבט התשס"ו – 8.2.2006.

ההרכב: עו"ד ניצה אדן-ביוביץ – מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר חגי קוזלוב - חבר
מר עזרא מוסרי - חבר

י"א בשבט התשס"ו
9 בפברואר 2006

בד. 2006-224
בד"מ 149/02
ת.ז. : 051513521

בבית הדין למשמעת של עובדי המדינה

בפני : עו"ד ניצה אדן-ביוביץ, מ"מ אב בית הדין - יו"ר
מר חגי קוזלוב - חבר
מר עזרא מוסרי - חבר

המבקש:

המשיב: עו"ד ג'פרי ונדל

בקשה לתשלום הוצאות הגנה

החלטה

ההליך

1. בהכרעת דין מיום י"ז בכסלו התשס"ו – 18.12.2005 בית הדין זיכה את המבקש, שהועסק בתקופה הרלבנטית לכתב התובענה, כסגן ממונה (פסולת ושפכים חקלאיים), במשרד לאיכות הסביבה.
2. המדובר, באירוע בו נדרש המבקש למסור לממונה עליו פלאג תוכנה ממחשבו האישי, המבקש ביקש שהדבר יעשה באופן מסודר. הממונה לא המתין, עבר לחדרו של המבקש, התקרר למחשבו על מנת ליטול את הפלאג. המבקש ניסה לבלום את הממונה כדי, למנוע נזק לקבצים במחשבו, תוך שהיו נגיעות ודחיפות ויתכן, שהממונה קיבל מכה בקיר ובשולחן, מבלי שהנאשם התכוון לפגוע בו.

בית הדין קבע, שהתנהגותו של הנאשם עלתה כדי, התנהגות בלתי הולמת עובד מדינה, עבירה לפי סעיף 17(3) לחוק שירות המדינה (משמעת), התשכ"ג – 1963 (להלן – החוק).

בית הדין קיבל את טענת ההגנה של "צורך" – סעיף 34 יא לחוק העונשין, התשל"ז – 1977, וזיכה את הנאשם, כאמור.

הבקשה

3. המבקש הגיש לבית הדין בקשה לתשלום הוצאות הגנה, לפי הוראותיו של סעיף 36 לחוק, בנימוק "שלא היה יסוד להגשת התובענה".

– כל הגורמים המוסמכים, למעט התביעה המליצו לסגור את התיק. הממונה על המשמעת הביע עמדתו להגשת כתב תובענה עוד בטרם נחקר המבקש וגירסתו לא נשמעה.

– למבקש נגרמו הוצאות משפטיות מיותרות, קידומו ודרגתו עוכבו במשך שש שנים רצופות.

תגובת המשיבה

4. המשיבה סבורה, שעל פי חומר הראיות שהיה בפני התביעה בעת ניסוח כתב התובענה, ניתן היה לבסס הרשעה. כך גם, בית הדין קבע בהכרעת הדין ורק מפאת ההגנה של "צורך" זוכה הנאשם מסעיפי האישום.

5. החלטת בית הדין

א. להלכה בפסיקת הוצאות הגנה

לעניינינו קובע סעיף 36 לחוק:

"ראה בית הדין שלא היה יסוד להגשת התובענה, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה ישלם לעובד את הוצאות הגנתו בסכום שיקבע בית הדין".

עיקרם של דברים, משבית הדין סבור: **"שלא היה יסוד להגשת התובענה"** רשאי הוא לצוות על תשלום הוצאות הגנה לעובד בסכום שיקבע בית הדין.

לא אחת בית דין זה שם פעמיו אל ההליך הפלילי, על מנת לשאוב ממנו הסדרים משפטיים. בסוגיה זו יעמוד לנו לעזר סעיף 80(א) לחוק העונשין, התשל"ז – 1977:

"משפט שנפתח שלא דרך קובלנה וראה בית המשפט שלא היה יסוד להאשמה, או שראה נסיבות אחרות המצדיקות זאת, רשאי הוא לצוות כי אוצר המדינה

ישלם לנאשם הוצאות הגנתו ופיצוי על מעצרו או מאסרו בשל האשמה שממנה זוכה, או בשל אישום שבוטל לפי סעיף 94(ב) לחוק סדר הדין הפלילי (נוסח משולב), התשמ"ב – 1982, בסכום שיראה לבית המשפט, במשפט שמנהל קובל רשאי בית המשפט להטיל על הקובל תשלום כאמור".

כאן עילות תשלום הוצאות הגנה הן:
"א. שלא היה יסוד לאשמה.

ב. קיימות נסיבות אחרות המצדיקות זאת".

בית המשפט העליון אמר בע"פ 1524/93 מיכאלשווילי בנימין נ' מדינת ישראל (פ"ד מח(2) 650) למשמעות המונח "שלא היה יסוד לאשמה":

"נאמר מיד, שאין מקום לקביעה שמצב כזה מתעורר כל אימת שיוצא נאשם זכאי בדינו.

על בית המשפט לבדוק את שיקול דעתה של התביעה עובר להגשת האישום נגד אותו נאשם, ורק אם יימצא שמלכתחילה לא היה מקום להעמיד את הנאשם לדין, וזאת או מפני שהעובדות הנטענות אינן מהוות עבירה מבחינה משפטית, או מפני שהיה ברור מראש שחומר הראיות שבידי התביעה לא יספיק להשגת הרשעה בפלילים, יהיה מקום לפסק הוצאות ופיצוי לנאשם על פי סעיף 80(א) הנ"ל."

בע"פ 292/78 שמואל גבאי נ' מדינת ישראל (פ"ד לג(1) 36, 43) בית המשפט קבע, שיש לפרש את ההוראה כך, שרק אם בית המשפט נוכח שלא היו בידי התביעה ראיות לכאורה המעלות חשד סביר נגד הנאשם לביסוס כתב האישום – יפסוק פיצוי לטובת הנאשם.

ובר"ע 310/84 ברעלי עו"ד נ' מדינת ישראל (פ"ד לח(3) 503, 504) חוזר בית המשפט וקובע:

"משמעות המילים היא כי לפי חומר הראיות, שהיה בפני התביעה בעת ניסוח כתב האישום, היה צריך להסיק מעיקרו, שהזיכוי צפוי מראש, מאחר שהראיות אינן יכולות לבסס הרשעה".

למעשה, המבחן בפסיקה להיעדר היסוד להאשמה, שביישום סעיף 80(א) לחוק העונשין הוא: הבחינה אם התביעה בדקה כראוי את חומר הראיות הקביל והרלבנטי לכתב האישום, ואם מכיל חומר זה לפחות ראיות לכאורה לביסוס האישומים נגד הנאשם. אם התשובה לשאלות אלה היא בשלילה, אזי יש מקום לקביעה שלא היה יסוד להאשמה.

בית המשפט העליון הרחיב את פרשנות מסגרת עילת הפיצוי שבסעיף 36 לחוק, כך שניתן להוסיף גם את עילה ב' המצויה בסעיף 80(א) לחוק העונשין "נסיבות אחרות המצדיקות זאת".

ואלה דברי בית המשפט העליון בעש"מ 85/01 אלי יריב ויעקב יפת נגד נציב שירות המדינה (פ"ד נו(6) 411, 420):

"נראה בעיני כי למסקנה דומה ניתן להגיע באשר לפרשנותו של סעיף 36 לחוק המשמעת. תכליתו של סעיף 36, לאפשר בנסיבות מיוחדות ומתאימות תשלום הוצאות לנאשם שיצא זכאי בדינו בהליך המשמעת. על פי הדין הכללי יש לערכאה שיפוטית או מעין שיפוטית סמכות לפסוק הוצאות למי שנגרם לו נזק כתוצאה מההליך, בשל הליכים בלתי סבירים באופן קיצוני ופוגעני. בעניין זה, סבורה אני כי להתפתחות המקבילה בחקיקה הנוגעת להוצאות בדין הפלילי ובדין המשמעת בלשכת עורכי הדין, יש כדי להשפיע על פרשנותו של חוק המשמעת באופן שראוי להכיר באפשרות לפסיקת הוצאות גם "בנסיבות אחרות המצדיקות זאת", ולא רק כאשר לא היה יסוד להגשת התובענה. פרשנות מעין זו יש בה כדי ליצור הרמוניזציה עם הדין הנוהג בפסיקת הוצאות בתחום הפלילי והמשמעת עליהם עמדנו."

אולם השימוש שיעשה בית הדין בעילה זו הוא מצומצם עד מאוד והוא נועד רק למקרים חריגים ונדירים בהם ברור מכלול נסיבות המקרה כי, ניהול ההליך אופייני בפגיעה משמעותית ובלתי מוצדקת בנאשם, עד כי הצדק מחייב לפצותו על כך בהחזר הוצאותיו. (ראה עש"מ 6335/02 עזר שוחט חיים נ' מדינת ישראל ואח' דינים עליון, כרך סג, 674; עש"מ 10728/02 עלי אסדי נ' נציבות שירות המדינה; עש"מ 1404/04 שולמית עובד נ' נציבות שירות המדינה).

ב. דין הבקשה

על פי ההלכה כדי, שתקום זכאותו של נאשם לתשלום הוצאות הגנה, עליו להוכיח קיומה של אחת משתי עילות הזכאות: עילת היעדר יסוד להגשת כתב תובענה ועילת הנסיבות האחרות המצדיקות זאת.

לאחר עיון ודיון הגיע בית הדין לכלל מסקנה, כי במקרה שלפנינו, לא קמו למבקש עילות הזכאות לתשלום הוצאות ההגנה.

לעניין – היעדר יסוד להגשת כתב תובענה – על סמך הראיות שהיו בידי כתב תובענה – ניתן היה לבסס הרשעה. מה גם, שבית הדין בהכרעתו קבע, שהמבקש התנהג **"התנהגות שאינה הולמת עובד מדינה"**.

על אופי זיכוי של נאשם נאמר בע"פ 700/00 טוויל נ' מדינת ישראל (פ"ד נו(4), 450, 460): **"במקרים של זיכוי "טכני" או זיכוי מחמת הספק, הדעת הרווחת היא שיש בזיכויים אלה שיקול מרכזי נגד פיצויו של הנאשם..."**

במקרה דנן, אומנם זוכה הנאשם אך, זיכוי נאשם כשלעצמו אינו מצדיק חיוב בהוצאות.

לעניין – נסיבות אחרות המצדיקות זאת – בית הדין לא שוכנע כי, המקרה שלפנינו הוא מסוג המקרים המעוררים את הצורך לעשות שימוש בעילה זאת. בחינת מכלול הנסיבות הקשורות בתיק, כפי שציין המבקש בבקשתו, אינם מצדיקים תשלום הוצאות הגנה.

6. סוף דבר

בית הדין דוחה את הבקשה.

ניתן היום י' בשבט התשס"ו – 8.2.2006, בהיעדר הצדדים, להם תועבר ההחלטה באחת מדרכי המסירה המקובלות.

(-)	(-)	(-)
עזרא מוסרי	חגי קוזלוב	עו"ד ניצה אדן-ביוביץ
חבר	חבר	מ"מ אב בית הדין יו"ר